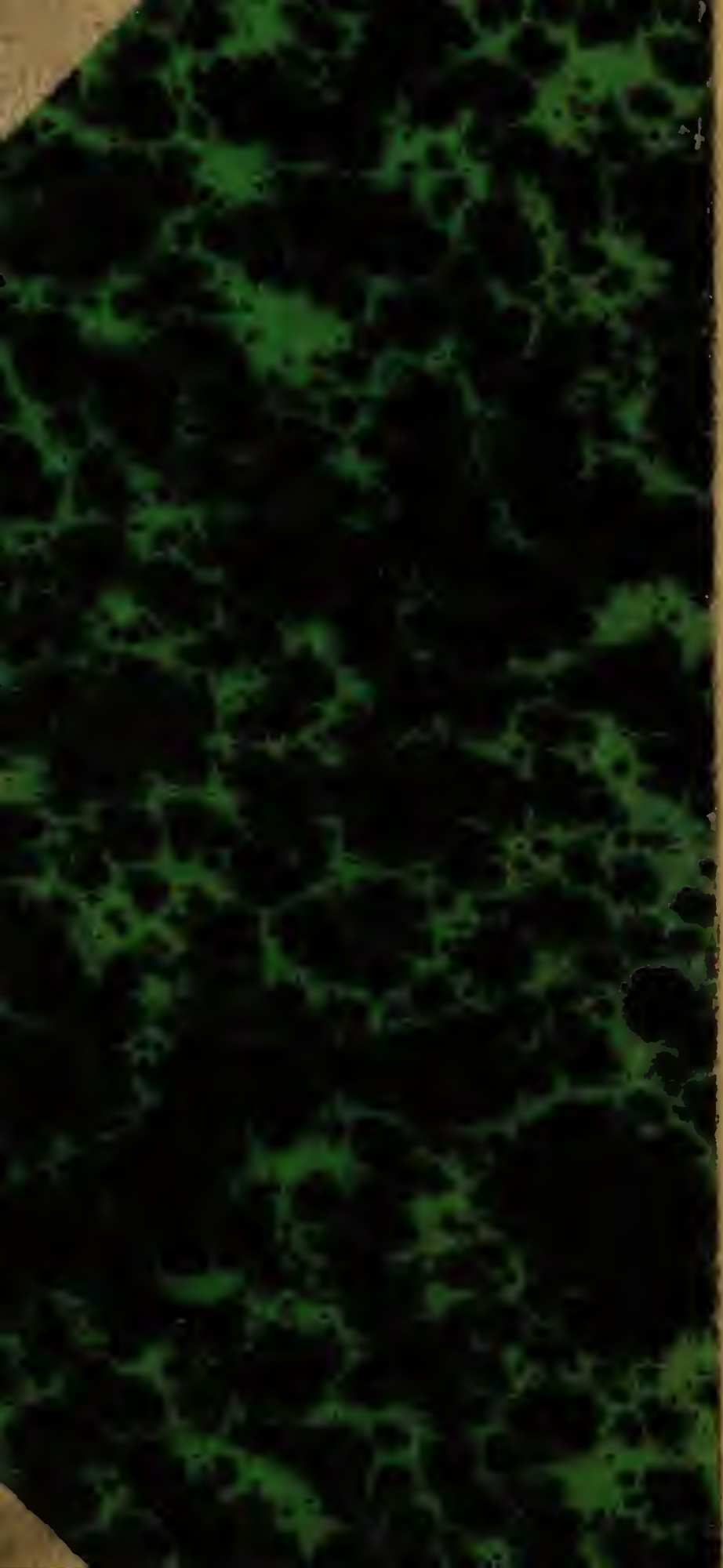

MAMBOR
LEGATORE DI LIBRI
CORSO 32

εἰς τὸ πλῆτον σου, ἄλλοι σὲ καταφρονοῦσι μὲ τὸ φρύαγμά σου. τίς ἤσουνε; τίς ἦσαι; ἀπὸ ποῖον ὕψος εἰς ποῖον βάθος; ἀπὸ ποίαν εὐτυχίαν, εἰς ποίαν ἀτυχίαν; καὶ τώρα σπατόνης, καὶ τυφλαίνης, καὶ δὲν βλέπεις τὴν ἀρχὴν τῶν κακῶν, τὴν αἰτίαν τοῦ χαλασμοῦ σου; φεύγε μὲ ταχύ, μία φορά, σήκωσε τὰ μάτια σου, ἴδε τὸν οὐρανόν. σπεῦσε εἰς τὸν Θεόν, δὸς τόπον τὰ ἐγκάρδιά σου. καὶ ἀλλὰ νὰ λυτρωθῇς, καὶ νὰ σπειχθῇς εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔρχονται ὅλα τὰ καλά, προσπαθοῦσον τὴν ἁγίαν Τριάδα, ἡ σεβάσμιον ἐν παιδὶ αὐθαιτίῳ, καὶ αὐθάρχῳ, αἰτίῳ δὲ τῆς αἰτίας τῆς, ἐν υἱῷ ἐκ παιδὸς γνησίου, ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἐκ τοῦ παιδὸς καὶ τοῦ υἱοῦ ἐκπορευομένῳ ἀσιωπήτως. γένοιτο, γένοιτο, γένοιτο. Ἀμήν.

ἐγὼ τὸ θέλω πιστεύσῃ, ἢ θέλω στερχθῇ τὸν γνώμων των. ἀμὴ αὐ δὲν ἔχουνε Πατέρας, ὅπου νὰ τὰ λένε, ἀμὴ ὅλον τὸ ἐναντίον ἀπ' ἐκεῖνα, ὅπου γράφουνε οἱ δογματισταὶ τῆς ἐκπορεύσεως τὸ πνεῦμα ΤΟΥ Ε ἐκ τοῦ υἱοῦ. διατὶ ἔτζη ὑβρίζῃς τὸν μητέρα σου τὴν Ἐκκλησίαν, διατὶ νὰ ξεκολλιώσῃς δύο Ε ξεῖς ἀπιστότους, ἀμαθεῖς, Ε λολοὺς σχισματικούς. ἔτζη καταλιτάζῃς τόσους ἁγίους Πατέρας, ὁπου φανερὰ ἐθεολόγησε Ε ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἢ δι' υἱοῦ, διατὶ νὰ μὴν ἀτιμήσῃς, καὶ νὰ ἀναθεματίσῃς ὡς αἱρετικοὺς, Ε σχισματικοὺς ξένα ἀνθρωπάρεσκα, ὅπου ἀκόμη δὲν ἔμαθαν τὶ εἶν δόγμα, μηδὲ ἀπτιάζουσι, τὶ λέγουσιν οἱ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας. ἔτζη ἀφορτιμᾶς τὸν χαμὸν τῆς ψυχῆς σου, καὶ καταφρονᾶς τ' σωτηρίαν σου, διατὶ νὰ στερεώσῃς τὸ πεῖσμα, ὅπου ἐγλύτωσεν ὑποφαντία, καὶ τύφΘ, Ε ηκαὶ συμβουλαὶ τῶν Δαιμόνων. Ι'δὲ πῶς ἐκαταφρονέθης, πῶς ἐσκλαβώθης, ποίων δουλεύῃς. ποῦ ἡ Ἐκκλησία σου, ποῦ τὰ ἱερά, ποῦ ἡ κατάσασις τῆς ἀρχιερωσύνης, ποῦ ἡ διωάσεια, ποῦ ὁ πλοῦτΘ, ποῦ τὸ φρύαγμα; ἄλλοι κρατοῦσι Τὸ Βασιλιόν σου, ἄλλοι μθωῦ

ὡς

ὅταν λέγομεν ἐκ τῆς οὐσίας, δηλοῦμεν τὸ ὁμοούσιον, ὅταν λέγομεν ἐκ τῆς ὑποστάσεως δηλοῦμεν τὸ αἰτιατόν. Ὅτι ἡ πνευματικὴ χάρις αὐτὸς ὁ Θεὸς καλεῖται, καὶ πνεῦμα ἅγιον. καὶ ἄλλα παρόμοια. Ἂν ἐκεῖνα, ὅπου λέγομεν ἡμεῖς, εἶναι λόγια καὶ δόγματα φανερὰ τοῦ Πατέρων, δηλαδὴ μόνου τοῦ ὁποίων ἀποδείχνομεν, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐκεῖνα ὁπου λέγουσιν οἱ χισματικοὶ εἶναι φαντάσματα, καὶ λεπτολογίαις τοῦ χισματικῶν, δηλαδὴ νὰ ἀποδείξουν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς. καὶ παρόμοια ῥητὰ δὲν εἰσπονται εἰς κανένα Ἅγιον, ποίους ἔχομεν νὰ κολουθήσωμεν ἡμεῖς οὔτε Πατέρας, καὶ Διδασκάλους τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἢ τούτους οὔτε νέους Θεολόγους, οἱ ὁποῖοι μηχανῶνται τοῦτα καὶ τέτα, καὶ δὲν θέλουν ἄλλον Διδάσκαλον μόνον τὸν ἑαυτόν τους; νὰ ὅσους ἐβάλθηκαν ἀπαίσια αἱ αἱρετάσεις, ὅσους αὐτοὶ δημοσιεύσι καὶ νέα τάνε δόγματα τοῦ Πατέρων, καὶ τῆς Ἐκκλησίας. ἂς ἀναφέρουσιν ἕνα μόνον Πατέρα, ὅπου ἕνα, ἢ δύο, ἢ ὅλα νὰ τὰ βεβαιώνῃ, ἢ νὰ τὰ λέγῃ ῥητῶς, καὶ

ἐγὼ

λο μέρος μὲν διείσποντας καὶ ἕνα Πατέρα, ἢ Διδάσκαλον τῆς Ἐκκλησίας νὰ λέγῃ, καὶ νὰ βεβαιώνῃ ἐκεῖνα, ὁποῦ λέγουσιν οἱ σχισματικοὶ διὰ νὰ ἀποδείξουσιν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ παιδὸς, καὶ ὄχι ἐκ τοῦ υἱοῦ. Καὶ ὅταν λέγουσιν, ὅτι εἰς τί ποτε δὲν διαφέρει διὰ τοῦ πρωτοτόκου, καὶ τῆ πρωτοτόκου ἐκ τοῦ πρώτου. Ὅτι τὸ ἐκπορεύεσθαι ἐκ παιδὸς τὸ πνεῦμα λαμβάνει εἰς τὴν τοῦ πνεύματος ὕπαρξιν, ἀμὴ τὸ δι' υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι, εἰς τὴν αἰδιον ἔκφανσιν, καὶ ὄχι εἰς τὴν πρόοδον εἰς τὸ εἶναι. Ὅτι δὲν δείκνυσι ποτὲ τὸ πνεῦμα νὰναι ἀμέσως καὶ πρωτοτόκως ἀπὸ τὸν πατέρα. Ὅτι ἄλλο νοεῖται τὸ ἐκ παιδὸς δι' υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι, καὶ ἄλλο τὸ ἐκ παιδὸς δι' υἱοῦ τὴν ἐκπόρευσιν, ἤγουν τὴν ὕπαρξιν ἔχειν. Ὅτι τὸ πρωτοτόκιον ὡς τὸ γλυπτικὸν τὸ ἔχει μόνον ὁ πατήρ. Ὅτι ἡ οὐσία τοῦ παιδὸς εἶναι ὑποστατὸν, ὅταν λέγῃ τὸ πνεῦμα ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ παιδὸς. καὶ ἀνυπόστατον εἶναι τὴν οὐσίαν τοῦ υἱοῦ, ὅταν λέγεται ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ υἱοῦ. Ὅτι ἄλλο εἶναι ἡ ὑπόστασις τοῦ παιδὸς εἰς τὴν αἰτίαν ἐκείνου, ὁποῦ εἶναι ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἄλλο ἡ οὐσία, ὅταν λέγεται ἐκ τῆς οὐσίας. ἐπειδὴ

ὅταν

νε ποιῶμαι θειοτέρων χισματικῶν, καὶ Αἱρετικῶν,

Καὶ βλέπεις πῶς δεῖ νὰ βγάλλεις τὴν ἀπιμίαν δύο, ἢ ξιῶν ἀγιωμένων χισματικῶν, εἰς οἵαν σύγχυσιν βάζεις ὅλην τὴν ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν λέγοντας, ὅτι τόσους καὶ τόσους χρόνους ἦτανε λειωμένη, καὶ κοινώνα ἐθελοκάκως μὲ αἱρετικούς. ἐπειδὴ κοινώνα μὲ τοὺς Λατίνους, τοὺς ὁποίους ἴξερα, ὅτι ὁμολογοῦσι τὸ πνεῦμα καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, κ' τοῦτο τὸ ἐλεγαφασιν εἰς τοὺς ὅρους τοὺς Συνοδικούς, καὶ εἰς ταῖς ἐκθέσες τῆς πίστεως, ὁπῦ ἐγεάφανε καθενοῦ.

Καὶ δεῖ νὰ συμπεράνω μίαν εἰς κοινωνίαν. ἐγὼ δὲ εἶπα εἰς τοὺς Πατέρας μας, ὅτι ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ εἷς ἀΐπος τοῦ πνεύματος δεῖ τοῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ καὶ εἷς θεοβολὸς δεῖ λόγου τοῦ ἐκφαντορικοῦ πνεύματος. Ὅτι τὸ πνεῦμα ἔχει τὴν ὕπαρξιν ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ ἐκ τοῦ υἱοῦ φυσικῶς, καὶ ἀσιωσῶς ὑπάρχει. Ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πατρὸς δεῖ τοῦ υἱοῦ ἔχει τὴν ὕπαρξιν, ἐπειδὴ ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ἔχει τὴν ἐκπόρευσιν. καὶ παρόμοια εἰς τὴν τοιαύτην ἐκόθεσιν πατρικὰ λήμματα, κ' ἀξιώματα. Ἐκ δὲ τὸ ἄλ-

τοῦ Ἁγιου Πνεύματος, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ ἔχω τὸ δόγμα καθολικὸν, ἐν καθολικαῖς καὶ ἀδελφοὶ, καὶ ἀκολούθως παιδία τῆς καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Φάγε τὸ Πέζος, νὰ καυχήσῃ τὴν θεοδόκην. καὶ νὰ μὴν τὴν καυχήσῃ τὸ ἀποδείξαν ἄλλοι πολλὰ καλὰ. καὶ ἐγὼ τὶ γυρεύω τ' ἄλλα ὁ Βελγραίας Θεοφύλακτος, ἐχθὲς τῆς ἐκπορεύσεως καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, συγχαρεῖς τοῖς Ἰταλοῖς νὰ γράφουν καὶ νὰ κηρύττουν ἐτοῦτο τὸ δόγμα εἰς ὅλα των τὰ συγγράμματα, καὶ εἰς ὅλας τὰς σωναξοφὰς των δὲν λέγω καμίαν ἀμφιβολίαν, μόνον νὰ μὴν τὸ βάλλουσιν εἰς τὸ Σύμβολον. Τὸ ὁποῖον δὲν ἤθελε τὸ συγχωρήσῃ, αὐτίσως καὶ δὲν τὸ κεφαλαιώδη ὀρθὸ. καὶ Νικήτας ὁ Μαρωνείας, ὁποῦ ἐσάθηκεν Ἀρχιερεὺς τῆς Θεσσαλονίκης, ἐν ταῖς Διαλέξεσι τοῦ Γραικοῦ καὶ τοῦ Ἰταλοῦ δίδει τὸ δίκαιον τοῦ Ἰταλοῦ, ὁπ καλὰ λέγει ὁμολογοῦντας τὸ πνεῦμα καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, μόνον φαίνεται νὰ καυχήσῃ τὴν θεοδόκην. Ἀμὴ ἡ θεοδόκη νὰ μὴν βλάπτῃ τὴν δόσιβειαν, καὶ ναίαι καλὰ καμωμένη, ἂς ἔχῃ καὶ ὡς ἔχῃ, τὸ ἀποδείξαμεν ἀπαίω μὲ μάρτυρίας καθολικῶν Πατέρων, καὶ ἐκεῖ-

νε ἀδελφοὶ ἀκόμη ὕστερα ἀπὸ τὸν Φώτιον, καὶ τὸ σχίσμα, αἰκαλὰ καὶ ναὶ ὁμολογοῦσι τὴν ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματος καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ εἰς τὸν καιρὸν τῦ Κηρουλαρίυ. Τὸλοιπὸν ἕνα ἀπὸ τὰ δύο, ἢ οἱ Λατῖνοι ἦσαν ἀδελφοὶ, καὶ ἀπολύθως καθολικοὶ, ἢ ὄχι αἱ αὐθεντισμένοι διὰ τὴν πρόσθηκην. ἢ νὰ δὲν ἦσαν καθολικοὶ, ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἐκοινώνα τόσον καιρὸν μὲ Αἱρετικοὺς, καὶ ἐκρέπετο διὰ ἀδελφοὺς τοὺς Αἱρετικοὺς. καὶ πῶς οἱ Λατῖνοι εἰς τὸν καιρὸν τῦ Κηρουλαρίυ ἔλεγαν τὸ Σύμβολον μὲ τέτοιαν πρόσθηκην, εἰς τὸν καιρὸν τῦ Κηρουλαρίυ δὲν ἦσαν Αἱρετικοὶ, ἀμὴ ἀδελφοὶ, ἀπολυθῶς, ὅτι ἀκόμη τὴν σήμερον οἱ Λατῖνοι αἰκαλὰ καὶ λέγουσι τὸ Σύμβολον μὲ τῆς πρόσθηκης, καὶ κρατοῦσιν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τῦ υἱοῦ, δὲν εἶναι αἱρετικοὶ, ἀμὴ καθολικοὶ, καὶ ἀδελφοὶ, καὶ κρατοῦσι δόγμα καθολικὸν, ὁμολογῶντας, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ. καὶ ἐκ τῦ ἐναντίυ ἐκεῖνοι, ὁπῦ ἀρνοῦνται τὴν ἐκπόρευσιν καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ καὶ ἀρνοῦνται δόγμα ἀληθινὸν καὶ καθολικόν, εἶναι αἱρετικοὶ, καὶ ὄχι ἀδελφοὶ, καὶ ἐκεῖνοι, ὁπῦ τὴν δέχονται ἀπὸ

καὶ τοῦ ϑ ἀκόμη ὄχι ἁπλῶς, ἀμὴ αὐτὴ ἦτανε ἐμπρετό. Ἔγωγε, λέγει ὁ Πέτρος, ἵνα τὼ ἐμὼ φανερώσω γνώμω, εἰ τὼ ἐν τῷ ἁγίῳ Συμβόλῳ προσθήκω διορθώσειϑ, ἀδὲν ἕτερον ἐπιζήτουν, ἀδελφοὶ καταλιπὼν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ περὶ τοῦ Ἀζύμων ζήτημα. τὸ δόγμα τοιπὸν τό, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ ἐννόα ὀρθόν. ἐκεῖνη δὲ γράφει. Καλὸν προς τὸ καλοθελὲς ὀργάντας ἡμαῖς, δὲ μάλλον, εἰ ἔνθα μὴ Θεὸς, ἡ πίστις τὸ κινδυνεύομεν, νὰ ἐν ἀεὶ προς τὸ εἰρηνικόν τε καὶ φιλάδελφον. ἀδελφοὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἔτοι. Βλέπεις καθαρὰ, καὶ τοῦτον τὸν Πατριάρχω εἰς ἐτοῦτο τὸ δόγμα δὲν κινδυνεύει μηδὲ Θεὸς, μηδὲ πίστις. δὲ κρατεῖ δηλ' ἀδελφοὺς τοῦ Λατίνους, οἱ ὁποῖοι ἐλέγανε τὸ Σύμβολον μὲ τὴ προσθήκης. δὲ ἐκ τοῦ υἱοῦ; Ἂν ἐτοῦτο ὁ καλὸς Πατριάρχης ἐκρέπε δηλ' Αἱρετικοὺς τοῦ δόγματσά; τῆς ἐκπορεύσεως τὸ πνεύματο καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἀναθεματισμένους ἐκείνους, ὁποῦ βάζουνε κάτι, ἢ ἐβγάνουν ἀπὸ τὸ Σύμβολον, δὲν ἤθελε κρατήσει ποτε τοῦ Λατίνους ἀδελφοὺς. δηλαδὴ ἐκεῖνοι, ὁποῦ εἶν ἔξω ἀπὸ τ' Ἐκκλησίαν δὲν εἶν ἀδελφοί. ἀμὴ οἱ Λατῖνοι ἦτα-

λύδκη☩, Βασίλει☩, Ἀντωνίυ☩, Νικόλα☩ ὁ Χρυσοβέργης, Σισίννι☩ ὁ ἀπὸ ἐπάρχων, Σέργι☩, Εὐσταθί☩, Ἀλέξι☩, καὶ Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριο☩. πρόχες, ὅτι πάντες ἔτι χωρὶς τῦ Κηρουλαρίυ κοινωνὸς εἶχον τῦ Ἰταλοῦ. ☪ ὄχι μόνον ὡς τὸν Κηρουλάριον, ἀμὴ ὡς τὸν ἄλλον Μιχαὴλ τὸν Ἀγχιάλυ καὶ εἰς ὃν ἀπεκόπησε νὰ καταχρίνει, ἢ νὰ ἀναθεματίσῃ τῦ Ἰταλοῦ, ὡς αἱρετικοὺς, ἀνακαλὰ καὶ οἱ Ἰταλοὶ ὁμολογοῦσ φανερὰ τὼ ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματ☩ ☪ ἐκ τῦ ὑῦ εἰς τὸ Σύμβολον. Καὶ πάλιν ἠκολούθησεν ἡ εἰρήνη, ☪ ἡ ἕνωσις ἕως ἦμερον τῦ Μιχαὴλ τῦ Κηρουλαρίυ. εἰς τόσον ὅτι αὖ εἶ αἱρετικὸν τὸ δόγμα, ☪ ἡ θεοσθήκη, πάντοτε ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία εἰς ἐτοῦτον τὸν καιρὸν ὡς τῦ χρόνυς τῦ Κηρυλαρίυ ἐκοινώνησε μὲ αἱρετικοὺς, ἐπειδὴ ἐκοινώνασε μὲ τῦ Ἰταλούς, οἱ ὁποῖοι ἤτανε Αἱρετικοὶ, ἐπειδὴ ὡμολογοῦσε τὸ πνεῦμα ☪ ἐκ τῦ ὑῦ, καὶ τὸ θεοσίτευσε εἰς τὸ Σύμβολον, τὸ ὁποῖον ἤτανε αἵρεσις κατ' αὐτῦ. Ἀμὴ τοῦτο τὸ ἀρνεῖται δυνατὰ ὁ θεόρρηθεὶς Πέτρ☩, ὁ ὁποῖ☩ δὲν ἐγύρεσεν ἄλλο ἀπὸ τῦ Ἰταλοὺς, μόνον νὰ βγάλουν τὼ θεοσθήκω;

ἐτύχθ, ὅπου εἰς ὄνομα ἐδικό του τὸν ἐδημο-
σίευσε, καὶ ἐτύπωσεν ὁ Μαρτουίης, δὲν εἶ-
τὸ Μαρτουίη, ἀμὴ ἀλλενοῦ παλαιοῦ, κα-
θὼς γνωρίζε) ἀπὸ ἕνα χειρόγραφον, ὁπο-
δείσανε) εἰς τὴν Βατικανὴν Βιβλιοθήκην
τὸ ὁποῖον εἶ) γραμμένον κοντὰ δυακόσιοι
χρόνες ὁμπρὸς ἀπὸ τὴν σύλληψιν, καὶ τὴν
γέννησιν τοῦ Μαρτουίη. συνήθεια τῶν νέω
χισματικῶν, οἱ ὁποῖοι μὴ ἔχοντας νὰ εἰποῦ
σιν ἄλλο παρ' ἐκεῖνο, ὅπου εἶπαν οἱ παλαιοὶ
ξενοδεμένοι τὰ παλαιοχρόνια τῶν ἀλλωνῶ
ν τὰ δημοσίευσαν νὰ τανε ἐδικά των.
καὶ ἀπέκει ὅταν ξεφανερωθῇ τὸ κλεψίμο,
πρέπει νὰ χουσιν ὑπομονή, ἂν ξεφανερώνε)
καὶ ὑπομένουν ὁ κολοιὸς κολοιός. Καὶ δυὰ νὰ
γυρίσωμεν εἰς τὸ προκείμενον. εἰς τὸν καιρὸν
τοῦ Σεργίου νὰ μὲν ὀξεκόπη ἡ ἀναφορὰ
τοῦ Πάπα, φαίνε) φανερὰ, ἐπειδὴ ὁ Σισίν-
νιος, καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Σέργιος ἐκοινώνα-
μὲ τοὺς Γάλλους, καθὼς τὸ λέγει ἕνας κά-
πιος Συγγραφεὺς περὶ τῶν μεταθέσεων τῶν
Ἐπισκόπων. Μετὰ Φώτιον Ἀντώνιος, εἶτα
Στέφανος, Νικόλαος ὁ Μυστικὸς, Εὐθύ-
μιος, εἶτα ὁ αὐτὸς Νικόλαος πάλιν, εἶτα
Στέφανος, Τρύφων, Θεοφύλακτος, Πο-

λύ-

ξεκόπη μνημόσυνον. Ἄλλα λέγ☩ ὁ Μαρ-
γωύης, ☩ ἄλλ☩ ὁ Πέρ☩. νὰ τὰ λόγια τυ.
Ἐπὶ τῦ τύπις μάρτυς κἀγὼ ἀπαράγραπτος,
καὶ ἄλλοι σωὶ ἐμοὶ τῆ τῆς Ἐκκλησίας ἐλ-
λογίμων πολλοὶ, ὅπ ὅτι τῦ μακαριωτάτυ
Πατριάρχυ Ἀντιοχείας Κυρῦ Ἰωαίνυ ὁ
Πάπας τῆς Ῥώμης, ἀκύων ☩ ἐντὸς Ἰω-
άννης ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις ἀνεφέρετο. ☩
ἐν Κωνσταντινυπόλει πρὸ χρόνων τεσσα-
ράκοντα καὶ πέντε εἰσελθὼν ὅτι τῦ μακαρί
του Πατριάρχυ Κυρῦ Σεργίυ τὸν δηλωθέν-
τα Πάπαν ἐν τῆ θείᾳ μυσταγωγίᾳ μὴ τῆ
ἄλλων Πατριαρχῶν ἀναφερόμενον. ὅπως δὲ
ὕστερον ἡ αὐτὴ ἐξεκόπη ἀναφορὰ, ☩ δι' ἣν
αἰτίαν ἀγνοῶ. ὁ Πέρ☩ λέγ☩, ὅπ εἰς τὸν
καιρὸν τῦ Σεργίυ ἐλείποντον ἐν τοῖς διπτύχοις
ἡ ἀναφορὰ τῦ Πάπα εἰς τὴν ἱερὰν μυσταγω-
γίαν, ☩ ὁ Μαργωύης γράφ☩, ὅπ ὁ Πέρ☩
γράφ☩, ὅπ εἰς τὸν καιρὸν τῦ Σεργίυ ἐξεκό-
πη τὸ μνημόσυνον τῦ Πάπα. Βλέπ☩ φα-
νερὰ τὰ ψέμματα τῦ σχισματικῶν, ☩ τ
κακουργίας δὲ νὰ ξεβάλλουν τὸν ἀπλυ-
στέρους ἀπὸ τὴν ὀρθὴν στράταν, καὶ νὰ τὸν
ξεκρεμίσουνε εἰς τὸ βάθος τῆς ἀπωλείας;
Καὶ δὲ νὰ μάθῃς καὶ τῦτο. ὁ Διάλογ☩

θήκης, & εἰς τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν εἰς αὐτὴν τὴν Κωνσταντινέπολιν, & εἰς ἄλλας ἐπαρχίας, καθὼς ὁ μάρτυρας Πέτρος Παρειάρχης Ἀντιοχείας, γεάφοντας ἐναντίον τῆς Χαρτοφύλακος τῆς Κωνσταντινοπόλεως, ὁποῦ εἶχε γεάψῃ, ὅτι τὸ μνημόσυνον τοῦ Πάπα εἶχε λείψῃ ἀπὸ τὰ δύπτυχα ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς ἕκτης Συνόδου, λέγοντας, ὅτι ἐπὸς ὁμοιοὶ χρόνοις τεσσαράκοντα πέντε ἐπῆγαν εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν, εἰς τὰς ἱερὰς λειτουργίας ἤκουε τὸ μνημόσυνον τοῦ Πάπα αὐτάμα μὲ τοὺς ἄλλους Παρειάρχας. & τοῦτο ἐγίνετο εἰς τὸν καιρὸν, τοῦ ὁποίου λέγουμε, ὅτι νὰ ξενουργήθη τὸ χίσμα, καὶ ἡ διαφορὰ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἀμὴ νὰ ἐκρέμασεν ὀλίγον καιρόν. Καὶ εἰς ἐτοῦτο φαίνεται ἡ καινουργία τοῦ Μαξίμου τοῦ Μαρτυρὸς & ἡ αἱρετορησία, ὁ ὁποῖος γεάφει εἰς τὸ Διάλογον τοῦ Γραικοῦ & τοῦ Λατίνου περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὅτι ἐτοῦτος ὁ Σέργιος ἔλειψεν τὸ μνημόσυνον τοῦ Πάπα ἀπὸ τὰ δύπτυχα. & τοῦτο τὸ λέγει ὁ Πέτρος ὁ Ἀντιοχείας, τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ χρόνους διελιλυθέναι γινώσκεν, ἀφ' οὗ τὸ τοῦ Πάπα

ἔξε-

τῦ ἁγίυ Πνεύματ☉. σμθ'
συγχωρήσῃ ποτὲ οἱ Ἀνατολικοὶ, ἂν δὲν θέλουν νὰ ὁμολογήσουν, ὅτι καὶ αὐτοὶ εἶχασι χάσῃ τὸ σέβας τὸ ἀληθινὸν, καὶ ἦτανε καὶ αὐτοὶ αἱρετικοὶ. Τολοιπὸν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρ᾽ώμης λέγοντας, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τῦ ὑοῦ, καὶ τῦτο εἰς τὸ Σύμβολον, δὲν ἔλεγεν αἵρεσιν, μηδὲ ἦτανε ἀναθεματισμένη, καὶ τῦτο ἐκρέμασεν ἕως τρὶ χρόνων τ᾽ Φωτίυ, κοντὰ χρόνυς ἑξηὼ ἔξη.

Ὁ Φώτι☉ πάλιν αἰανέωσε το ζήτημα, ὁπῦ εἶχε χλιῆ τόσον καιρὸν ὁμωφῶς, & εἶχε παύσῃ ἀκομη, ὄχι νὰ τὸνε γνώμης, ὅτι τὸ δόγμα, καὶ ἡ θεοδήκη δὲν ἦτανε ὀρθὴ, ἀμὴ διατὶ ὁ Πάπας τῆς Ρ᾽ώμης βλέποντας τὴν ἀδικίαν, ὁπῦ εἶχε κάμη εἰς τὸν ἅγιον Ἰγνάτιον, τὸν ἀφώρισε, καὶ τὸν ἐστέρισε τῦ θρόνυ τ᾽ Κωνσταντινυπόλεως. Καὶ νάναι ἑτζη, τὸ κρέζουν αὐτὰ τὰ θρέγματα, ἐπειδὴ καὶ μ᾽ τὸν θάνατον Νικολάυ & Ἀδριανῦ ὁ Πάπας Ἰωάννης δίδοντας τῦ τὸν θρόνον, ὁ Φώτι☉ ἐμίνη ὅλ☉ τ᾽ εἰρήνης & ὁ Πάπας κατ᾽ αὐτὸν ἀγιώτατ☉ καὶ ὀρθοδοξότατος, ἀνακαλὰ & τὸ δόγμα & ἡ θεοδήκη ἔμενε ὁμοίη ἡ αὐτὴ, & τὸ μνημόσυνον καθὼς & θρῶται ἐγίνετον εἰς ταῖς ἀκολου-

θίαις

ὀρθοδόξῳ. Ἐὰν θεοσεβὴς τυγχάνῃσι, ταύτῃ
τῇ φωτὶ θυσίαν τῷ παντοδυνάμῳ Κυρίῳ
τῷ θεῷ, καὶ τὰ λοιπά. Δὲν ἐμπορεῖ νὰ μι-
λήσῃ μήτε ὑψηλότερα, μηδὲ ἀσθενικώτε-
ρα. αὐτὸς εἶναι κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας. αὐτὸς
ὁ θεσπέσιος τοῦ Κυρίου ποιμαίνει τὴν Ἐκ-
κλησίαν. αὐτὸς ὁρίζει τὴν ὀρθοδοξίαν.
αὐτὸς σαφηνίζει τοὺς αἱρετικούς, καὶ καθα-
δικάζει τους, καὶ διακρίνει τους ἀπὸ τοὺς ὀρ-
θοδόξους. καὶ ποῖος; ὁ Ἀδριανὸς ἕνας Πά-
πας τῆς Ῥώμης. καὶ πότε; ὅταν αὐάμεσα εἰς
τὰ ἄλλα ὡμολόγα ἀντάμα μὲ ὅλην τὴν
Ἐκκλησίαν, ἐκπορεύσιν τὸ πνεύματος
καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ὄχι εἰς ταῖς μυστικαῖς, καὶ κρυ-
φαῖς διαλέξεις, ἀμὴ εἰς τὸ Συνοδικόν του,
καὶ εἰς τὸ Σύμβολον, εἰς τόπον ὁπού δὲν ἐ-
κατάθανε τοῦ Ἀνατολικοὺς. καὶ οἱ Ἀνατο-
λικοὶ ἐστέργανε τὴν ὀρθοδοξίαν του, καὶ τοῦ
ὁρισμούς του, ὄχι μοναχὰ ἐκοινωνοῦσε μετ'
ἐκεῖνον, καὶ τοῦ Ἀρχιερεῖς του. Ἀν τὸ δόγμα
τὸ ἐκπορεύεσθαι καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἤτανε αἵρεσις,
αὐτὴ ἡ θεοδήκη κακή, καὶ ἀναθεματισμένη
ἀπὸ τὴν Συνόδου, μὲ ποίους ἐκοινωνοῦσε οἱ
Ἀνατολικοὶ; φανερὰ μὲ αἱρετικοὺς καὶ ἀνα-
θεματισμένους. ἀμὴ ἔτσι τὸ δὲν θέλουσι τὸ

συ-

Σύνοδον ζαὶ αἱρετικὸς. δέχεσθαι τὰ γεγράμμενα τε, ὁρίζει, κανονίζει, φανερὰ λέγει, ὅτι καὶ ἔχει νὰ γένῃ εἰς τὴν Συνόδον. ψέγει τὴν ἀνάβασιν τῆ Ταρασίε εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον, ἀνάξιαν ζ τῆ δέχεται, ἀφορμὴ γενέσεως εἰκόνων. καὶ ἀπαγορεύει εἰς ὅλα κεφάλαια τὸ φρονεῖν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης εἰς ὅλας τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας. ζ οἱ Ἀρχιερεῖς τῆς Συνόδου τὸ ἀγαπῶσι, ζ δὲν τῆ ἀρέσκουσι) ἀμὴν τὸ γένοιτο. ἄκυρον. Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ σοὶ δώσω τὰς κλεῖς τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν. ὁ Θρόνος εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην φρονεῖ, καὶ κεφαλὴ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ὑπάρχει. Ὅθεν αὐτὸς ὁ μακάριος Πέτρος ὁ Ἀπόστολος τῶ τῆ Κυρίε φρονήματι πειθόμενος τὴν Ἐκκλησίαν οὐδὲν παρεμέλησεν, ἀλλ' ἐκρότησε πάντοτε, καὶ κρατεῖ τὴν ἀρχήν. διὸ ἔπερ ἐὰν φρονηθῇ ἡ ὑμετέρα ὁσιότης τῶ ἡμετέρω Ἀποστολικῶ Θρόνω, ὅσις ἐστὶ κεφαλὴ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆ Θεοῦ, καὶ τὸν αὐτὸν ἱερὸν, ζ ὀρθόδοξον τύπον ἀφθόρως ζ ἀμολύντως ἐκβάθες καρδίας ζ εἰλικρινοῦς διανοίας φυλάξαι ὑπομένῃ, ὡς ἀληθῶς

ὀρθό-

σμς. Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως
ἐξῶν γραμμάτων τὸ ἁγιωτάτε Πάπα Ἀ-
δριανῦ, Ϛ ὁμολογοῦμεν χάριν μεγάλην
τῷ Θεῷ ἐν τούτῳ, ὅτι τοιαύτης ἠξιώμεθα
χαρᾶς Ϛ εὐφροσύνης. Ϛ οἱ ἄλλοι Ἀρχιε-
ρεῖς, Καθὼς ἐπέχουσι τὰ γράμματα τε ἁ-
γιωτάτε Πάπα Ἀδριανῦ, ἕτως φρονῶ καὶ
ἕτως γράφω, Ϛ ἕτως διδάξω, Ϛ μετ' αὐ-
τε μετὰ τε φρονήματος καὶ ἐν τῷ μέλλοντι
αἰῶνι ἀπελεύσομαι. Ϛ ἄλλα παρόμοια
ἀφόντης καὶ ἐπεφωνήθη ἡ Συνοδικὴ Τρά-
σις ὁ Πατριάρχης γράφει τῷ Πάπα. Καὶ
ἐπειδὴ ἐνεπαγνωσθῆναι τῷ τῆς ἡμετέ-
ρας ἁγιότητος γραμμάτων, ἤρξατο ἐν
κοινῇ χορείᾳ ἅπαντες τοῖς πνευματικοῖς
ἐδέσμασιν, ὡς ἐν βασιλικοῖς δείπνοις ἐν-
τρυφῶντες, ἅπερ ὁ Χριστὸς διὰ τῆς σῶν γρα-
μμάτων διωχουμένοις διέπεμψε. καὶ ὡς ὀ-
φθαλμὸς τὸ ὅλον σῶμα φωτὸς τῆς ἀλ-
θείας καὶ ἀληθείας βίβον ὑπεδείκνυες. Ϛ
πάλιν. Ὡμολογεῖτο παρὰ πάντων ἡμῖν
ἡ ὀρθὴ Ϛ ἀδιάβλητος ὁμολογία, ἥτις παρ'
ὑμῖν ἀπεσάλη ἡμῖν.

Καὶ μὴ μοι εἴπῃς, ὅτι ὁ Ἀδριανὸς εἰς ἐ-
κεῖνο τὸν Συνόδον ἐφάνηκε παρὼν, ἵνα τὸν φοβᾶσθον, μήπως Ϛ διωχθῇ ἀπὸ τὸν

Σύ-

Ἄρχοντες τῦ Παλατίυ. δὲν ἐλίπανε Ἡγού-
μενοι & Μοναχοὶ. εἰς ἐτῦτο τὸ λαμπρὸν
συνέδριον ἐπρεπε καθίζανε καὶ προήδρευαν
Πέτρος καὶ Πέτρος τῦ ὁσιωτάτυ & ἁγιω-
τάτυ Πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀ-
δριανῦ. ἐκεῖ ἐλάβαθη τὰ γράμματα τῦ
Πάπα πρὸς τὸν Βασιλέα, & Ταράσιον τὸν
Πατριάρχην. καὶ ἐρωτηθεῖσα ἡ Σύνοδος
αὐτὰ λέγει ἀπηλογᾶν, Ἐπόμεθα, & λεχό-
μεθα, & προσιέμεθα. & ὁ Πρεσβύτερος, καὶ
πρεσβυτὴς τῆ Ἀναθολικῆς διοικήσεως λέ-
γει. Ἔλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν. Ἀ-
δριανὸς ὁ ἁγιώτατος Πάπας τῆς πρεσβυ-
τέρας Ῥώμης, & Ταράσιος ὁ μακαριώ-
τατος Πατριάρχης τῆς βασιλευύσης Κων-
σταντινυπόλεως τὸ ἓν φρονοῦντες, & ὁμολο-
γοῦντες. & διδάσκοντα. Ἡ φερώνυμος
Εἰρήνη τὴν διωρέπειαν τῆς Ἐκκλησίας πο-
θοῦσα & θέλυσα, γράμμασι χρησαμένη τῆ
διηγησαμένη τὴν φερώνυμον, τὴν ἁγιωτά-
την Ἐκκλησίαν Ῥώμης κατεφίλησεν, καὶ
κεκίνηκεν εἰς μέσον παρελθεῖν, καὶ τῆ παρ-
εῦσαν ἁγίαν ὁμήγυειν διφανίαν, καὶ τὴν
ὀρθόδοξον πίστιν φανερῶσαι. καὶ νῦν χαρὰ
μεγάλη γέγονε ὅτι τῆ ἀναγνώσει τῦ ἱε-

ρεῦν

νοδον ὁ Πάπας Ἀγαθὼν ἔχῃ τὰ φρονούμενά τε, καὶ οἱ τοποτηρηταί τε φρονοῦσιν, ἐρωτῶσιν, καὶ ὡς ἔξαρχοι τῆς Συνόδου ὁ ἡγοῦσι τῇ Συνόδου. καὶ πόσοι εἰρήνη ἀποκρατεῖ ὡς τῷ Ἐπισκόπῳ τῆς Φωτίου. Ὅπου τοῦ λοιποῦ κρατεῖ, καὶ ἐκ τοῦ ἡμῶν ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα, καὶ μὴ τῆς προσθήκης ἐξούσης δημοσιεύῃ τῷ ἔκθεσιν τῆς πίστεως, δὲν εἶ αἱρετικός, αὐ δὲν θέλομεν νὰ εἰπῶμεν, ὅτι οἱ ὁδηγοὶ τῆς ἕκτης Συνόδου ἦσαν αἱρετικοὶ, μὲ τοὺς ὁποίους ἐκοινώνησεν ἡ Ἀνατολικὴ, ὄχι τότε μόνον, ἀμὴ καὶ πολλοὺ καιρὸν ὕστερον.

Καὶ τί θέλομεν εἰπῇ διὰ τὴν ἑβδόμην Σύνοδον, ἡ ὁποία, δὲν τὸ ἀρνεῖται κανεὶς, ἦτανε Καθολικὴ διὰ τοῦτο αὐάμεσα εἰς τὰς ἄλλας Συνόδες ταῖς οἰκουμενικαῖς κρατεῖ τὸν ἕβδομον τόπον, καὶ δικαίως. ἐκεῖ ἦτανε ὁπού, ὅλου τοῦ οἰκουμένου Ἀρχιερεῖς καὶ πολλοὶ. ἦτανε ὁ Ἰωαννης καὶ ὁ Θωμαῖς Μοναχοὶ Τοποτηρηταὶ τῶν Ἀποστολικῶν Θρόνων τῆς Ἀνατολῆς, καὶ Ταρασιος ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, μὲ τοὺς ὁποίους ἐσυνήθροιαν Πατριάρχας, Θεοφύλακτος, καὶ Ἰωαννης ἐνδοξότατοι, καὶ μεγαλοφρεπέστατοι

Ἀρ-

Μαξίμυ τῦ Ὁμολογητῦ, ὁ Πάπας Μαρτῖνο☩ ἔγραψε τὰ Συνοδικά τε εἰς τὸν Ἀνατολικοὺς θεόνους, εἰς ἐκεῖνα ἐλέγετο Τὸ πνεῦμα Τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι καὶ ἐκ τῦ υἱῦ. οἶδαν τὸ δόγμα οἱ Ἀνατολικοὶ, καὶ ἐφάνηκε καθ' ἑαυτὸ ξένον, ἐπειδὴ καὶ ἐφαίνετον νὰ βαίνῃ δύο ἀρχαῖς καὶ δύο αἴτια εἰς ἓν Τελάδα. ἐσυμφώνεψαν τὸ δόγμα, ἔγραψαν τὸ ☩ τῦ ἁγίυ Μαξίμυ. καὶ ἰδὲς, ὅτι ἐδῶ εἶν δύο, ☩ τὸ δόγμα, ☩ ἡ θεολογία. διὰ τὴν θεολογίαν δὲν λέγουνε τίποτες, μόνον διὰ τὸ δόγμα εἶν ἡ ζήτησις. ἀπολογᾶται τῦ Ἀνατολικῶν ὁ ἅγι☩ Μάξιμο☩, ὅτι ἐλέγασιν οἱ Δυτικοὶ, ὅτι αὐτὰ ☩ νὰ ἐλέγανε, καὶ ἐκ τῦ υἱῦ, ἀκολουθοῦντες τὸν Πατέρας των καὶ τὸν ἅγιον Κύριλλον, μὲ ὅλα τοῦτα ἐλέγανε ἕνα αἴτιον εἰν τὴν Τελάδα. Βλέποντας τὴν ὀρθὴν γνώμην τῦ Δυτικῶν οἱ Ἀνατολικοὶ, δὲν ἐγύρεψαν ἄλλο. ἰδὲς τὴν Ἐπιστολὴν τῦ ἁγίυ Μαξίμυ πρὸς Μαρῖνον πρεσβύτερον Κύπρυ, καὶ θέλῃς εὕρη τὴν Ἰσοτίαν. Μὲ τοῦτην τὴν ἀπολογίαν ἠκολούθησεν ἡ ἕνωσις, ☩ ἡ κοινωνία αὐτάμετα τῶν δύο Ἐκκλησιῶν εἰρηνικὰ ☩ ἀναπαυμένα, καὶ εἰς τὴν ἑκατὸν Σύ-

νοδον

ἑαυτῷ ὑπλείας ἐποιοῦντο τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας, & πάντα πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῖς εἶλκον. Πόσον ἐβλαψε τὸ καλὸν, ὅταν ξεστρατίσῃ κανεὶς ἀπὸ τ' ἀλήθειαν. ποῖος ποτὲ ἐχθρὸς ἀπατάλλακτος τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐκακολόγησε τόσον τὴν Ἀνατολικὴν, καθὼς ἔτσι ὁ χρυσοστόμης δηλαδὴ νὰ μὴν θέλῃ νὰ εἰπῇ φανερὰ τὴν ἀλήθειαν, ὅτι τὸ δόγμα τ' Λατίνων, ἦτανε καθολικὸν καὶ ὀρθὸν, & δηλαδὴ τέτοιο τὸ ἐκρατοῦσαν οἱ Ἀνατολικοὶ, καὶ δηλαδὴ τοῦτο ὁμολογισμένοι εἰρήνευαν ἀναμεσά των. Τέτοιοι εἶν' ὦ Ῥωμαῖε, οἱ νέοι ἐτοῦτοι Διαβάσπαλοι, οἱ ὁποῖοι σ' ἐξοπιάζουσι, & σοῦ λένε ἄλλα τὴν ἄλλων, & ὄχι τὴν ἀλήθειαν. καὶ σὺ τοὺς στέργεσαι, & τοὺς ἀγαπᾷς; ὦ τῆς αἰσθησίας, δηλαδὴ νὰ μὴν εἰπῶ τὸ χειρότερον.

Καὶ δηλαδὴ νὰ μὴν μὲ λέγῃς, ὅτι τὸ δόγμα τοῦτο εἶχετο, καὶ τὸ ἔτρεφε κρυφὰ, καὶ ἦτανε αἰρέσεως τότε τοῖς Ἀνατολικοῖς, τοῦτο δόγμα ἀδιάφορον, ἐπειδὴ & τὰ συγγράμματα τῶν Δυτικῶν εἰς ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἦτανε ὁλωσιῶν καινὰ, & πολλὰ ἀπ' ἐκεῖνα μεταγλωττισμένα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φωνὴν. Μάθε & τοῦτο φιλαράκο μου. εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ἁγίου

Μα-

τῦ ἁγίυ Πνεύματος. σμά
δο, ἐπφδὴ καὶ δὲν ἐπαζακείνετο ἀπὸ τῦ
Ἀναζλικοὺς, κεφάζ τῦ Ἀνατολικοὺς
τὸ λιχότερον ἀπὸ τῆς ζίτης Σωόδου, ἕως
τὸν καιρὸν τῦ Φωτίυ εἰς τὰ δόγματα τῆς
πίστεως ἀμελεῖς, καὶ δι' τ' ἴδιον συμφέ-
ρον τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν των, καὶ τῶν
δογμάτων τῆς πίστεως καταφρονητας.
Ἄκουσε, καὶ φείξε Ἀναζλικέ, Ἡμάρτα-
νον ὅ πάντες τὸ τῆς πίστεως ἀλήθειαν,
καὶ τὸ ἐν αὐτῇ τῆς Ἐκκλησίας εἰρώνω,
πάρεργον τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ποιούμενοι,
καὶ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἕλκον-
τες. Τὶ Ἐκκλησία εἶ ἐκείνη, εἰς τὸ ὁ-
ποῖαν πάντες ἁμαρτάνουσιν. ὦ Ἐκκλησία
βεβλωμένη, καὶ δι' αβόλου καθαιρεθεῖσα.
ὦ Πατριάρχαι, καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ τὸ λοιπὸν
τῶν Χριστιανῶν ἄθεσμα δι' τὸ ἴδιον
συμφέρον πάντες τὰ τῦ Θεοῦ προδιδόντες.
καὶ πῶ θέλομεν βάλλει τόσους Χρι-
στιανὺς, ὁπῶ θεαρέστως ἀνάμεσα εἰς ἐκεῖνον
τὸν καιρὸν ἐβίωσε; τόσους Ἁγίυς, ὁπῶ βί-
χνοντας εἰς μίαν γωνίαν τὸ συμφέρον, ἐδό-
ξασε τὸν Θεὸν, καὶ τὸ σήμερον ὑπὸ τῆς
Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας δοξάζονται; πῶς
ὅλοι ἐτότε πάντες ἡμάρτανον, πάρεργον δὲ
ἑαυ-

συμβάσης μισθὸν ἀπέδωκε τῇ ἰδίᾳ συμφερόντων αὐτῷ, ἵνα κακοῦ τὸ κακὸν μείζονος ὠνήσηται τέλαπον. ἔτω γὰρ δὴ μᾶλλον λέγειν, ἢ ὡς εἴωθε λέγεσθαι. ἡμῖν δὲ ἅπαντες τιμῶ τε τῆς πίστεως ἀληθοῦσαν, καὶ τιμῶσι ἐν αὐτῇ τῆς Ἐκκλησίας εἰρηνεύω πάρεργον τῆς ἑαυτῶν ἀκλείας ποιούμενοι, καὶ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἕλκοντες.

Καὶ σημάδεψε τιμῶ κακουργίαν ἐπουτουνῶ τὸ χισματικοῦ. δὲν πορεῖ ναφνηθῇ, ὅτι τὸ δόγμα τοῦτο ἦτανε κοινὸν τῶν Λατίνων, τὸ ὁποῖον φανερὰ τὸ ἐκήρυτταν, καὶ τόσον ὅπου δὲν ἦτανε ἄγνωστον μηδὲ ἀνάκουστον τοῖς Ἀνατολικοῖς. καὶ οἱ Ἀνατολικοὶ δὲν τὸ κατεδικάζανε ζαν' αἱρετικόν, ἀμὴ μηδὲ ἐγύρευαν, νὰ σωαχθῇ Σινόδου οἰκουμενικῆ, ἀλλὰ νὰ ξεφανερωθῇ ἡ ἀλήθεια, ἀμὴ ἦτανε πρόφασις ἐκείνων, ὅπου ἤθελαν νὰ χίσουνε τιμῶ Ἐκκλησίαν, ἔτω σφίσι συμφέρον ἰδίων αἰτίων ἕνεκα, καθὼς εἰς τὸ τέλος ἐσυνέβη, καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Φωτίου, ὁ ὁποῖος χρώματι τῇ διαφορᾷ τῆς δόξης χρησάμενος, τοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν συμβάσης μισθὸν ἀπέδωκε τῇ ἰδίᾳ συμφερόντων. Ἀλλὰ νὰ μιλῶ εἰπῇ φανερά, ὅτι τὸ δόγμα ἦτανε ὀρ-

θὸ

τδυναμήν, τότε μὴ σεβᾶτον, ὀλίγα τὴν κοινὴν εἰρήνην ἔβλαπτε. μὴ ἢ τὴν ἔκτην δὲ τὴς Συνόδου φανερότερον ἢ σεσάθεν ἐξελεγχθεῖσα, αὖθις φανερῶ πολέμε κατέστη. καίτοι κἂν σεβότερον ἐχίζοντό τε σεβσκαίρως, καὶ διηλλάττονϑο πάλιν, ὅτε μὴ σεβὶ τὴν πίστιν αὐτῆς γινομένων τὴν διαφορᾶν. ἀλλ' ὕστερον σεφάνις ἐκ ἄλογ@ λῶ τῖς βελομένοις χίζειν τὴν Ἐκκλησίαν ἢ σεὶ τὰ δόγματα καινοτομία Λατίνων. ὅθεν ὑποδυόμενοι τινὲς τὴν ἐν τῇ πίστ διαφορὰν, ἀληθῆ τε ἔσαν, καὶ πᾶσι γινωσκομένην, τὰς Ἐκκλησίας διέσχιζον, ὅτω σφίσι συμφέρον ἰδίων αὐτῶν ἕνεκα. ὥσπερ τῆς ἐν τοῖς τοιούτοις διαιρέσεως εἰς ἑτέρας τὸν χρόνον μθισαμένης, οἷς τ' Ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης ἐμέλησε, μᾶλλον ὅπῃ τὸν σφετέρων καλῶ, ἢ τῇ βεβαίᾳ τῆς Ἐκκλησίας ὁμοιοίᾳ ἀπολυσεφαγμένως τὰ τῶν Ἐκκλησιῶν διελύοντο σκάνδαλα, μηδεμιᾶς σεὶ τῶν διαφορῶν δίκης γενομένης. τὰ αὐτὰ ἢ καὶ σεὶ Φωτίυ τελευταῖον συμέβη. ὃς δὲ αὐτὸς καὶ διελεῖν τὰς Ἐκκλησίας σεφήνθη χρώματι τῇ διαφορᾷ τῆς δόξης χρησάμενο. καὶ πάλιν τὰς τῶν Ἐκκλησιῶν

συμ-

Λατίνων, αὐτὰ μέσα εἰς τὰς ἄλλας οἰκουμενικὰς καὶ ἐξαρχοι, Νεῖλος ὁ Καβάσιλας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Θεσσαλονίκης, Γεώργιος ὁ Σχολάριος, ὄχι σκέτος, ὅπου ἐστάθηκαν εἰς τὴν Σύνοδον τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ, καὶ ἀπέκει ἐγύρισε Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐκεῖ χάθηκε Γεννάδιος, καθὼς φαίνεται καποιωνῶν, ἀμὴ ἄλλος ἕνας μεγάλος λαϊκός, ὅπου ποτέ του δὲν ἐπάτησε τὴν Ἰταλίαν, καὶ ὕστερα πηγαίνοντας εἰς τὸ ὄρος τὸ Ἄθως, ἐγύρισεν Μοναχὸς, καὶ ἐμετονομάσθη καὶ αὐτὸς Γεννάδιος. ἐπουτουνοῦ ἐδῶ τὰ Συντάγματα, ὅπου ἐτυπώθηκαν περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ Λατίνων. Γράφει τολοιπὸν ὁ Νεῖλος περὶ τοῦ δόγματος εἰς τὸ βιβλίον περὶ τῶν αἰτιῶν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διαστάσεως εἰς τὴν ἀρχήν. Ἔστι τοίνυν, ὡς γὰ ἐγὼ νομίζω, ὁ τοῦ δόγματος ὑψηλὸν κατόπιν ἐῶν τὸν ἀνθρώπινον νοῦν. καὶ πάντα τ' ἄλλα πταῦτα, ὅσα τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ γράμματα παρέχει καὶ γράφει. ὅτι τοίνυν τοῦτο τῆς διαστάσεως αἴτιον. καὶ ὁ Σχολάριος. Ἡ τοιαύτη τοίνυν περὶ τοῦ πνεύματος διαφορὰ τῆς Ἐκκλησίας ὅτως ἐμπολιτευ-

λῶντες, καὶ συναναστρεφόμενοι, καὶ κοινωνοῦντες μὲ τῦς Δυτικοὺς, οἱ ὁποῖοι ἔσερξαν αἵρεσιν, καὶ ἐδέχθησαν συγγράμματα, ὁπῦ ἐκήρυτθον αἵρεσιν. Καὶ ποῖ☩ ἤθελ' εἶσθαι τόσον λαλὸς, ὁπῦ νὰ καταστῇ νὰ πῇ, ὅτι τόσους ἑκατονταέτεις χρόνων εἰρηνικῶς ἡ Ἐκκλησία ἡ Ἀνατολικὴ κοινώνα μὲ αἱρετικοὺς; ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποῖα ἔφαγε τῦ αἱρετικοὺς ζωὴ τὴν σιὰ, καὶ ἀπροσωπολήπτως τῦ ἐκατάδικαζε. λέγε ἐσὺ κοινώνα μετ' ἐκείνους, τῦ ἠγάπα, τῦ ἐδέχθη, & τῦ ἐτίμα σὰν ἀδελφοὺς, & εἰς τ' αὐάγκης τῆς ἐσυμβαίνε εἰς ἐκείνυς, & μ' τ' βοήθειαν των εἰς τὰς Συνόδυς της καὶ ἡ συνάξις ἐξερμώθη τὴν ἀλήθειαν, & κατεδίκαζε τῦ αἱρετικῦς, καθὼς τὴν διδασκαλίαν των σήμερον τ' ὀρθοδοξίας, δὲν τῦ ἐλογάριαζε τολοιπὸν αἱρετικοὺς, οὐδὲ τὸ δόγμα τῦτο, τὸ πνεῦμα ἢ ἐκ τ' ἰδίυ αἵρεσιν.

Καὶ τὸ δόγμα τῦτο νὰ μὴν ἐσάθηκεν ἀφορμὴ τῆς διαιρέσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, τῦ χίσματ☩, τὸ λέγουσι οἱ αὐτοὶ χισματικοὶ, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔκαμαν ἄλλο εἰς ὅλον τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς των, ὡσὰν νὰ γράφουν ἐναντίον τῦ δόγματ☩ καὶ τῦ

ποίων Πατέρων τὰ δόγματα τὰ ἐξέφηνε πολλὰ καλὰ οἱ Ἀνατολικοὶ, καὶ δὲν τὰ κατεδικάζανε, ἀμὴ τὰ ἐδέχονταν, & ἔστεργαν, & ἀναθεμάτιζαν ἐκείνους, ὁπὦ δὲν ἐδέχονταν τὰ Συγγράμματά τους. Ἀκολουθοῦμεν ἐν ἅπασι, καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ διδασκάλοις τῆς ἁγίας τῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, Ἀθανασίῳ, Ἱλαρίῳ, Βασιλείῳ, Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ, Γρηγορίῳ τῷ Νύσσης, Ἀμβροσίῳ, Αὐγουστίνῳ, Θεοφίλῳ, Κυρίλλῳ, Ἰωάννῃ τῷ Κωνσταντινοπόλεως, Λέοντι, Πελαγίῳ, καὶ πάντα τὰ παρ' αὐτῶν συγγραφέντα περὶ τῆς ὀρθῆς Πίστεως, & περὶς καταίρεσιν τῶν αἱρετικῶν δεχόμεθα. καὶ εἰς τὸ Συνοδικὸν, ἤγουν τὰ ὅμοια. οἱ Σύνοδες αἱ οἰκουμενικαὶ ἐκήρυξαν τὸν ἅγιον Αὐγουστῖνον ἅγιον καὶ ἐξοχώτατον τῆς Ἐκκλησίας Διδάσκαλον. & τὶ δὲν εἴπασι δι' τὸν Λέοντα τὸν Πάπαν; τοῦτων τὰ συγγράμματα διδάσκουσιν πολλὰ φανερά, & ἐξαιρέτως τῦτο τὸ δόγμα, τὸ ὁποῖον αἱ ἤτονε ὀρθὸν, ἀμὴ αἵρεσις, ἀδικήσανε τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τοὺς Χριστιανοὺς ὅλους, ἀναγκάζοντας τοὺς μὲ ἀνάθεμα νὰ δεχθοῦν τὰ αἱρετικὰ συγγράμματα, καὶ πλέον ἀδικήσαι ε τοὺς ἑαυτούς των σωομιλῶν

νετη, ζωὴ ἐκείνη, ὅτω ἔσταφλώπος, ἐ αὐάπτυ-
ξε δόγμα παξοωδηφόδοξον, ἐ καθολικὸν τὸ ὁποῖον δὲ ταῖς φιλονικίαις καπιωνῶν
ἑλεσιπῶν αὐθεφάπων ἐφαίνετον ἀμφισβη-
τήσιμον, καθὼς ἐ ἔδη ἡ τάξις, καὶ ἡ ἀρδη-
γία τῆς Ἐκκλησίας.

Περὶ τῆς πίστεως τῶν Λατίνων καὶ τῶν Ἰσοείων ὅτι ἐσάθησεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀφορμὴ τῆς διαιρέσεως.

Κεφάλ. λβ'.

ΚΑΙ τοῦτο ἀκόμη βεβαιώνει ἐ μὲ ἄλ-
λον τρόπον ἀπὸ τῆς Ἰσοείας, εἰς ἐτέ-
τὴν τὴν ὑποθεσιν ἐμεῖς λαμβάνομεν δύο τὸ
δόγμα, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ
ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἐ τὸ ἄλλο τὸν περιπήκτων ἐν
τῷ Συμβόλῳ, ἐ ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς πίστεως,
ὃν ἐγίνηκεν ἐπαινετῶς. τὸ δόγμα ναὶ ὀρ-
θὸν δὲν ἀμφιβάλλεται, ἐπειδὴ ἐ ἐξ ἀρχῆς
ἦτανε εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐκη-
ρύττετο φανερά, ὡς καθὼς φαίνεται εἰς τὰ
Συγγράμματα τῶν Δυτικῶν Πατέρων, τοῦ
Ἱλαρίου, τοῦ Ἀμβροσίου, τοῦ Αὐγουστίνου, τοῦ
Λέοντος Πάπα Ῥώμης, καὶ ἄλλων, τῶν ὁ

θήκας νὰ καταβάλλουν αἱ αἱρέσεις των, καὶ αἱ ἀτοπίαι, καὶ αἱ κακοφωνίαι τῶν δογμάτων των, μὴ ἐμποδῶντας νὰ φέξουν τὴν ἀλήθειαν, ὅπου ἐβεβαιώθη εἰς τὴν Συνόδον, συμφέρουσιν εἰς παρόμοιας κατηγορίας τῆς θεοθήκης· ἀμὴ ὅταν οἱ αὐτοὶ κάμνουν τὰ ὅμοια, καὶ θεσθέτουν εἰς τὰς ὁμολογίας τῆς πίστεως, δὲν καταδικάζουν ταῖς θεοθήκαις, ἀμὴ ταῖς δέχονται, καὶ ταῖς ἐπαινοῦν. καὶ δὲ νὰ μὴ ἀναφέρωμεν ἄλλαις, ἡ Συνόδος ἡ κατὰ Βαρλαὰμ καὶ Ἀκινδύνου ἐγκαλουμένη, ὅτι εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς πίστεως ἐμεταχειρίσθη τέτοιας θεοθήκας, ἀπηλογᾶται. Ἐπὶ τούτοις ἡ θεία Σύνοδος, τοὺς μὴ φατὰ δυσχεραίνειν, φησί, θεοθήκην, ἢ τις δὲ θεοθήκη αὖ δικαίως καλεῖται, ὡς ἀνάπτυξις ὅσα τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἔκτης Συνόδου.

Φαίνεται τοιγαροῦν, ὅτι ἡ ἀνάπτυξις, καὶ ἡ σαφήνεια θεσιτεμένη ἐν τῷ ὅρῳ τῆς Πίστεως δὲν κωλύεται δὲ ἀπὸ τοῦ Πατέρας, δὲ ἀπὸ τῶν Συνόδων, δὲ ἀπὸ τῶν αἱρετικῶν, καὶ σχισματικῶν. καὶ διὰ τοῦτο ἡ θεοθήκη τῶν Λατίνων, καὶ ἀπὸ τοῦ μοῦ, εἰς τὸν ὅρον τῆς πίστεως δὲν εἶναι ψευτική, ἀλλ' ἐπαι-

νετὴ

ὁμολογᾶται εἰς σωτηρίαν. διὰ τῦτο γὰρ ἡ παράδοσις εἰς τὸ Σύμβολον, καὶ εἰς τὰς ὀρθὰς τῆς πίστεως, διὰ, νὰ δοθῇ ἀφορμὴ τοῖς λέγουσι τὸ Σύμβολον. νὰ ὁμολογήσῃ μὲ τὸ στόμα ἐκεῖνο, ὁπῦ πιστεύει εἰς τὴ καρδίαν. ἔλεγεν καὶ ὁ Χριστὸς, ὅτι σὺ ὁμολογουμένως αὐτὸν ἔμαθες τὴν αὐθεξάπων, θέλῃ ὁμολογήσῃ καὶ αὐτὸς ἔμαθεν τῦ πατρός τυ. ὁ Χριστὸς εἶν ἡ ἀλήθεια. τοιπὸν ὅποιος δὲν ὁμολογᾷ τὴ ἀλήθειαν, καὶ μάλιστα εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ δόγματα, δὲν ὁμολογᾷ τὸν Χριστὸν. καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν ὁμολογᾷ τὸν Χριστὸν, ἀρνιέται τὸν Χριστόν. καὶ ἐκεῖνο ὁπῦ ἀρνιέται τὸν Χριστὸν, δὲν θέλῃ κληρονομήσῃ βασιλείαν οὐρανῶν. καὶ διὰ τῦτο εἰς τὰ μυστήρια τῆς ἐκχαριστείας, δὲν λέγει μοναχὰ πιστεύω, ἀμὴν, πιστεύω Κύριε, καὶ ὁμολογῶ. καὶ ἡ πίστις, ὁποῦ δὲν ὁμολογᾶται, δὲν εἶν πίστις.

Μὴδ' ἐκεῖνο θέλω νὰ τὸ περάσω δίχως κάποιον λογαριασμὸν, ἐπειδὴ βλέπω, ὅτι κανένας καθολικὸς ποτὲ δὲν ἐδιδαπονέθηκε, ἢ ἀθέτησε τινὰ θεοδήκινὰ τῆν Σωσόδων τῶν οἰκουμενικῶν, ἀμὴ μόνον οἱ αἱρετικοὶ, οἱ ὁποῖοι γνωρίζοντας μὲ ἐτούτας τὰ θεο-

ρητέον. Τί λείπει τόρα τ' Ἐκκλησίας, εἰ ἔχει τὴ θειοτότερην πρόθεσα ἀπὸ ἐκεῖνο, ὁπῦ ἔχ τόρα; δὲν εἶ) ἡ αὐτὴ καὶ μία; δὲν εἶ) τὸ κεφάλι της ὁ αὐτὸς Χριστὸς; δὲν εἶ) τὸ σέβας της ἡ αὐτὴ Τριάς, ὁ αὐτὸς Θεὸς; τὸ πνεῦμα, ὁπῦ τὴν σήμερον τὴν ὁδηγᾷ, μὴ νὰ γίνηκεν ἀχαμνότερον; τὶς τῆς ἔκοψε τὴν ἐξουσίαν; τὶς ἔβαλε ζίμπλας εἰς τὰ μάτια της, νὰ μὴ βλέπῃ τὴν ἀλήθειαν; τὶ τὴν ἐμποδίζει νὰ μὴν διακεύνῃ τὰ δόγματα; ἔχ τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν. ἔχ τὴν αὐτὴν πίστιν. ἔχ τ' αὐτὴν ὁδηγίαν. ἔχ τὸ αὐτὸ πνεῦμα. καὶ διὰ τῦτο ἐμπορεῖ καὶ τὴν σήμερον καθὼς ἐμπόριε τ' πρόθετα, νὰ φανερόνῃ, τ' νὰ ξαπλώνῃ τὰ δόγματα. τ' ὄχι διὰ τῦτο λέγω) νὰ ὑπερβαίνει, τ' νὰ ἀθετᾷ τοὺς κανόνας. διατὶ δὲν προβάλλει, μηδὲ φανερόνει ἑτέραν πίστιν ἀπὸ ἐκείνην ὁποῦ ἐκήρυξαν τὰ ἱερὰ λόγια, μὴ ἢ ἐναντίαν ἐκείνης.

Καὶ διατὶ διὰ σωτηρίαν τ' ψυχῆς τῦ δὲν σώνῃ νὰ πιστεύῃ κανεὶς, ἀμὴ εἶ) ἀνάγκη νὰ ὁμολογᾷ μὲ τὸ στόμα ἐκεῖνο, ὁπῦ πιστεύῃ εἰς τὴν καρδίαν. λέγει ὁ Παῦλος, Καρδίᾳ πιστεύε) εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμο-

τῆς πίστεως, καὶ μάτην ἀναγινώσκομεν τῦτο, ἢ ἐξ αὐτῦ γινομένης ἀσφαλείας ἤδη πεπαυμένης. ὅτε γὰρ Σύμβολον ἔσχεν λοιπὸν, μὴ πᾶς τ ἐν τῇ ψυχῇ πεπηγυῖαν εἶχε τὴν τῆς πίστεως ἀρθεῖσαν δόξαν ἀνακαλύπτον, ὅτε τὴν ἀδιαφόρων δοκεῖ καὶ ψυχρὰν πᾶσι πεφρενηκόταις λανθάνειν. ☩ τῇ μὲν ὁμολογίᾳ μεθ' ἡμῶν ἕξαθεν, τῇ δὲ πίστει ἀχαρακτήρι, ἅπαξ τῦτο συγχωρηθέντ☉. Πᾶ ἢ καὶ ἐκ τῆς πίστεως ἀκείβειαν ἀφεισάσομεν, ἐν ᾧ ἐν τῷ ταύτῃ ὁμολογεῖν παρελήφαμεν σωζεσθαι, αὐτοὶ τὸ ☩ γλῶτταν κηρύττειν ταύτην φειδόμενοι, ἢ τὶς ἡμῖν ἐκ τῆς ἀναγκαίως πεπαυμένων ἔσται σωτηρίας ἐλπὶς, εἴπερ ἵνα μὲν σωτηρίας ὁμολογεῖσθαι τὴν πίστιν ἀκούομεν, αὐτοὶ δ' ὥσπερ αἰσχυνόμενοι τὸ τ ἀληθῆ ☩ χείλεσιν ὁμολογεῖν νομίζομεν· ὥσπερ γὰρ ἔδει ποτὲ τ ἀρχῆ, ὁπόσα τῷ τῆς ἀληθείας κανόνων ἔξω χωρεῖ, ἕτω τοῖς καλῶς πεπαυμένοις, καὶ τ ἔξωθεν ὁμολογίαν ἀπάγειν πᾶσα σπουδαίαν. ἢ τοίνυν τῷ τῶν Λατίνων δόξαν δεικτέον τῆς ἀληθείας πόρρω τῦ βάλλειν, ἢ τῦτο μὲν δυναμένους, ὡς ἀληθῆ πιστεύειν, ☩ φρονητέον ἕτω, ☩ τῷ Συμβόλῳ τ πίστιν φανε-

ταύτην, ἄλλο δέ τι λέγοντας ἐπηρεάζειν αὐ
τοῖς λείπεσθαι. Ἔτι εἰ τοῖς Λατίνοις μὲ
νοις, ἢ Γραικοῖς Λατίνων χωρὶς ἐκκλησίαι ἦ
σαν ποιοῦ τοιαῦται, ἀλλ' ἑκατέρωθεν οἰκουμε
νικὴ Συνόδου ἐδεῖτο τοῦ τὸ γέρας ἀφελέσθαι
δυνήσεται. ἐπεὶ καὶ τὰς ἄλλας Συνόδους
τοιαῦτάς τινας τῇ ἀληθείᾳ ἀναδεξάμε
νοι οὐδαμοῦ πίστιν. Εἰ δὲ τοιαύτης καταψηφι
ζόμενοι ὅρος, ᾧ αἱ τοιαῦται εἰσὶν, εἰ δόξαν ἰδί
αν δημοσιοῦν ποιήσαιτο, οὐκ ἂν Συνό
δου ὅλη βεληθείη τοιαῦταί, ταύτῃ ἐ
λαύνει. οὐδαμοῦ γὰρ ἐκεῖ Συνόδου γίνεται
μνήμη. Ἀλλὰ μηδενὶ φησὶν ἐξεῖναι, κα
μοὶ δὲ πολύ τισι δόξαν, ταῦτα εἰ τοιαῦτά
νῦν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως οὐκ ἐᾷ. Ταῦ
τα δὲ δόξαν ὁπόσα τοῖς ἀληθέσιν ἐναντία,
εἰ τοῖς μὴ πολλοὺς ἀγῶνας κεκεφαλαιωκόσιν,
συμφωνεῖ. ἃ δὴ τισὶ δόξαν ἔχειν, ταῦτα καὶ
ὁμολογεῖν συγχωρεῖ. τοιγὰρ τὸ Συμβό
λου λίπεσθαι ὁμολογίαν, τὸ μὴ δεῖν λαν
θάνειν ἑνίους περὶ τὴν πίστιν διεφθαρμένους,
ἀναληψίαν πεποίηκεν. ἐφ' ὅσον τοῖς ἀκιν
δύνως τισὶ δοκοῦσιν συμφωνεῖν ποιεῖται
τις, οὐκ ἂν δικαίως νομίζοιτο τοῦ βλάπτειν.
ἄλλως δὲ καταψευσόμεθα τοῦ Συμβόλου

τῆς

Λατίνων ἀπαναίνεσθαι δόξαν, καὶ ἀσεβεῖ-
ναι τῷ Συμβόλῳ ταύτῃ ἀπαξιοῦν, ἄλ-
λως τε καὶ εἰπόντος, καὶ τῇ τῆς Συνόδου
ψήφῳ ἐκείνῃ ὑγιῶς νοοῦντας ἁπάσῃς αἱρέ-
σεως. καὶ γὰρ τὰ ὑφαιρέσεσι ποιεῖν, καὶ ἀσεβή-
μασι τοῖς πίσιν λυμαινομένων, καὶ νόθον εἰσα-
γόντων τὴν θεολογίαν ἐξεννήκοντα τὴν ἀρχήν,
ἢ αἱδουμένους αὐτούς τε μηδὲν τοιοῦτον τολ-
μᾶν, καὶ τοῖς τετολμηκόσι μὴ κοινωνεῖν,
φαῖεν ἂν ἅπαντες, ἂν δὲ τοὐναντίον μᾶλ-
λον ἀληθεστάτῃ, καὶ τοῖς τῆς πίστεως θεμελίοις
σφόδρα συμβαίνειν, καὶ τοῖς ἁγίοις δοκοῦ-
σαν τῇ δόξῃ ταύτῃ εἶναι πειθομένοις, μᾶλ-
λον ἢ τοῖς ἐκείνοις καταφυγεῖν. ἃ γὰρ λέ-
γουσι τῇ τῆς Πατέρων ἀγαθρέψαντες ψήφῳ,
ἕως ἂν ἐκεῖνοι τὸ ψεῦδος ἀφαιρούμενοι,
καὶ τὰς ἀληθεῖς ἐκβάλλοντες δό-
ξας ταύτῃ ἐξήνεγκαν. τοῖς γὰρ ἄλλῃ πί-
στιν συγχέασιν ἀπλῶς, καὶ τοῦ ὁμοου-
σίου τῆς ὁμολογουμένων θεσμοθήκης ποιεῖν ἐναν-
τίας, καὶ ὑφαιρέσεσι δολεραῖς ἀναξέπειν βε-
βηκυίας ἀνέιρουσιν. ὥστε καὶ τὰ θεσπι-
κατοικούσης τῆς ψήφου, ὅτε Λατῖνοι τὰ ἀλη-
θῆ; ἀσεβοῦντες, ἐγκαλοῖντ' ἂν δικαίως,
καὶ Γραικοὺς συμφωνοῦντας μὴ δεῖν ἀμέρ-

για τ ἁγίε Μαξίμε, τὶ τὸ κωλύον ἁγίους το
σούτους, μᾶλλον ἢ τὸν ἅπαντα Χριστιανι
σμὸν, τοῦτο γὰ κυρίως ἐστὶν ἡ τῆ ὀρθοδόξω
Πατέρων ἁγιωτάτη Συνόδ Θ, ἐξουσιασ
κῶς ταύτην ποιεῖσθαι, καὶ νομοθετεῖν.
Μάξιμε Ἐξισμάγισε τ διδασκαλίας σου

Ἔχομεν εἰς ἐπύτιον τὴν ὑπόθεσιν ὅλ
μόνον τῶν παλαιῶν ἁγίων τῆς Ἀνατολι
κῆς Ἐκκλησίας, ἀμὴ καὶ ἄλλους Ἀναβ
λικοὶς Συγγραφέας νεωτέρους, οἱ ὁποῖοι ἐξη
γοῦντας τοιαύτην ὑπόθεσιν γράφουσι τὰ ὅ
μοια διὰ τὴν ποιοθήκην. καὶ διὰ νὰ μὴ
ἀναφέρω ἄλλους, θέλω ἦναι ἀρκετὸς κα
μένθ ὁ Σχολάριθ Γεώργιθ, ὁποῦ ἀν
ρέθηκεν εἰς τὴν Σινόδον τὴν ἐν Φλωρεν
τίᾳ, καὶ ἐξύρεν καλὰ τὰς δυσκολίας τῆ
Γραικῶν εἰς ἐτοῦτο. γράφ τοιοῦτον σκεῦ
νθ εἰς τὸν δεύτερόν τε λόγον περὶ Εἰρήνης
Αὐτίκα τὶς ἠκοίδε τοῦν θρυλλουμένους πε
τὸ μὴ δεῖν μήτε ποιεῖσθαι, μητ' ἀφελεῖν
τὸ Συμβόλου διορισμὸς, ἐπήρειαν ἄλ
λως ὄντας, ὡς οἱ λέγοντες αὐτοῦν ἐκλαμβά
νουσιν, καὶ χάριν τὸ συγκαλύπτειν τὴν ἐκ
τῆς φιλονεικίας αἰχμὴν ἐξυρημένους
εἰ μὴ γὰρ ἔστιν πεῖσαι Γραικοὺς τὴν τῆ

Λα-

ἔβαλλε τὸ ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον τὸ Πνεῦμα, καὶ ἀνεθεμάτιζε τοὺς μὴ ταῦτα φρονοῦντας. Ἐπὶ τούτοις ἐπεκύρωσε καὶ τὸ σύμβολον τῆς Νικαίας, καὶ ἐπεβεβαίωσε τὰ δόγματα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, καὶ ἐπεσφράγισε τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, καὶ ἐκύρωσε τὸν ἐν Νικαίᾳ κανόνα περὶ τοῦ Πάσχα, καὶ τοὺς ἄλλους κανόνας τοὺς ἐν Νικαίᾳ ὁρισθέντας. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἐπεκύρωσε καὶ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ κανόνα τὸν ἐν τῇ ἐγκαινίῳ ὁρισθέντα. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἐπεκύρωσε καὶ τὸν ἐν Σαρδικῇ κανόνα τὸν περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἐπισκόπων. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἐπεκύρωσε καὶ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ

τὰ εἰς τὸν ἀέρα νὰς, καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ παιδὸς. καὶ πάλιν ἐρχόμενον μὲ δόξης κείνας ζώντας καὶ νεκρούς, ὧν τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. ὁ Νικαίας, καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, καὶ τὰ ἑξῆς, ὅπου ἀκολουθοῦσιν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν ἀφήκασι τί ποτε εἰς τὸν ὅρον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου φαίνεται, καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ζωοποιὸν, καὶ τὸ ἐκ τοῦ παιδὸς ἐκπορευόμενον, τὸ συν παιδὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον. καὶ τὰ ἄλλα ὡς τὸ τέλος τοῦ Συμβόλου. καὶ μὲ ὅλα τοῦτα ἔλεγεν ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης εἰς μίαν του ὑποτολὴν, ὅπου γράφει Εὐδαίμονι πρεσβυτέρῳ. Οὐχὶ τὰ τῶν νοσούντων ἔπεσθαι ψήφοις, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὑγιαινόντων κρίσεως λαμβάνειν τὰς ἀποδείξεις, καὶ τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ τῇ συγκροτηθείσῃ ἐν Νικαίᾳ ἀκολουθεῖν, μήτε προσθέντας μήτε ἀφαιρέσαντας. ἐκείνη γὰρ θεόθεν ἐμπνευσθεῖσα τ' ἀληθὲς ἐδογμάτισεν. Ἦτανε ἡ νομοθέτησις καὶ παρὰ δόξαν τὸ δόγμα, τὸ μὴ νὰ ἀλλαχθῇ τί ποτε εἰς τὸν ὅρον τῆς πίστεως, καὶ μάλιστα τῆς Νικαίας, καθὼς τὸ προείπαμεν. καὶ ἡ Συνόδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὄχι μόνον ἄλλαξαν συλλαβὰς καὶ ῥήσεις, ἀλλὰ

ἔβαλ-

καὶ ἀοράτων. ὁ Νικαίας, γεννηθέντα ἐκ τῦ πατρὸς μονογενῆ, τυτέστιν ἐκ τῆς ὐσίας τῦ πατρὸς, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς. ὁ Κωνσταντινυπόλεως, Χριστὸν τὸν υἱὸν τῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινῦ: ὁ Νικαίας, δι' ὃν τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν ὐρανῷ & τὰ ἐπὶ γῆς. ὁ Κωνσταντινυπόλεως ἐπιώπητε, τά τε ἐν ὐρανῷ & ἐπὶ τῆς γῆς. ὁ Νικαίας, κατελθόντα καὶ σαρκωθέντα. ὁ Κωνσταντινυπόλεως, κατελθόντα ἐκ τῶν ὐρανῶν, & σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίυ, & Μαρίας τῆς Παρθένυ. ὁ Νικαίας δὲν ἔχει, ἐκ πνεύματος ἁγίυ, & Μαρίας τῆς Παρθένυ. ὁ Νικαίας. ἐναν θρωπήσαντα, παθόντα, καὶ ἀνασάντα. ὁ Κωνσταντινυπόλεως, ἐναν θρωπησαντα, σαρκωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίυ Πιλάτυ, καὶ παθόντα, & ταφέντα, καὶ ἀνασάντα. ὁ Νικαίας, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ἀφιώφ, κ' τὰς γραφὰς ὅπω ἔχει ὁ Κωνσταντινυπόλεως. ὁ Νικαίας, & ἀνελθόντα εἰς τὸν ὐρανὸν, & ἐν δεξιᾷ τῦ πατρὸς καθήμενον, & ἐρχόμενον κρίναι ζωντας καὶ νεκρὸς, ὁ Κωνσταντινυπόλεως, & ἀνελθόντα

πορεύεσθαι λογίζεται. καὶ γὰρ οὗτοι τῇ ἀσεβείᾳ προσπόνται, ὑπ' ἄλλο Σύμβολον, ἀλλὰ τὸ τῶν ἑξακοσίων δέκα ὀκτὼ ἁγίων Πατέρων ἐκδιδάσκει, καὶ ὡδαδίδωσιν. Ὅλα καλά. ἀμὴ ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ Ἐφραίμιος, ὑπ' ἄλλο Σύμβολον, ἀλλὰ τὸ τῶν ἑξακοσίων δέκα ἢ ὀκτὼ ἁγίων Πατέρων ἐκδιδάσκει καὶ ὡδαδίδωσιν. ἐμπορεῖτο ναύαγη παντελείαν τοῦ Φωτίου, δηλ' νὰ δείξῃ, ὅπ αἱ καλαὶ καὶ ἐδογματίσθησαν πολλὰ ὑπὸ τῶν Σιωνιτῶν, μὲ ὅλα τοῦτα εἰς τὸ Σύμβολον δὲν ἐμπῆκαν προσθήκη. ἐπειδὴ καὶ εἰς τὸ Σύμβολον, ὅπου ἡ Ἐκκλησία τόσον ἡ Δυτικὴ, ὅσον ἡ Ἀνατολικὴ λέγει εἰς τὴν ἀκολουθίαν της, καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν, δὲν εἶπεν τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων Πατέρων, ἀμὴ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰς τὸ ὁποῖον ἐμπῆκε προσθήκη, καὶ ἀφαίρεσις, καὶ ἐναλλαξις. καὶ εἶναι διαφορὰ ἀπὸ τὸ Σύμβολον τῶν Νικαίας. καὶ ὅπου θέλει νὰ ἰδῇ τοῦτα, ἂς τὰ ὡδαβάλλῃ, καὶ θέλει εὕρει ὄχι συλλαβῶν καὶ λέξεων ἀλλαγὰς καὶ προσθήκας ἀλλὰ, ῥητῶν ὅλων. ὁ Νικαίας ὀρθὸν λέγει, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητὴν. ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων

καὶ

σίας ὀφθαν τῦτο στέργουσα ἀλλὰ παντὸς ἡ ὠφελάδης. διὸ καὶ ἐν τῶ Ἀλεξανδρείαν ὕστερον τῆ Οἰκουμενικῆς συγκροτηθείσης Συνόδου ἐν αὐτῆ τῆ Ἱερέων λογάδας ὁ θεοφόρος Κύριλλος ἀθροισάμενος, καὶ πίστιν ἀλαθεύτου ἔγραφον, τὸ Νεστορίω διεπέμψατο. ὁ ἅγιος Ἐφραίμιος Παξιαρχης Ἀντιοχείας εἰς τῶ αὐτῶ Βιβλιοθήκω τῦ Φωτίου. Πάλιν δὲ ἐπηρεάζουσιν οἱ Αἱρετικοὶ τῶ τεταρτῳ Συνόδου, λέγοντες, ὡς ἐδογμάτισε μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν, ἢ συγγράφειν, ἢ συνθέναι πίστιν ἑτέραν, ἢ φρονεῖν, παρ' ἣν ὥρισε ἁγία αὐτη. καίτοι γε τῦτο ἡ Σύνοδος δικαίως, κἂν ἀναμφιλόγως ἔστι καταδόδον). ἀλλὰ τῶν πίστιν, ἣν οἱ ἁγιώτατοι ἑκατὸν καὶ ὀκτὼ Πατέρες ὥρισαν, τιμῶσα τε καὶ θεσπίζουσα, ταύτῃ ἔφησε μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν ἑτέραν πίστιν. καὶ τὰ ὑπόλοιπα. ὅπλον δὲ ὄντων ἐξ αὐτῶν μάλιστα τῆ Συνοδικῶν φωνῶν, ὧν καὶ μόνον ἀναγινωσκομένων, ἅπασαι ἄλλης δόξης καταστάσης ἢ συγχύσεως ὑπεκλυθῆσα ἡ ἀλήθεια. καὶ ὑχ ὥρισε μὲν τῦτο, ἔοικε δὲ ἄλλως, ἀλλ' ὡς ὥρισεν, ὅπως παντάχοῦ καὶ διαπρατ-

κεκωλύθαι. καίτοι γε εἰ καὶ τὸν λόγον αὐτῷ ἀπεῖρχεν ἡ Συνόδος ἕτερον δόγμα μηδόλως παράγειν, αὐτὴ καθ' ἑαυτῆς πρὸ τῶν ἄλλων τὴν δικαίαν ἐξενέγκαι ψῆφον. ὀφείλει γὰρ αὐτὸ τοῦτο τυπῶσα, ὃ μηδ' ἑτέρᾳ τινὶ πρὸ αὐτῆς δοκεῖται. ἀλλὰ καὶ ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις αὐτῆς ὅτιν ὁρᾷ, ὁ ταῖς πρεσβυτέραις τῶν Συνόδων ἐδόκησεν. καὶ δὴ καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων Πατέρων, ἐξ ὧν αὐτοὶ λέγουσι, συνδιαγενόμενος. τὸν πνευματομάχον γὰρ αὐτὴ καθελοῦσα τῷ κατὰ Νίκαιαν ἐκφωνηθέντι ὅρῳ, τῇ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος θεολογίαν προσθεῖσα συνήνεσεν. Εἰ γὰρ αἱ προλαβοῦσαι προσθεῖσαι, τὸν μῶμον ἐκφεύγουσιν, οὐδὲ αἱ μετ' αὐτὰς ἐν τοῖς ὁμοίοις ἔχουσι τὴν κατάγνωσιν, ἅτε τὸ ἀσυνέζυγον πάντα φύρειν εἰδυῖαι. καὶ γὰρ ἡ ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδος, πίστιν μὲν ἑτέραν, ἣ ἐναντία τὰ δόγματα τῇ ἐν Νικαίᾳ καθέστηκε· Συνόδου παντελῶς δικαίως ἀθετήσασα διεκώλυσεν. ἀκριβέστατον δὲ τῆς ἐν αὐτῇ σωζομένων, ἅπερ ὁ καιρὸς ἀπαιτεῖ προσθέναι, αὐτῆς τε γέγονεν ἔργον, καὶ τῆς προλαβούσης ἡ φύσις διδάσκαλος, καὶ τῆς Ἐκκλησίας

καλύει ἁγίους Ἰσσύπις, μᾶλλον δὲ τὸν ἅπαντα Χειστιανισμὸν, τὸ γὰρ κυείως ὄξιν ἡ τῆ ὀρθοδόξων Πατέρων ἀμωτύπη Σύνοδ, ἐξεπαστικῶς ταύτλω ἀπεφάνῳ, καὶ νομοθετεῖν κῇ τῆς Εὐτυχιῆς συναιρέσεως. καὶ πάλιν. Τίνι λέγω, ἢ πῶς τλω ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν Σύνοδον, καὶ τ Παζιναῖς ἀπεδήλως ἀποχρησαμένλω φωναῖς αἰτιᾶσθε, κ ὡς ἄλλον πίστεως ὅρον εἰσάγουσ ὀμνλισθρεῖτε, καὶ ὀμοσκώπτετε; μὴ κατ' ὄψιν κείνητε κῇ τὸν εἰπόντα Θεὸν, ἀλλὰ τλω δικαίαν κρίσιν κρίνατε. τὶς ἡ ὀπὶ τῆς ἀυτῆς ἢ μιᾶς ὑποθέσεως τῆ ἐν Χαλκηδόνι Πατέρων ἔγκλησις ἡμῖν; καὶ τὶς ἡ τῆ ἀπολαβόντων ἀναίρησις; καὶ τὰ ἑξῆς. Γεάφ ἢ Εὐλόγι Παζιάρχης Ἀλεξανδρείας εἰς τὸ αὐτὸ ἀπεικέμνον, τῦ ὁποίυ τὰ λόγια ἁρέπ πλέον μῆ χαρεῖς νὰ τὰ ὑποδεχθῇμν, ἐπδὴ ἢ τὰ ἀναφέρῃ ὁ ἀπόστ ἐχθὲς δ ἀπεθήκη; Φώτι ὁ Παζιάρχης εἰς τ βιβλιοθήκλω τυ. τὰ λόγια εἰσὶ τῦτα. Ἀλλὰ γὰρ δ αἱρέσεως πάλιν ἡ ὁποία τ τεταρτλω μέμφετ Σύνοδον, ὡς ὅρον ἐκθεμνίλω δογματίζομνίλω τ τοιαύτλω ὁπιχείρησιν ὑπὸ δ κῆ τ Ἐφέσου ἀπὸ τῆς Σινόδου παντελῶς ἀπο-

ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, ἃς διαπεμπομένω τὸν τῆς Νικαέων ὅρον ἀθετῆσαι τὴς καὶ ἐξισχύσαι πώποτε, κἂν παντὸν ἡ ποσμωσάτω εἰς ἀξάρεσιν τῆς διὰ ψεύδους τε μὴ ὄντος, καὶ τ ἀληθοῦς καὶ ὄντως πλατυνομένων. Εἰ δὲ καὶ ὡς τὸν μὲν πρεσβύτερον βεβαίως, ὡς δεύτερον δὲ τυχὸν ἐπισάμενον ὅρον διαλοιδορεῖτε, καὶ μέμφεσθε, τὶς ἐδόκει καθέσπικεν ὁ ὑπ' αὐτῆς εἰσαγόμενος ὅρος; ἡ ὁμολογία, φησὶ, τῆς δύο φύσεων, καὶ, ἐν δύο φύσεσι, φωνῆς. Οὐ γὰρ ἔχει ταύτην ὁ τῆς Νικαέων ὅρος. εἰσήχθη δὲ προδήλως ὑπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Πατέρων, ὑ προτέρων γνωσθεῖσα, ἢ ὀνομασθεῖσα παρά τινος. Οὗ μὲν δὲ τοῦτο οἴδατε ψεύδεσθαι δῆλον, πολλοῖς τε γὰρ τῆς προ αὐτῆς ἁγίων Πατέρων, ὡς δυσεβὴς ἡ φωνὴ καὶ ἐκείνη ἀνηγορεύθη, καὶ μαρτυροῦσι τῆ ταύτην κηρυξάντων οἱ λόγοι, πάσης ὄντες ἡλιακῆς ἀκτῖνος φωτοειδέστατοι καὶ λαμπρότεροι. Καὶ ὑμεῖς ἢ ἀγνοεῖτε δι' ἀπαιδευσίαν, ἢ ἀγνοεῖν προσποιεῖσθε διὰ λοιδορίαν, καὶ τῆς δυσεβῶν Πατέρων τε καὶ δογμάτων αἰσχύνην ἔκλεψιν. εἰ γὰρ καὶ μηδὲν ἄλλο ὁπότε πλεῖστον, ὡς ἔφην, καθέσπικεν, τὶ

καὶ-

τῶ ἁγίω Πνεύματος. σιθ'
ἡ ἀφαίρεσις, ἢ ἡ ἀλλαξις ἐστὶ ἐναντία τῆς
πίστεως, καὶ ὠφελιμαίτερα τὴν ἀλήθειαν.

Ποῖα ἐστὶ ἡ προσθήκη, ἡ ἀφαίρεσις, ἡ ἐν-
άλλαξις ὅπερ κωλύει ὑπὸ τῶν
Συνόδων, καὶ τοῦ Πατέρας.
Κεφάλ. λά.

ΚΑΙ τέτοια προσθήκη, ἡ ἀφαίρεσις, ἡ
ἐνάλλαξις ναὶ μὲν ἐστὶ ἔκπτωσις τῆς
πίστεως, τὸ ὁμολογοῦσε οἱ Πατέρες σου οἱ
Ἀνατολικοὶ, τὴν ὁποίων τοῖς λόγοις αὐτὰ λέγεις
καὶ ναὶ μὲν θέλεις, πρέπει νὰ ὑποταχθῇς.
Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς ἐν τῇ Διαλέξει
Μακεδονιανῶ καὶ Ὀρθοδόξω. λέγει ὁ Ὀρθό-
δοξος. Κατέγνων τὴν προσθήκης, ἧς προσ-
εθήκατε ἐν τῇ ἐκθέσει τῶ Λευκιανῶ. καὶ
ἔγω δείξω, ὅτι προσεθήκατε ἐναντίον αὐτῆ.
ὁ Μακεδονιανός. Ὑμεῖς γὰρ προσεθή-
κατε τῇ ἐν Νικαίᾳ. ὁ Ὀρθόδοξος. Ἀλλ'
οὐκ ἐναντία αὐτῇ. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς φανε-
ρώτερα εἰς τὸ συμπαν Ὁμολογίαν δηλῶ
τῶ Συνόδου τῶ ἐν Χαλκηδόνι. Πῶς οὖν
τῶν ὅπως ταῦτα σεβασμίως ἅμα, καὶ δια-
φυσίως δρῶσαν τε, καὶ διαγορεύσας ἁγίαν
ἐν

ψυχῇ, λέγω δὴ τὰ τῆς νοερότητος ἀδιαιρέτως, διὸ καὶ ὁ Ἅγιος ἐν τῷ ὡδηλελειμμένον, ἀλλὰ τὸ ἐλλιπῶς εἰρημένον τῷ στόματι λέγει ἐξηρθρωμένῳ, ἤτοι ἐξακριβουμένῳ, καὶ διαμορφουμένῳ ἐπιγέλωτο. Ἂν δὲν εἶ ἀρκετὸς ὁ Θεολόγος, αἰ ἔλθῃ εἰς τὸ μέσον καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ἢ ἀκείβεια τῆς δογμάτων. Γεφύρι ἐστὶ ὁ διαμασὸς Ἁγίου εἰς τὸν λόγον τῆς Πίστεως, ὅπου διαβαζεῖ αἱ ἄμεσοι εἰς τὰ Ἀσυμπτικά τε. Φανερὰ ἔκπτωσις πίστεως, καὶ ὑπερηφανίας καταγελεία, ἢ ἀθετεῖν τὶ τῶν γεγραμμένων, ἢ ἐπισάγειν τὸ μὴ γεγραμμένον. Καὶ τότε φέρνει μάρτυρα τὸν Ἀπόστολον, αὐθεφάτε καινοφωνίαν διαθήκαν ἀθετεῖ, ἢ ὑπερβατάσεις. Καὶ μὲ ὅλα τᾶτα εἰς τὸν αὐτὸν λόγον κάμνοντας τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως, δὲν κάμνει λόγον κανένα περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκ τοῦ πατρὸς, τὴν ὁποίαν φανερὰν τὴν ἔχομεν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ἀπὸ τὴν Κυριακὴν φωνήν. Τίς θέλει εἰπεῖ διὰ τοῦτο, ὅτι ὁ μέγας Βασίλης ἐωδιαφόρεσε τὴν πίστιν του, καὶ ἠθέτησε; τί βλασφημίας αὐθεφότης; ἔκπτωσις πλοιπὸν εἶ τῆς πίστεως ὅταν ἡ θεραπήκη, καὶ

ξα. ἀμὴ τούτοις φαίνον) ἀσύμφωνα Γρηγορίᾳ τῷ Ναζιανζηνῷ ἐκεῖνα εἰς τὴν ὑπόσολὴν τῶν Κλειδόνιον. Ἡμεῖς τῆς κ' Νίκαιαν πίστεως τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐκεῖσε συνελθόντων ὑπὲ καθαιρέσει τῆς Ἀρειανικῆς αἱρέσεως, οὐδὲν ἄτε ἀσεβεμήσαμεν ποτὲ, ἄτε ἀσεβεῖν δυνάμενα, ἀλλ' ἐκείνης ἐσμὲν τῆς πίστεως σὺν Θεῷ, καὶ ἐσόμεθα, ἀσεσθαρθεμῶτες τὸ ἐλλιπῶς ἐρημένον περὶ τῦ ἁγίυ Πνεύματος. ὁ Ἀθανάσιος λέγει, μηδὲν αὐτῇ ἐλλείπειν, ἀλλὰ πλήρη δ' σεβείας εἶναι, καὶ ὅτι μὴ δεῖν ἑτέρων ἐκτίθεσθαι πίστιν, ἵνα μὴ ἡ ἐν Νικαίᾳ γεγραφεῖσα, ὡς ἀτελὴς ἔσα νομισθῇ. καὶ βελτίονα ἐκείνης ἑτέραν εἶναι τῶν ἐν Νικαίᾳ τῶν Πατέρων ὁμολογηθεῖσαν πίστιν, ἐν σὺ ὦ Θεολόγε, ἀσεσθαρθεὶς τὸ ἐλλιπῶς εἰρημένον ἐν αὐτῇ; ἔνοχος ἦσαν τοῦ κανόνος, ἐπειδὴ ἀλλοτρίας καὶ μεταβαίνης τῶν ἐν Νικαίᾳ πίστιν, καὶ ὑποκρισαν ἐμισεῖς ὀρθοδόξους. Δὲν ἀλλοτρία πίστιν ὁ Γρηγόριος, ἀμὴ ξανωΐνει καὶ φανερόνει ἐκεῖνο, ὅπου ἡ Σιῶσα ἐσιώπησεν. ἰδὲς τί λέγει Ἡλίας ὁ Κρήτης εἰς τὴν ἑρμήνευσιν τῶν ῥητῶν. Τῷ μὲν σώματι τῶν λέξεων παρελέλειπτο, τῇ δὲ

περὶς Ἀποχείς. Ἠξίωσε μὲν γάρ τινες ὡς ἐνδεῶς ἐχούσης τ῀ ἁγ῀ Νικαίαν Συνόδου γράψαι περὶ πίστεως, καὶ ἐπιχείρησε περιττῶς. ἡ δ' ἁγία Σύνοδος ἡ ἐν Σαρδικῇ συναχθεῖσα ἠναπάκτισε & ὥρισε, μηδὲν ἔτι περὶ πίστεως γράφεσθαι, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῇ ἐν Νικαίᾳ περὶ τ῀ Πατέρων ὁμολογηθείσῃ πίστει, ἐξὸ τὸ μηδὲν αὐτῇ ἐλλείπειν, ἀλλὰ πλήρη εἶναι εὐσεβείας, & ὅπ μὴ δεῖν ἑτέραν ἐκτίθεσθαι πίστιν, ἵνα μὴ ἡ ἐν Νικαίᾳ γραφεῖσα, ὡς ἀτελὴς δοκοῦσα νομισθῇ, καὶ πρόφασις δοθῇ τοῖς ἐθέλουσι πολλὰ γράφειν καὶ ὁρίζειν περὶ πίστεως. καὶ πάλιν. Βελτίονα & ἀκριβεστέραν εἶναι τ῀ ἐν Νικαίᾳ περὶ τ῀ Πατέρων ὁμολογηθεῖσαν πίστιν, & τὸ λοιπὸν τοῖς ταύτης ἀρκεῖσθαι, καὶ χρῆσθαι ῥήμασιν. & ἐν τῷ Ἐπιστολῷ πρὸς τοὺς Ἀφρικανούς. Οἱ δηλ. Ἐπίσκοποι ἀληθῶς γνήσιοι δοῦλοι τ῀ Κυρίε, & ὀρθῶς πιστεύοντες, ὅσοι ἐξ ἁγίων ἑξακόσιοι, ἔγραψαν, ἀρκεῖσθαι τῇ ἐν Νικαίᾳ μόνῃ, καὶ μηδὲν πλέον ἢ ἔλαττον παρ' ἐκείνῳ ζητεῖν, ἢ φρονεῖν. Ταῦτα & Κωνσταντίῳ δεδηλώκασι περὶ καὶ τῷ Σιρμίου κελεύσαντι ψεύδεσθαι. & τοῦτα εἶναι λόγια τοῦ Ἀθανασίου καλὰ καὶ ὀρθόδοξα.

Τολμητέον εἰπεῖν ὅτι καὶ τὰ θεωδῶς ἡμῖν
ὅτι τὴν θείων λογίων συμφωνίαν, ὅτε
εἰπεῖν, ὅτε συνῆσαι. Δὲν εἶ τολιπὸν τὸ τὸ
καινότερον ῥῆμα τῆς Πατέρων τῶν Ἐφέσου,
καὶ μὲ ὅλα τοῦτα ἡ θεοφόρη Συνόδ☩ ἡ ἐν
Νικαίᾳ, καὶ ἡ δευτέρα ἐν Κωνσταντινουπόλ
ἔβαλλαν εἰς τὸ Σύμβολον καὶ ἐβεβαίωσαν
πολλὰ ζαὶ δόγματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶ, μηδὲ
λείπουν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, μηδὲ εἰς τὰς
ἐπιστολὰς τοῦ Παύλου. καὶ οἱ ἄλλαις Σύ-
νοδοι, ὁποῦ ἀκολουθῆσ᾽ ὕστερα ἀπὸ τὴν
Ἐφεσινὴν ἐκάμαν τὸ ὅμοιο, καὶ κανεὶς δὲν τὰς
ἐκατάδικάσε, μηδὲ τὰς ἀναθεμάτισε. δια-
τὸ δὲν ἐκάμαν ἄλλην πίστιν, μηδὲ ἐναντίαν
ἐκείνης, τὴν ὁποῖαν ἔδωκεν ὁ Χριστὸς, ἀμὴ
ἐκεῖνα ὁποῦ ἠθέλανε στοχάσει εἰς τὰ ἱερὰ λόγια
καὶ κρυμμάτια τὰ ἐξεφανέρωσ᾽ ζ τὰ ἐδη-
μοσίευσ᾽ μὲ καινοτομίας ἐξηγήσεις, ζ συμ-
φώνως τῶν θείων λογίων. ἀλλοιῶς εἰπὲς
μου ἐσὺ, πῶς εἶ τὸ ὁμοούσιον, ἡ θεοτόκ☩, αἱ
δύο ἐνέργειαι, καὶ τόσα ἄλλα, ὁποῦ τὴν σή-
μερον λαμπρᾷ τῇ φωνῇ κηρύττον εἰς τὴν
Ἐκκλησίαν; ζ τοῦτο να μπορεῖ νὰ γένῃ εἰς
τὴν Ἐκκλησίαν, αἱ εἶ διὰ τοῦτο τὸ δόγμα.
λέγει ὁ ἅγι☩ Ἀθανάσι☩ εἰς τὸν τόμον

τόσον τὴν καταφρόνησιν, καὶ τὴν καινίζουσιν, ἣν ἔτζι θέλομεν δώσει τέλος τῇ πίστει μας.

Λέγουσι οἱ ἐναντίοι, ἀναγκαῖον καὶ νέον τοῦτο ἀληθινὸν τὸ δόγμα τῆς ἐκπορεύσεως, δὲν ἔπρεπενα τὸ ἐβάλλαμεν εἰς τὸ Σύμβολον. ἐπειδὴ καὶ εἰς τὴν ζήτησιν Συνόδου αἰσθηματίζονται ὅλοι ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἀποστοῦν τέτοιας προσθήκας, ἢ ἀφαιρέσης, ἢ ἀλλαγάς. Κατ' ὀδένα τρόπον σαλεύεσθαι παρά τινων αἱρεχόμεθα τὴν ὁμολογουμένην πίστιν, ἥτοι τὸ τῆς πίστεως Σύμβολον, τὸ παραδοθὲν τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν, τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων ἁγίων. ὅτε μὲν ὀφείλομεν ἑαυτοῖς, ἢ ἑτέροις ἢ λέξιν ἀμείψαι τῶν ἐγκειμένων ἐκεῖσε, ἢ μίαν γοῦν προσθεῖναι συλλαβὴν, μεμνημένοι τοῦ λέγοντος, μὴ μέταιρε ὅρια αἰώνια, ἃ ἔθεντο οἱ Πατέρες σου. Καὶ ἐγὼ σοῦ λέγω προσοφείλειν, ὅτι τὸ ὅμοιον ἐμποδίσαι, καὶ κώλυμα τῆς ἄλλης Πίστεως ἤτοι ἀπὸ αὐτῆς τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ὑφ' ἧς ἐστάθηκε ποτὲ Ἐκκλησία, δίχως τέτοιαν διδασκαλίαν καὶ νόμον. κρατεῖ Παῦλος ὁ Ἀπόστολος, Εἴ τις διδασκαλίζει ἄλλο, παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. γράφει Διονύσιος ὁ μαθητής του. ὁ τολ-

ὀχ ἐννοιας βαλλόμενοι μὲ συλλογισμοις ἀπὸ τὰ ῥητὰ των, & τὰ λόγια των, τὰ ὁποῖα οἱ ἅγιοι μὴ ἐμπορέσοντας νὰ τὰ ἐννηθοῦν, ἢ τὰ διεφθείραν, ἢ μὲ χίλιους ἀλλόγους συλλογισμοὺς & παρεξηγήσεις τὰ ἀλλασύρνουν, ἢ τὰ ἀλλάζουν εἰς ξόπον, ὁποῦ μηδὲ αὐτοὶ τὰ γροικοῦσιν.

Καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἡ διδασκαλία δὲν ἔχει δυσκολίαν διὰ νὰ τὴν σκοπιάσουσιν, φαντάζονται ἄλλα & ἄλλα, & πέφτουσιν εἰς αἱρέσεις καταδικασμένας ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν & τοὺς ἁγίους Πατέρας. Γίνεται ἔξω κεντὶς τῆς ἀληθείας. ἐβγήκανε τὰ δίκαια καὶ τῆς δυσκολίας, μὴ κλίνοντας εἰς μέρος. & εἰπές με ἀπέκει, ποῖον εἶναι τὸ δόγμα τὸ καθολικὸν. ἐδῶ δὲν εἶναι αἰνίγματα, ἀμὴ λέξεις & φωναὶ φανεραὶ. ἐγὼ θαῤῥῶ ὁπ κάθε αἵρεσις, ἂν δὲν εἶναι σκοπιὸς τοῦ φεύγειν, ἀμὴ συλλογαριάζει, & δὲν εἶναι ἐχθρὸς τῆς σωτηρίας του, καταδικάζοντας τὴν ἀποφασιν, ὁπ τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς καὶ ὄχι ἐκ τοῦ υἱοῦ, θέλει σέρνει τὴν κατάφασιν, τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται & ἐκ τοῦ υἱοῦ. Τέρα ἐμεῖς εἰς κοντολογίαν θέλομεν εἰπεῖ κάπι διὰ τὴν αἵρεσιν, τὴν ὁποίαν

πλὴν τῆς ἀγεννησίας. Ϛ τὸν υἱὸν καὶ ὅλα, ὅσα Ϛ ὁ πατὴρ, πλὴν τοῦ τοκεῖν, καὶ τὸν πατέρα εἶναι. καὶ δίδωμι τῷ υἱῷ ὅλα τὰ τοῦ πατρὸς. ἕνα μόνον ἐξαιροῦσι τὸ γεννᾶν. Ϛ σαφεστέρον λέγουσιν, ὅτι ὁ πατὴρ εἶναι αἴτιος, ὁ υἱὸς Ϛ τὸ πνεῦμα εἶναι αἰτιατά. καὶ ἐτοῦτα τὰ αἰτιατὰ διαφέρουσιν ἀνάμεσά των, ἐπειδὴ Ϛ τὸ ἕνα εἶναι σεσηχὼς Ϛ ἀμέσως ἐκ τοῦ σοφοῦ, τὸ ἄλλο εἶναι αἰτιατὸν διὰ τοῦ πατρὸς διὰ μέσου ἐκείνου, ὅπου εἶναι σεσηχὼς διὰ τοῦ σοφοῦ. Ϛ ὁ υἱὸς διαφέρει τοῦ πατρὸς, ἐπειδὴ Ϛ ὁ πατὴρ εἶναι ἀρχὴ τοῦ εἶναι τοῦ υἱοῦ, καὶ διαφέρει τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ ἀρχὴ τοῦ πνεύματος ὁ υἱός. ἀκόμη λέγουσι φανερὰ τὸ πνεῦμα σεσηχεῖσθαι, πηγάζειν, σεσῖναι, σεφηνέναι ἐκ πατρὸς διὰ υἱοῦ, καὶ ἐξ υἱοῦ, Ϛ ἐξ ἀμφοῖν, Ϛ παρ' ἀμφοῖν, Ϛ ἡ ὕπαρξις τοῦ πνεύματος ἐκ τοῦ υἱοῦ εἶναι συνάναρχος, ὁσιώδης, Ϛ φυσικὴ, Ϛ ὄχι παρδιακὴ ἀπὸ τὸν υἱόν, Ϛ ξένη, Ϛ ἀλλοξένωτο τοῦ υἱοῦ. ἀκόμη τὸ πνεῦμα καὶ ἐκπορεύεται ἐκ πατρὸς διὰ υἱοῦ. καὶ νὰ ἐκπορεύεται Ϛ ἐκ τοῦ υἱοῦ. τόσα εἶναι Ϛ ἄλλα πολλὰ, διὰ νὰ μὴ τὰ διατεριάζομεν ὅλα, ῥητὰ τὸν Πατέρων ἁπλᾶ, καθὼς τὰ βλέπεις Ϛ φανερά,

ὅτι

τας τῆς κτίσεως ξξις ἀρχαὶ, ἢ ξξεις ἀρχικαὶ ὑποστάσεις, ἢ ξίσε ἄτια, ἀμὴ ἕνα, ἐπειδὴ κὴ ἡ ἐνέργεια ἐν μία. Ὁ ἐξ οὗ πνεῦμα διὰ τοῦ Παιδὸς, Ὁ κοινὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ τὸ δὲ ἐν διὰ τοῦ ἀποφασιν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνε τοῦ πατρὸς, κὴ ὐκ ἐκ τοῦ υἱοῦ. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος διὰ τοῦ καταφασιν ἐν δόγματα τῶν Πατέρων, τὸ πνεῦμα νοεῖται ἐκπορευόμενον τοῦ πατρὶ διὰ μέσου τοῦ υἱοῦ, ὁ ὁποῖος λέγεται γίνεσθαι ἐκ μέσου ἐκ τοῦ πατρός. κὴ δὲν εὗρε ποτὲ κανεὶς ἀπὸ τοὺς Θεολόγους, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μέσου ἐκ τοῦ πατρός. τοῦ πατρὸς δὲν ἐν ὑποστατικὴ ἰδιότης ἡ προβολὴ, ἀμὴ μόνον ἡ ἀγεννησία, κὴ διὰ τοῦτο ἡ προβολὴ ἐν κοινὸν τοῦ πατρὶ Ὁ τοῦ υἱοῦ. κὴ δὲν ἐν ἀλήθεια, ὅτι τὸ κοινὸν τῶν δύο ὑποστάσεων ναίνα κοινὸν κὴ τῇ ξίτῃ, διατὶ ἐς τὴν Τελάδα δὲ εἰσκομεν ἄλλα κοινὰ τῶν δύο ὑποστάσεων, τὰ ὁποῖα δὲν ἐν κοινὰ κὴ τῇ ξίτῃ, καθὼς τὸ ἀπατὸν ἐν κοινὸν τοῦ υἱοῦ Ὁ τοῦ πνεύματος, κὴ δὲν ἐν κοινὸν τοῦ πατρὸς. κὴ ἄλλα παρόμοια, τὰ ὁποῖα τὰ ἀναφέρω ἀπάνω. Διδάσκουσιν οἱ Πατέρες ἀπαίρε τοῦ πατρὸς ναίναι Ὁ τοῦ υἱοῦ,

ἐκπορεύσεως τὸ ἁγίου Πνεύματος ἐστὶν ἡ ἀπόφασις, καὶ ἡ κατάφασις. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται διὰ τοῦ υἱοῦ ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἡ κατάφασις, Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται οὐκ μόνον τοῦ πατρὸς, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἡ ἀπόφασις. Τὴν ἀπόφασιν ὅτι δὲν ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἢ ἐκπορεύεται μόνον τοῦ πατρὸς, δὲν τὴν εἶπεν κανεὶς ἀπὸ τοὺς Πατέρας μας καὶ Διδασκάλους. ψύρεψε, ξαναψύρεψε τὰ συγγράμματά των, δὲν θέλεις τὸ εὕρῃς ποτέ, καὶ χάνεις τὸν κόπον σου εὐθύς. καὶ αἰνιγματικὰ καὶ ἀσαφῶς καμία φορὰ τὸ μόνον, ὡς τὸ, μόνον ἅπαξ, καὶ μόνη πίστις ἐστὶν, καὶ τὰ ὅμοια, οἱ Πατέρες σου λέγουσιν, ὅτι εἰς τὴν Τριάδα τὸ, μόνον δὲν βάζει συγχύσεως πρόσωπον, μηδὲ διάκρισιν εἰς τὰ κοινὰ, ἀμὴ μόνον εἰς τὰς ὑποστατικὰς ἰδιότητες, καὶ ἡ πρώτη δύναμις, καθὼς καὶ ἡ ἀντίθεσις δὲν εἶναι ἰδιότης τοῦ πατρὸς μόνου, ἀμὴ καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ διὰ τοῦτο τόσον ὁ πατὴρ, ὅσον ὁ υἱὸς εἶναι ἅπαξ τὸ πνεῦμα, καὶ ὄχι διὰ τοῦτο ἀκολουθᾷ, νὰναι δύο ἅπαξ καὶ δύο ἀρχικὰ ὑποστάσεις ἐν τῇ Τριάδι, καθὼς ὅταν συζέχουσι καὶ αἱ ξεῖς ὑποστάσεις εἰς τὴν κτίσιν, δὲν λέγουσι-

ται

σιλωῦ; τὶ ἄλλο διγμάτιζουσιν οἱ Πατέρες, ὁπὲ καθαίρια λέγουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑπάρχῃ ἀσωμάτως καὶ φυσικῶς, καὶ αἰαβλύζῃ, καὶ πηγάζῃ, καὶ φεχεῖται, καὶ ἐκπορεύεται διὰ τὲ υἱοῦ, καὶ ἐξ υἱοῦ. καὶ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία μὲ τούτους ὅλους σύμφωνος στέργῃ τὰ ὅμοια, καὶ μὲ καθαρᾷ τῇ φωνῇ τὰ λέγῃ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ, ὅ ὅτι τὸ ἐξ ἀμφοῖν, καὶ τὸ ἐκ πατρὸς διὰ υἱοῦ ἐκπορευόμενον. Καὶ τὲ ἃ φαίνονται ἱκανὰ διὰ τὴν ἐξήγησιν τῦ ῥητῦ τὲ Δαμασκηνῦ, ἐκ τὲ πατρὸς ἤ ἐ λέγομεν τὸ πνεῦμα, καὶ τὲ πνεύματος μόνε αἴτιος ὁ πατήρ.

Ἡ φροσθήκη εἰς τὰ φρόγματα τῆς πίστεως ἐκωλύετον ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν ζήτησιν Σωόδου, ἢ μὲ ὅλα τὲτα ἐγίνηκαν πολλαὶ φροσθῆκαι εἰς τὸ Σύμβολον

Κεφάλ. λ'.

ΚΑΙ διὰ νὰ συμπεράνωμεν τὸν κόπον μας εἰς ἐζήτησιν τῆ ὑποθέσεως φρὸ τῆς

τὸ φῶς, καὶ τὴν μεσιτείαν τῆς ἀκτῖνος δηλοῦμεν, τὸ αἴτιον τὸ φωτὸς παιδεύομεν τὸν ἥλιον. ὅτε δὲ ὅτι τοῦτο λέγοντες δι' υἱοῦ τὸ πνεῦμα, ζητεῖν ἀρίεμεν τὴν ὕλην αἰτίαν. ἢ τὸ ἐκ ἀρχικῶς ἀποκειλήφαμεν. ὁ μὲν γὰρ ὅτε καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ εἶπεν τὶς αὖ, τοῦτο συμβαίη αὖ. ἴσησι γὰρ τὸ, ἐκ, τὴν διάνοιαν. καὶ ἐκ ἀνάγκη πρὸς ἀκούοντα ἐκ τοῦ λόγου τοῦτο φεύγειν περαιτέρω, καὶ ζητεῖν τὸ ἀρχικὸν αἴτιον. Θέλει ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος νὰ μὲν στήσῃ τὴν ἔννοιαν εἰς τὸν υἱὸν μόνον, τὸ ὁποῖον φαίνεται, ὅτι νὰ βεβαιώνῃ ἡ ἐκ, καὶ διὰ τοῦτο λέγει, ἀναλαβὼν καὶ νὰ εἴπῃ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἐκ τοῦ υἱοῦ δὲ ὁ λέγομεν, ἀμὴ ἔξω ἀπὸ τὸν υἱὸν νὰ συμβέξῃ ὁ νοῦς σου εἰς τὸ ἀρχικὸν αἴτιον τὸν πατέρα, τὸ ὁποῖον ὅταν τὸ ἐξηγήσῃς μὲ τὴν ἐκ, δὲν χρειάζεται ἄλλο τι βεβαιότερον, ἀμὴ λέγῃς ἐκ τοῦ πατρὸς ἀρχικοῦ αἰτίου ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ υἱοῦ, ἐμμέσως διὰ τοῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ καὶ δὲν εἶναι ἀμέσως ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐπειδὴ ἡ διὰ, καὶ ἡ ἐξ εἶναι ταυτοσήμαντοι, ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐξ ἀμφοῖν. καὶ θέλει φανερωτέραν ἐξήγησιν τὴν ῥητὴν τοῦ Δαμασκηνοῦ;

καὶ ἐναντίον τῆς ἐξηγήσεως, καὶ τῆς αἰδίυ ἐκφάνσεως, τῦ Παζιάρχου ἔγραψεν τῦτο Ἀναθεματισμὸς αὐτὸς ὁ Ἰωάννης ὁ Ἐφέσυ πρὸς τὸν Βασιλέα Ἀνδρόνικον τὸν Γέροντα. Ἀς συμπεραίνωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ λοιπὸν, ὅτι ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λέγει τὸ πνεῦμα ναὶ μὲν λέγει ἐκ τῦ υἱῦ, καθὼς τὸ ἔλεγεν ὁ Εὐνόμιος, ὅπου ἤθελεν τὸ πνεῦμα ναίαν ἀπὸ τὸν υἱὸν, ἀλλὰ εἶναι τὸ πατέρα, ὡς ἐκ πρώτης ἀρχῆς, ἀμὴ ναίαν καὶ ἐκπορεύεται ἐκ παζὸς δι' υἱῦ, δηλονότι ἐκ παζὸς καὶ υἱῦ. Καὶ ὅποι λέγει τὸ ἐναντίον, λέγει ἀσύμφωνα τῷ Δαμασκηνῷ, καθὼς λέγει ἀσύμφωνα καὶ τοῖς ἄλλοις παζράσι, καὶ διδασκάλοις. Καὶ ὅτι ἡ διὰ σημαίνει τὸ αἴτιον, καὶ πλέον τὸ ἀρχικὸν αἴτιον, λέγει το καὶ αὐτὸς ὁ Παχυμέρης εἰς ἕνα Συνταγμα πρὸς τῦτο λέγοντας, Ὅτι διὰ τῦτο λέγει πνεῦμα υἱῦ διὰ τὸ ὁμοούσιον, ἢ διὰ τὸ χορηγεῖσθαι ὑπ' αὐτῦ τοῖς ἁγίοις. ὥστε τῦτο ἀναγεθὲν, ζητητέον τὸ αἴτιον, πῶς πνεῦμα υἱῦ λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ διὰ πολλὰ καὶ ταῦτα, διότι ἐκ τῦ παζὸς διὰ τῦ υἱῦ ἔξι τὸ πνεῦμα. καὶ ὥσπερ ὅτι τὸ ἥλιος λέγοντες, διὰ τῆς ἀκτῖνος ἐκ τῦ ἡλίυ

πλέον εἰς θεραπείαν, ἢ τὸ φερόμενον ἐν ταύτῃ τὸν Κομνηνὸν Μανουὴλ βασιλέα, ὡς ἐκ υἱοῦ, ἀλλὰ διὰ λόγου τε καὶ υἱοῦ ὁ θεολογῶν ἀπεφήνατο. εἶχε δέ τι καὶ ἄλλο εἰς τιμὴν τὸν ἀμφὶ τὸν βέκκον σωμηρείαν τοῖς αὐτλέουσι σωμεόμενον, καὶ ὁ πλοῦν αὖπνεις ἰσχυεῖν, ὁ σωαπολέσθαι ἀνάγκη ἰῶ, ὀβελιαθέντα τῷ κεφαλαίῳ. φησὶ γὰρ ἐκεῖσε ὁ Αὐγ. ἐκ τοῦ υἱοῦ ἢ τὸ πνεῦμα ἁλέγομεν. καὶ τοῦτο δὴν τὰ λέγω ἐγὼ, ἀμὴ ὁ Παχυμέρης, καὶ οἱ φρόνιμοι ἐκείνης τῆς Συνόδου, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐδέχθησαν ἁπλῶς διὰ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα, διὰ νὰ μὴν ἀναγκασθῶσιν ἀκόμη νὰ εἰποῦσιν, ὅτι καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεται, τὸ ὁποῖον ἐσημαίνανε ἐκεῖνα τὰ λόγια, καὶ ἔτζι ἀφῆκαν τὴν ἐξήγησιν τοῦ ῥητοῦ τῶν Πατριαρχῶν Γενεσείῳ, ὁποῦ ἐξηγῶντας εἰς τὸν Τόμον τοῦτο, ὅτι τὸ, διὰ λόγου προβολὴν, δὲν σημαίνει τὴν πρόοδον τοῦ πνεύματος, ἀμὴ τὴν ἀΐδιον ἔκφασιν, ἐφερπαίχθη ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀρχιερεῖς, μηδὲ ἐκαθαδέχθη. καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὑπέγραψαν τὸν Τόμον τοῦτο, οὐδὲ ὁ Ἰωάννης ὁ Ἐφέσου, οὐδὲ ὁ Δωρὴλ ὁ Κυζικηνὸς, οὐδὲ ὁ Θεόλιπτος τῆς Φιλαδελφείας

καὶ

Δαμασκηνῦ εἰς ἐκεῖνο τὸ ῥητὸν, ὅπερ λέγει, καὶ ἡμεῖς τὸ ἀνωφέρομεν ἀπαγε, Περιβολὴς τῦ πνεύματ☩ τῦ ἐκφαντορικῦ διὰ λόγου. καὶ ἐσυμφώνησε, καὶ καλῶς καὶ ὁ Γεώργι☩ ὁ Μοχάμπαρ, ἔλεγε, ὅτι τὸ κεφάλαιον ἐκεῖνο, ὅπερ ἐμπεριέχει τὸ ῥητὸν τῦ Δαμασκηνῦ, νὰ μὴν εἶναι γνήσιον τῦ Δαμασκηνῦ, καὶ τὰ λόγια τε ναίνα πολλὰ φανερὰ, καὶ νὰ σημαίνουσι τὴν ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματ☩ καὶ ἐκ τῦ ἑνὸς, διὰ τῦτο ἔδωκαν τὴν ἔννοιαν τῦ Παρισιήχη Γρηγορίῳ νὰ τὸ ἐξηγήσῃ. Νὰ τὰ λόγια τῦ Παχυμέρη εἰς τὸ ὄγδοον βιβλίον τῦ Ἱστορίας. Τὰ μὲν κῦ τῦ Βέκκου ἔτω τετέλεσο. σφίσι μὲν τοι φρονῆς ἦν ἀμήχανος, ὅπως κατ' ὀρθόδοξον νοῦν τὸ τῦ Δαμασκόθεν παῖδος ῥητὸν ξυμβιβάσειαν, ὡς μήτε κῦ Βέκκον ἐξηγουμένους φρονεῖν, μήτ' ἔξω πάλιν τῆς ὑποκειμένων φέρεσθαι. Τὸ γὰρ κῦ τὸν Μοχάμβαρ καὶ αὐτὸν λέγειν, ὡς νόθον δὴ τὸ ῥητὸν, καὶ ὡς ἔν τισι τῶν Βίβλων ἀφέρεται τὸ κεφάλαιον, ἀξιωτὸν ἐδόκει. ἀφεστῶτο γὰρ ἡ τῦ ἱερᾶς Ὁπλοθήκης Βίβλ☩, φέρουσα καὶ τῦτο μὴ τῆς ἄλλων ἀνάρμοστον, καί τε τὸν χρυσόστομα μάρτυρα σῦσα, πλὴν ὀκ ἔχουσα

αὐτοῦ Βασιλέως. Παρῆν μὲν οὖν ὁ Πατριάρχων Γρηγόριος. παρῆν δὲ ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος. συνῆν καὶ πᾶσα τῶν ἀρχιερέων ὁμήγυρις. ἦσαν δὲ καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ Μοναχοὶ πλῆθοι, καὶ οἱ τῶν λαϊκῶν οἱ ἐλλόγιμοι, ἐν οἷς προὐκάθητο Βασιλεὺς, καὶ ἀμφ' αὐτὸν ἦσαν ὅσοι τε τῶν Μεγιστάνων, καὶ ὁ τῆς Συγκλήτου ἅπαν πρόεδρος. ἦν δὲ καὶ ὁ μέγας Λογοθέτης, τὰ πρῶτα τῶν συναλειφόντων σώματα Πατριάρχῃ ἀναλεξάμενος τὰ τῆς ἁλώσεως. ὅπερ τοῦτοις ὁ τῆς Ἐκκλησίας Ῥήτωρ, ὁ δὴ καὶ τῶν λόγων κατήρχετο. Θαυμασὴ τοιγαροῦν ἡ Σιωδὸς καὶ πολλὰ πρόεδρος, εἰς τοῦτο ὁποῖον ἐσυμμαζώχθησαν, καὶ Βασιλεὺς, καὶ Μεγιστάνες, καὶ Πατριάρχαι, καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἐκκλησιαστικοὶ, καὶ Μοναχοὶ, καὶ οἱ τῶν λαϊκῶν οἱ ἐλλόγιμοι. καὶ δὲν ἔλιπαν ἀπ' ἐκείνου μηδὲ ὁ πρόεδρος Πατριάρχης Ἰωάννης ὁ Βέκκος, μηδὲ ὁ Μελιτηνιώτης Κωνσταντῖνος, μηδὲ ὁ Γεώργιος ὁ Μεσοχίτης, ἄνδρες λαμπροὶ τοῦτο σοφίαν καὶ τὸν βίον, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως τὸ πνεῦμα καὶ ἐκ τοῦ ὑιοῦ σωτῆρες, καὶ ἐκδικηταί. Τὸ τέλος τῆς Συνόδου ἦτον, τίς εἶ ἡ ἔννοια Ἰωάννου τοῦ

Δια-

καὶ τῆς ἀκτῖνος. Τὸ φῶς. ἀμὴ ἐκεῖνος ὁπὲ λέγη, ἐκ τῆς ῥίζης διὰ τὲ κλάδου ὁ καρπὸς, ἢ ἐκ τὲ ἡλίε διὰ τῆς ἀκτῖνος τὸ φῶς, ὄχι ζαν νὰ μὴν ἤτονε Τὸ φῶς τὸ ἡλιακὸν φυσικὰ ἐκ τῆς ἀκτῖνος, & ἐκ τὲ κλάδου ὁ καρπὸς, ἀμὴ διότι τὸ φῶς δὲν ἔχη καμίαν θεοκαθαρκτικῶς ἐκ τῆς ἀκτῖνος, μηδὲ ὁ καρπὸς ἀπὸ τὲ κλάδου. ἔτζι ὁ ἐκ παζρὸς ἢ υἱοῦ λέγων τὸ πνεῦμα, λέγη τὴν ἀλήθειαν, ἀμὴ δὲν ἐξηγᾶται τὴν ὁλοκληρίαν τὸ θεάγματος, καθὼς ἐκεῖνος, ὁπὲ λέγη διὰ τὲ υἱοῦ, διατὶ ἔτζι διακρίνει τὸ θεῖον αἴτιον τὸν πατέρα, & τὴν μεσιτείαν τὲ υἱοῦ εἰς τὴν ὕπαρξιν τὲ πνεύματος. & ἐπούτη εἶδε ἡ χρῆσις τῆς, διὰ, κοντὰ εἰς ὅτι διδασκάλους μας.

Καὶ διατὶ νὰ δείξωμεν τὸ αὐτὸ καὶ ἐξ ἱστορείας, ὁπὲ δὲν τὸ διηγᾶται Γαλὸς, ἢ ἄλλος ὁπὲ νὰ συμφέρη μὲ τὸν Γαλὸν, ἀμὴ Ῥωμαῖος, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως καὶ ἐκ τὲ υἱὲ ἐχθρὸς & πολέμιος, ἐπὲτ εἶδε ὁ Γεώργιος ὁ Παχυμέρης εἰς τὸ ἕβδομον βιβλίον δ' ἱστορείας τε. Γίνεται Συνόδος μεγάλη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τὸν Ἀλεξιανὸν Τείχινον, παρόντος λέγη ὁ Ἱστορικὸς καὶ

Αἴν ἐκεφάπεν ὁ Δαμασκηνὸς τὸ ἰσοδυνάμον τῶν θεοθέσεων τῆς ἐξ ἡμῶν, ὅτι ἀφνήθηκεν τὸν ἐξ, & ἐσυγχώρησε τὸν ἅγ, ἡ ἱστορία ἀκεριβὴς περὶ τούτου τοῦ ῥητοῦ.

Κεφάλ. κθ'.

ΚΑΙ τὶς ἤτονε ἡ ἀνάγκη, νὰ ἀρνηθῇ τὸ, ἐξ υἱοῦ, αὐίσως & ἐκεφάπεν, ὅτι ἔν τὸ αὐτὸ. ἐξ υἱοῦ καὶ δι' υἱοῦ; ἤτονε καὶ μεγάλη, ἴξδυρεν, ὅτι οἱ συγγραφεῖς, ὁποῦ γυρεύυν, καὶ τὸν ἀπίκω γλῶσαν, ὅτι ἡ ἐκ θεότητον τὸν ἐμπαχαίζουσων, ὅταν ἐθέλαν νὰ σημάνυσι τὴν αἰτίαν ἐν τοῖς θεοῖς αἰτίοις, & τὸν ἅγ ἐν τοῖς δευτέροις, ἡ δὲν θέλῃς εὑρῇ τὸν ἅγ κοντὰ εἰς ἐκείνους ὁποῦ ὀπισημόνως ἑλληνίζυσιν, εἰς τὰ θεῖα αἴτια, μὴ δὲ τὸν ἐκ, αὐίσως & τὰ δεύτερα αἴτια δὲν αὐ χρέεσθ) μεγικῶς, εἰς τὰ δεύτερα. διὰ τοῦτο οἱ ἅγιοι, ὁποῦ ἑλληνίζυσι καὶ κυριολεξοῦσι δὲν λέγουσι τὸ πνεῦμα ἐξ υἱοῦ, ἀλλὰ δι' υἱοῦ. διατὶ δὲν ἑλληνίζῃ καθαρὰ ἐκεῖνο, ὁποῦ λέγῃ, ἐκ τῆς ῥίζης καὶ τοῦ κλάδου ὁ καρπὸς, ἢ ἐκ τοῦ ἡλίου

καὶ

τα τῆς κτίσεως ξεῖς ἀρχαὶ, ἢ ξεῖς ἀρχικαὶ ὑποστάσεις, ἢ ξέσε ἄπαξ, ἀμὴ ἕνα, ἐπειδὴ ἡ ἐνέργεια εἶ μία. Καὶ ἐδῶ εἶ διδασκαλία τῶ Πατέρων, καὶ κοινὴ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τὸ εἶ διαφορὰ λόγον, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνε τῦ πατρὸς, ἢ ἐκ τῦ υἱοῦ. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος διαφορὰ καταφάσεν εἶ δόγματα τῶ Πατέρων, τὸ πνεῦμα νοεῖται λειτουργὸν τῶ πατρὶ διὰ μέσου τῦ υἱοῦ, ὁ ὁποῖος λέγεται γνωρίζεσθαι ἀμέσως ἐκ τῦ πατρὸς. καὶ δὲν ἔπε ποτὲ κανεὶς ἀπὸ θεῦ Θεολόγους, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἀμέσως ἐκ τῦ πατρὸς. τῦ πατρὸς δὲν εἶ ὑποστατικὴ ἰδιότης ἡ προβολὴ, ἀμὴ μόνον ἡ ἀγεννησία, καὶ διὰ τῦτο ἡ προβολὴ εἶ κοινὸν τῶ πατρὶ καὶ τῶ υἱῶ. καὶ δὲν εἶ ἀλήθεια, ὅτι τὸ κοινὸν τῶν δύο ὑποστάσεων ναίνα κοινὸν καὶ τῇ τρίτῃ, διατὶ εἰς τὴν Τελάδα δὲ εἰσκομεν ἄλλα κοινὰ τῶν δύο ὑποστάσεων, τὰ ὁποῖα δὲν εἶ κοινὰ καὶ τῇ τρίτῃ, καθὼς τὸ ἀπατὸν εἶ κοινὸν τῦ υἱοῦ καὶ τῦ πνεύματος, καὶ δὲν εἶ κοινὸν τῦ πατρὸς. καὶ ἄλλα παρόμοια, τὰ ὁποῖα τὰ ἀναφέρω ἀπανώ. Διδάσκουσιν οἱ Πατέρες ἀπαντα τὸ πατρὸς ναίνα καὶ τῦ υἱῦ,

ἐκπορεύσεως τὸ ἁγίου Πνεύματος ἐστὶν ἡ ἀπόφασις, καὶ ἡ κατάφασις. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται διὰ τοῦ υἱοῦ ἐκ παρὸς, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἡ κατάφασις, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ παρὸς, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἡ ἀπόφασις. Τὴν ἀπόφασιν ὅτι δὲν ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἢ ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ παρὸς, δὲν τὴν εἶπεν κανεὶς ἀπὸ τοὺς Πατέρας μας καὶ Διδασκάλους. ψύρε ψε, ξαναψύρε ψε τὰ συγγράμματά των, δὲν θέλεις τὸ εὕρῃς ποτὲ, καὶ χάνῃς τὸν κόπον σου δίκαια. καὶ αὐτὰ καὶ εὑρεθῇ καμία φορὰ τὸ μόνος, ὡς τὸ, μόνος ἅπαξ, καὶ μόνη πηγαία θεότης, καὶ τὰ ὅμοια, οἱ Πατέρες σου λέγουσι, ὅτι εἰς τὴν Τριάδα τὸ, μόνος δὲν βάζει συζυγίαν ἐσωτέρων, μηδὲ σχέσιν εἰς τὰ κοινὰ, ἀμὴ μόνον εἰς τὰς ὑποστατικὰς ἰδιότητες, καὶ ἡ πατρικὴ δύναμις, καθὼς καὶ ἡ ἀγεννησία δὲν εἶναι ἰδιότης τοῦ παρὸς μόνου, ἀμὴ καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ σχέσιν τὸ τόσον ὁ πατὴρ, ὅσον ὁ υἱὸς εἶναι ἅπαξ τὸ πνεῦμα, καὶ ὄχι σχέσιν τὸ ἀκολουθᾷ, ναὶ δύο αἴτια καὶ δύο ἀρχικὴ ὑποστάσις ἐν τῇ Τριάδι, καθὼς ὅλοι σωζέχουσι καὶ αἱ ἄξιαι ὑποστάσις εἰς τὴν κτίσιν, δὲν λέγουσι-

ται

σκλωῦς; τὶ ἄλλο διγμάτιζουσιν οἱ Πατέρες, ὁπὲ καθαίρεια λέγουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑπάρχει ἀσωμάτως καὶ φυσικῶς, καὶ αἰσθάνεται, καὶ πηγάζει, καὶ ἐκχεῖται, καὶ ἐκπορεύεται διὰ τὲ υἱοῦ, καὶ ἐξ υἱοῦ. καὶ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία μὲ τούτους ὅλους σύμφωνος περὶ τὰ ὅμοια, καὶ μὲ καθαρᾷ τῇ φωνῇ τὰ λέγει, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ, ὅ ἐστὶ τὸ ἐξ ἀμφοῖν, καὶ τὸ ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ἐκπορευόμενον. Καὶ τὲ φαίνονται ἱκανὰ διὰ τὴν ἐξήγησιν τὴν ῥητὴν τὲ Δαμασκηνοῦ, ἐκ τὲ πατρὸς ἤ ἐ λέγομεν τὸ πνεῦμα, καὶ τὲ πνεύματος μόνου αἴτιον ὁ πατήρ.

Η' προσθήκη εἰς τὰ προάγματα τῆς πίστεως ἐκωλύετον ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν ζήτησιν Συνόδου, ἢ μὲ ὅλα τὲ τα ἐγίνηκαν πολλαὶ προσθήκαι εἰς τὸ Σύμβολον

Κεφάλ. λ'.

ΚΑΙ διὰ νὰ συμπεράνωμεν τὸν κόπον μας εἰς ἐζήτησιν τὴν σύνοδον περὶ τῆς

τὸ φῶς, καὶ τὴν μεσιτείαν τῆς ἀκτῖνος δη-
λοῦμεν, ἢ τὸ αἴτιον τὸ φωτὸς παριστῶμεν
τὸν ἥλιον. ὅτε δὲ ὅτι τοῦτο λέγοντες δι' υἱοῦ
τὸ πνεῦμα, ζητεῖν ἀφίεμεν τὴν ὅθεν αἰ-
τίαν. ἢ τὸ ἐκ ἀρχικῶς ἀποκεκλήκαμεν. ἐ-
μοὶ γὰρ ὅτε καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ εἶπεν τὶς αὐ, τοῦτο
συμβαίνει αὐ. ἴσασι γὰρ τὸ, ἐκ, τὴν διάνοιαν.
καὶ ἐκ ἀνάγκη τὸν ἀκούοντα ἐκ τοῦ λόγου
τούτου φεύγειν περαιτέρω, καὶ ζητεῖν τὸ
ἀρχικὸν αἴτιον. Θέλει ὁ Δαμασκηνὸς εἰς
τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος νὰ μὴν σή-
σῃς τὴν ἔννοιαν εἰς τὸν υἱὸν μόνον, τὸ ὁποῖον
φαίνεται, ὅτι νὰ βεβαιώνῃ ἡ ἐκ, καὶ διὰ τοῦτο
λέγει, ἀναλαβὲ καὶ νὰ εἶναι ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἐκ τοῦ
υἱοῦ δὲ ὁ λέγομεν, ἀμὴ ἔχω δύο τὸν υἱὸν
νὰ συμβέξῃ ὁ νοῦς σου εἰς τὸ ἀρχικὸν αἴτιον
τὸν πατέρα, τὸ ὁποῖον ὅταν τὸ ἐξηγήσῃς
μὲ τὴν ἐκ, δὲν χρειάζεται ἄλλο τι φιλοσό-
φημα, ἀμὴ λέγεις ἐκ τοῦ παρὸς ἀρχικοῦ αἰ-
τίου ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ
υἱοῦ, ἐμμέσως διὰ τοῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ καὶ δὲν
εἶναι ἀμέσως ἐκ τοῦ παρὸς, καὶ ἐπειδὴ ἡ διὰ,
καὶ ἡ ἐξ εἶναι ταυτοσήμαντοι, ἐκπορεύεται
καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐξ ἀμφοῖν. καὶ θέλεις
φανερωτέραν ἐξήγησιν τῆς ῥητῆς τοῦ Δαμα-

σκηνοῦ;

καὶ ἐναντίον τῆς ἐξηγήσεως, καὶ τῆς αἱρέσεως ἐκφαύσεως, τὲ Παζιάρχου ἔγραψεν τὸν Ἀναθεματισμὸς αὐτὸς ὁ Ἰωάννης ὁ Ἐφέσε πρὸς τὸν Βασιλέα Ἀνδρόνικον τὸν Γέροντα. Ἃς συμπεραίνωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ λοιπὸν, ὅτι ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λέγει τὸ πνεῦμα ναὶ μὲν λέγει ἐκ τὲ υἱὲ, καθὼς τὸ ἔλεγεν ὁ Εὐνόμιος, ὅπε ἤθελον τὸ πνεῦμα γαίαν ἀπὸ τὸν υἱὸν, διακρίνοντας τὰ πατέρα, ὡς ἐκ πρώτης ἀρχῆς, ἀμὴ γαίαν ἐκ παζὸς δὲ υἱὲ, διλονότι ἐκ παζὸς ἐκ υἱοῦ. ἐκ ὅποιος λέγει τὸ ἐναντίον, λέγει ἀσύμφωνα τῷ Δαμασκηνῷ, καθὼς λέγει ἀσύμφωνα ἐκ τοῖς ἄλλοις παζράσι, καὶ διδασκάλοις. Καὶ ὅτι ἡ διὰ σημαίνει τὸ αἴτιον, καὶ πλέον τὸ ἀρχικὸν αἴτιον, λέγετο καὶ αὐτὸς ὁ Παχυμέρης εἰς ἕνα Συλλογισμὸν πρὸς τοὺς λέγοντας, Ὅτι διὰ τῦτο λέγει πνεῦμα υἱοῦ διὰ τὸ ὁμοούσιον, ἢ διὰ τὸ χορηγεῖσθαι ὑπ' αὐτὲ τοῖς ἁγίοις. ὥστε τῦτο αἱρεθέντος, ζητητέον τὸ αἴτιον, πῶς πνεῦμα υἱοῦ λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἐδὲ δὲν πολμᾷν κἀνταῦθα, διότι ἐκ τὲ παζὸς διὰ τὲ υἱοῦ δείκνυ τὸ πνεῦμα. καὶ ὥσπερ ὅτι τὲ ἡλίε λέγοντες, διὰ τῆς ἀκτῖνος ἐκ τὲ ἡλίε

πλέον εἰς θεραπείαν, ἢ τὸ φερόμενον ἐν ταύτῃ τὸν Κομνηνὸν Μανουὴλ Βασιλέα, ὡς ἐκ υἱοῦ, ἀλλὰ διὰ λόγου τε καὶ υἱοῦ ὁ Θεολόγων ἀπεφήνατο. εἶχε δέ τι καὶ ἄλλο εἰς τιμὴν τὸν ἀμφὶ τὸν Βέκκον συμπόσιον τοῖς αὐτὸν πλέουσι συμφέρων, καὶ ὅπλον αὐτὸν ἰσχυρὸν, ὃ συναπολέσθαι ἀνάγκη λοιβῇ, ὀβελιαθέντα τῇ κεφαλαίῳ. φησὶ γὰρ ἐκεῖνος ὁ Ἅγιος. ἐκ τοῦ υἱοῦ ἢ τὸ πνεῦμα ἀλέγομεν. Καὶ τοῦτο δὴν καὶ λέγω ἐγὼ, ἀμὴν ὁ Παχυμέρης, καὶ οἱ πρόσχοντες ἐκείνης τῆς Συνόδου, οἱ ὁποῖοι δὴν ἐδέχθησαν ἁπλῶς διὰ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα, διὰ νὰ μὴν ἀναγκασθῶσιν ἀκόμη νὰ εἰποῦσιν, ὅτι καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεται, τὸ ὁποῖον ἐσημαίνανε ἐκεῖνα τὰ λόγια, καὶ ἔτζι ἀφῆκαν τὴν ἐξήγησιν τοῦ ῥητοῦ τῷ Πατριάρχῃ Γερμανίῳ, ὁ ὁποῖος ἐξηγῶντας εἰς τὸν Τόμον τοῦτο, ὅτι τὸ, διὰ λόγου προβολὴν, δὴν σημαίνει τὴν πρόοδον τοῦ πνεύματος, ἀμὴ τὴν αἰδίον ἔκφασιν, ἐφείσθη ἀπὸ τοῦτο ἄλλοις ἀρχιερεῦσι, μηδὲ ἐκαθαδέχθη. καὶ διὰ τοῦτο δὴν ὑπέγραψαν τὸν Τόμον τοῦτο, οὐδὲ ὁ Ἰωάννης ὁ Ἐφέσου, οὐδὲ ὁ Δαμιὰλ ὁ Κυζικηνὸς, οὐδὲ ὁ Θεόλιπτος τῆς Φιλαδελφείας

καὶ

Δαμασκηνῶ εἰς ἐκεῖνο τὸ ῥητὸν, ὅπου λέγει, καὶ ἡμεῖς τὸ ἀναφέρομεν ἀπαν, Περβολὴς τῶ πνεύματος τῶ ἐκφαντορικοῦ διὰ λόγου. καὶ ἐσυμφώνησε, καὶ καλὰ καὶ ὁ Γεώργιος ὁ Μοχάμπαρ, ἔλεγε, ὅτι τὸ κεφάλαιον ἐκεῖνο, ὅπου ἐμπεριέχει τὸ ῥητὸν τοῦ Δαμασκηνῶ, νὰ μὴν εἶναι γνήσιον τοῦ Δαμασκηνῶ, καὶ τὰ λόγια τα ναίνε πολλὰ φανερὰ, καὶ νὰ σημαίνουν τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, διὰ τοῦτο ἔδωκαν τὴν ἔννοιαν τοῦ Παρεμφερῆ Γραμματικῶ νὰ τὸ ἐξηγήσῃ. Νὰ τὰ λόγια τοῦ Παχυμέρη εἰς τὸ ὄγδοον βιβλίον τῆς Ἱστορίας. Τὰ μὲν κατὰ τὸ Βέκκον ἔτσι τὰ τετέλεσο. σφίσι μὲν τοι φρονοῦσι καὶ μικρὰ, ὅπως κατ' ὀρθόδοξον νοῦν τὸ τοῦ Δαμασκόθεν παρὸν ῥητὸν ξυμβιβάσωσιν, ὡς μήτε τῷ Βέκκου ἐξηγουμένοις φρονεῖν, μήτ' ἔξω πάλιν τῆς ὑποκειμένων φέρεσθαι. Τὸ δὲ κατὰ τὸν Μοχάμεδα ἐστὶν λέγειν, ὡς νόθον δὴ τὸ ῥητὸν, καὶ ὡς ἔν τισι τῶν Βίβλων οὐ φέρεται τὸ κεφάλαιον, οὐ ξυνετὸν ἐδόκει. ἀφεστήκασι δὲ καὶ τῆς ἱερᾶς Ὁπλοθήκης Βίβλοι, φέρουσαι καὶ τοῦτο μὴ τοῖς ἄλλων αὐτάρκεσιν, καί τε τὸν γνησίτερα μάρτυρας οὖσαι, πλὴν οὐκ ἔχουσα

αὐτοῦ Βασιλέως. Παρῆν μὲν οὖν ὁ Πατριάρχων Γρηγόριος. παρῆν ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος. συνῆν καὶ πᾶσα τῶν ἀρχιερέων ὁμήγυρις. ἦσαν δὲ καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ Μοναχοὶ πλῆθοι, καὶ οἱ τῶν λαϊκῶν οἱ ἐλλόγιμοι, ἐν οἷς προῆκτο Βασιλεὺς, καὶ ἀμφ' αὐτὸν ἦσαν ὅσοι τε τῶν Μεγιστάνων, καὶ ὁ τῆς Συγκλήτου ἅπαν προφανές. ἐνῆν δὲ καὶ ὁ μέγας Λογοθέτης, τὰ πρῶτα τῶν συμπολεμούντων συμάχων Πατριάρχῃ ἀναλεξάμενος τὰ τῆς ἁγιοπολέξεως. ὅτι τούτοις ὁ τῆς Ἐκκλησίας Ῥήτωρ, ὁ δὴ καὶ τῶν ἁγίων κατήρχετο. Θαυμασὴ τοιγαροῦν ἡ Συνόδος καὶ πολλὰ προφανὴς, εἰς τὸν ὁποῖον ἐσυμπαζώχθησαν, καὶ Βασιλεὺς, καὶ Μεγιστάνες, καὶ Πατριάρχαι, καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἐκκλησιαστικοὶ, καὶ Μοναχοὶ, καὶ οἱ τῶν λαϊκῶν οἱ ἐλλόγιμοι. καὶ δὲν ἔλιπαν ἀπ' ἐκείνου μηδὲ ὁ πρώτου Πατριάρχης Ἰωάννης ὁ Βέκκος, μηδὲ ὁ Μελιτηνιώτης Κωνσταντῖνος, μηδὲ ὁ Γεώργιος ὁ Μεσχίτης, ἄνδρες λαμπροὶ τὸν σοφίαν καὶ τὸν βίον, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ συνήγοροι, καὶ ἐκδικηταί. Τὸ τέλος τῆς Συνόδου ἦτον, τίς; εἰ ἡ ἔννοια Ἰωάννου τοῦ

Δια-

καὶ τῆς ἀκτῖνος. Τὸ φῶς. ἀμὴ ἐκεῖνος ὁπὸ λέγῃ, ἐκ τῆς ῥίζης διὰ τὸ κλάδου ὁ καρπὸς, καὶ ἐκ τὸ ἡλίου διὰ τῆς ἀκτῖνος τὸ φῶς, ὄχι ζαν νὰ μὴν ἤτονε Τὸ φῶς τὸ ἡλιακὸν φυσικὰ ἐκ τῆς ἀκτῖνος, καὶ ἐκ τὸ κλάδου ὁ καρπὸς, ἀμὴ διότι τὸ φῶς δὲν ἔχῃ καμίαν θεολογικῶς ἐκ τῆς ἀκτῖνος, μηδὲ ὁ καρπὸς ἀπὸ τὸ κλάδου. ἔτζι ὁ ἐκ παιδὸς καὶ υἱοῦ λέγων τὸ πνεῦμα, λέγῃ τὴν ἀλήθειαν, ἀμὴ δὲν ἐξηγᾶται τὴν ὁλοκληρείαν τὸ θεάγματος, καθὼς ἐκεῖνος, ὁπὸ λέγῃ διὰ τὸ υἱοῦ, δηλαδὴ ἔτζι δηλονείνει τὸ θεῖον αἴτιον τὸν πατέρα, καὶ τὴν μεσιτείαν τὸ υἱοῦ εἰς τὴν ὕπαρξιν τὸ πνεύματος. καὶ ἐπούτη εἶναι ἡ χρῆσις τῆς, διὰ, κοντὰ εἰς ὅσους διδασκάλους μας.

Καὶ δηλὰ νὰ δείξωμεν τὸ αὐτὸ καὶ ἐξ ἱστορείας, ὁπὸ δὲν τὸν δικαῖον Ἰάλος, ἢ ἄλλος ὁπὸ νὰ συμφέρῃ μὲ τοὺς Ἰάλους, ἀμὴ Ῥωμαίους, καὶ τῆς ἀκπορδύσεως καὶ ἐκ τὸ υἱοῦ ἐχθρὸς καὶ πολέμιος, ἐπὸτ εἶναι ὁ Γεώργιος ὁ Παχυμέρης εἰς τὸ ἕβδομον βιβλίον τὴς ἱστορείας τὸ. Γίνεται Σινόδος μεγάλη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τὸν Ἀλεξιανὸν Τείχλινον, παρόντος λέγῃ ὁ Ἱστορικὸς καὶ

Α'γ ἐκεφάπεν ὁ Δαμασκηνὸς τὸ ἰσοδυνάμον τῶ προσθέσεων τῆς ἐξ υἱοῦ, διατὶ ἀρνήθηκεν τὴν ἐξ, Ϛ ἐσυγχώρησε τ' διὰ, καὶ ἰσοεία ἀκειβὴς φαὶ τούτε τὸ ῥητῶ.

Κεφάλ. κϑ'.

ΚΑΙ τὶς ἤτονε ἡ αἰτία, νὰ ἀρνηθῇ τὸ, ἐξ υἱοῦ, αἰσως Ϛ ἐκεφάπεν, ὅτι ἓν τὸ αὐτὸ. ἐξ υἱοῦ καὶ δι' υἱοῦ; ἤτονε καὶ μεγάλη, ἴξδρεν, ὅτι οἱ συγγραφεῖς, ὁπῶ γυρεύυν, καὶ τὴν αἰτίαν γλῶσαν, ὅτι ἡ ἐκ προσθέσιν τὴν ἐμπαχαίζουσαν, ὅταν ἐθέλαν νὰ σημάνυσι ἡ αἰτίαν ἐν τοῖς προτοις αἰτίοις, Ϛ τὴν διὰ ἐν τοῖς δευτέροις, καὶ δὲν θέλᾳς εὑρῇ τὴν διὰ κοντὰ εἰς ἐκείνους ὁπῶ ὁπισημόνως ἑλληνίζυσιν, εἰς τὰ προτα αἴτια, μὴ δὲ τὴν ἐκ, αἰσως Ϛ τὰ δεύτερα αἴτια δὲν αὐξάνουν μεγαλῶς, εἰς τὰ δεύτερα. διὰ τέτο οἱ ἅγιοι, ὁπῶ ἑλληνίζυσι καὶ κυριολεξῶσι δὲν λέγουσι τὸ πνεῦμα ἐξ υἱοῦ, ἀλλὰ δι' υἱοῦ. διατὶ δὲν ἑλληνίζῃ καθαρὰ ἐκεῖνο, ὁπῶ λέγῃ, ἐκ τῆς ῥίζης καὶ τὸ κλάδου ὁ καρπὸς, ἢ ἐκ τὸ ἡλίε

καὶ

πορεύσῃ τῇ πνευμαχίᾳ, αὐτάρμα καὶ κῇ τὸ τέλεον τῷ ἀυτῷν. Λοιπὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καθὼς ἀπὸ τὸν πατέρα ἔτζι & ἀπὸ τὸν υἱὸν, ὡς αἰτιατὸν κῇ τῶν ἰδίαν αὐτῷ θεοσδυτικὸν ὕπαρξιν, ἤγουν τῶν ἀ σιωδῆ ἐκπόρευσιν, δέχεται. Τί δυσκολένομαι τοίνυν, νὰ πῶ μὲ ναίαι γνώμη τῦ Δαμασκηνῦ, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ἐκπόρευμα τῦ πατρὸς, ὅτι ἐξ αὐτῷ ἐκπορεύεται, & τῦ υἱοῦ, ὅτι ἐξ αὐτῷ ὁμοίως ἐκπορεύεται, καὶ ὄχι ἀπ μόνε τῦ πατρὸς; τὸ ὁποῖον ἔλεγε & ὁ Ἀντιοχείας Ἀνασάσιος εἰς ἐκεῖνα τὰ λόγια. Ταύτῃ δ' ὅτι φημὶ & πνεῦμα σόματος αὐτῷ δηλονότι τῦ Θεῦ λέγεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, σόματος ὄντος μονογενῦς, καὶ πνεῦμα πάλιν παρ' αὐτῷ ἐκπορευόμενον & ἀποστελλόμενον, ἀ μόνον διὰ τῦ πατρὸς, ἀλλὰ & διὰ τῦ υἱοῦ. Ὅταν εἶπεν τοίνυν, ἀπ τῦ υἱοῦ ἢ ἀ λέγομεν, εἶχεν ἔννοιαν, ἀπ τῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα ἀ λέγεσθαι ὡς ἐξ αἰτίας ὑποστάσεως. ἐπειδὴ & διὰ παύλῳ ἔλεγεν, τὸν υἱὸν ἀ λέγομεν αἴτιον, ἀλλὰ πατέρα.

μα διαμεμείζει) ἀπὸ τὸν πατέρα, ἀμὴ εἰκόμη ὁ υἱὸς & τὸ πνεῦμα αἰα μισά των ἀφορίζον). & ἑτῶτο ὁ ἅγιος ὁ Δαμασκηνὸς θεολογᾷ, ὅτι αἱ ξεῖς ὑποστάσεις κ) τὸ αἴτιον καὶ αἰτιατὸν, δηλονότι κ) τὴ τῆς ἐκφάνσεως λόγον ἔχουσι τὴν διαφοράν. & τὸ πνεῦμα, & ὁ υἱὸς διαμεμείζον) αἰα μισά τους κ) τὸ αἴτιον & αἰτιατὸν. καὶ πρέπει ἀναγκαίως νὰ συγχωρήσωσιν, ἢ τὸν υἱὸν ναίαι αἰτιατὸν τῦ πνεύματος, ἢ τὸ πνεῦμα τῦ υἱοῦ. ἀμὴ ὁ υἱὸς δὲν εἶ) αἰτιατὸς τῦ πνεύματος, καθὼς αὐτὸς λέγει εἰς τὸ τέλος τῦ κεφαλαίυ, Τὸν υἱὸν δ λέγομεν τῦ πνεύματος, ἤτε ἐκ τῦ πνεύματος. θέλει ἤσυ τοιπὸν τὸ πνεῦμα αἰτιατὸν τῦ υἱοῦ, καὶ ὁ υἱὸς αἴτιος τῦ πνεύματος, & εἰς ἑτῶτον τὸν τρόπον διαφέρουσιν. Τὸ τρίτον, ὁπῦ μανθάνομεν ἀπὸ τὰ λόγια τῦ Δαμασκηνῦ εἶ), ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἰδίως κ) τὴν ἰδίαν αὐτὸ ἐκπορευτικὴν δηλαδὴ ὕπαρξιν διακρίνει) ἀπὸ τὸν υἱὸν τῷ λόγῳ τῆς αἰτίας. καὶ ὄχι εἰς ἄλλον τρόπον. & ἔτζι αἰθῆναι ξεῖς ὑποστάσεις διαφέρουσιν αἰα μεσά των, & ἰδίως διακρίνον) κ) τὸ αἴτιον & αἰτιατὸν μὲ τ ξεῖς αὐτῶν ἰδιότητας, πατρότητι, λέγω, καὶ υἱότητι, & ἐκ-

πο-

πορεύσῃ τῇ πανοικίᾳ, αἰτάμα καὶ κῦ τὸ τέλεσον τῦ αὐτῶν. Τοιποὺν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καθὼς ἀπὸ τὸν πατέρα ἔτζι & ἀπὸ τὸν υἱὸν, ὡς αἰτιατὸν κῦ τῶ ἰδίαν αὐτῷ προσδυτικὼ ὕπαρξιν, ἤγουν τῶ ἐκπορεύσιν, ἀλλαχοῦ. Τί δυσπολέυομαι τοιποὺν, νὰ πῶ μὲ παῖκα γνώμη τῦ Δαμασκηνῦ, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ἐκπόρευμα τῦ πατρὸς, ὅτι ἐξ αὐτῦ ἐκπορεύεται, & τῦ υἱοῦ, ὅτι ἐξ αὐτῦ ὁμοίως ἐκπορεύεται, καὶ ὄχι ἐκ μόνυ τῦ πατρὸς; τὸ ὁποῖον ἔλεγε & ὁ Ἀντιοχείας Ἀναστάσιος εἰς ἐκεῖνα τὰ λόγια. Ταύτῃ δ' ὅτι φημὶ & πνεῦμα σόμα τῦ αὐτῦ δηλονότι τῦ Θεῦ λέγεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, σόμα τοῦ ὄντος μονογενοῦς, καὶ πνεῦμα πάλιν παρ' αὐτῦ ἐκπορευόμενον & ἀποστελλόμενον, ὄ μόνον διὰ τῦ πατρὸς, ἀλλὰ & διὰ τῦ υἱοῦ. Ὅταν εἶπεν τοιποὺν, ἐκ τῦ υἱοῦ ἢ ὅ λέγομεν, εἶχεν ἔννοιαν, ἐκ τῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα ὅ λέγεσθαι, ὡς ἐξ αἰτιότυ ὑποστάσεως. ἐπειδὴ & διὰ τοῦτο ἔλεγεν, τὸν υἱὸν ὅ λέγομεν αἴτιον, εἶναι πατέρα.

μα διαμερίζει ἀπὸ τὸν πατέρα, ἀμὴ ἀκόμη ὁ υἱὸς & τὸ πνεῦμα αἰα μισά των ἀφορίζον). & ἐτέτ@ ὁ ἅγι@ ὁ Δαμασκηνὸς θεολογᾷ, ὅτι αἱ ζωὲς ὑποστάσις κ᾽ τὸ αἴτιον καὶ αἰτιατὸν, δηλονότι κ᾽ τὴς ἐκφαίνσεως λόγον ἔχουσι τὼ διαφοραὶ. & τὸ πνεῦμα, & ὁ υἱὸς διαμερίζον) αἰαμισά τους κ᾽ τὸ αἴτιον & αἰτιατὸν. καὶ πρέπ᾽ αἰαγκαίως νὰ συγχωρήσωσιν, ἢ τὸν υἱὸν ναίαι αἰτιατὸν τ῀ πν῀μα τ@, ἢ & τὸ πνεῦμα τ῀ υἱοῦ. ἀμὴ ὁ υἱὸς δὲν εἶ) αἰτιατὸς τ῀ πν῀μα τ@, καθὼς αὐτὸς λέγ᾽ εἰς τὸ τέλ@ τ῀ κεφαλαίυ, Τὸν υἱὸν ἐ λέγομὲν τ῀ πν῀μα τ@, ἐ τε ἐκ τ῀ πν῀μα τ@. θέλ᾽ ἦσιν τολοιπὸν τὸ πνεῦμα αἰτιατὸν τ῀ υἱοῦ, καὶ ὁ υἱὸς αἴτι@ τ῀ πνεύμα τ@, & εἰς ἑτ῀τον τὸν τρόπον διαφέρουσιν. Τὸ τρίτον, ὁπ῀ μαθένομὲν ἀπὸ τὰ λόγια τ῀ Δαμασκηνῶ εἶ), ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἰδίως κ᾽ τὼ ἰδίαν αὐτὸ ἐκπορευτικὼ δηλαδὴ ὕπαρξιν διακρίνε) ἀπὸ τὸν υἱὸν τ῀ λόγῳ τῆς αἰτίας. καὶ ὄχι εἰς ἄλλον τρόπον. & ἔτζι αἰθῆαι ζωὲς ὑποστάσις διαφέρουσιν αἰαμεσά των, & ἰδίως διακρίνον) κ᾽ τὸ αἴτιον & αἰτιατὸν μὲ τ῀ ζωὲς αὐτῶν ἰδιότητας, πατρότητι, λέγω, καὶ υἱότητι, & ἐκ-

πο-

τῇ ὑπονοίᾳ, καθὼς φαίνεται φανερὸν ἐκ τῆς ἐκφωνήσεως, εἰς ταῖς ὁποίαις αἱ ἰδιότητες εἶναι χωρισμέναι, αἱ ὑποστάσεις συγκεχυμέναι. καὶ διὰ νὰ μὴ λογαριάσῃ κανείς, ὅτι αἱ ἰδιότητες εἶναι ἀνυπόστατοι, λέγοντας ἐν μόναις ταῖς ἕξισιν ἰδιότησιν, ἔσμιξε παρθενὶς Θ τὸ τέλος τῆς ὑποστάσεως, ἤτοι τὸν τῆς ὑπάρξεως ξόπον τὴν διαφορὰν ἐννοεῖ μου. διατί; διὰ τῆς συγκεχυμένης θεοφορᾶς τῆς αὐτῶν, ὡς ὅταν λέγωμεν, πατὴρ, υἱὸς, Θ πνεῦμα, σημαίνει ἀνάμα καὶ τὸ τέλος τῆς ὑποστάσεως, Θ ὁ ξόπος τῆς ὑπάρξεως τῆς αὐτῶν. ἀμὴ ὅταν θεωρῶνται κεχωρισμένως, ζαὶ ὅταν λέγωμεν, πατρότης, υἱότης, ἐκπόρευσις, ὁ ξόπος τῆς ὑπάρξεων φανερόνει. διατὶ αἱ αὐταὶ εἶναι ὄχι μόνον ὑποστατικαὶ, Θ σχετικαὶ, Θ συστατικαὶ, Θ ἀφοριστικαὶ, ἀμὴ ἀκόμη Θ χαρακτηριστικαὶ Θ γνωρισματικαὶ ἰδιότητες. καὶ τοῦτο εἶναι τὸ θεῖον, ὁποῦ θεωρεῖται εἰς τὰ λόγια τοῦ Δαμασκηνοῦ. τὸ δεύτερον, ὅτι καθὼς ὁ πατὴρ ἔτζι καὶ ὁ υἱὸς εἶναι πάντα τοῦ πνεύματος. Θ νὰ τὸν ἀποδείξῃ. ὄχι μονάχα ὁ Πατέρας ἀφορίζει ἀπὸ τὸν υἱὸν Θ τὸ πνεῦμα, ἀμὴ Θ τὸ ἀνάπαλιν αὐτοὶ ὁ υἱὸς Θ τὸ πνεῦ-

μα

καὶ τῆς ὑιότητος, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως κατὰ τὸ ἄτιον ⁊ αἰτιατὸν, ⁊ τὸ τέλφον τ ὑποστάσεως, ἤτοι τὸν τῆς ὑπάρξεως τρόπον τὴν διαφορὰν ἐννοῦμεν. δὲν εἶ) τλοιπὸν ἡ προβολὴ ἰδίωμα τοῦ πατρὸς. τλοιπὸν εἶ) τι κοινὸν πατρὶ καὶ ὑιῷ, ἐπειδὴ δὲν ἐμπορεῖ νοεῖσθαι τὸ πνεῦμα τοῦ. προβάλλει τλοιπὸν καὶ ὁ ὑιὸς, καὶ εἰς ἑτοῖον τὸν τρόπον ἐκπορεύε) τὸ πνεῦμα ἐκ πατρὸς ⁊ ὑιοῦ, ἐπειδὴ καὶ εἶ) προβλημα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ὑιοῦ. ἀλλιῶς δὲν ἤθελεν εἶσθαι ἡ πατρότης ἰδίωμα μεμονωμένον τοῦ πατρὸς. λέγει ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ ὄγδοον κεφάλαιον. Ε'τα Θεὸν γινώσκομεν ἐν μόναις ταῖς τρισὶν ἰδιότησιν πατρότητι, καὶ υἱότητι, καὶ ἐκπορεύσεως· τὸ αἴτιον, καὶ αἰτιατὸν, ⁊ τὸ τέλφον τ ὑποστάσεως, ἤτοι τὸν τῆς ὑπάρξεως τρόπον τὴν διαφορὰν ἐννοῦμεν. πολλὰ μαθένομεν ἀπὸ ἐτούτων τὴν θεολογίαν τοῦ Δαμασκηνοῦ. τὸ θεῶρον ὅτι αἰκαλὰ ⁊ εἰς τὴν Τελάδα εἶ) τὸ αὐτὸ θεωρητικῶς ἰδιότης ⁊ ὑπόστασις, καθὼς λέγει ⁊ ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Θεὸν ἢ ὅταν εἴπω ἑνικῶς θεωρῶ καὶ τρισί, ⁊ τρισὶ μὲν καὶ τὰς ἰδιότητας, ἤτοι ὑποστάσεις. μὲ ὅλα τοῦτα διαφέρουσι

τῇ

ὑποστάσεως δηλ. τὸ τέλειον & ὑπόστατον, &
κὴ πάντα ὅμοιον ἔχῃ τῷ πατρὶ, πλὴν τῆς ἀ-
γεννησίας. ἀνίσως καὶ πλὴν τῆς ἀγεννησίας
ἔχει κὴ πάντα ὅμοιος τῷ πατρὶ, & ἡ ἀγεν-
νησία δὲν ἔχῃ ἐκπόρευσις, κὴ ὁ ἅγιος δὲν ἔχῃ
ἔξω ἀπὸ τὸν νοῦν τε, ἢ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ καὶ ὁ υἱὸς
ἔχῃ κὴ πάντα ὅμοιος τῷ πατρὶ, πλὴν τῆς
ἀγεννησίας, ἢ ἔξω ἀπὸ τ' ἀγεννησίαν ἔχει
ἄλλο τι ὁ πατὴρ, τὸ ὁποῖον δὲν τὸ ἔχει ὁ υἱὸς, κὴ
τῦτο ἔχῃ ἡ ἐκπόρευσις, ἀμὴ ὁ ἅγιος εἴπονε
πολλὰ καλὰ εἰς τ' νοῦν τε & ἴδρυσεν ὅτι &
αὐ ἔλεγε, τέλος πάντων γεάφοντας τέτοια λόγια
ἤτονε γνώμης, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται
καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ, καὶ γεάφοντας, ἐκ τῦ υἱοῦ
δὲ ὁ λέγομεν, ἢ ἀθετεῖ τὴν γνώμην τῦ
Εὐνομίυ, ὅπου ἔλεγεν, ἐκπορεύεσθαι τὸ
πνεῦμα ἐκ τῦ υἱοῦ μόνυ, καὶ ὄχι ἐκ τῦ
πατρὸς, ἢ ἔβλεπεν εἰς τὸ ἀεξῆτον, καὶ ἀγ-
καθαρκτικὸν ἄτοπον τ' ἐκπορεύσεως, τὸ ὁ-
ποῖον ἤτονε μόνος ὁ πατὴρ. καὶ τί πολλὰ; ὁ
Δαμασκηνὸς γνωείζει τ' πατρότητα, ἰδιότη-
τα τ' πατρὸς καὶ ὄχι ἄλλο, καθὼς & οἱ ἄλλοι
πατέρες μας. ἕνα γὰ Θεὸν γνώσκομεν ἐν
μόναις τ' ταῖς ἰδιότησι, τῆς τε πατρότητος,
καὶ

τὰ πρόσωπα, καὶ μόνας τὸ πρῶτον δεύτερον, καὶ τὸ δεύτερον τρίτον, καὶ τρεῖς τὸν υἱὸν ἀπὸ τῆς μαστιτείας τε. ἐπιδὴ τὸ πνεῦμα δὲν εἶ ἀμέσως ἐκ τοῦ πατρὸς. καὶ ὁ Κύριλλος δίδοντας τῷ δύο προσώπων τὴν δύο, ἐδήλωσε τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ αἴτιον μόνον, καὶ ὄχι τάξιν τινὰ. καὶ τοῦτο σώνει εἰς τὴν παρεξηγήσεις τῶν θείων ῥητῶν, ὅπου οἱ χισματικοὶ ὠφελιάζουν πισματικά, δηλ. νὰ μὴν ὁμολογήσουσι τὴν ἀλήθειαν. ἔχομεν τοιπὸν ἀπὸ τούτην τὴν ἔννοιαν τοῦ Δαμασκηνοῦ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ, ἤγουν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ. Ἀκόμη λέγει ὁ Δαμασκηνὸς εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ κεφάλαιον, ὅπου γράφει, ὅτι τὸ υἱοῦ δὲν τὸ λέγομεν. Διατὶ πατέρα ἔχει ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα παίρνει, ἀλλ' ἔχει, τοῦτέστι δηλ. τὸν πατέρα ἔχουν αὐτοὶ, πλὴν τῆς ἀγεννησίας, καὶ τῆς γεννήσεως, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως. ἐν ταύταις γὰρ μόναις ταῖς ὑποστατικαῖς ἰδιότησι διαφέρουσιν ἀλλήλων αἱ ἅγιαι τρεῖς ὑποστάσεις, ἐκ οὐσίας, τῷ ὃ χαρακτηριστικῷ τῆς ἰδίας ὑποστάσεως ἀλλαγέντος διαφύλαττε. καὶ πάλιν. Υἱὸς ὢν χαρακτὴρ τῆς παγίου

ὑπο-

εἰς μέσον ἡμῶν ἡκόντων, ἀπολογησόμενοι τί ποτε αὐτοῖς τοῦ παιδὸς συνοήσομεν; τίνα ἢ ἔτι ἀναλημψόμεθα, ὅταν φαίνηται λεχόμενον τὸ δι' οὗ τῇ θείᾳ γεγραφῇ; πιστὸς γάρ φησιν ὁ Θεὸς, δι' οὗ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, φησὶ Παῦλος Ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ. καὶ πάλιν πρὸς τινας ὁ Παῦλος ἐπιστέλλει, ὥστε οὐκέτι εἶ δοῦλος, ἀλλ' υἱός. εἰ δὲ υἱὸς καὶ κληρονόμος διὰ Θεοῦ. Ταῦτα δὴ σύμπαντα τὴν ἀναφορὰν εἰς τὸ τοῦ Θεοῦ καὶ παιδὸς ἔχει πρόσωπον. καὶ ὃ δήπου πρὸς τοῦτο μανίας ἐλάσει τις, εἰ μὴ τύχοι τοῖς πρόσφατον ἀπὸ ἴσης φρονῶν, ὡς τὸ τῆς ὑπουργίας ὄνομά τε καὶ πρᾶγμα αὐτῆς καταγορεῖσθαι τῆς τοῦ παιδὸς δόξης δικαίως εἰπεῖν, ἐπείπερ ἐπὶ ἐμὲ καὶ ἐπ' αὐτὸ τὸ δι' οὗ. μηδὲ ἐγώ σου λέγω νὰ εἴπῃς διὰ τοῦ παιδὸς ἐκ τοῦ υἱοῦ. ἐπειδὴ γὰρ ἡ μὲν σημαίνει ἀρχὴν καὶ αἴτιον, καὶ οὐχὶ μεσιτείαν, ἡ δὲ σημαίνει μεσιτείαν γε ἀρχὴν γε αἴτιον, γε λέγοντας, ἐσὺ διὰ τοῦ παιδὸς ἐκ τοῦ υἱοῦ, οὐκ ἀκαλῶς γε ἐσήμανες τὸ αἴτιον καὶ τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν, μὲ ὅλα ἐτοῦτα ἀναλλάττοντος τὴν τάξιν τῆς Τριάδος, καὶ συγχέοντος

τὰ

σες ποτὲ, διὰ τοῦ παιδὸς ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα ἐκπορεύόμενον; διὸν ἤκουσες τοῦ Κυρίλλου δι' ἀμφοῖν, διὰ τοῦ παιδὸς καὶ διὰ τοῦ υἱοῦ; καὶ πάλιν ἐν τῷ πέμπτῳ περὶς Ἐρμείαν. Τίνα γὰρ τρόπον καταθρήσαιμι αὐτὸ ζωὴν ὄντα καὶ φύσιν τοῦ υἱοῦ; τί δὲ ἐχεῖ, τῷ φάσκοντι πιστευτέον τὸ, ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή; σωφρόνως ἂν καὶ μεταδικῶς ἑαυτὸν εἰς λέγων τῷ ζωῇ, ἀρ' οὐκ ἐξώσθην αὐτὸ τὸ εἰς ζωὴν τὸ πατέρα καὶ Θεὸν, εἰ μὴ φύσεως μιᾶς ἄμφω τε εἰς δώσομεν, καὶ δι' ἀμφοῖν εἰς ἡμᾶς ἐν ἴσῳ τὸ χεῖμα ἱέναι, καὶ ὅπ πῃ δυοῖν, ἀλλ' ὡς ἐξ ἑνὸς τοῦ τὰ πάντα ζωοποιοῦντος Θεοῦ. καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν αὐτῶν. Ὃ γὰρ ἂν δρῶτο διὰ τοῦ παιδὸς τοῦτο δὴ πάντως ἐστὶν ἐνέργημα τοῦ υἱοῦ, καὶ ὅτι ἂν λέγοιτο δι' αὐτοῦ παραινεῖσθαι δι' υἱοῦ, τοῦτο δὴ πάντως ἐστὶ κατόρθωμα τοῦ παιδός. πάντα γὰρ δι' ἀμφοῖν ἐν ἴσῳ. καὶ διὰ τοῦτο αἰτίαν εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, εἰ γὰρ νομίζουσι διὰ τοῦ διὰ υἱοῦ λεγόμενον ἐφ' υἱοῦ, καταφέρειν αὐτοῦ τὴν οὐσίαν τῆς πρὸς τὸν πατέρα ἰσότητός τε, καὶ φυσικῆς ὁμοιότητος, ὡς ὑποδεέστερον εἰς μᾶλλον, ἢ ἡμιμορίου, διὰ σκιᾶς πεφωραμένοι τοῦ διαφέροντες, καὶ

εἰς

τῆς ἑτέρας σημασίαν ἀπολαμβάνῃ. Ἐπὶ δ' θεολογίας τὸλοιπὸν, καὶ ὅτι τὴν θείων προσώπων ἡ μὲν καὶ ἡ ἐκ ἔχῃ τὸν αὐτὸν σημασίαν κ' τὸν μέγαν Βασίλειον. τὶ λέγῃ ὁ θαυμασὸς Κύριλλος ἐν τοῖς πρὸς Παλλάδιον; Τρεπτὸν ἢ ὅτι πῶς τὸ πνεῦμα ὄξιν, ἢ εἴπερ τὸ ξέπεσε νοσεῖ ἐπ' αὐτὸν ὁ μῶμος τὸν θείαν ἀϊδιαμεῖταν φύσιν, εἴπερ ὄξὶ τῦ Θεῦ ὁ παῖς, καὶ μὸν ὁ τῦ ὑοῦ τὸ ὑποστῆναι ὄξ ἀμφοῖν, ἤγουν ἐκ παῖς δι' ὑοῦ προχέόμενον. τὶ εἶν τὸ ὄξ ἀμφοῖν; ἐκ παῖς δι' ὑοῦ. καὶ πάλιν, πάντα δι' ἀμφοῖν ἐνίσχυσε καὶ κατορθῦται. ὁ δίδυμος αἰτίαν. ἀδιαφορεῖν ἔοικ' ὅτε πρὸς τὰς λέξεις τὸν θείαν γραφὸν, μηδὲν ἀδικοῦντας τὸ ὑποκείμενον. Εἶπεν ὁ Κύριλλος. ὅτι τοῖς θείοις προσώποις μίαν φορὰν τὸ ὄξ ἀμφοῖν πρὸς τὸ πνεῦμα, καὶ πάλιν ἄλλον, δι' ἀμφοῖν. τὸλοιπὸν τὸ ὄξ ἀμφοῖν, κ' δι' ἀμφοῖν εἶν ἰσοδύναμον. σκέψε εἰς τὸν λόγον σου; καὶ εἰπὲ ἔσῦ μὲ σῦν Λατίνοις, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἐκ παῖς καὶ ὑοῦ ἐκπορευόμενον, ὅπερ εἶν, τὸ ἐκ παῖς δι' ὑοῦ ἐκπορευόμενον. καὶ πρόσθε τῷ Βασιλείῳ, καὶ τῷ Κυρίλλῳ. Θέλεις μὲ εἰπῇ, πῶς δὲν ἤκουσες

τῆς ἀσεβείας. ἀμὴ ἀσιωδῶς, καὶ φυσικῶς διὰ τὸ υἱοῦ θεῖον, καὶ ἄλλαξε τὸν τρόπον τῆς ὑπάρξεως, ὡς ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ πατρὸς. λέγει ὁ Φιλαδελφίας εἰς αὐτὸ τὸ τετυπωμένον τε βιβλίον. Ἡμεῖς ἤ εἰς τοῦτο λέγομεν, ὅτι αὐτὴ διὰ θεότητος εἶχε τὴν αὐτὴν δύναμιν, καὶ τὴν αὐτὴν σημασίαν ἐν τοῖς θείοις θεσπίσμασι, τὴν ὁποίαν ἔχει καὶ ἐκ, ἤθελε λέγεσθαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεται. ἀλλὰ τοῦτο ὅτε ἐφάνη ποτέ, ὅτε ἠκούσθη, ὅτε διὰ τῆς θείας γραφῆς, ὅτε διὰ τῶν θείων Πατέρων. διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡ διὰ θεότητος ἐν τοῖς θείοις δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν σημασίαν, καὶ δύναμιν, ὁποίαν ἔχει ἡ ἐκ, ἀλλὰ μεγίστην διαφορὰν ἡ τούτων διαφοράν. Τὸ λοιπὸν αὐτὸ τὸ ἀποδείξομεν τὸ Φιλαδελφίας τὸ ἰσοδύναμον καὶ ὁμοιοσήμαντον τῇ θεότητος τῆς ἐκ, καὶ διὰ, καὶ τοῦ μὲ μαρτυρίας τῶν Πατέρων, καὶ τὴν ἔννοιάν τις, θέλομεν στερεώσῃ τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. καλὰ. ὁ ἅγιος Βασίλειος λέγει. Οὐ μόνον ὅτι τῆς θεολογίας αἱ χρήσεις τῶν φωνῶν ἀπαλλάττουσι, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰ ὑπ' ἀλλήλων σημαινόμενα πολλάκις ἀνακαθίσανε, ὅταν ἑτέρα τὴν

τῆς

ἐκ, ⸗ ἡ δὲ σημαίνει τὸ αὐτό. αὖ δὲν θέλομεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ Παῦλος ὅταν ἔγραφε, δὲν ἤξευρε, τὶ ἔλεγε. ἀμὴ τέτοια βλασφημία ἂς πέσῃ ἀπάνω τὸ κεφάλι ἐκείνων, ὁποῦ φρονοῦν ἀκόμη ἐκεῖνο, ὁποῦ βλέπουν μὲ μάτια τους.

Ἐνίοτε εἶδε μὲ τὴν ἀλήθειαν νὰ ἀναφέρωμεν ἐκεῖνα, ὁποῦ λέγαν οἱ χισματικοὶ διὰ νὰ φύγουν τὴν δίωξιν τῶν διδασκάλων. ὁ Παλαμᾶς Γρηγόριος. ὁ λέγων διὰ τὸν υἱὸν καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ τὴν ὕπαρξιν τοῦ πνεύματος ἔχειν, θελήσεως ἔργον, ⸗ κτίσμα ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ὡς θείας φύσεως καρπὸν ὑπάρχειν, δυσεβῶς παρίστησι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ⸗ φαίνεται νὰ λέγῃ κάπι τὶ, ὅταν εἶδε ὁ λόγος περὶ κτίσεως, λέγοντας ὁ Δαμασκηνὸς, Ἔργον θείας θελήσεως ἡ κτίσις. ἀμὴ δὲν λογαριάζει τὸν αὐτὸν Δαμασκηνὸν ὁ Καλοῦπας, ὅτι εἶδε καὶ τῆς θείας φύσεως ἔργον ἡ σοφιώνη, καὶ αἰδιότης καὶ ἀμπόρδυσις, καὶ τὴν ὁποίαν τὸ πνεῦμα εἶδε καρπὸς θείας φύσεως. καὶ εἰς ἐτοῦτον τὸν τρόπον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν εἶδε διαβατικῶς, καὶ παραδεικῶς δι' υἱοῦ, ὡς διὰ σωλῆνος, μηδὲ ὡς δι' ὀργάνου, ἀπαγε-

μόνον ἐκ τοῦ πατρός, διὰ τοῦ πατρὸς ἐκ τοῦ πατρός, δηλονότι τοῦ υἱοῦ· εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν προθέσεων τῆς ἐξ, αὐτὶ τῆς διὰ, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. Καὶ τί γυρεύομεν ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ παραδείγματα; ἔχομεν καὶ πάλιν εἰς ἐτοῦτο διδάσκαλον, Παῦλον τὸν Ἀπόστολον, ὁποῦ εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Ῥωμαίους εἰς τὸ κεφάλαιον ἕνα τὸν μιλῶντας διὰ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τὰ ἔθνη, καὶ βεβαιώνοντας, ὅπου τόσον ὁ Ἰουδαῖος, ὅσον ὁ ἕλλην, ἢ ὁ ἐθνικὸς σώνει διὰ τὴν πίστιν, λέγει ῥητῶς. Εἷς πίστις εἷς Θεὸς, ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως, καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως. ἡ διὰ, καὶ ἡ ἐκ, εἰς ἑτοῦτον τὸν τόπον ἔχουσι τὴν αὐτὴν σημασίαν καὶ δύναμιν. διατὶ εἰς ἕνα τόπον καὶ μὲ τὴν αὐτὴν πίστιν δικαιώνει ὁ ἕλλην καὶ ὁ Ἰουδαῖος. ἀμὴ αὖ πάλι μαστόνει καὶ ἐδῶ, καὶ θέλει ἄλλην γνώμην ἡ σημασία τοῦ ἐκ, καὶ ἄλλην τῆς διὰ, σὲ ἐλέγχει ὁ αὐτὸς Παῦλος μιλῶντας εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολὴν, κεφάλαιον τρίτον. περὶ δούσα ἡ γραφὴ, ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοῖ τὰ ἔθνη ὁ Θεὸς. ἐκεῖ διὰ πίστεως, ἐδῶ ἐκ πίστεως τὰ ἔθνη δικαιοῦ. τοιγαροῦν ἡ

ἐκ

καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς ἐκεῖνα. Ὁ δὲ αὐτός μοι καὶ σοφὸς τῆς Θεοῦ φωνῆς, καὶ Κύριος λόγος. ἐπὶ δὲ τῆς προθέσεων, τῆς ἐξ ὧν, καὶ δι' ὃν, & ἐν ᾧ, αἷς σὺ καταχρώμενος ἡμῖν τὸ θεῖον, τὰ μὲν πρὸ παθῶν δίδους, τὰ δὲ πρὸ ὑμῶν, τὰ δὲ πρὸ ἁγίου πνεύματος. πῶς δ' ἂν ἐποίησας, παγίως ἐκάστου τούτων ἐκάστῳ νενεμημένῳ, ὁπότε πάντων πᾶσι συμπαραλαμβάνων, ὡς ἦλθον τοῖς φιλοπόνοις, τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τούτων εἰσάγεις καὶ ἀξίας, & τῆς φύσεως ἀπαράτητα. Φυλάττε καὶ σὺ ἀεὶ ἀρνηθῆς τοῦτο ναὶ μὴ συμπέσῃς μοι τὸν Εὐνόμιον, ὁ ὁποῖος ἔλεγεν, ὅτι ἐκεῖνα ὁποῦ ἐκφωνοῦνται διαφόρως, εἶναι ἀνόμοια διάφορα καὶ τὰ οὐσίαν. καὶ διὰ τοῦτο ἄλλης ναίειν φύσεως τὸν πατέρα, διατὶ τοῦ δίδεται τὸ, ἐξ οὗ, & ἄλλης τὸν υἱὸν, διατὶ τοῦ δίδεται τὸ, δι' οὗ. Ἀ μὴ ἐκεῖνοι, ὅπου κατέστησι τὸ ὁμοφυὲς καὶ ὁμοούσιον αὐτὶ μεταλάττουσιν ἐτούτας τὰς φωνὰς, καὶ εἰς τὰ αὐτὰ & μίαν σημασίαν γνωρίζουσι τὸ ἄπαν, καὶ ἀπατὸν, τὸ ἄναρχον & ἀγέννητον & θεῖον ἄπον εἰς τὸν πατέρα, τὸ γεννητὸν καὶ αἰπατὸν ἐκ τοῦ θεοῦ, δηλονότι τοῦ παιδὸς, εἰς τὸν υἱὸν, & τὸ αἰπατὸν καὶ ἐκπορευόμε-

πεδήμησεν. Ἀς ὁ ἀποδείξω μὲν καὶ μετὰ πολλῶν καὶ πλέον εἰς τὴν ὑπόθεσιν. ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐν τοῖς πρὸς Παλλάδιον γράφει. ξητέον ἢ ὅτι τὸ πνεῦμα ὄξιν, ἢ ὅτι περ τὸ ξέπεσθαι νοσεῖ, ἐπ' αὐτῷ ὁ μῶμος τὴν θείαν ἀνεσκεμμένη φύσιν, ὅτι περ ὄξὶ τὸ θεῖον ἐκ πατρὸς, καὶ μὲν καὶ τὸ ἅγιον τὸ ἀσιωπήτως ἐξ ἀμφοῖν, ἤγουν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ προχέόμενον πνεῦμα. καὶ θέλεις ἄλλον ἐξηγητὴν καλλίτερον τοῦ Κυρίλλου. ὅπ εἷς ἕνα ἐκ τὸ αὐτὸ, καὶ δὲν διαφέρουσι τὸ εἰπεῖν, ἀσιωπήτως ἐκ πατρὸς ἐκ υἱοῦ προχεῖ τὸ πνεῦμα, καὶ ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ προχεῖται αὐτό. ἐπειδὴ μὴ λέγοντας, ἀσιωπήτως ἐξ ἀμφοῖν, διὰ νὰ φανῶσιν τὸ ἰσοδυνάμον τῆς προθέσεων, παρέβης ἐξέμενε, τὶ εἷς τὸ ἐξ ἀμφοῖν, λέγοντας ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ προχεῖσθαι. Καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ μιλῶντας διὰ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν. Πάντα δι' ἀμφοῖν ἐν ἴσῳ ἐνεργεῖσθαι καὶ καταρδεύεσθαι. καὶ πάλιν. Τὴν ζωὴν δι' ἀμφοῖν εἰς ἡμᾶς ἐν ἴσῳ ἰέναι. καὶ διὰ τὴν αἰτίαν. Ἀδιαφορεῖν ἔοδ' ὅτε πρὸς τὰς λέξεις τὴν θείαν γραφὴν, μηδὲν ἀδικεῖσθαι ὁ ὑποκείμενον. καὶ τούτῳ τῷ ἀναλλαγῇ τῆς προθέσεων τὴν βεβαιότητα,

καὶ

εἰ) τὸ τ Κυρίυ σῶμα, ἵνα δείξῃ, ὅτι ἐκ τῦ αὐθεφπείυ φυσήματ☉ ὁ θεοφόρος ζαρξ σωεπάγη, τ ἐμφατικωτεραν φωνὴν ωροτίμησεν. τὸ μὲν γὸ ἀρὲ τῆς γυναικὸς παιδίκην ἔμελλε τὴν ἔννοιαν τῆς γονήσεως ὑπεμφαίνειν, τὸ ἢ ἐκ τῆς γυναικὸς ἱκανῶς ωδηλωῦ τὴν κοινωνίαν τῆς φύσεως τῦ τικτομένυ ωρὸς τὴν γυνήσασαν, ὐχ ἑαυτῇ τυ μιχόμ☉, ἀλλὰ δεικνὺς, ὅτι μᾶλλον ἀλλήλως αὐτεπιχωριάζουσιν αἱ φωναί. Ἐ-τέρα εἰ) λόγια τῦ Βασιλέως, καὶ διδασκαλίαι, καὶ σύ μυ λέγῃς ἄλλα τὰ ἄλλων; ἔχομεν παρόμοια τῦ Δαμασκηνῦ, & πολλὰ. ἀμὴ ἕνα & ἢ δύο μόνον θέλῃ μᾶς βγάλλῃ ἀπὸ τ ἀμφιβολίαν. Ὁ αὐτὸς εἰς τὰ Γεωπόνια λέγῃ. Θεὸν ἐγκύησας μῆτερ ἀγνὴ σεσαρκωμένον ἐκ σῦ θεοπρεπῶς. & πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν ὠδῖνα, Διὰ σοῦ μῆτερ Παρθένε φῶς ἀνέτειλε πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ. & πάλιν. Ἐκ σῦ ἠμφιάσατο τὸ φύραμά συ. & πάλιν ἀλλαχοῦ. Θεὸν ἐκ σοῦ ζαρκοθέντα ἔγνωμεν. καὶ πάλιν. Ἐκ σῦ τῆς ἁγνῆς ωροῆλθεν ἀφράστως ζαρκωθεὶς. καὶ πάλιν. Διὰ σὲ Παρθένε Θεὸς ἀνθρώποις ὡμίλησε. καὶ πάλιν. Ὁ λυτρωτὴς ἀρὲ σῦ Παρθένε ἐ-

λαον τῷ πρὸς Ἀμφιλόχιον, βεβαιώνῃ τὸ. Τὸ Τὸ ὅμοιον μὲ πολλὰ ῥηταὶ τῆς γραφῆς. Οὐ μόνον ἢ ὅτι τῆς θεολογίας αἱ χρήσεις τῶν φωνῶν ἐπαλλάττουσι, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰ ὑπ' ἀλλήλων σημαινόμενα πολλάκις ἀντιμεθίστανται, ὅταν ἑτέρα ἐπ' ἑτέρας σημασίαν ἀντιλαμβάνῃ, οἷον ἐκπορεύομαι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, φησὶν ὁ Ἀδὰμ, ἴσον λέγων τῷ, ἐκ τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπέρχομαι. ὅσα ἐνετείλατο Μωϋσῆς τοῖς Ἰσραὴλ διὰ προστάγματος Κυρίου. καὶ πάλιν. Οὐχὶ διὰ τοῦ Θεοῦ ἡ διασάφησις αὐτοῦ ἐστὶν, ὁ Ἰωσὴφ τοῖς ἐν δεσμωτηρίῳ διαλεγόμενος. σαφῶς γὰρ καὶ αὐτὸς ἀντὶ τοῦ, ἐκ Θεοῦ εἶπεῖν, διὰ τοῦ Θεοῦ εἴρηκεν. καὶ πάλιν τὴν ἐξ οὗ προθέσει, ἀντὶ τῆς δι' οὗ κέχρηται, ὡς ὅταν λέγῃ Παῦλος, χωρίζομαι ἐκ γυναικός. Τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἑτέρωθι σαφῶς διεσάφησε, τὴν γυναικὶ μὲν προσήκειν λέγων τὸ ἐκ τοῦ ἀνδρὸς γεγονέναι, ἀνδρὶ δὲ τὸ διὰ γυναικός. ἐν οἷς φησὶν, ὅπ ὥσπερ ἡ γυνὴ ἐξ ἀνδρὸς, οὕτως ἀνὴρ διὰ γυναικός. ἀλλ' ὅμως ἐνταῦθα ὁμοῦ μὲν τὸ διάφορον τῆς χρήσεως ἐνδείκνυται, ὁμοῦ δὲ καὶ τὸ σφάλμα πολλῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς διορθοῦται, τῶν οἰομένων πνευματικοὶ

εἶ

Τὸ πνεῦμα ἐκπορεύε) ἐκ τῦ πατρὸς ἀμέσως τῦ υἱοῦ, ὡς ἀπὸ μίαν ἀρχὴν καὶ ἓν αἴτιον, ἐξ ἑνὸς, ὅτι εἷς ἐστὶν Πατὴρ καὶ Διδασκάλος μας ὁ ἐξ, καὶ ἡ ἐξ᾽ ἀϊδίου θεότης ἔχουσιν ἴσην τὴν δύναμιν, & σημαίνει τὸ αὐτό. & τόσον εἶπε καὶ εἰπῇ κανεὶς ἐκ τῦ πατρὸς διὰ τῦ υἱῦ, ὅσον ἐκ τῦ πατρὸς καὶ τῦ υἱοῦ, ἢ ἐξ ἀμφοῖν. καὶ τῦτο λέγει ὁ Δαμασκηνὸς, ἐπειδὴ καὶ ὁ Κύριλλ☉, & ὁ Νύσσης Γρηγόριο☉, καὶ ὁ Βασίλει☉, & ἄλλοι πολλοὶ τὴν Πατέρων ἔτζι τὸ ἐδογμάτισαν. ἀμὴ θέλει σοῦ εἰσαπωθῇ ὁ Δαμασκηνὸς, αὐ ἐσὺ τὸ εἰπῇς, τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεσθαι ἐκ τῦ υἱῦ, ὡς ἐκ θεότητος αἰτίας μόν☉ γὰρ θεῖον αἴτιον ὁ πατὴρ ἐν τῇ Τριάδι. & ἔχομεν εἰς ἐτᾶς πολλὰ παραδείγματα ἐν τῇ γραφῇ. Ἐκπορεύεται αὖ θεότης διὰ τῦ Θεῦ, ἢ τὸ δεύτερον αἴτιον, λέγει ὁ Χρυσόστομ☉, τίθησιν ἡ γραφὴ, ἀλλὰ τὸ θεῖον. καὶ ὁ Μάξιμ☉ ὁ Ὁμολογητὴς εἰς τὸν λόγους θεοῦ Ἀνόμοιον, τὸ, δι᾽ ἑαυτῦ ὄντι τῷ ἐξ ἑνός. καὶ φέρνει μάρτυρίαν Ἀποστολικὴν, δι᾽ ἧς πρὸς ὁ Θεὸς ἐκλήθητε εἰς διακονίαν. καὶ διὰ νὰ ἀφήσομεν τοὺς ἄλλους, ὁ Βασίλει☉ ὁ μέγας εἰς τὸ πέμπτον κεφά-

μένης τούτῳ καὶ τούτῳ, ἀλλὰ κατὰ θεωρίαν, ἵνα δείξῃ, ὅτι ὁ πατὴρ δι' υἱοῦ δίδωσι ταύτην. διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ἀπολυθεὶς τοῦ διδασκάλου μου, πιστεύοντας τὴν θείαν ὕπαρξιν πνεύματος ἐκ τοῦ υἱοῦ, ὁμολογῶ τὸν πατέρα μίαν ἀρχὴν καὶ ἓν αἴτιον, ἔσοντας καὶ ἀναφερομένους πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς πρώτην ἀρχὴν ἢ αἰτίαν τοῦ πνεύματος. οὐχὶ διὰ τοῦτο θέλοντες εἶναι ὕφεσις εἰς τὸ πνεῦμα, ἀλλ' ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. ἐπειδὴ καὶ δὲν εἶναι ὕφεσις εἰς τὸν υἱὸν αἰτιατὴ καὶ ὁ υἱὸς γεννᾶται ἀπὸ τὸν πατέρα. διὰ τοῦτο πολλὰ καλὰ εἶπεν ὁ Δαμασκηνὸς κεφάλαιον, μόνον αἴτιον τὸν πατέρα. καὶ περὶ τῆς φωνῆς ταύτης, μόνου εἰ καὶ μικρὸν ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα ἀπομακρύνω, ἐξηγούμενος τὸ ῥητὸν τοῦ Βασιλείου.

Τῶν θεολόγων τῆς ἐκ, καὶ τῆς διὰ τοῦ ἰσοδυναμοῦν. Κεφάλ. κή.

Ἀρνεῖται τοιοῦτον ὁ Δαμασκηνὸς ὡς ἐκ προτάσεως ἀρχῆς ἐκπορεύεσθαι τὸ υἱοῦ, καὶ πάλιν ὁμολογᾷ ἐκπορεύεσθαι διὰ τοῦ υἱοῦ, καὶ εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ

τὸ

τῆς θεότητος, καὶ πάσης τῆς κτίσεως, τῦ υἱοῦ καὶ τῦ πνεύματος φυσικὸν, πάσης δὲ κτίσεως δημιυργικόν. Σάλια εἶτα τὸ λοιπὸν ἐκείνων ὅπερ λέγω, ὅτι αἰτίως ἐστὶ τὸ πνεῦμα εἶναι ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ, ἤθελον ἦναι καὶ δύο αἴτια. Διατί τέτοιας λογῆς ἠθέλασιν ἀναγκασθῆ νὰ εἰποῦσι ξένα αἴτια τῆς κτίσεως, καὶ νὰ δοξάσουσι ξένες ἀρχάς. Παράγμα ἔξω ἀπὸ τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ καλὰ ἀκόμη καὶ τὰ χαρίσματα, ὁπῦ δίδονται τοῖς ἀξίοις, δίδονται ἀπὸ τοῦ ξένες, καὶ οἱ πατέρες δογματίζυσιν, ὡς ἐξ ἑνὸς δίδοσθαι. ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῷ κῆ Ἀρειανῶν τετάρτῳ λόγῳ διατάσσει. διδόντος τοῦ πατρὸς χάριν καὶ εἰρήνην, αὐτὴν καὶ ὁ υἱὸς δίδωσι. μία γὰρ καὶ αὐτὴ χάρις ἐστὶ παρὰ πατρὸς ἐν υἱῷ, ὡς ἓν ἐν τὸ φῶς τῦ ἡλίυ, καὶ τῦ ἀπαυγάσματος, καὶ τὸ φωτίζειν τῦ ἡλίυ διὰ τῦ ἀπαυγάσματος γίνεται. Διὰ τῦτο καὶ ὁ Παῦλος πρὸς τὸν Θεσσαλονικεῖς λέγων. Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἡμῶν, καὶ ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς κατευθύναι τὴν ὁδὸν ὑμῶν πρὸς ἡμᾶς, τὴν ἐντολὴν τῦ πατρὸς, καὶ τῦ υἱοῦ ἐφύλαξεν. ὅ γὰρ εἶπε κατευθύναι, ὡς πρὸς δύο δίδο-

μου τῆς προσθέτεως τῆς ΦΛΙΟΚΟΥΕ, καὶ δόλῳ. καὶ ἀκόμη πῶς τῆς ποιημάτων αὐτῆς μόνος ὁ ὁ πατὴρ εἶναι ἀληθινὰ αἴτιος. Καὶ μὴ θαυμάσῃς ἀνίσως καὶ μιλῶντας περὶ θεότητος ἀναφέρομεν τὰ δόγματα τῆς κτίσεως. Τὸ μαθαίνομεν ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν Διάλεξιν Ὀρθοδόξου καὶ Ἀνομοίου συλλογίζεται εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον. Αἰτία ἔχει ἡ τοῦ Θεοῦ φύσις ἀπὸ τὸν υἱὸν, καὶ τὸ ἅγιον Πνεύματος, καὶ τῆς κτίσεως πάσης, ἀλλὰ τὸν μὲν υἱὸν ὡς λόγου, ἐν ᾧ ἔχει ὁ λόγος, τὸ δὲ πνεῦμα ὡς πνοῆς, ποιεῖ δὲ παντοκράτωρ ἡ δημιουργήσασά με, τῆς δὲ κτίσεως ὡς κτισμάτων, ἐξ ὧν ἀναλόγως ὁ χριστιανὸς αὐτὸν θεωρεῖται. Ἰδοὺ μίαν αἰτίαν τῆς προσώπων τῆς θεότητος, καὶ τῆς κτίσεως, ἀναλαὶ καὶ παράδειγμα φανερώνει μεγάλην διαφορὰν τῆς θεαρχικῶν προσώπων, καὶ τῆς κτίσεως. Εἰς οἷον τρόπον τοιοῦτον εἶναι τὰ ποιήματα ἀπὸ τὸν υἱὸν, ἀπάλιν ὁ πατέρας ἐκβάλλει αἴτιος, ἔτζι ἀπὸ τὸ πνεῦμα εἶναι καὶ ἀπὸ τὸν υἱὸν, καὶ ὁ πατὴρ εἶναι αἴτιος τὸ αὐτό. Ἐπρέπει καὶ εἶναι ἕνα αἴτιον ὁ πατὴρ καὶ Θεὸς διὰ τὴν διάδοσιν τῆς Πατέρων καὶ τῆς αἰτιατῆς ὑποστάσεων

τῦ ἁγίυ Πνεύματ☉. ἐπὶ
ὁ υἱὸς. ἀλλὰ διὰ τῦ υἱοῦ, ὅτι μὴ πτεύα
φυσικῶς. καὶ τοῦτο τὸ λέγ☉ φανερὰ ποιῶ
κάτω εἰς τὸ δέκατον τρίτον κεφάλαιον. Αὐ-
τὸς μὲν οὖν ὅτι νοῦς, λόγου ἄβυσ☉,
λόγου γεννήτωρ, & διὰ λόγου βουλευ-
ἐκφαντορικοῦ πνεύματ☉. καὶ πάλιν. Τὸ
δὲ πνεῦμα ἅγιον ἡ ἐκφαντορικὴ τῆς θεότη-
τ☉ δύναμις τῦ πατρὸς, ἐκ πατρός ὅτι δι'
υἱῦ ἐκπορευομένη. καὶ εἰς τὰ Τεσσαρεσκαί τε
φάλλ☉ ἡ Ἐκκλησία. Πίστιν νέμοις ἡμῖν
πνεῦμα μεταδοτικὸν ἁγιότητ☉ ἐκ πα-
τρὸς διὰ σοῦ προερχόμενον. καὶ εἰς τ' Κανό-
να τ' Πεντηκοστῆς. σὺ γὰρ πόθεν θεότητος
ἐκ πατρὸς δι' υἱῦ προερχόμενον. Καὶ ἐπὶ
δὴ τὸ διὰ τῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα, ὡς εἰς
προφάσεως αἰτίαν ἔχει τ' ἀναφοράν, ὡς Γρη-
γόρ☉ ὁ Βασίλ☉ εἰς τὸ δεύτερον κατ' Εὐνο-
μίυ, τὸ διὰ τῦ υἱοῦ γεγονῶς λεγόμενον
πρὸς τ' προφάσεως αἰτίαν τ' ἀναφορὰν ἔχει. ὥστε
κἂν πάντα εἰς τὸ ἓν παρῆχθαι διὰ τῦ Θεοῦ
λόγου πιστεύωμεν, ἀλλὰ τὸ πάντων αἴτιον
εἶν τ' Θεὸν τὸν ὅλων οὐκ ἀφανεύμεθα.

Διὰ τῦτο λέγ☉, ὁ Δαμασκηνὸς, ὅτι
μόν☉ αἴτι☉ ὁ πατὴρ τῦ πνεύματ☉.
καὶ σημαίνει εἰς τ' Βασίλειον τὸ ἰσοδυνα-

βὴς Νεστόριος, καὶ θελήματόνε ἄνθρωπος καὶ ὄχι Θεὸς. ἀνακαλὰ καὶ ἡ Παρθένος ἀληθινὰ εἶ Χριστοτόκος. Τὸν ὅμοιον τρόπον δὲν λέγω τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ καὶ ὁ βδελυρὸς Εὐνόμιος ἐκατάσυρεν ἐτούτῳ τῷ ῥῆσιν εἰς σημασίαν βδελυρὰν, λέγοντας, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ υἱοῦ, ὡς ἐκ πρώτης αἰτίας καὶ προκαταρκτικοῦ. δὲν συμβάλλει τοιπὸν τί ποτες τοῦτο τὸ ῥητὸν τοῖς χισματικοῖς ὅπου δογματίζουσι, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, καὶ ὄχι ἐκ τοῦ υἱοῦ.

Γνώμη βεβαία τοῦ Δαμασκηνοῦ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ὄχι διὰ τοῦτο βάζει δύο αἴτια τοῦ πνεύματος.

Κεφάλ. κζ.

ΠΟίας γνώμης εἶ τοιπὸν ὁ θεῖος Δαμασκηνὸς; ὁποίας εἶ καὶ οἱ ἄλλοι Πατέρες οἱ θεηγόροι. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ μὲν ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ υἱοῦ, ὡς ἐξ ἀρχῆς πρώτης. ἐπειδὴ δὲν εἶ μόναρχος ὁ υἱὸς

Χειστὸν; τὶ ἄλλο ἐ͂ν ἡ γβυνήσασα τὸν Χειστὸν, αὐ δὲν ἐ͂ν Χειστοτόκ☉; ἄκυε τῦ Δαμασκιωῦ, ὅπο☉ καὶ αὐ ἦσαν. ἐγὼ δὲν σοῦ ἀρνιῦμαι, ὅτι ἡ Παρθέν☉ ἐ͂ν Χειστοτόκος, ἐπειδὴ καὶ ἀληθινὰ ἐγβύνησε τὸν Χειστὸν, ἀμὴ λέγω σου, ὅτι ὐδαμῶς φαμὲν Χειστοτόκον τὴν ἁγίαν Παρθένον. Καὶ διατὶ δὲν τὴν λέγῃς αὐ ἐ͂ν; διότι ἐπ' ἀναιρέσει τῆς Θεοτόκ☉ φωνῆς ὁ μιαρὸς καὶ βδελυρὸς ☪ ἰυδαιόφρων Νεσόρι☉, τὸ σκεῦ☉ τῆς ἀτιμίας, καὶ ὅτι ἀτιμία τῆς μόν☉ ὅντ☉ τετιμημένης ὑπὲρ πᾶσ᾽ κτίσιν Θεοτόκυ, κἂν αὐτὸς διαῤῥήγνῦσι σὺν τῇ παῤῥησίᾳ τῇ Σαβανᾷ, ταύτην τὴν φρονηματείαν ἐξέλεγξ☉, ὡς ἐπηρεαζομένην. ἄλλαξε καὶ σὺ τὰ λόγια. καὶ ἐφώτησε τὸν Δαμασκιωὸν, διατὶ αὐ καλὰ καὶ ἀληθινὰ ἐκπορεύε͂ται τὸ πνεῦμα καὶ ἐκ τῦ υἱῦ, ἐσὺ μὲ γραφὰς, ἐκ τῦ υἱᾶ ἢ ὲ λέγομεν; ἄκουσαν τὴν ἀπλογίαν, διότι ἐπ' ἀναιρέσει τῆς ἐκ παῤῥὸς φωνῆς ὁ μιαρὸς καὶ βδελυρὸς Εὐνόμι☉ ταύτην τὴν φρονηματείαν τὴν, ἐξ υἱᾶ ἐξέλεγξ☉, ὡς ἐπηρεαζομένην. Δὲν λέγω τ', Χειστοτόκ☉, φωνὴν, ἐφοβήθη ἐκαπάυσεν εἰς ἀτόπις ἐννοίας τ' Χειστὸν ὁ ἀσε-

σεφότι ἀρχὴ καὶ αἰτία τὸ πνεύματος. διατὶ ἀρχικὸν αἴτιον ἐστὶ σεφκαθαρκτικὸν εἰς τὴν Ἐλισάβετ εἶπε ὁ πατὴρ, καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγεν, μόνος αἴτιος ὁ πατὴρ τὸ πνεύματος. καὶ διὰ ναὶ φανερώσῃς καλλίτερα τὸ ῥητὸν τοῦ Δαμασκηνοῦ. θέλομεν τὸ ξηγήσῃ μὲ ἄλλο παράδειγμα. Ποῖος εἶπε ἐκεῖνος, ὁποῦ νὰ γνίεται, ὅτι ἡ Παρθένος ἐγέννησε τὸν Χριστὸν, καὶ διὰ τοῦτο ἡ Παρθένος δικαίως λέγεται Χριστοτόκος, ἂν μὴ ἀφέντης καὶ ἦλθεν ὁ Νεστόριος, καὶ ἀρχίνησε νὰ λέγῃ, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἦτανε Θεὸς ἀληθινὸς, ἀμὴ θεοφόρος Θεὸς, καὶ χέσε καὶ θέσε Θεὸς, καὶ διὰ τοῦτο ἡ Παρθένος δὲν ἔπρεπε νὰ μεγαλθῇ Θεοτόκος ἀμὴ Χριστοτόκος. διὰ νὰ καταβάλλῃ ἐτούτῳ τὴν αἵρεσιν τοῦ Νεστορίου ἡ Σύνοδος ἐδογμάτισε, ὅτι ἡ Παρθένος νὰ λέγεται Θεοτόκος, καὶ Μήτηρ Θεοῦ. μὲ ὅλα τοῦτα ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ τρίτον βιβλίον εἰς τὸ δωδέκατον κεφάλαιον γράφει, Χριστοτόκον ἢ ὀλαμῶς φανερὰ τὴν ἁγίαν Παρθένον. Τί λέγῃς ὦ Δαμασκηνὲ; πῦ τὸ εὕρες, ἢ ἀπὸ ποῖον τὸ ἔμαθες ὅτι ἡ Παρθένος δὲν εἶπε Χριστοτόκος; διὰ ἐγέννησε τὸν Ἐμμανουὴλ; δὲν ἐγέννησεν τὸ

Χρι-

ὡσὰ τὸ ὅμοιον. ἀὶ τὸ ἰδοῦμεν. Ἔλεγε ὁ Εὐνόμι☉, καθὼς τὸ ἀναφέρᾳ ὁ Βασίλ☉ εἰς τὸ τέλος τῦ δευτέρου τῦ ἀντιῤῥητικῶν, ἐκ μόνυ τῦ υἱοῦ εἶ) αὐτὸ, δηλονότι εἰς τέτοιον τρόπον ἐκπορεύε) τὸ πνεῦμα ἐκ τ̃ υἱῦ, ὥστε νὰ μὴ ἐκπορεύε) ἀπὸ τὸν πατέρα. καὶ αἰτίαν τῦ πνεύματ☉ εἶ) μόνον τ̃ υἱόν, τῦ ὁποίυ εἰς τὴν ὕπαρξιν ὁ πατέρας δὲν συνέξεργεν εἰς τί ποτες. ἐπούτλω τὴν αἵρεσιν τ̃ Εὐνομίυ ἀναζέποντας ὁ Δαμασκηνὸς, ἐκεῖνᾳ, ἐκ τῦ υἱῦ ἢ ἐ λέγομεν, δηλονότι ἡμεῖς δὲν λέγομεν τὸ πνεῦμα ἔτζη νὰ ᾖναι ἀπὸ τὸν υἱόν, ὅτι νὰ μὴ εἶ) ἀπὸ τὸν πατέρα. διατὶ τὸ δόγμα μας εἶ), τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ ᾖναι ἀπὸ τὸν πατέρα κὴ ἀπὸ τὸν υἱόν. καὶ διὰ τῦτο εἶπεν ἁπλῶς, ἐκ τῦ υἱῦ, καὶ ὄχε βάλλοντας συνδεσμον τ̃ Ϲ εἰς τὸ μέσον. ἐμὴ αὐ ἤθελε τὸ ἐξηγήσᾳ μὲ συνδεσμον, ἐκ τῦ υἱῦ, ἤθελεν ἔχᾳ κάποιον λόγον ἡ αἰτίαν. Διατὶ τότες ἤθελεν ἦσαν ἡ ἔννοιαν τι ἀρνιέται τὴν αἰτίαν τῆς ὑπάρξεως τῦ πνεύματ☉ εἰς τὸν υἱόν, βεβαιώνοντας τὴν εἰς τὸν πατέρα. Καλὰ τὸ λοιπὸν λέγᾳ ὁ Δαμασκηνὸς, ἐκ τ̃ υἱῦ τὸ πνεῦμα ἐ λέγομεν, διὰ νὰ μὴ λογιάσᾳ κανεὶς, ὅτι ὁ υἱὸς εἶ)

πρε-

ἐσυμφώνας, ἀφιωντας τ' ἄλλα τὰ μερικὰ τὰ ἑτερέξειν, τύσοι πατέρες ἐσυμφώνας, ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἀλλὰ τοῦ υἱοῦ ἔχειν τὴν ὑπαρξιν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἕνας Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, καὶ οἱ παλαιότεροι Αἱρετικοὶ Νεσόριος καὶ Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας, ἀλλὰ καὶ ὁ Θεοδώρητος ὁ μακαρίτης τὸ ἀρνήθηκαν, καὶ συγκολλᾶσαι τῷ Δαμασκηνῷ καὶ τοῖς Αἱρετικοῖς, μὴ σκόπτοντας πότε τόσων ἄλλων μεγάλων Ἁγίων. καὶ διὰ τοῦτο πεισματικὰ φωνάζεις, ἐκ τοῦ υἱοῦ ἢ ἀ λέγομεν; ὦ γνῶσιν, καὶ διάκεισιν. ὦ Βασίλειοι, ὦ Γρηγόριοι, ὦ Ἀθανάσιοι, ὦ Κύριλλοι, ὦ Χρυσόστομοι, ἀδὲν ἐς' ἄρα, καταφρονεμένοι ὑπὸ ἀνθρώπων αἰσήτων, καὶ κακοβούλων.

Καὶ ποῖος τὸ λέγει, ὅτι ὁ Δαμασκηνὸς κρατεῖ, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ; τὰ λόγια του. ἐκ τοῦ υἱοῦ δὲν ἀ λέγομεν, καὶ μόνος αὐτὸς ὁ πατὴρ. Γνωρίζω τὰ λόγια τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἀμὴ τὸν γνώμην καὶ τὴν ἔννοιαν, ὁπού σὺ λέγεις τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἀς ἐτοῦτα τὰ λόγια δὲν τὸν γνωρίζω. καὶ αὐ ἐσὺ ἀπόμπ αὐτάμα μου θέλεις ἐξετάσει τὰ λόγια του, θέλεις βεβαιώσει

ἅγιον, ὐδὲ πατέρα, λέγομεν ἢ αὐτὸν ἐκ τ̃ παζ̃ὸς, ἐ υἱὸν τ̃ παζ̃ὸς. τὸ ἢ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐκ τῦ παζ̃ὸς λέγομεν, ἐ πνεῦμα παζ̃ὸς ὀνομάζομεν. ἐκ τῦ υἱοῦ ἢ τὸ πνεῦμα ὐ λέγομεν, πνεῦμα ἢ υἱοῦ ὀνομάζομεν. ἐ πάλιν. Καὶ υἱὸς ἢ πνεῦμα ὐχ ὡς ἐξ αὐτ̃, ἀλλ' ὡς δι' αὐτ̃ ἐκ τῦ παζ̃ὸς ἐκπορευόμενον. μόν☉ γὰρ αἴτι☉ ὁ πατὴρ. καὶ εἰς τὸν ὑπερσεβῆ φησὶ Γορδαίλιον, δι' υἱοῦ τὸ πνεῦμα, ὐκ ἐξ υἱῦ, ὡς πνεῦμα σόματ☉ Θεῦ. Καὶ ἑτέρωθι λέγει ὁ Δαμασκηνός. Οὐθὲν εἰ πολλοὶ συμπεραίνυσι, ὅτι ὁ Δαμασκηνὸς φατεῖ, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνυ τῦ παζ̃ὸς, ἐ ὄχι ἐ ἐκ τῦ υἱῦ. ἐ ἀξιόω ὑμᾶς, ὅτι ὁ Δαμασκηνὸς νάτονε τέτοιας γνώμης, ἐ νὰ ἔσεργενέτζη. Ἀνθρωπ☉ φρόνιμ☉ ἐ θεοσεβὴς θέλει λογαριαζ̃ῆ ἐκεῖν☉, ὁ ὁποῖος ἀφιόντας ἐ καταφρονῶντας τόσυς ἄλλες ἁγίους Πατέρας ἐ παλαιοὺς ἐ φρονιμωτέρυς ἐξιώματος παρὰ τῦ δὲν ἦτον ὁ Δαμασκηνὸς, κολλᾶ εἰς ἑνὸς ἐ μόνυ νεωτέρυ γνώμην; Πολλοὶ Πατέρες μεμηνὰ εἶπαν ἐ ἔγραψαν πράγματα, ὁπῦ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία δὲν τὰ κατεδέχθηκεν, ἀμὴ εἰς ἐκεῖνα ὁπῦ ὅλοι, ἢ οἱ φρονιμότεροι

ἔσυμ.

καὶ τῶν ἄλλων Πατέρων ἡ γνώμη, & ἡ ἔννοια δῆλη ἔσται, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται οὐκ ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ & ἐκ τοῦ υἱοῦ. Καὶ τοῦτο ὅπου εἴπαμεν ἀρκετὰ ἀπεδείξαμεν, καὶ οὐδὲν δεῖται διδασκαλίας τοῦ Βασιλείου τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ἐκ πατρὸς & υἱοῦ, & ὄχι ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, καθὼς ἀναφέρουσιν ναύαι τυπωμένον εἰς βιβλίον Γραικολατινικὸν. αὐκαλὰ καὶ λέγουσιν, ὅτι εἰς τὸν Λατινικὸν μετάφρασιν διαβάζει, ἐκ πατρὸς ἐκπορεύεται διὰ τοῦτο τὸ, μόνου.

Ῥητὰ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, εἰς τὰ ὁποῖα φαίνεται νὰ ἀρνιέται τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος & ἐκ τοῦ υἱοῦ, & ἡ ἀληθινὴ ἔννοια τῶν ῥητῶν. Κεφάλ. κς'.

ΑΣ ἰδοῦμεν τόρα & τὰ ῥητὰ τοῦ Δαμασκηνοῦ Ἰωάννου. λέγει ἐδῶ ὁ Ἅγιος εἰς τὸ τρίτον βιβλίον τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως. Χρὴ γινώσκειν, ὅτι τὸν πατέρα ὀνομάζομεν ἐκ τινος. λέγομεν γὰρ αὐτὸν τοῦ υἱοῦ πατέρα. τὸν γὰρ υἱὸν ὀνομάζομεν

αὖ-

ὁ υἱὸς ἐν υἱῷ, καὶ ὁ θεὸς, τῷ ἰδιωμάτων αὐτῦ τὸ ἀξαίρετον, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον φυσικῶς ἐκ πατρὸς ἐκπορευόμενον, καὶ ἡ ἐκπορευτικὴ τῆς ὑποστάσεως αὐτῦ ἰδιότης φυσικὴ συμπάρεξις μόνη τῇ ὑποστάσει τε. καὶ τὸ λοιπὸν λέγει ὁ Φώτιος, ὅτι εἰ καὶ αἱ λέγει διὰ τὴν θείων ὑποστάσεων ἡ ὑποστατικόν ἐστι, τὸ ὁποῖον ἐστὶ ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ἴδιον, ἢ φυσικόν. διατὶ τοῖς ὑποστατικοῖς δὲν ἀνήκει ἐὶ μὴ μόνον τὸ καινὸν, καὶ ὄχι τὸ φυσικόν. διατὶ εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον τόσον τὰ καινὰ, ὅσον καὶ τὰ ὑποστατικὰ φυσικὰ συμπάρχουσιν εἰς τὰς ὑποστάσεις, εἰς ταῖς ὁποίαις δὲν ἀρέσκει ὁλοτελῶς ποτὲ θετικῶς, ἢ ἀποφατικῶς, ἢ κατὰ συμβεβηκός.

Ἀνίσως καὶ τὰ θεμέλια καὶ αἱ βάσεις τῶν ἀποδειγμάτων τῦ Φωτίυ διὰ μέσου τῦ ὁποίων, καθὼς τῦ φαίνεται βέβαια συλλογίζεται, τὴν ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματος ναίαι ἐκ μόνυ τῦ πατρὸς, καὶ ὄχι, καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ, εἶναι ἐναντίας τῆς γνώμης καὶ τῆς ἐννοίας τῦ Βασιλείυ, φανερὰ ὅτι καὶ τὰ συμπεράσματα ὁποῦ ἀπ' ἐκεῖνα συλλέγει εἶναι ἐναντία τῆς γνώμης καὶ τῆς ἐννοίας τῦ Βασιλείυ, καὶ τῶν ἄλλων Πατέρων. καὶ διὰ τῦτο τῦ Βασιλείυ

καὶ

δόμενον, ἢ ἑνός ὄντων ἢ τῶν ζίων. εἶπα ὡς καὶ διὰ τοῦτο θεῖναι εἰς ἑπτὰ τὸ Εὐαγγέλιον. διὰ τῆς ὥρας θέλει ἦναι ἀρκετὸν ἐκεῖνο τὸ Θεολόγου, διὰ νὰ τὸν ἐλέγξῃ ζαὶ κανὸν δοξάσῃ, ζ' ἄπειρον θεολογικῶν ἐννοιῶν. κοινὸν γὰρ ὑφ' ζ' ἁγίῳ Πνεύματι, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς. αὖ εἶ) κοινὸν ὑὸς καὶ Πνεύματος, τῶν δύο τούτων θεοσώπων, τὸ ναναι αἰπατὰ, ζ' εἰς ἑτοῦτο διαφέρον) ἀπὸ τὸν πατέρα, ὡς εἶ) ἡ ἀληθεια τῆς καθολικῆς θεοπάσεως τοῦ Φωτίου, ὅτι εἰς τὸν Τελάδα δὲν εἶ) τί ποτε κοινὸν τῶν δύο θεοσώπων.

Καὶ πάλιν γεάφει. Παῦ τὸ ὅτι τῶν θεαρχικῶν λεγομένων ὑποσάσεων, ἡ ὑποσατικόν ὄντων, ἡ φυσικὸν. καὶ ποῖος ποτὲ ἀπὸ τοῦ Πατέρας εἶπεν, εἰς τας θεαρχικας ὑποσάσης ἄλλο ναναι τὸ ὑποσατικον, καὶ ἄλλο τὸ φυσικὸν, ὅλα τὰ ὑποσατικὰ ἰδιώματα φυσικὰ ἐνυπαρχουσιν εἰς κάθε θεόσωπον. καὶ ὄχι διατὶ τοῦτο τὸ ὑποσατικὸν ἰδίωμα ἐνυπαρχῇ τῷ παῖδι, ἢ τῷ ὑῷ, ἢ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, διὰ τοῦτο δὲν εἶ) φυσικὸν. διατὶ φυσικὰ, καὶ ὁ θεὸς ὁ πατὴρ εἶ) πατὴρ, τὸ θεῖον τῶν ἰδιωμάτων τοῦ παῖδος, ζ' φύσῃ

ὁ ὑὸς

ἐν τῇ ἐκπορεύσει τὸ πνεύματος. Τὸ οἰκεῖον ἐσιώπησεν ὄνομα. καὶ διὰ τοῦτο ἐκ μόνου τοῦ παιδὸς. ποῖα γὰρ ἴσμεν τοῦ Βασιλέως ἢ τῶν σιωπηθέντων ἐν τῇ Τελευτῇ προσώπων. Τὸ ἀποδέξεσθαι μὲν εἰς ἑαυτὸν τὸ Ἐξηλεύθερον μὲν ῥητὸν τοῦ αὐτοῦ Βασιλέως, καὶ ἄλλων Πατέρων, τὰ ὁποῖα εἰ ὅλα ἐναντία εἰς ὃ πᾶς λέγει, καὶ συμπεραίνει ὁ Φώτιος. καθὼς ἐκάμαμεν εἰς ἐκεῖνο τοῦ Φωτίου, ὅπου ἔλεγε τὸ προσχεῖσθαι, τὸ ἐκβλύζειν, τὸ πηγάζειν καὶ τὰ παρόμοια σημαίνουσι τὸ ὁμοούσιον καὶ ὄχι τὸ ὑπάρξειν τοῦ πνεύματος διὰ υἱοῦ, ἢ ἐξ υἱοῦ. Καὶ τίς μὲ ὑπομονὴν ἠθελεν ἀκούσῃ ἐκεῖνα τοῦ Φωτίου, ἄλλον τρόπον λέγεσθαι τοῦ Χριστοῦ πνεῦμα, καὶ ἄλλον τοῦ υἱοῦ; ἀπὸ τοῦ Τὸ φαίνεσθαι μὰ μὲν ἰξεύρῃ οὐδὲ τὸν τῆς ἀντιδόσεως τρόπον, οὐδὲ τὸ διαχώρισιν τῆς ἄλληλα τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ. καὶ τὸ ἠθελεν ἀπλογισθῇ εἰς τὰ λόγια τοῦ Νύσσης, εἰς τὰ ὁποῖα λέγοντας, Τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ υἱοῦ εἶναι προσμαρτυρεῖσθαι, τοῦτο τὸ καθασπιάζει ἀπὸ τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποστόλου. εἴτις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ.

Καὶ τίς δὲν θέλει γελάσῃ ἐκεῖνο τ' ἄλλο τοῦ Φωτίου; παῦ τὸ ὅτι τῆς Τελευτῆς λε-

θεὸς ἐφανερώθη, ἀλλὰ τὶ χωρὶς κανενοῦ κτίσματος ἐξεφωνήθη, ζαν καὶ ἦ, δι' ἐμοῦ ἀσωμάρθρος, λέγοντας ὁ Σωτὴρ περὶ τοῦ Παρακλήτου, ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσῃ, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, δείχνῃ φανερὰ, ὅτι ὁ Παράκλητος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ἀπὸ τὸν ἐμαυτόν τε λαμβάνει· ὄχι ἀπ' ἄλλον, ὡς θεολογίζει Φώτιος. δὲν διαφέρῃ τολοιπὸν κ' ἡ Εὐαγγελικὴ ἔννοια· ἡ σωάρθρος αὐτονομία ἡ ἐκ τ' ἐμοῦ, ἀπὸ τ' ἀσωμάρθρε, καὶ ἐξ ἐμοῦ· καὶ τὰ Εὐαγγελικὰ λόγια· πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. ὅταν δ' ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν, ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. καὶ τὰ ἄλλα ἕως εἰς χρόνον τὸ Φωτίου, δηλονότι ἴδῃ ὅτι οἱ Γραικοὶ ἀκαλὰ καὶ δὲν ἐπαγγέλλονται τέχνην γραμματικὴν Ἑλληνικὴν, μὲ ὅλα ἐκεῖνα ὅταν εἶναι χρεία, τὴν μεταχειρίζονται πολλὰ καλὰ, καὶ ὑπομνηματικώτερα ἀπὸ αὐτὸν τὸν Φώτιον.

Καὶ πάλιν γράφῃ ὁ Φώτιος. ὁ Κύριος

ἐν

μὲ φυσικῆς ἀποδείξεις, καὶ μὲ ἐπιχειρήματα τῆς γραμματικῆς τέχνης. οἱ παλαιοὶ ποιηταὶ εἶπαν, τὸν ἐμὲ προσέθηκεν. ὁ Καλλίμαχος, ναὶ μὰ τὸν ἐμὲ, καὶ τὸν σὲ Κεκροπίδαι. καὶ Μένανδρος, ἐν ὕδατι τὸν ἐμὲ ζωωτονεῖ. φυσικαὶ ἀποδείξεις, ὡς ὅτε εἰπὼν ταῦτα συνῆψεν αὐτοῖς λέξας καὶ ὡς αὐτῷ ἐχουσῶν ὑποτακτικὰ ἄρθρα συντάσσει αὐταῖς καὶ ὑποτακτικά. καὶ τέμπαλιν, ὡς αὐτῷ ἐχουσῶν προστακτικὰ ἄρθρα συντάσσει αὐτῶις καὶ ὑποτακτικά. ὡς ἐγὼ ὃς ἐτίμησάσε, ἐμὲ ὃν ἐτίμησας, τὰ τέσσαρα ἐγὼ ὃς ἐτίμησα σὲ, τὸν ἐμὲ ὃν ἐτίμησας. καὶ τὰ ὀνόματά τε, ὅταν λέγῃ ἀκολουθῶντας, καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθὲς, δῆλον ἐκ τῆς κτητικῶν ἀντωνυμιῶν, ὅτι τὸ ἄρθρον, ὡς εἴρηται, τοῦ κτήματος δοτικὴ καὶ ἡ τῆς ἀντωνυμίας. ἐν τῷ ὁ ἐμὸς δοῦλος, καὶ ἀναλύοντες εἰς συντάξιν εἰς τὸ προστύπτον ὁ δοῦλος μου φαμὲν, καὶ ἐν τῷ ὁ ἐμὸς παῖς, ἀναλύοντες, ὁ παῖς μου λέγομεν. ὅπου ἐνταῦθα συνάγεται φανερὸν, ὅτι, ἐπειδὴ καὶ δε προστύπτος ἀντωνυμία, φανερόν ἐστιν αὐτὸν, ὅτε λέγεται τῷ φωνικῷ, καὶ εἰ ἐδῶ ἡ ἀντωνυμία ἐκ τοῦ ἐμοῦ σώματος καὶ ὄχι κτητικὴ ἀλλὰ προστύπτος, καὶ

διὰς

θῆς εἰς τὰ λόγια μου. ὅμως τὶ θέλεις μὲ εἰπῇ, ὅτι ἐγὼ κεφαλὰς μὴ σοῦ Γαλοὺς, δὲν ἐμπορῶ νὰ ἐξεύρω σοφωτέρα ἀπ' ἐκείνους. καὶ τὶ θέλῃς εἰπῇ διὰ τὸν Ἀθανάσιον, καὶ τὸν Δαμασκηνὸν, τῶν ὁποίων τὰ λόγια τὰ ἀνάφερα σοῦ παραπάνω. Ἂς ἰδοῦμεν σοῦ τεχνικοὺς τὶ λέγουσιν διὰ ἐτοῦτα, τῶν ὁποίων σοῦ κανόνας ἐσὺ, ὡσὰν καλὸς γραμματικὸς δὲν θέλῃς σοῦ ἀθετήσῃς. αἱ ἀντωνυμίαις κάποιαις εἶναι ἀσυάρθρι, κάποιαις συάρθρι. ἀσυάρθρι, ἐγὼ, σὺ, οἱ. συάρθρι, ὁ ἐμὸς, ὁ σὸς, ὃς. ἀλλέως εἶναι τὸ σοφίσμα γεάφει ὁ Γεώργιος ὁ τεχνογεάφος. ὁ δὲ γὰ συνάρθρους μὲ τὰς κτητικὰς, ἀσυνάρθρους, ἢ τὰς σοφοτύπους καλεῖν. ἰσὸ γὰ, αἱ μὲ καλούμεναι συάρθρι δὲν εἰσὶν ἄρθρον δεκτικαὶ κὲ τὸ δεύτερον σοφόσωπον, ἐγὰ φαμὲ ὁ ἐμὸς κὲ ὁ σὸς δὲν πολύτως ἀλλ' ὁ ἐμὸς πατὴρ, ὁ σὸς πατὴρ. ὅθεν τὸ ἄρθρον τοῦ κτήματος ἐστὶν, ἐ μὲν τῶν ἀντωνυμίας. αἱ δὲ καλούμεναι ἀσυάρθρι, ὡς αἱ σοφότυποι δεκτικαὶ εἰσὶν ἄρθρον. ἀτινοὶ γὰ, τὸν ἐμὲ φασὶ. κατ' ὅπ ἐτοῦτο λέγῃ καλὰ τὸ ἀποδείχνει ὁ αὐτὸς καὶ μὲ σοφοδείγματα τῶν παλαιῶν Ποιητῶν, καὶ

μὲ

Ϛ Τὸ, ἐκ τοῦ ἐμοῦ. ἀξιόν μου αὐτὸ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος Ϛ οἱ ἄλλοι ὅταν ἐμιλήσαμεν Ϛ ἐγράφαν, Ϛ ἐθεολόγησαν, ἐξεύραν ἐκεῖνα ὁποῦ ἐξεύρουσιν τὰ μικρὰ παιδία. ἐτοῦτος ὁ Ἅγιος ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ συμπεραίνει τὴν ὕπαρξιν τοῦ πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. Εἰ δὲ Χριστὸς, γράφει, ἐκ τοῦ πατρὸς πιστεύεται, Θεὸς ἐκ Θεοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ Χριστοῦ, ἢ παρ' ἀμφοτέρων, ὡς φησὶν ὁ Χριστὸς, καὶ, ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται. ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸν κανόνα εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ψάλλοντας φησὶ τὸν υἱὸν καὶ Θεὸν λόγον γράφει. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, παρὸς αὐτοῦ ἐκπορευόμενον, καὶ ἐκ σοῦ ἀμεέστως λαμβάνον, μονογενὲς λόγε Θεοῦ τοῖς Ἀποστόλοις κηρυγάζειν ἀπήγγελεν. Πόση εἶναι ἡ πειθαρχία καὶ τὸ φίλεμα. ὁ Φώτιος ἀνθρωπος, μὰ τὴν ἀλήθειαν σοφὸς καὶ λόγιος, καὶ εἰς τὰ γραμματικὰ καὶ ῥητορικὰ πολλὰ ἔμπειρος, φαίνεται καὶ εἰς ἐτοῦτο, ὁποῦ καταλοίπησεν τοῦ Ἕλληνας, καὶ αὐτὸς πολλὰ ἀνίξερος. δὲν ἐξεύρουσιν οἱ Ἕλληνοι ἐκεῖνα ὁποῦ ἐξεύρουν τὰ παιδιὰ τὰ μικρά. ἀξιόν μου αὐτὰ τὰ ἐξεύρῃς ἐσύ. καὶ δὲν θέλω νὰ στα-

θῇς

ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ εἰς τὸν πατέρα, ἐπειδὴ δὲν λέγει ἐξ ἐμοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐμοῦ. μὴ ποῖον ἄλλο πρόσωπον ἤθελε ἦναι, ἀπὸ τὸ ὁποῖον τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου λαμβάνῃ, αὐτὸ δὲν εἶναι ὁ πατήρ; λέγει ἐκ τοῦ ἐμοῦ, δηλονότι τοῦ ἐμοῦ παρόντος. ἀμὴ τί λέγει ὁ Ἀθανάσιος. Ὁ μὲν γὰρ, φησὶν, ἤκουσα ὅλα τοῦ παρόντος, ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον, τὸ δὲ πνεῦμα ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνῃ. ἐκ τοῦ ἐμοῦ γὰρ λήψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ὁ Ἅγιος ἐδῶ ἀπὸ τὸ Εὐαγγελικὸν ῥητὸν τὸ, ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται καθαρὰ, ὅτι ἐκ τοῦ γοῦ λαμβάνῃ, καὶ ὁ Σωτὴρ τὸ ἀναφέρει εἰς τὸν πατέρα. Εἰπὲ μοῦ ἐσὺ ὅστις καὶ ἂν ἦσαι, τίς εἶναι ἀξιοπρεπέστερος ἐξηγητὴς τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ Σωτὴρ, ἢ ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος; ἄφησε τὸ πεῖσμα. καὶ στέρξε τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δόγμα, ὅπου διδάσκει ὁ Ἀθανάσιος, καὶ ὄχι ὁ Σωτήρ. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Σωτὴρ εἰς ἑτέρα ὁμιλεῖ τοῦ Γαλιλαίου, ὅπου ἐξηγοῦσι τὸ ῥητὸν καθὼς τὸ ἐξηγᾶται καὶ ὁ Ἀθανάσιος, καὶ κεράζει τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἐκεῖνα τὰ παιδία, ὅπου ἀρχίζουν νὰ μαθαίνουν εἰς τὰ σχολειὰ, τὰ ὁποῖα δὲν ἐξεύρουν τὴν διαφορὰ εἶναι ἀνάμεσα εἰς τὸ ἐξ ἐμοῦ,

καὶ

πάσης τῆς Πατέρων. αὐ καλὰ ☪ οἱ νέοι Θεολόγοι λέγως καμίαν διαφορὰν τοῖς ἀκολουθῆσι, ἀν ναὶ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ὅσον μεταχειρίζεται τὰ λόγια ὅπου εἶναι εἰς τὸ βάπτισμα τῦ Χριστῦ. εἶδε τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν, ☪ μένον ἐπ' αὐτὸν, εἰς ἀπόδειξιν ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνε τῦ πατρὸς, ἐπειδὴ καταβαίνει ἐκ πατρὸς εἰς τὸν υἱόν. καὶ διὰν ἀκούσῃ τὸν Ἀθανάσιον, ὅπου λέγει. ἐξ αὐτῦ οὖν εἰς αὐτὸν κατιέναι, ἐκ τῆς θεότητος αὐτῦ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα αὐτῦ. αὐ ἡ κάθοδος ἐκ πατρὸς εἰς τὸν υἱὸν τῦ πνεύματος εἶναι ἡ ἐκπόρευσις ἐκ μόνε τῦ πατρὸς κὴ τὸν Ἀθανάσιον, ὦ Φώτιε, λοιπὸν ☪ ἡ κάθοδος ἐκ τῆς θεότητος τῦ υἱοῦ ὅτι τὸν υἱὸν τῦ πνεύματος θέλει ἦναι κὴ τὸν Ἀθανάσιον ἡ ἐκπόρευσις τῦ πνεύματος καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ. καὶ φυλάττου νὰ μὴ βάλλῃς κὴ ἐδῶ τὸ μόνε ἐξῆ καλλοσύνην σου, καθὼς τὸ ἔβαλλες καὶ εἰς τὸν πατέρα, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι εἰς τὰ λόγια τῦ Εὐαγγελίε.

Διατὶ ἤθελε γελάσῃ ὁ Εὐνόμιος εὐρίσκοντας τέτοιαν σωφροσύνην εἰς τὴν αἵρεσίν του. λέγει, ὅτι ἐκείνη ἡ Εὐαγγελικὴ φωνὴ, ἐκ τῦ

οἰκεῖον τοῦ πατρὶ, ἀλλὰ ἐκπορεύεσθαι ἀπὸ τοῦ πατρὸς, οἰκεῖον ὂν τῷ υἱῷ· διόπερ ὅτι πνεῦμα Χριστοῦ, πᾶν εἶναι ἡ παραθεῖσα ἀμφοτέρων ἀπὸ τὸν Φώτιον τῶν φωνῶν ἐστίν. Καὶ πάλιν ὁ Βασίλειος, Οὐδὲν γὰρ ἔλαττόν τι μέλλομεν ἕξειν εἰς τὸ γνώσεσθαι τὸ πνεῦμα ὑπάρχειν ἐκ Θεοῦ, πνεῦμα τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀκούοντες αὐτό, ἀλλ' ἱκανὸν ἐστὶ τοῦτο τὸ ὄνομα τῷ ὑπαρξιν αὐτοῦ δηλῶσαι, τὸ ἐκ Θεοῦ. καὶ ὁ Φώτιος λέγει. Ἕτερον ἐστὶ σαφῶς τὸ ἐκπορεύεσθαι ἐκ πατρὸς τὸ πνεῦμα, ἢ ἕτερον, ὅταν τις λέγῃ τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ. Πάλιν ὁ Φώτιος λέγει. ἕτερον ἐστὶ σαφῶς τὸ ἐκπορεύεσθαι ἐκ πατρὸς τὸ πνεῦμα, καὶ ἄλλο, ἢ ἐκ Θεοῦ λέγουσα φωνή.

Καὶ ἀφιέντας τὸν Βασίλειον εἰς τὰ ῥητὰ τοῦ ὁποίου εἰς ὑπόθεσιν δόγματος τόσον ἀδιαίρετα ἐναντιοῦται ὁ Φώτιος, ἂς ἰδοῦμεν, πῶς μεταχειρίζεται τὰς διδασκαλίας τῶν ἀλλοτρίων Πατέρων. Ἀπὸ τούτου ἀπόμην θέλει δειχθῆ φανερὰ, τὰ συμπεράσματά τε εἰς τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος ναίαν ἀσυλλόγιστα, ἐπειδὴ αἱ προτάσεις ἀπὸ ταῖς ὁποίαις τὰ συμπεραίνει εἶναι ἐναν-

τίας.

Περὶ τοῦ Φωτίου ἐναντίας τοῖς ῥητοῖς τοῦ Βασιλείου, καὶ τῶν ἄλλων Πατέρων. Κεφάλ. νέ.

ΚΑΙ δηλονότι ὁ Φώτιος ἀναφέρει κάποιας μαρτυρίας, καὶ ἀξιώματα, ἀναίσχυντα ὁποῖα, καθὼς τοῦ φαίνεται, συνθέτων δῆθεν συλλογισμοὺς τοῦ ἐναντίου εἰς ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, θέλοντας ἐδῶ ἀναφέρει κάποιας, ὅσας φανερὰ ἀναντίον τῆς ἐννοίας τοῦ Βασιλείου, καὶ τῶν ἄλλων Πατέρων. Λέγει ὁ Φώτιος, πνεῦμα υἱοῦ τὸ πνεῦμα, ὅτι ὁμοούσιον υἱῷ, καὶ ὅτι ἐπ' αὐτοῦ μένει, καὶ ἐν αὐτῷ. καὶ ὁ Βασίλειος τὰ ἐναντία, πνεῦμα υἱοῦ εἶναι τὸ πνεῦμα, ὅτι διὰ τοῦ υἱοῦ ἔρχεται ἐκ πατρός. καὶ μηδὲν τι διαφέρειν τὴν θεολογίας τὸ ἐκ, ἢ διά. Πάλιν λέγει Φώτιος, ἄλλο σημαίνειν τοῦτο, πνεῦμα Θεοῦ, ἢ πατρός, ἢ υἱοῦ λόγους φαίνεται, καὶ ἕτερον τοῦτο ἐκπορεύεσθαι αὐτὸ λέγουσιν ἐκ πατρός. Καὶ ὁ Βασίλειος, τοῦτο μὲν πρὸς τὸν πατέρα νοῶν οἰκείοτητα, ἐπειδὴ διὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, τοῦτο πρὸς υἱὸν δὲ, ἐπειδὴ εἷς πνεῦμα Χριστοῦ ἐστι καὶ ἔχει οὐσίαν ἐστὶν αὐτοῦ. τοιγαροῦν αὐτίκα τὸ πνεῦμα εἶναι

νὰ σκπορδίζῃ καὶ σκ τοῦ υἱοῦ, δηλαδὴ αὐ τὰ κοινὰ τῷ δύο ἐῇ κοινα καὶ τοῦ ζῆτε, ἔσονται καὶ ὁ πατὴρ ☪ τὸ πνεῦμα ναύαι ἀγλώνητα ἤγουν ἦσαν ☪ ὁ υἱὸς ἀγλώνητον. ἔσονται ☪ ὁ πατὴρ, ☪ ὁ υἱὸς ἐῇ αὐ σκπορδίζα, ἤγουν ἦσαν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐ σκπορδίζον. ἔσονται ἢ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα ἐῇ αἰπατὰ ☪ ἀρχὴν ἔχοντα, ἤγουν ἦσαν ☪ ὁ πατὴρ αἰπατὸς ἢ ἀρχὴν ἔχων. καὶ εἰς ἑτοῦτον τὸ ζόπον ἔσονται καὶ ἐῇ κοινὴ τοῦ παζὸς ☪ τοῦ υἱοῦ ἡ πνευσικὴ δυύαμις, ὀνομάζοντας τὸ πατέρα ἀγεικοῦμεν καὶ τὸν υἱὸν, καὶ ὄχι τὸ πνεῦμα, ἐπειδὴ ἡ πνευσικὴ ἐτούτη δυύαμις δὲν ἐῇ κοινὴ καὶ τοῦ πνεύματος. καὶ λέγοντας ὁ Χεισὸς εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ὅτι τοῦ πνεύματος, ὁ ὅτι τοῦ παζὸς σκπορδίζῃ, αἰκαλὲ ☪ σιωπᾷ τὸν ἐμαυτόν του, μὲ ὅλα τοῦτα ἀκούσθην. ☪ ἑτοῦτα ὅλα ἐῇ διδασκαλία τοῦ Βαπλείου, καθὼς ἀτός σου ἐμπορεῖ νὰ τ' ἀπεκάτω ἀπὸ τὰ ῥητὰ, ὁπού σὲ αἰαφέεμαι.

πνεύματος. ἐστῖα ἐν ἴδια καὶ ὐ κοινά. διὰ τῦτο λέγομεν, πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἔχει καὶ ὁ υἱός, διὰ τῆς ἀγεννησίας, τῦ τοκεῖν, τῦ εἶναι πατὴρ, καὶ ἄλλα παρόμοια. πάντα ὅσα ἔχει ὁ υἱός, ἔχει & τὸ πνεῦμα πλὴν τῆς ἐκπορεύσεως. ἀλλέως ἤθελεν ἦναι σύγχυσις, καὶ ὁ πατὴρ ἤθελεν ἦναι ἀγέννητος & ἐκπορευτὸς, ὁ υἱὸς ἄναρχος & ἀναίτιος. καὶ ἐκπορευτὸς, τὸ πνεῦμα ἀγέννητον & ἄναρχον. ἀμὴ ἔσονται & εἰς τὴν Τριάδα, καὶ τῦτο ἀκόμη τὸ ἐδείξαμεν ἀπαίνω, εἶναι κάποια κοινὰ τῶν δύο προσώπων, καὶ ὄχι κοινὰ τῦ ξίτου, καὶ διὰ τῦτο λεγόμενα κοινὰ, καὶ ἴδια, (ἂν εἶναι) ἡ πνευστικὴ δύναμις. διὰ τῦτο ἡ κοινὴ ἐτούτη ἰδιότης τῦ πατρὸς καὶ τῦ υἱοῦ, ὀνομαζομένε τῦ ἑνὸς προσώπυ, ἀκούεται & τὸ ἄλλο, τῦ ὁποίυ εἶναι κοινὴ, καὶ δὲν ἀκούεται τὸ ξίτον. λέγοντας τελειτὸν ὁ υἱὸς ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τῦ πατρὸς διὰ τὴν κοινότητα ἐτουτινῆς τῆς πνευστικῆς δυνάμεως, ἡ ὁποία εἶναι ἀκόμη εἰς τὸν υἱὸν, (ἂν εἶναι) καὶ εἰς τὸ πατέρα, ὅταν λέγεται, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τῦ πατρὸς, αὐκαλὰ καὶ νὰ μὴν ὀνομάζεται, μηδὲ νὰ ἐκφωνεῖται ὁ υἱὸς, ἀκούεται μὲ ὅλα τοῦτα

Εὐνομίε. Πάντα τὰ κοινὰ παρὰ τε Θ υἱῷ, καὶ τῷ πνεύματι κοινά. Λέγε καὶ σὺ τῷ παρὰ καὶ τῷ υἱῷ ἡ ἐκπόρευσις τὸ πνεύματος κοινὴ, θέλε ἢ ἴσως Θ τῷ πνεύματι κοινὴ. ἀμὴ κ' τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶ κοινὴ τῷ πνεύματι ἡ πνευσικὴ δυνάμις, δὲν θέλει ἴσως τὸ λοιπὸν, οὐδὲ κοινὴ τῷ παρὰ καὶ τῷ υἱῷ. καὶ ἔτζι τὸ πνεῦμα δὲν ἐκπορεύε καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. Δὲν ἀπαντᾷς, ὦ φίλεμε σὺ, καὶ φιλόνικε, τὴν ἔννοιαν τῶν Βασιλείων, καὶ δηλ ποῖα κοινὰ εἶ ὁ λόγος τε. καὶ πάλιν πολλὰ φανερὰ ἀπὸς τε ἐξηγᾶ εἰς τὸ αὐτὸ βιβλίον ξεκαθαρίζοντας, ποῖα κοινὰ τῷ παρὰ καὶ τῷ υἱῷ εἶ κοινὰ κ' τῷ πνεύματι. ἂς τὰ ἰδοῦμεν. Μόνῳ τὸ θεωρεῖσθαι τῷ παρὰ ὡς Θεῷ, καὶ ὄχ ὡς παρὰ, Θ τῷ υἱῷ ὡς Θεῷ, Θ ὄχ ὡς υἱῷ, ταῦτα μόνῳ θεωρεῖται καὶ τῷ πνεύματι. Ἔξαιρέ μου τὰς χέρας. καθεὶς τὸ ἰξεύρε. ὅτι πάντα τὰ ὅπ Θεοῦ λεγόμενα κοινῶς καὶ ἀδιαλλάκτως τοῖς θεωρουμένοις ἀποδίδον, ὅπου ἡ κωλύει τῆς ἀναφορᾶς ἡ ἀντίθεσις. Καὶ πῶ εἶ ἡ ἀντίθεσις τῆς ἀναφορᾶς, ἴδαμε τὸ διδάσκω. ἀγέννησία τοῦ παρὸς, γέννησις τοῦ υἱοῦ, ἐκπόρευσις τοῦ

πνεύ

γοντας ὁ Χριστὸς ἀπὸ τῦ πνεύματος, ἀ
πὸ τῦ πατρὸς ἐκπορεύε), ὅμ δὲ τῦτο ὁ
υἱὸς πιστόμενος δὲν ἔχ τόπον εἰς τὸν ἐκ-
πόρευσιν, ἀμὴ μὲ τὸ ὄνομα τῦ πατρὸς ση-
μαίνε) καὶ ὁ υἱός. καὶ ἔτζι τὸ πνεῦμα κ
τῦτον τὸν διδασκαλίαν τῦ Βασιλείυ ἐκ-
πορευόμενον ἐκ πατρὸς, αἰκαλὰ νὰ σιω-
πᾶ) ὁ υἱός, ἐκπορεύε) ☪ ἐκ τ υἱῦ. Καὶ ἰδὲ
πῶς λύ τὸν ἐρώτησιν, τὸν ὁποῖαν τὸν
κεράζει δυσαπάντητον οἱ ἐναντίοι, ὁ μέγας
Βασίλειος.

Τολοιπὸν θέλει εἰπῆ κανεὶς, αὐ ὅταν ὀνο-
μάζε) ἓν πρόσωπον ἐν τῇ Τριάδι, αἰκαλὰ καὶ τὰ ἄλλα σιωπᾶν), μὲ ὅλα τῦτα τῷ
ὀνόματι τῷ ἐκφωνυμένῳ δηλωῦ) καὶ τὰ
μὴ ἐκφωνύμενα. εἰς τὸν ἐκπόρευσιν τῦ
πνεύματος ὀνομάζε) μόνον ὁ πατὴρ, καὶ
κ τὸν Βασίλειον δηλωῦ) καὶ τὰ ἄλλα ἐ-
σιωπώμενα πρόσωπα. τολοιπὸν κ τὸν μέ-
γαν Βασίλειον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπο-
ρεύε) ἐκ τῦ πατρὸς ☪ τῦ υἱῦ ☪ ἐκ τῦ ἁγίυ
πνεύματος. ☪ ἔτζι ἐχάσαμεν τὸν Τριά-
δα, ἔχοντας δύο πνεύματα, καὶ ἄλλα καὶ
ἄλλα εἰς ἄπειρον. ☪ τόσον χειρότερον, ὅπ-
ὁ αὐτὸς Βασίλειος λέγ εἰς τὸ πέμπτον κατ'

ἐκπνεύματος ἁγίου γεγυμνῶσθαι, ἀ χωρὶς τοῦ λόγου πνεῦμα ἀδιάγνωστον εἰς τινὰ τῶν βρέφους ὑπόστασιν ὑπολημφόμεθα. καθὼς λέγοντος Ἰωάννου, ὅτι ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ τῷ λόγῳ τῆς σαρκώσεως ὁπωσδηποτοῦν. Τελείαν γὰρ ἡ τῶν ἑνιῶν ὀνομάτων ἀδιάλειψις ἐξαριθμεῖ, καὶ τῆς Τελειάδος ἔχει τινὰ ἕνωσιν, εἰ μὴ καθ' ἓν ὄνομα δήλωσις, ὡς τὸ ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ ἐν αὐτῷ καὶ τὰ πάντα, συνῆγεν εἰς ἓν ὄνομα τό τε πατρὸς ἰδίωμα καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος. Εἷς γὰρ Θεὸς, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα, ἓν δὲ πνεῦμα ἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα. καὶ τὰ ἑξῆς.

Θαυμαστὴ ἡ διδασκαλία τοῦ Βασιλέως, θαυμαστὴ ἡ ἐξήγησις, ἡ σωστικὴ τῆς ὑποστάσεως καὶ τῆς προσώπων ἐν τῇ Τελειάδι, καὶ ἀφορίζει τινὰ ὑπόστασιν τοῦ μὴ ὀνομαζομένου προσώπου, ἀμὴ τοιοῦτον ἐνοῖ, καὶ δηλοῖ τὸ πρόσωπον τὸ ἀχώριστον. καὶ ὀνομάζων υἱὸν χωρὶς τοῦ πατρὸς παραδηλοῖ ἐσήμανε καὶ τὸν πατέρα, καὶ ὀνομάζων πατέρα, δηλονότι καὶ κἀμὴ μνήμην τοῦ υἱοῦ, ἐσήμανε καὶ τὸν υἱὸν, καὶ τὸ πνεῦμα. Τοιοῦτον λέ-

γον-

Ϲ τῦ υἱῦ, ἀμὴ Ϭ ἐσιώπησεν; Εἰς τὸ αὐτὸ συμπέφ☩ Ϲ ἡ ἐφόπισις περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τῦ πνεύματος. Ἀπολογᾶ☩ ὁ Βασίλ☩. Οὐκ ἀφορίζων τὸ πνεῦμα δυάδ☩, ὡς ἔτοι, δύο ὀνομάζ☩, ἀλλὰ τοιῶδε τίνων ἐνῶν, Ϲ δηλῶν ἐν παῖδι καὶ υἱῷ τὸ πνεῦμα τὸ ἀχώριστον. ἐπεὶ καὶ ὅτε φησὶ Παῦλ☩, Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε, ἁ δήπυ Ϲ χωρὶς τῦ παῖδὸς τὸν ἁγιασμὸν ἐπηγήσατο, ἀλλ' ἐν υἱῷ Ϲ τῦ πατέρα δεδήλωκεν ὅτε δὲ φησιν. Τ' μῖν γὰ ἀπεκάλυψεν ὁ Θεὸς διὰ τῦ πνεύματ☩ αὐτῦ, ἐκ ὑφεῤῥήνατο τῦ υἱὸν τῦ λέγοντα, ἁδὲ τῦ πατέρα τὶς ἐπιγινώσκ☩, εἰ μὴ ὁ υἱὸς, καὶ ᾧ ἂν ὁ υἱὸς ἀποκαλύψ☩. Εἰ ἦ κ μὴ ὀνομάζων πατέρα δηλοῖ αὐτὸν ἐν τῷ υἱοῦ ὀνόματι, δηλοῖ τε μὴ τῦ παῖδὸς ὀνόματ☩, Ϲ τῦ ἰδιωνυμίου, ἅπω Ϲ ἔνθα τὸ πνεῦμα ἐκ ὀνομάζε☩ ἐν τῷ χαρακτῆρι αὐτὸ Ϲ μεταδίδο☩ Ϲ νοεῖ☩. ἢ Ϲ ὅτε φασὶν οἱ Ἀπόστολοι. Τάδε λέγ☩ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, μόνον ὑπολη☩όμθα τὸ πνεῦμα νομοθετεῖν ἡμῖν, καὶ προαγορεύειν τὰ μέλλοντα, Ϲ μὴ ἐκ παῖδὸς δὶ υἱοῦ τὼ νομοθεσίαν Ϲ προφητείαν κατέρχεσθαι. Ϲ ὅτε λέγε☩ τὸ παράκλητον ἅγιον

τὸν κόσμον. φανερὸν, ὅτι τὸ δόγμα δὲν τὸ ἔφερνε, μηδὲ τὸ πνεῦμα ἦτονε ἐκ μόνε τε πατρὸς. διατὶ αὐ ἤθελεν εἶπεν ἐκ μόνε τε πατρὸς δὲν ἤθελαν τὸ σιωπήσῃ τόσον, ἀμὴ καμίαν φορὰν ἤθελαν τὸ σημειώσῃ, & φανερὰ ἤθελαν τὸ κηρύξῃ.

Καὶ τὶ θέλω μὲ ἀπολογηθῆ εἰς ἐκεῖνο τὸ πολυθρύλλητον ἐρώτημα τῦ χισματικῶν, Ἀνίσως & τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύε) καὶ ἐκ τε Υἱοῦ, διατὶ ὁ Χριστὸς μιλῶντας διὰ ἐτούτων τῶν ἐκπορεύσιν, αὐτάμα μὲ τὸν πατέρα δὲν ὠνόμασε καὶ τὸν ἑμαυτόν του λέγοντας, & ἐξ ἐμοῦ; τὸ ἐσιώπησε. δὲν ἐκπορεύε) τολοιπὸν; ἀλλέως ἤθελε μᾶς δώσῃ ἕνα δόγμα ἀτελὲς, καὶ μίαν διδασκαλίαν ῥαβλιώ. Πολλοὶ πολλὰ λέγουσιν εἰς ἐτοῦτο, & πολλὰ καλά. ἐγὼ καὶ εἰς τοῦτο μὲ ἀφιόνοντας ταῖς διδασκαλίαις τε Βασιλέως, θέλω ἀπολογηθῆ μετ' αὐτόν. Εἰς τὸ πέμπτον καὶ Εὐνομιὰ ἐρώτησε τὸν Βασίλειον, διατὶ λέγοντας ὁ Χριστὸς, ἵνα γνώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν, & ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστὸν, δὲν ἐφερτέθηκε μηδὲ ὠνόμασε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τε ὁποίε τὸ σέβας ἦτονε τὸ αὐτὸ, ὅπε ἦτονε τε πατρὸς

ζωὸς εἰς τὸν λόγον δεύτερον περὶ υἱοῦ. Μονογενὴς δὲ οὐχ ὅτι μόνος ἐκ μόνυ καὶ μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ μονοτρόπως. καὶ ὁ Μάξιμος διαλεγόμενος μετὰ τὸν Ἀνόμοιον, Ἐπειδὴ μόνος ἐκ μόνυ. καὶ Γρηγόριος ὁ Θαυματουργός. Εἷς Θεὸς πατὴρ λόγου, καὶ εἷς Κύριος μόνος ἐκ μόνυ. καὶ ὁ Δαμασκηνὸς. Πιστεύομεν οὖν καθὼς ἔφημεν, ὅτι μόνος ἐκ μόνυ τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς μόνος ἐγεννήθη. καὶ ἄλλα λόγια παρόμοια θέλεις εὑρεῖν εἰς τοὺς Πατέρας. Ἀμὴ μιλῶντας διὰ τὸ πνεῦμα τοῦτο τὸ μόνος ἐλάθησαν. καὶ δὲν δύνεσαι εἰς κανένα ἀπ' αὐτοὺς, μόνον ὅταν φανερώθῃ ἀπὸ τοὺς χρισμαπους, οἱ ὁποῖοι διὰ καλοσύνην των, ὅταν οἱ Πατέρες λέγουσιν, τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς, κολλοῦσι τὸ, μόνος, καὶ διδοῦν νὰ ἀγροικήσῃ, τὸν ἁπλούστερον καὶ τὸν ἀμαθῆ, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς μόνυ, καὶ ὄχι ἐκ τοῦ υἱοῦ. Πρᾶγμα θαυμάσιον, ὅτι οἱ Πατέρες τόσαις φοραῖς καὶ μὲ τόσους τρόπους ἐπολλυδιπλασίασε τοῦτο τὸ, μόνος εἰς τὸν υἱὸν, καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἁγιον τόσον, ὅπου φαίνεται νὰ μὴν ἤξεραν αὐτοῦτο, μόνος δείσπονται εἰς

ἔλεγεν, ὅτι Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ υἱοῦ, καὶ ὄχι ἐκ τοῦ πατρὸς, τὸ ὁποῖον εἶναι βλάσφημον, ἢ ἐσὺ μὲ τούτας ταῖς λεπτολογίας σου δὲν συμπεραίνεις τί ποτες, ἀναγκαλὰ καὶ νὰ λέγῃ ὁ Βασίλειος, ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα. ἢ δός μου ἐσὺ ἄλλην ἀπολογίαν, καὶ ἐγὼ θέλω τὴν στερχθῆ. ἀλλ' ὄχι αὐτὴν ἔχεις. Λέγε λοιπὸν μᾶς καὶ μὲ τοὺς ἄλλους πατέρας, ὅτι τὸ, μόνον ὅτι τοῦ πατρὸς εἰς τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος δὲν ὑπεξαιρεῖται ὁ υἱὸν, ἀμὴ σημαίνει μοναχὰ τὸ αἰτιατικὸν αἴτιον καὶ τὴν αἰτίαν ἀρχήν.

Καὶ μὲ τὴν ἀφορμὴν ἐτούτης τῆς λέξεως τῆς, μόνον διὰ πλέον βεβαίωσιν τοῦ δόγματος, σημαδεύω ἀπόμη ἐκεῖνο, ὁποῦ κάμνει πολλὰ εἰς τὸ αἰρετικόν μας. Ὁ υἱὸς γεννᾶται ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς. καὶ τοῦτο εἶναι καθολικὴ ἀλήθεια, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι γεμάτα ὅλα τὰ συγγράμματα τοῦ Πατέρων ὄχι κρυφὰ, ἀμὴ μὲ φανερὰν αὐάπτυξιν τὸ, μόνον ὅτι τοῦ πατρὸς, ὅταν μιλοῦσι διὰ τὸν υἱὸν. ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τοῖς Ἀντιρρητικοῖς. Μονογενὴς ὁ υἱὸς, διὰ τὸ μόνον ἐκ μόνου γεννᾶσθαι. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζίνος

ωδεικτέον θέλει ἀγεννησίαν ἐκεῖ, ὅπερ ὀνομάζει ὁ πατὴρ λέγων ἐκεῖνο τὸ, μόν☉;

Ἀ μὴ ἐπειδὴ καὶ τόσο σὲ πιεράζῃ ἡ, μόν☉ φωνὴ λεγομένη ἐπὶ τῦ παῖος εἰς τὸν ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματ☉, τὶ θέλῃς μῶ ἁπῇ, αὐ τ ἀκούσῃς τὸν αὐτὸν ὁμοίαν ☾ ὅτι τῦ υἱοῦ εἰς τὸν αὐτὸν ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματ☉; Ἀν καλὰ ☾ νὰ σοῦ φανῇ ὠφέλεγον, μὲ ὅλα τῦτα ἄκυσέ το. ἐκεῖν☉ ὁποῦ τὸ λέγῃ δὲν εἶ ἕνας ἀπὸ ἐσὺ πολλοὺς, ἀμὴ μέγας κῆρυξ τῆς ἀληθείας, ☾ εἰς κοντολογιὰ εἶ ὁ πολύαθλ☉ Ἀθανάσι☉ εἰς τ λόγον κῦ Ἀρείων ὠν ὠφῶτον. Ὁ ἢ Σωτὴρ τὸ ἔμπαλιν Θεὸς ὢν, καὶ τῇ βασιλείᾳ τῦ παῖος ἀεὶ βασιλεύων, τὸ τε Πνεύματ☉ τὸ ἁγίυ αὐτὸς ὢν χορηγὸς μόν☉. Ἀκούεις; ὁ υἱὸς τὸ πνεύματ☉ χορηγὸς μόν☉. καὶ πῶ εἶ ὁ πατέρας, ἢ ἀρχὴ ☾ ὠφότη αἰτία τῆς ἐκπορεύσεως τὸ πνεύματ☉; πῶ εἶ τὸ ἱερὸν λόγιον τῦ Χριςῦ, ὃ ὠδὰ τῦ παῖος ἐκπορεύε. αὐίσως ☾ τὸ, μόν☉ δηλαδὴ μίαν ὑπόςασιν ἀπὸ τὸν ἄλλον, καὶ ὑπεξαιρεῖ τ υἱὸν ἀπὸ τὸν πατέρα, ἢ τ πατέρα ἀπὸ τὸν υἱὸν, ὁ ἅγι☉ Ἀθανάσι☉ δὲν ἢ κεχτιώθη τ ἄρεσιν τῦ Εὐνομίυ, ὁπῶ

ἔλε.

θεφότοις ἀποδεικνύοντα εἰρῆσθαι νομίζομεν. καὶ πάλιν. Παρασιωπήσας τοίνυν ὡς ὁμολογούμενον τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον ὁ Κύριος, εἰδέναι τὸν πατέρα μόνον, φησὶν, τὸν τοῦ πατρὸς γνῶσιν καὶ τὸ σιωπώμενον καὶ ἑαυτὸν εἰπὼν λέγων. συμπέραινε δὲ οὐ τὸν λόγον μετὰ τοῦ διδασκαλίαν τοῦ Βασιλείου. ὁ Βασίλειος ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ τὸ λέγειν κιόλας, ἀμὴν δὲν τὸ λέγειν, μὴ δὲ εἶπεν τοτὲ, μηδὲ τὸ ὀνειδίσθηκεν, καὶ τὸ, μόνος ὁ ἐξαγγέλλων, ἀλλὰ ὑπεξαιρεῖται τὸν υἱὸν, μόνον σημαίνειν τοῦτο αἰτίαν, τοιπὸν ὁ μέγας Βασίλειος δὲν ὑπεξαιρεῖται τὸν υἱὸν ἀπὸ τοῦ ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος, ἀμὴ λέγοντας, ὅτι ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, λέγει κατ' ἀκολουθίαν τῶν λόγων του, ὅτι ἐκπορεύεται δὲ ἐκ τοῦ υἱοῦ. Καὶ αὖ εἶπε ἔτζι ἐτοῦτα, καθὼς δὲ εἶπα ἀληθῆ, ἐπειδὴ τὰ δογματίζει Βασίλειος, δὲν εἶπα φανερὰ τοσοῦτα ἐκείνων καὶ τοῦ Φωτίου περισσότερα, ὁποῦ συλλογίζεται τὸ πνεῦμα νὰ μὴν ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, διατὶ εἰς τέτοιαν ἐκπόρευσιν ἀπεσιωπήθη τὸ ὄνομά του. αὖ ἐκεῖ ὅπου εἶπε τὸ μόνος εἰς τὸν πατέρα, καὶ δὲν εἶπε μηδὲ καμίαν τοῦ υἱοῦ, ἀγνοήσαμεν ὁ υἱὸς, ποῖον πρᾶ-

ἐκπόρευσιν ποιοῦντος ὁ πατὴρ, ὅμως μόνος. καὶ εἷς τὸ αὐτὸ, ἐκ μόνε τε παρὸς, καὶ ἐκ ποιότητος αἰτίας τε παρὸς. καθὰς ὅταν λέγομεν, μόνος ἀγαθὸς ὁ πατὴρ, ἀϊδιακοῦ μεν ποιοῦντος ἀγαθὸν τὸν πατέρα. μόνος οἶδε ὁ υἱὸν ὁ πατὴρ, ὅτι ποιοῦντος οἶδε τὸν υἱὸν ὁ πατὴρ. καὶ τὸ πνεῦμα αὖ οἶδε τὸν υἱὸν αὐτάμα μὲ τὸν πατέρα, ἀμὴ διὰτὶ ποιοῦντος οἶδε τὸν πατέρα, διὰ τὸτο οἶδε καὶ τὸν υἱὸν. μόνος οἶδε τὴν ἡμέραν ὁ πατὴρ, ὅτι ποιοῦντος οἶδεν αὐτὴν ὁ πατὴρ. διὰτὶ αὖ καὶ ὁ υἱὸς τὴν ἰξεύρη αὐτάμα μὲ τὸν πατέρα, μὲ ὅλα τὰ τὴν ἰξεύρει, διὰτὶ τὴν ἰξεύρει ποιοῦντος ὁ πατὴρ. Ϲ διὰ νὰ μὴν γυρεύονται ἐδῶ καὶ κεῖ κοπιάζοντας ἀλλωνῶν Πατέρων μάρτυρίας, ἂς ἐμποδοῦμεν μετ' αὐτὸν τὸν Βασίλειον. εἰς μίαν ὑπόληψιν ποιοῦς Ἀμφιλόχιον λέγει. Οὐδεὶς οἶδε τὸν υἱὸν, εἰ μὴ ὁ πατὴρ, οὐδὲ γὰρ ἐκεῖ ἄγνοιαν τὸ πνεύματος κατηγορεῖ ὁ υἱὸς, ἀλλὰ ποιότητα τοῦ παρὸς ἐνυπάρχειν τὴν γνῶσιν τῆς ἑαυτοῦ φύσεως μάρτυρεῖ. ἢ πάλιν. Οὐδεὶς οἶδε τὴν ποιότητα εἰδήσιν τοῦ τε ὄντος καὶ τοῦ ἐννοούμενον ὅτι τὸν πατέρα αὐάγοντος, καὶ διὰ παντὸς τὴν ποιότητα αἰτίαν τοῖς αὐ-

θεό-

αὐτάμα μὲ τὸν πατέρα, & δὲν ἐξαιρεῖται ἀπὸ τὸν πατέρα, αὐκαλὰ καὶ μὴ κεῖνον δὲν αἰαφέρει εἰς τὸ Εὐαγγελικὸν τοῦτο ῥητὸν, λέγ. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πρῶτον ἀγαθὸν ὁ πατὴρ τῷ ὑδεὶς συμπαρομοιάζει τῷ πρώτῳ, τὸ δεύτερον εἰρῆσθαι πιστεύομεν. Ἀπὸ ταύτας ταῖς ἐξηγήσεις τοῦ μεγάλου Βασιλείου καταλαμβάνομεν τὸ, μόνος λεγόμενον περὶ τοῦ παιδὸς, νὰ μὴ φέρνει ἐξαίρεσιν & διαφορὰν τοῦ ὑοῦ, ὅταν εὑρεθῇ εἰς κάποια ῥητὰ θεολογικά. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς, καὶ νὰ ἀφήνῃς κάθε ἀμφιβολίαν, ὅτι τὸ, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεὸς, τὸ ἔβαλεν, αἰτίαν τοῦ, εἰ μὴ μόνος ὁ Θεὸς, ἰδὲς τὸν ἀπολογητικὸν αὐτὸν ὑπόμνημα πρὸς τοὺς Καισαρεῖς, ὁπού γράφ. Καὶ γὰρ ἐπὶ τῆς θείας φύσεως εἰρημένα νοοῦμεν τὸ, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, & μόνῳ σοφῷ Θεῷ, καὶ τὸ, Οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεὸς, τὸ γὰρ εἷς ἐνταῦθα τῷ μόνος ταυτὸν δηλοῖ. Βλέπεις τὸ εἰ μὴ εἷς ὁ Θεὸς, αὐτὶ τοῦ, μόνος; αὐτὸς ὁ Βασίλειος τὸ λέγ. τολοιπὸν αὐκαλὰ καὶ νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὸν Βασίλειον ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα ἀπὸ μόνου τοῦ παιδὸς, δὲν λέγ ἄλλο μόνον εἰς δήλωσιν τοῦ πρώτου, καὶ λαμβάνει εἰς τὸ

ἐκ-

λα, ἡ φωνὴ τῦ, μόνον δὲν εἰσάγῃ τὸ τῶν προσώπων ἐξαίρεσιν, καὶ τὸ ἀποδείχνυσιν ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς καὶ ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια τῦ Χριστῦ. ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἰς τὸν λόγον περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας. Ὅτι τὸ μόνος, καὶ τὸ εἷς ὅτι θεότητος λαμβανόμενον, καὶ πατέρα καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα λέγῃ. ἀμὴ εἰς τὰ τοιαῦτα τῦ Βασιλείυ τινα ἄλλον ἐξηγητὴν καλλίτερον χρὴ ὁμῶς παρ' αὐτὸν τὸν Βασίλειον; ἀς τὰ ἀκούσωμεν. γράφει εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Ἀμφιλόχιον. Τὸ, ἁπλῆς καθολικὸν μὲν εἶναι δοκεῖ ῥῆμα, ὡς μηδὲν πρόσωπον διὰ τῆς φωνῆς ταύτης ὑπεξαιρεῖσθαι. ἔστι δ' ὅτε καὶ τῇ γραφῇ παραφερόμενον, ὡς τετήρηκα μὲν ὅτι τὸ, ἁπλῆς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός. ἁπλῆν δὲ ἐμαυτὸν ἄξω πιθεὶς τῆς τῦ ἀγαθῦ φύσεως ὁ υἱὸς ταῦτα λέγῃ, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πρῶτον ἀγαθὸν ὁ πατὴρ, τὸ, ἁπλῆς συνυπακουόμενον τῷ πρώτῳ τὸ δεύτερον εἰρῆσθαι πιστεύομεν. Ἰδοὺ τὴν φρόνησιν τῦ ἀνδρὸς καὶ τὴν σοφίαν. πάλιν τοίνυν εἰ μὴ εἷς ὁ Θεὸς, ἐπειδὴ μὴ λέγῃ, ὅτι ὁ υἱὸς μὴ ἐκβάλλων τὸ ἑαυτοῦ τῦ ἀπὸ τῆς ἀγαθότητος λέγῃ ταῦτα. καὶ ὕστερον ἐξηγῶντας, πῶς ὁ υἱὸς ἐμπορεῖ καὶ νοηθῆ

αὐ.

καθ' ἕχει διὰ τοῦ υἱοῦ ὅσα ἐστὶν αὐτῷ τῷ πατρὶ, καὶ αὐτῷ τῷ ἐποιήσῃ, καὶ φυσικῷ ὑπάρξιν. βάλλε μοι τῆς διὰ τῆς ἐξ τοῦ αὐτοῦ ὁμοίαν σημασίαν καὶ τὸν αὐτὸν Βασίλειον. τοιποὺν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ τὸν αὐτὸν Βασίλειον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. ἄλλα παρόμοια ἔχομεν πολλὰ εἰς τὸν Βασίλειον. εἰ δὲν εἶπεν τοιποὺν, μηδὲ ἔλεγεν ὁ Βασίλειος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ἐκ μόνε τοῦ πατρός.

Ἀλλ' ὁ Βασίλειος, καθὼς αὐτοὶ λέγουσιν, ἠθέλησε ψεύσῃ, ἐκ μόνε τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἔτζι ἀφιερώτονε τὸν ἐκπορεύσιν καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ.

Κεφάλ. κδ.

Μὴ ἂς τοῦ δώσωμεν, ὅτι ὁ ἅγιος Βασίλειος νὰ ἔλεγεν, ἐκ μόνε τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; τάχα ἀκολουθᾷ εἰναμφισβητήτως, ὅτι ἐκεῖνο δὲν ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ κατ' αὐτὸν τὸν μέγαν Βασίλειον; ἐναντίον εἶναι τοῦτο τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων Πατέρων. ἐπειδὴ καὶ φανερὰ διδάσκουν, ὅτι εἰς τὴν ἁγίαν Τριά-

δα

βρύσι καὶ αὐτὸ τῶν ἀγαθῶν. ἐδὲ δὲν ἔχουν τόπον τὰ χαρίσματα, ὅταν εἰς αὐτὸ τὸ πνεῦμα, τὸ συμπληρωτικὸν τῆς Τριάδος, ὑπάρξη. καὶ ἡ ὥδε δὲν σημαίνει ἄλλο ὥδε τι ὧδε. Ἤθελε σταυρωθῆ τοιοῦτον τρόπον ὁ Βασιλεὺς, αὐ ἤθελε βαπτισθῆ τὸ πνεῦμα σκηνὴ μόνου τοῦ παιδὸς, ἐπειδὴ εἰς γνώμης, ὡς τὸ ἀποδείξαμεν σκ πολλῶν, ὅτι σκηνὴ σκ τοῦ ὕδατος. ἔχομεν καὶ ἄλλα τοῦ Βασιλείου. εἰς τὸ δέκατον ὄγδοον κεφάλαιον πρὸς Ἀμφιλόχιον λέγει, Ἡ φυσικὴ ἁγιωσύνη, ἢ ὁ κατὰ φύσιν ἁγιασμὸς, καὶ τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα σκ τοῦ παιδὸς ὅτα τοῦ μονογενοῦς ὅτι τὸ πνεῦμα λέγει. ἀκολουθητέον ὁ Κύριλλος εἰς τὸν Θησαυρὸν, ἐν τῷ ὑπὸ φυσικῶς τε καὶ ἀληθῶς λέγον τὸν παιδὸς τὸ πνεῦμα. πρῶτον ἡ φυσικὴ ἁγιωσύνη, καὶ ὁ κατὰ φύσιν ἁγιασμὸς, καὶ τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα δὲν εἰς ὅλα καὶ χαρίσματα τοῦ πνεύματος, ἀμὴ αὐτὴ ἡ οὐσία καὶ ἡ ὑπόστασις τοῦ πνεύματος. τοῦτο τὸ, λέγει, δὲν εἰς παιδικὸν, καὶ ξένον, ἢ ἀλλότριον, ἀμὴ ἀληθὲς καὶ φυσικόν. τελειοῦται ἀπὸ τοῦ παιδὸς, εἰς ὃν πάντα ἀναφέρει τοῦ ὑιοῦ καὶ τοῦ πνεύ-

μα-

Χριστοῦ. τὸ συμπέρασμα εἶναι βέβαιον. ὅτι τοῦ ἄλλους Πατέρας, καὶ μάλιστα καὶ τὸν Βασίλειον, ὅταν τὸ πιστὸν τὸ φρονοῦσι ἀσαφῶς, καὶ ἀδιὰ ἐπίκτητον ἔχει, ἐκ τὸ αἴτιον, ὅτι ὁ πέφυκε καὶ πηγὴν καὶ βρύσιν τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ καὶ ἀπ' ἐκεῖνο χωρόμενον, καὶ εἷς καὶ αὐτὸ πηγὴ, καὶ ἀγαθῶν, καὶ χωρόμενον καὶ προχόμενον ἀπ' ἐκεῖνο εἷς ἐνυπόστατον. διὰ νὰ μὴν εἰσωμεν, ὅτι τὸ πνεῦμα χωρίζει ἄλλο πνεῦμα ἐνυπόστατον, καὶ ἔτζι εἷς δύο πρόσωπα. ἐπειτα εἷς πρόσωπον τοῦ Βασιλείου, καθὼς τὸ βλέπεις. ἂς ἰδοῦμεν ἂν ἐλάττονται. ἀμὴν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, τὸ τῆς ὑποστάσεως χάρισμα, ὁ ἀββραβὼν τῆς μελλούσης πληρονομίας, ἡ ἀπαρχὴ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ἡ ζωοποιὸς δύναμις, ἡ πηγὴ τοῦ ἁγιασμοῦ ἐξεφάνη ἀπὸ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀληθινοῦ, τοῦ ζῶντος λόγου, τῆς πρὸ αἰώνων σοφίας, ζωῆς, ἁγιασμοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς. Ἀκολουθᾷ πολλοῖς αἰνιγματικῶς καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ πεφηνὸς ἀπὸ τοῦ Υἱοῦ, νὰ ἔχει τὴν ὕπαρξιν, καὶ τὴν ὑπόστασιν, καὶ τὸ εἷς, ἐπειδὴ δὲν ἐξεφώνησεν ἀνυπόστατον ἀπὸ τὸν Υἱὸν, ἀλλὰ πηγὴ καὶ

ῥοὴ.

μα, τὸ ἐξ ἧς κυρίως ἔχον, & φυσικῶς ὡς Θεὸς. τὰ δ' ἄλλα ποιήματα καὶ ἁγιαζόμενα πεφηνότερον, ὡς ἐκ ποιητῦ καὶ δημιουργῦ περιγνόζα, τὰ ἐξ ἧς λεγόμενα. ὥστε σημαντικὸν, ὑπαρξεως ἀϊδήλως τὸ πεφηνέναι. τῆς γὰρ φῆς ἡ δημιουργία ἔστω ὡς καὶ τὸ πνεύματ☉. ὡς οὖν ὁ δημιουργὸς λόγ☉ ἐστερέωσε τὸν ἔρανὸν, ἔτω καὶ τὸ πνεῦμα τῦ Θεοῦ, ὁ ὢν ἐν τῷ παρὸς ἐκπορεύε). καὶ πάλιν, Οὔτε ἀλλότριον τῆς τῦ Θεῦ δόξης τὸ πνεῦμα τ ἀῤῥήτυ σόματ☉ ἀῤῥήτως πεφηνὸς. Βλέπῃς φανερὰ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ πεφηνέναι καὶ τὸ ἐκπορεύεσθαι πῶς ἐν τὸ αὐτὸ, καὶ τὰ μυρόμενα ἄλλοις ἐξηγητάδες; αὐ ἐξηγήσ☉ αὐτὸς τὸν ἑαυτόν τε ὁ Βασίλει☉. λέγει εἰς τὸν λόγον περὶ τῦ Πνεύματ☉. Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐδὲν ἐν ἑαυτῷ ὑπόπτωτον ἔχον ὑπὸν, ἀλλ' ἀϊδίως πάντα ἔχον ὡς πνεῦμα Θεοῦ, & ἐξ αὐτῦ πεφηνὸς, αἴτιον αὐτὸν ἔχον, ὡς πηγὴν ἑαυτῦ καὶ κεῖθεν πηγάζον. πηγὴ ἢ αὐτὸ τῷ ἀναφαιμένων ἀγαθῶν, ἀλλ' αὐτὸ μὴν ἐκ Θεοῦ πηγάζον, ἐνυπόστατόν ὑστι. τὰ ἢ ἐξ αὐτῦ πηγάζον τα ἐνέργεια ἐστὶν. τῦτο τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως ὁ Θεὸς διὰ Ἰησοῦ

Χε-

τοῦ, ἀμὴ αὐτὴ ἡ ὕπαρξις καὶ ὑπόστασις φανεεῖν. Διατὶ ποῖος ποτὲ ἐκάλεσε τὰ χάεισμαζα τοῦ πνεύματος, ἀληθείας πνεῦμα, υἱοθεσίας χάεισμα, ἀῤῥαβῶνα τῆς μελλούσης κληεονομίας, ἀπαεχὼ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ζωοποιὸν δυνάμιν, πηχὼ ἁγιασμοῦ, καὶ τὰ ἄλλα. Ἴδες τὼ ἀλήθειαν, καὶ μὴ ψεδαλογιωθῆς. ἔτσι ἡ φανέεωσις εἴη ὑποστάσης ἐν φυσικὴ ὕπαρξις. νὰ παεόμοια τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου ωεὶ τοῦ πνεύματος, Οὐδὲν ἔχον ἑαυτῷ ὅμοιον, ἀλλ' ἀϊδίως πάντα ἔχον, ὡς πνεῦμα Θεοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ πεφηνὸς, θέλῃς μοῦ εἰπεῖ, ὅτι τὰ χαείσματα δὲν ἔχουσι τί ποτε ὅμοιον, ἀμὴ εἴη πάντα ἀΐδια; καὶ ὁ Κύειλλος ὁ σοφὸς ωεὶ τοῦ Χειστοῦ. Τὸν Θεοῦ μυσίτιν καὶ αὐθεφόπων κῆ τας ζραφας συνηείξῃ φαμὲν, ἕκ τε τῆς καθ' ἡμᾶς αὐθεφοπότητος, τελείως ἐχούσης κῆ τὸν ἴδιον λόγον, καὶ ἐκ τοῦ πεφηνότος ἐκ τοῦ Θεοῦ κῆ φύσιν υἱοῦ, τετέστι τοῦ μονογλωτοῦ. καὶ πάλιν. Ἴδιόν ὄστι τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ, ὅπου που μόνον ἡ λόγος ὄστι πεφηνὼς ἐκ πατρὸς, ἀλλ' εἰ καὶ νοεῖτο καθ' ἡμᾶς αὐθεφοπος γεγονὼς. ωεὶ δήλον δήπουθεν, ὡς Θεὸς μὲν τὸ πνεῦ-

μα

δύναμις, ἡ πηγὴ τοῦ ἁγιασμοῦ. καὶ τὰ λοιπά. Ἂν ἔχῃς ἐσὺ ἄλλο καθαρώτερον, εἰπέτω, παρ' ἧς ὑοῦ, λόγου ζῶντος, θείου ἀληθινοῦ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὀξ ἐφαίνη. Ἐδὼ δὲν ἔχει ἀντάλλαξις προθέσεων τῆς ἐξ καὶ τῆς ὀξ. τῆς πρὸς καὶ τῆς ὀξ τὸ ἰσοδύναμον, καὶ ταυτοσήμαντον ὅλοι τὸ ὁμολογοῦσιν. καὶ δὲν ἔχουσι τόπον ἐδὼ τῆς γραμματικῶν οἱ λεπτολογίας, καὶ τὰ σοφίσματα. καὶ μὲ καὶ μή σε γελάσουσι τὰ παιδία, ὅπου τόρα πρῶτον ἀρχίνῃς τὰ στοιχεῖα τῆς γραμματικῆς, παρ' ἧς ἐφαίνη, ὀξ ἧς ἐφαίνη. ἐφαίνη ἀπὸ τὸν ὑὸν Θεὸν λόγον, ὡς ὀξ οἰκείας φωτὸς κατ' ἰδίαν ὕπαρξιν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ἐπρόκειτο ἀδυνάτως ὡς ἀπὸ φῶς ἀπό τι νὰ φανῇ τι, καὶ νὰ μὴν ἦτ' ἀπ' ἐκεῖνο φυσικῶς, καὶ ἀνεξίτως, καὶ ἀπεξαντλήτως πρόχυμον, ἐκβλύζον, πρεῖον, πηγάζον, καὶ ναίαν ἄρρηκτον, καὶ νάχῃ τὴν ὕπαρξιν ἀπ' ἐκεῖνο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐφαίνη, καὶ ἐφανερώθη. καὶ ἐσὺ τὸ ψάλλῃς εἰς τὰ ζωοπάρεια, Ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, τὸ ἀπρόσιτον φῶς, ὁ πηγάζων ζωὴν ὀξ οἰκείας φωτὸς, παντοδύναμε Σωτὴρ ἐλέησον ἡμᾶς. καὶ ἐδὼ νὰ μὴν ἀγροικευθῇ τὰ χαρίσματα τοῦ πνεύματος

συμφανία τῷ τυπογεάφῳ, ἀνίσως ἐν τέτοιας λογῆς τυπωμένον.

Καὶ πῶς δὲν ἦν θαῦμα μεγάλο, ὅτι ἕνας Ῥωμαῖος Χεισιανὸς, καὶ μάλιστα αὐ ἦν καὶ ἱερεὺς, ἐπακούσῃ, ἢ δὲν βάζῃ τὴν λατρεύειαν τὸ μεγάλε Βασιλέως, ὅπου τόσαις βολαῖς τὸν χρόνον λέγῃ εἰς ἀκρόασιν ὅλων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν μαθαίνῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ναύαι, καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ὑπαρξιν ἀπὸ τὸ υἱοῦ, καὶ ἀκολούθως καὶ ἀπὸ τὸ πατρός, μὲ τὸ ἀδιάφορον τῆς προθέσεως τῆς ἀπό, καὶ τῆς ἐκ. Ἐτότε ὁ μέγας Βασιλεὺς λέγει εἰς μίαν Εὐχὴν αὐτοῦ μυστικὴν. Ἄναρχε, ἀόρατε, ἀκατάληπτε, ὁ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, ὅς ὢν εἰκὼν τῆς σῆς ἀγαθότητος, σφραγὶς ἰσότυπος, ἐν ἑαυτῷ, δεικνύεις σε τὸν πατέρα, λόγος ζῶν, Θεὸς ἀληθινὸς, πρὸ αἰώνων σοφία, ζωὴ, ἁγιασμὸς, δύναμις, τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, παρ' οὗ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐξεφάνη, τὸ τῆς ἀληθείας πνεῦμα, τὸ τῆς υἱοθεσίας χάρισμα, ὁ ἀρραβὼν τῆς μελλούσης κληρονομίας, ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἀιωνίων ἀγαθῶν, ἡ ζωοποιὸς

τὴν ὅλκιαν ἀθεσίαν λέγει. ὅτε οὐδὲ κατὰ τὸν ὅλκον, ὅτε μὴ πλεονασμὸν δυνάμεως, ὅτε κατὰ ὑπεροχὴν ἀξιώματος. Τὸ μεῖζον ἐνταῦθα ῥηθήσεται. ἐπειδὴ γὰρ ἀπὸ τῦ παιδὸς ἡ ἀρχὴ τῦ υἱῦ, κατὰ τῦτο μείζων ὁ πατὴρ, ὡς αἴτιος καὶ ἀρχή. Ὁ γνήσιος αὐτῦ ἀδελφὸς εἰς τὴν σοφίαν καὶ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν ὁ Νύσσης, εἰς τὸν αὐτὸν λόγον κατὰ Εὐνομίου. Ὡς συναπτέον τῷ πατρὶ ὁ υἱὸς, καὶ τὸ ἐξ αὐτῦ εἶναι ἔχον, ἐκ ὑστερίζει κατὰ τὴν ὕπαρξιν. ὅτε πάλιν καὶ τῷ μονογενεῖ ἕπεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, διανοίᾳ μόνῃ κατὰ τὸν τῆς αἰτίας λόγον προθεωρουμένης τῆς τῦ πνεύματος ὑποστάσεως. ὑδὲ ἄλλα λέγει ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης. Εἰ γὰρ λέγομεν τὸν πατέρα ἀρχὴν εἶναι τῦ υἱῦ, καὶ μείζονα, ὑ προτερεύειν αὐτὸν τῦ υἱῦ χρόνῳ, ἢ φύσει ὑποφαίνομεν. διὰ αὐτὸ γὰρ τῦτον αἰῶνας ἐποίησεν, ὑδὲ ἕτερόν τι, εἰ μὴ κατὰ τὸ αἴτιον. τετέτηται ὅτι ὁ υἱὸς ἐκ τῦ παιδὸς ἐγεννήθη, καὶ ὐχ ὁ πατὴρ ἐκ τῦ υἱῦ. καὶ ὅτι ὁ πατὴρ αἴτιός ἐστι τῦ υἱῦ φυσικῶς. Ἀδύνατον εἶναι τοιγαροῦν ὅτι ὁ μέγας Βασίλειος, ὅπου κάμνει αἴτιον τὸν υἱὸν τῦ πνεύματος, νὰ γράφῃ ὅτι ἐκπορεύεται ἐκ μόνε τῦ παιδὸς. καὶ τῦτο λάθος ἐ

τὴν θεότητα καὶ μεγαλειότητα δεικνὺς ἑαυτῷ, ὑπὲρ ἐλάττονα ἑαυτὸν τὸν πνεύματος, ἀλλὰ μείζονα καὶ ἴσον ὄντα σημαίνων, ἐδίδου μὲν τὸ πνεῦμα καὶ ἔλεγεν, ἐγὼ αὐτὸ ἀποστέλλω, κἀκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, καὶ ὅσα ἀκούσει λαλήσει. Μείζων τοιγαροῦν καὶ τοῦ μέγαν Ἀθανάσιον ὁ υἱὸς τοῦ Πνεύματος, καὶ τὸ μεῖζον ἐδείξατο μὲν αἰωτέρω μὲν τοσαῦτα τοῦ Πατέρων, ὅτι δὲν σημαίνει οὐσίαν, ἀμὴ ἀρχὴν καὶ αἰτίαν, ἃ μεῖζον ὄζι. τοιγαροῦν ὁ υἱὸς εἶ ἀρχὴ καὶ αἰτία τοῦ πνεύματος, καὶ τὸ πνεῦμα ἀκολούθως ἐκπορεύε καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. καὶ ναὶ μείζων ὁ υἱὸς καὶ τοῦ μέγαν Βασίλειον, φανερὸν. εἰ γὰρ διαφέρει τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ, τὸ ὁποῖον λέγει ὁ Νύσσης ὑστερίζει. ἆρα μείζων ὁ υἱὸς τοῦ πνεύματος, ἐπειδὴ καὶ ὁ υἱὸς διαφέρουσας τοῦ πατρὸς, ἢ ὑστερίζουσας, γνωρίζει τὸν πατέρα μείζονα, ὄχι τῇ οὐσίᾳ καὶ τῇ φύσει, ἀλλὰ τῷ ἀξιώματι. ἀς τὸ εἰπῇ ὁ αὐτὸς Βασίλειος εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀντιῤῥητικῶν καὶ Εὐνομίου. Ἐκεῖνο ἢ τίνι τοῦ παύτων ἄδηλον, ὅτι τὸ μεῖζον ἢ κατ' αὐτὸν τὸν τῆς αἰτίας λόγον, ἢ καὶ τὸν τῆς δυνάμεως πλεονασμὸν, ἢ καὶ τινὶ τοῦ ἀξιώματος ὑφορᾶται, ἢ καὶ τινὶ

τῷ

ρα. καὶ ἐτούτη ἡ Θεολογία ἐστὶν ἀληθινὴ. Ἀς εἶπε λέγῃ ὁ Πνευματομάχος. ἐὰν δὲ ἐμεῖς τὸ ἀρνέμεθα, ὅτι ὁ πατέρας ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ υἱοῦ ὡς αἰτίου γεννήτωρ, ἀμὴ αὐτὸ βάλλῃ ὁ Θεοφύλακτος, καὶ λέγει. Πῶς σοι τοῦτο ἐξεύρηκας, μείζονα τὸν υἱὸν τοῦ πνεύματος λέγεσθαι; Ἂν τὸ δείξωμεν τοῦτο, ἔχωμεν τὸν Θεοφύλακτον μετ' ἐμᾶς, καὶ ὁμολογᾷ τὴν ἐκπόρευσιν καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. νὰ τὰ λόγια του. Εἰ μείζων ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ τῷ αἰτίῳ, εἴπερ καὶ ὁ υἱὸς ὄντος τοῦ πνεύματος αἴτιος, ἔσται καὶ οὗτος μείζων αὐτοῦ. καὶ ὁ Γαλὸς παρωθεῖς τὸ βάζῃ ὁμοφυσὴ ῥήσεως μάρτυρα ἀξιόπιστον Ἀθανάσιον τὸν μέγαν, ὁ ὁποῖος καὶ τὸν κῦρ Ἀρειανῶν τοῦτον λόγον ἔχει ἐτοῖς ῥητοῖς. Ὁ τοῦ πνεύματος δοτὴρ ἐν πνεύματι λέγῃ, νοῦν ἐκβάλλῃ τὰ Δαιμόνια. τοῦτο ἦν ἀκόμην ἄλλως εἰρημένον, ἢ διὰ τὴν ζάρκα. ὡς γὰρ τῆς αὐθεφόπων φύσεως ἀνθρώπου ἰκανῆς ἀφ' ἑαυτῆς ἐκβάλλῃ τοὺς Δαίμονας, εἰ μὴ δυνάμῃ τοῦ πνεύματος, διὰ τοῦτο ὡς αὐθεφόπος ἔλεγεν, εἰ ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ Δαιμόνια. Τοιαῦτα μὲν οὖν ὡς αὐθεφόπος τοῖς Ἰουδαίοις ἔλεγεν ὁ Κύριος, τοῖς δὲ μαθηταῖς

ἐαυτῷ κ᾽ τὸν τῆς οὐσίας λόγον ὑπάρχων ὁ υἱὸς τοῦ πατρὶ, καὶ ὁμοίως κ᾽ πανταχοῦ, μείζονα αὐτὸν φησιν ὡς ἄναρχον, ἔχων ἀρχὴν κ᾽ μόνον τὸ ἐξ οὗ, εἰ καὶ συνίδρυμον αὐτοῦ τῷ ὑπάρξιν ἔχῃ. καὶ πάλιν, Λέγει ὅτι μείζων ὡς ἀρχὴ τῆς συναϊδίου γεννήματος. καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐν τῷ κεφαλαίῳ περὶ Τριάδος. Ὅτε συνῆν ἀκούσομεν ἀρχὴν, καὶ μείζονα τὸν υἱοῦ τὸν πατέρα, τὸ αἴτιον νοήσωμεν. Καὶ ἀφήνοντας ὅλους τοὺς ἄλλους ἃς ἰδοῦμεν τί λέγει ὁ Βασίλειος ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ κατ᾽ Εὐνομίου, κατὰ τὸν τῆς αἰτίας λόγον τὸ μεῖζον λέγεσθαι. Καὶ πάλιν, Ὁ Πατήρ μου μείζων μού ἐστι, καθὸ πατὴρ δηλονότι. Τί γὰρ πατὴρ τι ἄλλο σημαίνει, ἢ ἀρχὴ τὸ αἰτία εἶναι, καὶ ἀρχὴ τοῦ ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντος; ὅλως γὰρ οὐσία οὐσίας κ᾽ ἡ μὲν πατέρων σοφίαν μείζων καὶ ἐλάττων οὐ λέγει. τὸ μεῖζον δὲ τοῦ πατρὸς ἐν τῇ Τριάδι κ᾽ τοὺς ἄλλους πατέρας καὶ τὸ μέγαν Βασίλειον οὐ λέγει κατ᾽ οὐσίαν, ἐπειδὴ οὐσία οὐσίας οὐκ ἔστι μείζων. Καὶ ἔτι ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς εἶναι ἴσοι, ἀμὴν κ᾽ τὸ αἴτιον, καὶ ἀρχὴν, καὶ τότε λέγει ὁ Πατέρας μείζων τοῦ υἱοῦ, ὅτι ἐστὶν ἀρχὴ καὶ αἰτία τοῦ υἱοῦ, καὶ τὸ ἐστὶν τοῦ υἱοῦ ἔχει ἀρχὴν καὶ αἴτιον τὸν πατέ-

ρα

κοινῶς δὲ μερικῶς τὴν ἀναθεματίζει. πῶς οὖν λοιπὸν εἶπε μείζων τῦ υἱοῦ ὁ πατὴρ καὶ τὴν θεότητα, ἀφ' ἧς τὸ μαθεῖν ἀπ' αὐτοῦ. ὁ Ἀθανάσιος ἐν τῷ δευτέρῳ κατὰ Ἀρειανῶν. Μείζων εἶπεν ὁ μεγέθει τινὶ, ἢ δὲ χρόνῳ, ἀλλὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ τῦ παρεῖναι γνώμην. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος εἰς τὸν λόγον περὶ τῦ υἱοῦ. Εἰ δὲ ἢ λεγόντων ἡμῶν, ὅτι τῷ αἰτίῳ μείζων ὁ πατὴρ τῦ υἱοῦ, προσλαβόντες, τὴν δὲ ἢ αἴτιον φύσει προσάγουσιν, ἔπειτα τὸ μεῖζον τῇ φύσει συναύξουσιν, ἐκ οἶδα πότερον ἑαυτοὺς διαλογίζονται, ἢ σὲ περισπᾶς ὁ λόγος. καὶ εἰς τὸν λόγον τὸν δεύτερον περὶ τῦ υἱοῦ. Τὸ μεῖζον ἐνῶ ἐστι τῆς αἰτίας, τὸ δὲ ἴσον τῆς φύσεως. καὶ ἀλλαχοῦ. Οὐ γὰρ κατὰ τὴν φύσιν τὸ μεῖζον, τὴν αἰτίαν δὲ. ἐδὲν γὰρ τῷ ὁμοουσίῳ τῇ οὐσίᾳ μεῖζον, ἢ ἔλαττον. Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης εἰς τὴν ὑποτολὴν τλδ'. τῆς ἑξῆς βιβλίου. Ὅτι δὲ τὸ μεῖζον ἴσως δὲ, ἢ γνώμης, καὶ τὸ ἴσον κατὰ Θεὸν δὲ ὁμοούσιον. ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον Ὁμιλία ὁέ. Εἰ δὲ λέγῃ τὶς μείζονα εἶναι τὸν πατέρα, κατὰ αἰτίαν τῦ υἱοῦ, ἐδὲ τῦτο αὐτεροῦμεν. ὁ Κύριλλος ἐν τοῖς Θησαυροῖς. Ἴσος εἶναι

Τὸ μεῖζον καὶ ἔλαττον ὅτι τῇ θεότητι ἐκφωνούμενον ἀπὸ τοῦ Πατέρας φανερὰ συμπεραίνει τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκ τοῦ υἱοῦ. Κεφά. κζ'.

ΚΑΙ δεῖ νὰ ἰδοῦμεν καλλίτερα τὴν γνώμην καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ Βασιλείου. βάζει ὁ Βασίλειος ἐν τῇ Τριάδι, ποσότητα, καὶ ὑπερβολήν, καὶ ἀκολούθως τὸ μεῖζον καὶ ἔλαττον, καὶ δὲν ἀρνεῖται τὸ ἴσον. Τὸ αὐτὸ τὸ λέγουσι καὶ ἄλλοι Πατέρες, καὶ ὄχι κατὰ τὴν οἰκονομίαν, ἀλλὰ κατ' αὐτὴν τὴν θεότητα. καὶ ἔτζι μείζονα ἐκάλεσε τὸν πατέρα, ἐλάττονα δὲ τὸν υἱὸν, ὁ Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου Κωνσταντινουπόλεως, Υἱὸν τε ἐμφερῆ τῷ πατρὶ μεμαθηκάμεν, μόνον τῷ ἀγεννήτῳ λειπόμενον εἶναι. καὶ Σιλουανὸς ὁ ἐν Σαρδικῇ, Οὐδεὶς ἀρνεῖται ποτὲ τὸν πατέρα μείζονα τοῦ υἱοῦ. καὶ τοῦτο τὸ ὁμολογοῦσι καὶ ἄλλοι πολλοὶ Πατέρες εἰς τὸν πατέρα, ὅτι μείζων τοῦ υἱοῦ ἐστί. ναὶ εἰπῇς, ὅτι οἱ Πατέρες ἀφανίζουσι, βλασφημᾷς. ἐὰν δὲ τοιαύτην αἵρεσιν καὶ

τῆς φύσεως ἐπεξέτι ὁ συνδικτικὸν εἶ τὴ τῆς τάξεως ἀκολουθίαν δείξῃ. καὶ ἐτέθη δὲν εἶ λεπολογίας τῶν Δυτικῶν, ἐπεὶ δὴ καλὰ τὰ ἐγνωρίσασιν οἱ αὐτοὶ χισματικοί. καὶ ὁ Εὐθύμιος ἐν τῇ Παιοπλίᾳ εἰς τὸ δωδέκατον Τίτλον. Ὥσπερ ὁ υἱὸς τάξει μὲν δεύτερος τῦ πατρός. ἀφωτέθαικε γὰρ ὁ πατὴρ ἐν τῇ συναριθμήσει. βαπτίζοντες γὰρ φησιν αὐτὸν εἰς τὸ ὄνομα τῦ πατρὸς καὶ τῦ υἱοῦ καὶ τῦ ἁγίυ Πνεύματος. ἐπ᾽ ἂ καὶ ἀξιώματι ἐν τῦ πατρὸς γὰρ ὁ υἱὸς, ἀλλ᾽ ἐν τῦ υἱοῦ ὁ πατὴρ, φύσει δ᾽ ἴσος. ἐγὼ γάρ φησι ὁ πατὴρ ἐν ἐσμὲν, ἔτι καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τάξει μὲν δεύτερον τῦ υἱοῦ, καθὼς ἐν τῇ συναριθμήσει δεδήλωται. ναὶ μὴν ἀξιώματι. πνεῦμα γὰρ υἱοῦ λέγεται ὡς διὰ τῦ υἱοῦ χορηγούμενον. ἃ τὰ ἑξῆς, αἰτίως τὸ δευτερεύειν ἀξιώματι τινὸς εἶ τὸ ἐκ τινος εἶ, ἆρα τὸ δευτερεύειν τῦ υἱοῦ, δὲν εἶ ἄλλο ἀλλ᾽ τὸ ἔχειν τὸ εἶ ἐκ τῦ υἱοῦ. Καὶ ἔτζι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τῦ υἱοῦ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, καθὼς τὸν ἐξηγᾶται Εὐθύμιος ὁ χισματικός.

τὴν ἰδιότης, καὶ τάξις, καὶ φύσις, καὶ ἑνότης τὸ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα δὲν εἶ) ἄλλο ἢ τὸν Βασίλειον μόνον ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ αἴτιον τὸ πνεύμα ἀπὸ τὸν πατέρα. λείπε) λοιπὸν, αὐ εἶ) ἡ αὐτὴ, ὅμα εἶ), τ υἱοῦ πρὸς τ πατέρα τὸ πνεύμαΓ πρὸς τ υἱὸν, εἰ ὁ υἱὸς εἶ) ἀρχὴ ἢ αἴτιον τὸ εἶ) τὸ πνεύμαΓ, ἔσονΓας ΓΓύτη ἡ τάξις Γ ἡ ἰδιότης δὲν διδάσκ φύσεων διαφοραν. διὰ τὸ ἔλεγεν ὁ Νύασης εἰς Γ θεῖον κατ' Εὐνομίν, Πᾶς ὁ τῷ καθ' ἡμᾶς δογμάτων συμπλεοῦ) λόγΘ ἔκ τε τῆς αὐτοπάτω Γ κυριωτάτης οὐσίας, Γ ἐκ τ δι' ἐκείνΘ μὴ ὄντος, κατ' ἐκείνΘ ἢ πάντων τῷ ἄλλων πρωτεύοντος, καὶ ζίτης γε τῆς μηδεμιᾶ μὴ τούτων συνΓαπομένης. ἀλλὰ τῇ μὴ διὰ τὸ αἰτίαν, τῇ ἢ διὰ τὸ ἐνέργειαν, καθ' ἣν γέγονον ὑποΓαπομένης. καὶ πάλιν φέρονΓας τὸ ἔννοιαν τὸ Εὐνομίν. Ἀλλ' ὑδέπω καὶ νυῦ ἑαύτης ἀκηκόαμὴ τ σοφίας, ἢ Γ δεύτερον Γ ζίτον ἐκ τινὸς ἀκολουθίας λεγόμενον εἰς τὸ ὑποζυγίων καὶ ἀποθεῖ) τάξιν, ὅπερ δεῖ βουλε) τὸ τῆς πρωτοτόκου πρὸς τὰ πρωτότοκα ἀκολουθίαν ἀξιωμάτων Γ φύσεων ὑποροχάς τε καὶ ἐλαΓτώσεις καὶ ἕξεσι διαζώσαν ἐνδείκνυΘ. τ γὰρ

τῷ

ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῦ εἶν☉ ἀπὸ τὸν υἱόν, καθὼς καὶ ὁ υἱὸς λέγε☉ δεύτερ☉ ἀπὸ τ☉ πατέρα, διατὶ γνωρίζ☉ ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῦ εἶν☉ ἀπὸ τὸν πατέρα. τὸ αὐτὸ τὸ γνωρίσαν καὶ οἱ χισματικοὶ, καὶ ἐκεῖνοι, ὁπῦ ἀρνήθηκαν τὴν ἐκπόρευσιν καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ. αὐάμεσα δὲν ἄλλους ὁ Παχυμέρης εἰς τὸ ἕβδομον βιβλίον τῆς Ἱστορίας αὐαφέρ☉ τῦτο τὸ ῥητὸν ζαὐνάτου ὅλον τῦ Βασιλέως. Δευτερεύ☉ μὴν ὁ υἱὸς τῦ παρ☉ὸς τ☉ αἰτίᾳ, δευτερεύ☉ ἢ ☪ τὸ πνεῦμα τ☉ υἱοῦ κ☉ τὸν τ☉ αἰτίας λόγον. ☪ εἰς ἐτῦτον τ☉ τρόπον ἐμεῖς δείσαμεν μὴν τέτοιαν φύσιν ☪ ἰδιότητα νάχῃ τὸ πνεῦμα πρὸς τ☉ υἱὸν, ὁποίαν ἔχ☉ ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὄχι ἀλλέως. ὁ Ἀθανάσι☉ ἐν τῇ ἐπιστολῇ πρὸς Σεραπίωνα. Τοιαύτ☉ν τάξιν καὶ φύσιν ἔχον☉ τῦ πνεύματ☉ πρὸς τὸν υἱὸν, οἵαν ὁ υἱὸς ἔχ☉ πρὸς τ☉ πατέρα. ☪ πάλιν. Διατὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ πρὸς τὸν υἱὸν τ☉ αὐτ☉ν ἔχον ἐνότητα, ὡὐτὸς ἔχ☉ πρὸς τ☉ πατέρα, κτίσμα λέγουσιν; καὶ εἰς τ☉ν ἄλλ☉ν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν αὐτὸν Σεραπίωνα, Οἵαν γὰρ ἔγνωμεν ἰδιότητα τῦ υἱοῦ πρὸς τ☉ πατέρα, τοῦτ☉ν ἔχειν πρὸς τὸν υἱὸν εὑρήσομεν τὸ πνεῦμα. Ε᾽τοῦ-

ἑκατέρῳ μία, ἅτε δηλονότι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀ καὶ ὑποβέβηκε τὸν υἱὸν τῇ τε τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι, ἀκέτ' ἂν εἰκότως, καὶ ἀλλοτρίας ὑπάρχον φύσεως. Ἃς ξεσχαλύσομεν ἡμεῖς τὰ λόγια, ὁπόθεν ἐσιώπησεν ὁ Βασίλειος, καὶ τὰ ἄφηκεν, ὅλα τὰ ἀναγκαίως ἀγροικοῦντα ἀπὸ τὸν φερώνυμον ἐναγωνίως. λέγει ὁ Βασίλειος. ὡς γὰρ ὁ υἱὸς τῇ τάξει μὲν δεύτερος τοῦ πατρός, ὅτι ἀπ' ἐκείνου, καὶ ἀξιώματι, ὅτι ἀρχὴ καὶ αἰτία τοῦ εἶναι αὐτῷ ὁ πατήρ, καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ ἡ προέλευσις καὶ προσαγωγὴ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πατέρα. Φύσει δὲ οὐκέτι δεύτερος, διότι ἡ θεότης ἐν ἑκατέρῳ μία. ἅτε δηλονότι καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, εἰ καὶ ὑποβέβηκε τὸν υἱὸν τῇ τάξει, ὅτι ἀπ' ἐκείνου, καὶ τῷ ἀξιώματι, ὅτι ἀρχὴ καὶ αἰτία τοῦ εἶναι αὐτῷ ὁ υἱός, καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ ἡ προέλευσις καὶ προσαγωγὴ πρὸς τὸν πατέρα, φύσει δὲ οὐκέτι δεύτερον, ἐπεὶ ἡ θεότης ἐν ἑκατέρῳ μία. Ἀκούεις τί εἶπεν ἐν τῇ Τριάδι τὸ προτον καὶ δεύτερον, καὶ προσοτέρον τὸ πνεῦμα ναὶ δεύτερον ἀπὸ τὸν υἱόν, καὶ ἀποκοτᾷς ναὶ εἰπῇς ὅτι τὸ πνεῦμα δὲν ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν υἱὸν καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον, καὶ τὸν ὁποῖον τὸ πνεῦμα ἔχει

ἀρ-

δεύτερον ἢ ἕτερον τῇ τάξει ἢ τῷ ἀξιώματι, εἰ λόγια τῦ Βασιλέως. καὶ μὴν τινὶ τῷ αἰτίων πρὸς τὰ ἐξ αὐτῷ σχέσιν προτετάχθαι τῦ υἱοῦ τὸν πατέρα φαμὲν, καὶ ἤ τινὶ τῆς φύσεως διαφορᾷ ἀνέπι, οὐδὲ καὶ τινὶ τῦ χρόνυ ὑποχινῶ. κατ' οὐδένα ἄλλον λόγον λέγεται ἐν τῇ Τριάδι πρῶτον ἢ δεύτερον ἢ ἕτερον, ἢ μὴ μόνον τῇ τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι. ἐστὶν ἡ τάξις καὶ τὸ ἀξίωμα δὲν εἰ ἄλλο ἢ μὴ ἡ σχέσις ἡ τῷ αἰτίων πρὸς τὰ ἐξ αὐτῷ. τὸ λοιπὸν τὸ δεύτερον ἔχει τινὶ σχέσιν πρὸς τῦ αἰτίυ πρὸς τὸ πρῶτον, καὶ τὸ ἕτερον πρὸς τὸ δεύτερον. τὸ πρῶτον τὸ λοιπὸν εἰ αἴτιον τῦ δευτέρυ, ἢ τὸ δεύτερον τῦ ἑτέρυ. γίνεται τὸ λοιπὸν τὸ δεύτερον ἀπὸ τὸ πρῶτον, ὡς ἀπὸ ἰδίυ αἰτίυ, καὶ τὸ ἕτερον ἀπὸ τὸ δεύτερον καὶ τὸ πρῶτον, ὡς ἀπὸ ἰδίυ αἰτίυ ἐκπορεύεται. καὶ ἔτζι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ. ἢ ἴδε τὸ παραμύθιον τῦ Βασιλέως. Ὡς γὰρ ὁ υἱὸς τῇ τάξει μὲν δευτέρῳ τῦ πατρὸς, ὅτι ἀπ' ἐκείνυ, καὶ ἀξιώματι, ὅτι αἰτία καὶ αἰτία τῦ εἰ αὐτῦ ὁ πατὴρ, καὶ, ὅτι δι' αὐτῦ ἡ γέννησις καὶ προσαγωγὴ πρὸς τὸν Θεὸν ἢ πατέρα, φύσει ἢ ἀνέπι δεύτερος, διότι ἡ θεότης ἐν

πίστεως ἄρνησις, ὅμοιον ἔσονται, καὶ ἡ τάξις εἰς τὸ εἶναι, ἡ καινοτομία τῆς τάξεως εἰς τῆς ὑπάρξεως ἀθέτησις. ἀλλέως θέλει εἶναι ἡ καινοτομία τῆς τάξεως κατὰ τῶν ἀποστόλων, ἀθέτησις τῆς πίστεως, τὸ ὁποῖον εἶναι βλάσφημον, ὡς ἀποδείχθη.

Ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Βασιλείου τὰ ὁποῖα συμπεραίνει τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεσθαι καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, Κεφάλ. κβ΄.

ΑΣ λείπωμεν τοιπὸν ἐκεῖνα τὰ λόγια ἀπὸ τὸν ῥῆσιν τοῦ Βασιλείου, Παρ' αὐτοῦ τὸ εἶναι ἔχον, καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβάνον, καὶ ἀναγγέλλον ἡμῖν, καὶ ὅλως ἐκείνης τὴν αἰτίας ἐξημμένων, καὶ ἂς ἐξετάσωμεν τὶ συμπεραίνει ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα τοῦ ῥητοῦ. Τὸ πνεῦμα εἶναι τρίτον τῇ τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι, καὶ ἔχει τὸ δεύτερον ἀπὸ τὸν υἱὸν, τοιπὸν ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, κατὰ τὸ μέγαν Βασίλειον. καὶ τὸ ἀποδείχνομεν. κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, τὸ δεύτερον ἐν τῇ τελευτῇ, ἢ τρίτον δὲν εἶναι τρίτον καὶ δεύτερον τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι. καὶ τὸ ναὶ

δεύ-

σοῦ πρόσωπόν μου τῦ υἱοῦ. ἐπῆλθε δὲ καὶ πρόσωπον τῦ παιδὸς ὁ υἱός. καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις προσέπεσε τὸν ἑαυτὸν τῦ πρὸ παιδί. Οὐ ἑωρακώς ἐμὲ, ἑώρακε καὶ τὸν πατέρα. αὖ φέγη ὁ Βασίλειος τὸν ἀλλαγὸν τῦ προσώπου καὶ τ' ἀπαείθμησιν, φέγη καὶ κὴ διηκάζει τὸν Παῦλον, καὶ τὸν Δαυὶδ, καὶ αὐτὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, οἱ ὁποῖοι ἀριθμήσαντας τὰ πρόσωπα ἄλλαξαν τὸν θέσιν τῶν καὶ τὸν τάξιν. καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ἕνα ἀπὸ τὰ δύο ἢ ὁ μέγας Βασίλειος δὲν ἤξερε, μηδὲ ἐξέτασε ἐπούτας τὰς ῥήσεις, ὅπου καθημερινὰ διάνυ εἰπῶ ἕτζι διαβάζουν εἰς τὸν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς ἀκρόασιν ὁλωνῶν. ἢ ἴδεν τας καὶ καλὰ τὰς ἐσοχάσηκε, καὶ ἐναντιώμου ἐκείνας ἔγραφεν ἐκεῖνα, ὅπου ἡμεῖς ἀπανώ αὐ αφέσαμεν, καὶ ἕτζι ὁ Παῦλος, καὶ ὁ Δαυὶδ καὶ ὁ Χριστὸς αὐτὸς, τῆς αἰωνίς σου Χριστὲ, ἀθετεῖ, καὶ διακάζει ὑπὸ τῦ Βασιλείου. ἀμὴ τοῦτο εἶ ψεῦδος καὶ βλασφημον. ψεῦδος τοιοῦτον εἶ καὶ βλάσφημον, ὅτι ὁ Βασίλειος δογματίζει τὸν τάξιν καλὰ καὶ τὸν θέσιν καὶ ἐναείθμησιν, καὶ ἡ ἄλλαξις τῦ προσώπου καὶ τῶν ἐναείθμησιν καλὰ τῆς

πίστεως

πεφηνέναι. Τόσον λέγει ὁ μέγας Βασίλειος περὶ τῆς τάξεως τῆς ἐν τῇ Τριάδι.

Καὶ ἐπειδὴ ἡ τάξις νοεῖται κατὰ τὴν ὕπαρξιν, καὶ οὐκ κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὴν ἀρίθμησιν τῶν ὀνομάτων, ἔχω τὸ λεγόμενον Βασίλειον, ὅπερ λέγει, ἡ τῆς τάξεως καινοτομία αὐτῆς τὴν ὑπάρξεως ἀθέτησιν ἔχει, καὶ ὅλης τῆς πίστεως δόξαν ἀρνησις. εἰκότως ἂν ἔλεγεν ἴσως ἡ τῆς τάξεως καινοτομία ἀθέτησις τῆς ὑπάρξεως, εἰ μὴ ἦν ἡ τάξις κατὰ τὴν ὕπαρξιν. ἔχομεν τὸν Παῦλον τὸν μέγαν κήρυκα τῆς Εὐαγγελίου, ὅπερ εἰς τὴν θέσιν καὶ ἀπαρίθμησιν τῶν ὀνομάτων καινοτομεῖ. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν. καὶ πάλιν. Διαιρέσεις χαρισμάτων εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα, καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσὶ, καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος, καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτὸς Θεὸς, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσι. Ἐκεῖ μὲν πρωτάτην τὸν υἱὸν τοῦ πατρὸς, ἐνταῦθα τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τὸν υἱὸν αὖτε τοῦ πατρὸς. καὶ ὁ Δαυὶδ, Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ προσώπου σου ποῦ φύγω; πρωτάτην τὸ πνεῦμα τοῦ

προ-

τῦ ἁγίυ Πνεύματ☉. ἐκ
πνεῦμα τῦ ὑῦ συστάσεκ), ὁ δὲ ὑὸς τῦ
πατρὶ, ☾ τὸ πνεῦμα τῦ πατρὶ δηλονότ. ☾
εἰς τὴν ὑπεροχὴν τῶν τριῶν Καρονικῶν. Τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον πατρὶ μὲν καὶ υἱῦ συναει-
θμεῖ), διότι ἐκ τῦ κτίσιν ὄξιν. πέ-
ταξι δ', ὡς ἐν Εὐαγγελίῳ δεδιδάγμεθα πα-
ρὰ τῦ Κυρίυ εἰπόν☉, πορευθέντες βα-
πτίζετε εἰς τὸ ὄνομα τῦ πατρὸς καὶ τῦ υἱῦ
καὶ τῦ ἁγίυ Πνεύματ☉. ὁ δ' παρὰπιθεὶς τῦ
υἱῦ, ἢ πρεσβύτερον λέγων πατρὸς, οὐκ ἀν-
θίστα) μὲν τῇ τῦ Θεοῦ δικαιοσύνῃ, ἀλλὸτρι☉
δὲ ὑμνήσεως πίστεως, μὴ ὂν παρέλαβε τρό-
πον δοξολογίας φυλάττων, ἀλλ' ἕως τοῦ κα-
κοφωνίαν εἰς ἀρέσκειαν αὐθαιρέτων ὀπτικῶν.
☾ πάλιν. Ὥστε ἡ περὶ τάξιν καινοτομία ἀν-
τῆς τῆς ὑπάρξεως ἀθέτησιν ἔχει, καὶ ὅλης τῆ
πίστεως ὄξιν ἄρνησις. ὁμοίως γὰρ ὄξιν ἀσε-
βὲς, καὶ ὑπὸ τὴν κτίσιν καταγαγεῖν. καὶ
ὑπὸ πάντα εἶναι τὸν υἱῦ, ἢ πατρὸς, ἢ κ' κλή-
ρονον, ἢ κ' τὴν τάξιν. καὶ εἰς τὴν ὀπτικὴν
περὶς Εὐσέβιον. Ὅπ φεύγειν δὲ καὶ σὺν
τοῖς ἀκολουθῆσαι, δὲ παρέδωκεν ἡμῖν ὁ Κύ-
ριο☉ ἐναμείβοντας, ὡς φανερῶς μαχο-
μένους τῇ εὐσεβείᾳ, καὶ υἱὸν ποιήσαντι
τας τῦ πατρὸς, υἱῦ δ' τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον

ποιή-

συμπαρχούσης ἀκολουθίας. Τίνι οὖν ἕνεκεν ἀθετεῖ τὴν τάξιν ὅτι Θεοῦ λαμβάνεται; ἤγουν εἰ ὅτι διδάξει μηδαμῶς ἄλλως τὸ πρότερον ὅτι Θεὸν νοεῖται, λειπόμενον ἐξ ἂν κατ' αὐτὴν τὴν οὐσίαν τὴν ὑπερκεῖσθαι ὅτι δείκνυται. ἡμεῖς γὰρ μὴν τὴν τοῦ πατέρα φαμὲν, καὶ ὃ τὴν τῆς φύσεως διαφορὰν ἐκεῖ, καὶ καὶ τὴν τοῦ χρόνου ὑπερκεῖσθαι, ἢ ὅτω γε καὶ αὐτὸ τὸ, πατέρα εἶναι τὸν Θεὸν ἀθετήσομεν, τῆς καὶ τὴν οὐσίαν ἀλλοδιότητα τὸ φυσικὴν συναφείας ἀθετούσης. ὁ αὐτὸς εἰς τὴν Ἐπιστολὴν πρὸς τὸν οἰκεῖον ἀδελφόν. Ὁ τὸ πνεῦμα νοήσας αὐτό τε ἐφ' ἑαυτοῦ ἐνόησε, καὶ τὸν υἱὸν τῇ διανοίᾳ συμπαρεδέξατο, ὁ ὃ τοῦτο λαβὼν τοῦ υἱοῦ τὸν πατέρα οὐ κατεμέρισεν, ἀλλ' ἀκολούθως μὲν καὶ τὴν τάξιν, συνημμένως ὃ καὶ τὴν φύσιν τῶν ζώων καὶ ἑαυτὸν συγκεκραμένον ἐν ἑαυτῷ τὴν πίστιν ἀνετυπώσατο. καὶ εἰς τὸ ἕβδομον πρὸς Ἀμφιλόχιον Κεφαλαίων. Ὡς τοίνυν ἔχει ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα, ὅτω πρὸς τὸν υἱὸν τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἐν τῷ Βαπτίσματι παραδεδομένην τοῦ λόγου συντάξιν. εἰ δὲ τὸ

πνεῦ

φυσικήτης ὄξιν, ἢ ἢ κατ' ὀπτασίαν. φυσικὴ μὲν ὡς ἡ τῶν κτισμάτων καὶ σὺν δημιουργικοῖς λόγοις ταχθεῖσα, καὶ ὡς ἡ τῶ ἀριθμῶ θέσις, καὶ ἡ τῶν αἰτίων πρὸς τὰ αἰτιατὰ σχέσις. ἐκείνω προσδιομολογημένω τῶ καὶ τῆς φύσεως αὐτῆς ποιητὴν εἶναι, καὶ δημιουργὸν τὸν Θεόν. Ἐπιτεταγμένη ἢ καὶ τεχνικὴ, ὡς ἡ ἐν τοῖς καταστάσμασι, καὶ μαθήμασι καὶ ἀξιώμασι καὶ ἀριθμοῖς καὶ τοῖς τοιούτοις. Τούτων τοίνυν τὸ πρότερον ἀποκρυπτόμενος ὁ Εὐνόμιος, τὸ δεύτερον εἶδος τῆς τάξεως ἐπεμνήσθη, καὶ φησὶ μὴ, λέγειν ὅτι Θεοῦ τάξιν, ἐπείπερ ἡ τάξις δευτέρα τοῦ τάντος. ἐκεῖνο ἢ ἠδεισωδεν, ἢ ἑκὼν ἀπεκρύψατο, ὅτι ὄξι τὶ τάξεως εἶδος οὐκ ἐκ τῆς παρ' ἡμῶν θέσεως συνισάμενον, ἀλλ' αὐτῇ τῇ τῆς φύσιν ἀκολουθίᾳ συμβαίνον, ὡς τὸ πυρὶ πρὸς τὸ φῶς ὄξι τὸ ἐξ αὐτοῦ. ἐν τούτοις γὰρ πρότερον τὸ αἴτιον λέγομεν, δεύτερον ἢ τὸ αὐτοῦ, ἃ δύσκριτα χωρίζοντες ἀπ' ἀλλήλων. ταῦτα, ἀλλὰ τῷ λογισμῷ, τῶ αἰτιατῶ προεπινοοῦντες τὸ αἴτιον. Πῶς οὖν ἄλογον ἀρνεῖσθαι τὴν τάξιν ἐφ' ὧν ὄξι πρότερον καὶ δεύτερον, ἐκ τῆς τῶν ἡμετέραν θέσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς φύσιν αὐτῆς

συν-

Ἀβραὰμ, Θὲς τὴν χεῖρα σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, λέγει δὲ μὴ ἔχειν τάξιν ἡ τελεία, ἀχ ὡς ἄτακτος ἦσα ἀλλ' ὡς τάξιν ὑφαίνουσα. Ἀμὴ ἔφερπε, ναὶ μὴν τελειώσεις ἐδῶ τὴν ἀνάγωσιν, ἀμὴ ναὶ τὴν ἀκολουθήσεις, καὶ ἔτζι ἤθελες ἰδῇ τὸ Χρυσοστόμου τὸ νόημα καὶ ποίαν τάξιν ἀρνεῖται εἰς τὴν Τελείαν, ὅταν ὁ αὐτὸς λέγῃ πλέον κάτω. Οὐκοῦν ἡ μὴν τῶν θείων ὑποστάσεων ὅμοιος τάξις τοῖς ἀξίοις καθέστηκε γνώριμος, ἡ δὲ τῶν φύσεων ὅμοιος ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος ἀπόβλητος. Δὲν εἶναι τέλειον τάξις τῶν φύσεων ὅμοιος εἰς τὴν Τριάδα, ἀμὴ ὅμοιος τῶν ὑποστάσεων, ἐπειδὴ μία ἡ φύσις τῶν τριῶν, τὴν ὁποίαν βεβαιοῖ καὶ ὁ Ναζιανζηνὸς Γρηγόριος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Εἰρηνικῶν. Οὕτω φρονοῦμεν καὶ ἔτσι ἔχομεν, ὥστε ὅπως μὴν ἔχῃ τοὺς ἄλλους ταῦτα χύσεως τε καὶ τάξεως αὐτῇ μόνῃ τῇ Τριάδι συγχωρεῖν εἰδέναι, καὶ οἷς αὐτὴ ἡ Τριὰς ἀποκαλύψῃ κεκαθαρμένοις ἢ νῦν, ἢ ὕστερον. Καὶ τὶ γυρεύομεν ἄλλον διὰ καινότητα τῶν λόγων τὸ Βασιλεὺς παρ' αὐτὸν τὸν Βασίλειον; ἐτέθη ἐν τῷ τρίτῳ τῶν Ἀντιρρητικῶν κατ' Εὐνομίου. Ἀλλὰ τάξις ἡ μὴν

φυ-

δὲ ὁμοία τῦ διξαζομένων, ὅπω δηλονότι καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀξιώματι μὲν ὑποβέβηκε καὶ τάξει. παρελήφαμεν γὰρ αὐτὸ ζῆτον ἀπὸ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἀριθμούμενον, αὐτὰ τὰ Κυρίε ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῦ Σωτηρίε βαπτίσματ☉ παραδόντ☉ τῷ τάξιν. εἰς φύσιν δὲ πνα ζῆτῶ ἀπὸ υἱοῦ καὶ πατρὸς ἐκβαλλόμενον ἐδαμοῦ μεμαθήκαμεν. ἤθελεν ἦναι πλέον ὄκολον τὰ Βασιλείε νὰ ἀρνηθῇ ἑαυτῶ τῷ τάξιν ☪ τὸ ἀξίωμα, παρὰ μὲ τόσα λόγια ☪ ἀποδείξῃς νὰ τὰ σεβεώσῃ. καὶ νὰ τὰ παραβάλλεν ἀμφιβόλως, καὶ μὲ παραθήκης τ̄ δισακπικοῦ, ἴσως. τᾶτο τὸ, ἴσως, τὸλοιπὸν, καὶ τὸ, ἵνα καὶ συγχωρέσωμεν, εἶν ξένα καὶ νόθα, καὶ ὄχι τῦ μεγάλου Βασιλείου.

Εἰς τῶ Τελάδα εἶν τάξις διακεκριμένη τῦ προσώπων καὶ τῦ ὑποστάσεων, ὄχι τῦ φύσεων, ἀλλὰ κατὰ θέσιν.

Κεφάλ. κά.

ΚΑΙ μὴ μοῦ εἰπῇς, ὅπ εἰς τῶ Τελάδα δὲν εἶν τάξις. ἐπειδὴ λέγει ὁ Χρυσόστομ☉ εἰς μίαν Ὁμιλίαν τε εἰς τὸ ῥητὸν τῦ

ἀμφίβολα. Πῶς ὁ μέγας Βασίλειος εἰς ἐκεῖνο, ὅπου λέγει πάντων ἀδιάδοσιν εὐσεβείας συμπλέκει τὸ, ἴσως. ὅπου εἴη ἀδιάδοσις εὐσεβείας τὸ ῥῆμα, τὶς ἡ χρεία τοῦ, ἴσως; ἢ ἆραν ἐὰν μὴ τοῦ, ἴσως θεολογᾷς ἢ δογματίζῃς, πῶς μὲ καλεῖς τὸν λόγον σου εὐσεβείας ἀδιάδοσιν; ὅπου εἴη βέβαιον τὸ δόγμα καὶ ἀληθινὴ ἡ ἀδιάδοσις, δὲν ἔχει τόπον τὸ δισταγμα, καὶ τὸ, ἴσως, καὶ τὸ, ἵνα καὶ συγχωρήσωμεν. Διὰ τοῦτο εἶπε ὅπ ἐδῶτο, ἴσως, ἢ τὸ, ἵνα καὶ συγχωρήσωμεν, εἴη ἀφορμὴ κακοφρονούντων ἀνθρώπων. Καὶ δηλὰ νὰ δείξῃ ὁ Αγιος τὸ δευτερεῖον τοῦ πνεύματος ἀπὸ τοῦ υἱοῦ, καὶ εἰς πίστωσιν ἑπούτης τῆς ἐννοίας πλατυύει τόσον λόγια περὶ τοῦ δευτερείου τοῦ ἀξιώματος, εἰς τόσον ὅπ μεταχειρίζεται ὄχι μονοχὰ τὸ δευτερεῖον τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα, ἀμὴ ἀκόμη τὸ ὁμοφυὲς τῶν Αγγέλων, καὶ πολλὰ περὶ τῶν ἀξιωμάτων αὐτῶν τῶν Αγγέλων διηγᾶται, μόνον δηλὰ νὰ συμπεραίνει, ὲ πὰν ὅπ τῇ τάξῃ, καὶ τῷ ἀξιώματι δεύτερόν ὲςι καὶ ξένον, τοῦτο καὶ τὴν φύσιν ἑτέραν ἔχει. Ε παρ' ὀλίγον. Ὥσπερ πολλαὶ μοναὶ πρὸς παξὶ τετέσιν ἀξιωμάτων διαφοραὶ, φύσις

τῦ ἁγίυ Πνεύματ☉. ρηϕ
δ Πατερ☉ ὁ υἱός, ξίσον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον,
Ϛ τῦτο Τὸ γάναι δ Πατερα ξίσον δὲν φέρνϕ
διαφορὰν φύσεως, ἀμὴ τάξεως Ϛ ἀξιώμα-
τ☉. καὶ μὲ ὅπισιν ξόπον ἀναφέρεται ὁ
υἱὸς πρὸς τ πατέρα, ὄντας δ Πατερας, τὸν
αὐτὸν ξόπον ἀναφέρεται ὁ Παράκλητ☉
πρὸς τὸν υἱὸν, ὄντας ξίτ☉. διατὶ ἐξη-
γῶντας Τὸ δ Πατρεῖον τ προσώπων ὧδε γρ-
κάτω λέγϕ. Οὕτω δὴ καὶ Τὸ πνεῦμα Τὸ
ἅγιον, εἰ Ϛ ὑποβέβηκε τὸν υἱὸν Τῇ τε Τάξϕ
Ϛ τῷ ἀξιώματι, ἀκέτ' ἂν εἰκότως Ϛ ἀλλο-
ξίας ὑπάρχον φύσεως. Εἶναι τοιπὸν τάξις
ἢ ἀξίωμα τὸ πατρὸς πρὸς τ υἱὸν Ϛ τῦ υἱῦ
πρὸς Τὸ πνεῦμα, Ϛ διὰ τῦτο ὁ πατὴρ εἷς
πρῶτ☉ Ϛ ὁ υἱὸς δ Πατερ☉ Ϛ τὸ πνεῦμα
ξίτον ϗ φύσϕ ἀλλὰ Τάξϕ Ϛ ἀξιώματι. καὶ
τῦτο εἷς ἀναμφίβολον ϗ τὸν Βασίλειον καὶ
ἄλλους Πατέρας. εὔκαιρα τοιπὸν ἐμεσο-
λάβησ οἱ χισματικοὶ τὸ διδακτικὸν ἐπίῤ-
ῥημα, ἴσως, Ϛ Τὸ ἄλλο, ἵνα ϗ συγχωρή-
σωμεν. Ϛ ποῖ☉ ἔχοντας νοῦν Ϛ διάκεισιν
ἀποκοπϕ ποτὲ νὰ εἰπῇ, ὅτι ὁ Βασίλϕ☉
ϗ οἱ ἄλλοι Πατέρες ἐξηγῶντας Ϛ δίδον-
τας δόγματα τῆς πίστεως Τοῖς Χεισιανοῖς
ἐχρήσησαν διδακτικὸν ἐπίῤῥημα, ἢ λόγῳ

ἀμ-

γόειον περὶ διαφορᾶς οὐσίας καὶ ὑποστάσεως· ἐπειδὴ λέγω τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀφ' ἧς πᾶσα ὄπτι τῶν κτίσιν ἡμῖν ἀγαθῶν χορηγία πηγάζει, τὸ μὲν ὑοῦ εἶναι, ὡς ἀδιαστάτως καταλαμβάνεται, τῆς δὲ τοῦ πατρὸς αἰτίας ἐξημμένον ἔχει τὸ εἶναι, ὅθεν καὶ ἐκπορεύεται. καὶ κάπι Νικήτας Μαρωνείας ὅπερ ἦλθε εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου, καὶ ἀκόμη παλαιότερον, γράφοντας κατὰ Λατίνων ἀναφέρει τοῦτο τὸ ῥητὸν τοῦ Βασιλείου ὁλόκληρον, καὶ τὸ ἀποδέχεται ὡς γνήσιον τοῦ Βασιλείου.

Ἃς τὸ δώσωμεν καὶ τὸ ἐσωμάθεσεν ὁ Βασίλειος, καθὼς οἱ σχισματικοὶ λέγουσι, ὄχι ἀλλὰ τοῦτο συμπεραίνει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μὴ ἐκπορεύεσθαι καὶ ἐκ τοῦ ὑοῦ, ἀμὴ ὅλον τὸ ἐναντίον. ἔλεγεν ὁ Εὐνόμιος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ξένον τῇ φύσει, ἐπειδὴ εἶναι ξένον τῇ τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι. ὁ μέγας Βασίλειος ἀρνεῖται τὸ συμπέρασμα, δηλονότι ἐκεῖνο νάναι ξένον τῇ φύσει, ἀμὴ τοῦ συγχωρᾷ, τὸ ξένον νάναι τῇ τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι. καὶ τοῦτο εἶναι φανερὸν ἀπὸ τὰ ἀντιγραφόμενα, καὶ ἐπόμενα τῆς συγγραφῆς. ἐπειδὴ ἐν τῇ Τελάδι εἶναι πρῶτος ὁ πατὴρ.

δεύ-

τοιοῦτα προφέρῃ, ἐν δεχομένῳ τὸ λόγου καὶ ἄλλως ἔχειν. Ἂ μὴ τὰ αὐτίγραφα ἐτέθεντα ἢ νεὰ τὰ ἔφθειραν οἱ Δυτικοὶ, ἢ οἱ χισματικοὶ, θέλομεν ἀφήκει τὴν ἔρευναν ἀλλωνῶν. Ἡμεῖς βλέπομεν καθὼς πολλοὶ σημειώνουν, ὅτι ἡ συνέχεια τὸ λόγου καὶ ἡ τὸ λόγου φράσις λίαν σύμφωνός ἐστι, καὶ συνάδουσα τῇ τὸ διδασκάλου ἐπαγγελίᾳ, καὶ ὅτι ἡ παράφρασις δὲν εἶναι τὸ Βέκκου τὸ Παρισίου, καθὼς πολλοὶ τὸν συκοφαντοῦσι, ἐπειδὴ καὶ τὰ αὐτίγραφα εἶναι πολλὰ παλαιότερα ἀπὸ τὸν Βέκκον. καὶ τὸ ῥητὸν ἔχει τόσον κάλλος, καθὼς καὶ ἀποσημειοῦται ἄλλος διδάσκαλος, καὶ μὴ τὸ ζαύτης διγλωττίας καὶ εὐγλωττότητος ἐστὶν ἐπαγγελμένον καὶ χάριτος ἀπίκης, ὡς μὴ Λατῖνος μόνον μὴ δύναται ποτε τοιοῦτο γράψαι, καὶ μὴ τὸ ζαύτης χάριτος Ἑλληνικῆς τι συγγράψαι ἐκ ἰσοδυνάτου, ἀλλ' ἐδὲ Ἑλλήνων ἑνὶ, πλὴν αὐτὸς Βασιλείου. ἐκείνου γὰρ ἡ εἰκών. ἐκείνου τὸ γράφης τοῦτο τὸ εἶδος. εἷς ὅμοιος λόγων κείνων ἰδέας, οἷδεν ὃ λέγω. καὶ τί κράζω κείτω εἰς αὐτὸν τὸν ὑποθέσιν; νὰ τὰ ὅμοια λόγια τὸ Βασιλείου, καὶ ἡ αὐτὴ λέξις εἰς τὸν ὁποιονδήποτε τὸν ἀδελφὸν αὐτὸ Γρη-

λαβεῖν τὸ σημεῖον τῆς ἀπαλείψας αὐτό. τὸ
δὲ τῆς ἀληθείας πνεῦμα ὅτι ἠθέλησε τοῦ
ῥυέντος, ἵνα μὴ σβεσθῇ ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ
πνεῦμα ἄφεσις, ὁ δὲ ἀπεξέσατο τὸ φύλλον τοῦ τὸ
ῥητὸν ἔχον, ἕτερον ἴσμεν, ἐκεῖνος τῇ αὐτῇ
σκηνοπηγίᾳ ἕτερον αὐθ' ἑτέρου. Λαβὼν
οὖν τὸ βιβλίον, καὶ ἀσμένως ἐν τῇ Σμύρνῃ
ἐλθών, ἤρχετο μὲν θέρους τοὺς Λατίνους
νικῆσαι. ἀνοίξας δὲ τὸ βιβλίον ὁ πατὴρ αὐτοῦ,
καὶ ἰδὼν ἐπὶ τοῦ ῥητοῦ υἱὲς ὑπάρχον, τρεβλῷ
τῷ ὀφθαλμῷ τῷ Ἀποκαλυπτικῷ ἐμβλέψας
ἐδάκρυσεν, ὅς μὲν δέον ἐβόησε, εἰς τὸν Ὄ-
χλόν σου Κύριε ἔκοψα αὐτό, πῶς δὲ καὶ
πάλιν υἱὸς ὄξιν ἀποφῶ. ἔτως οὖν τοῦ ῥητοῦ
υἱοῦς ἀρεθέντος ἀνεχωρήσατε. Καὶ τὸ
παύαν πολλὰ ἀπίγραφα καὶ ὁποῖα ἔχουσι τὸν
ῥῆσιν ὁλόκληρον, καθὼς τὸν προεφέραμεν,
δὲν τ' ἀφοιοῦ δὲ αὐτοὶ οἱ χισματικοὶ, ἀνάμεσα εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἔχῃ ὕστερος ὁ Νεῖλος εἰς τὸν λύσιν τοῦ δεκάτου τετάρτου Κεφαλαίου. καὶ τὰ λόγια του. Ὅπου δὲ καὶ τοῦ ἀπεφάνω ἡμῖν τι καὶ κείνοις ὄντων ἐξ ἴσου, καὶ τοῦ μὲν τὸν ῥῆσιν, ὡς αὐ-
αὐτοὶ φασι ἔχοντων, τοῦ δὲ, ὡς ἡμεῖς ἐξιθέμεθα, ἐκ ἂν εἶεν δίκαιοι ὡς αἰτιατικαὶ τὰ

Τοῦ-

ὧν αἵτε τῆς συλλαβῶν ἡμίσεις ἐπ φανόμεναι, τό τε τόλμημα σκεινε ἐλέγχουσι, τιὼ τε ἀλήθειαν ἀδὲν ἧττον σαφῶς παριστῶσι. κῇ ὃ τῦ ἑτέρου βιβλίε μέλλων ὀπτήσας ἐκφλυσε τῦτο τ' μέρος τῦ ῥητῦ παῖ, ὃ φησι, παρ' αὐτῦ τὸ εἶ ἔχον, καὶ ὅλως σκεινης τῆς αἰτίας ἐξημμένον. ἀλλὰ χρόνῳ ὕστερον τῦ σοφῦ Κυδώνη σκείνε τιὼ βίβλον εἰς χεῖρας λαβόντος, τὸ ῥητὸν πάλιν ὑγιὲς ἀπεδόθη. αὐτὸς γὰρ οἰκείᾳ χειρὶ, τό τε ῥητὸν ἐν τῷ βίβλιῳ ὁλόκληρον περιαρέσεως, ὑβρεσί τε ἀξίως ἔπλωσε τὸν τῦτο τετολμηκότα.

Πολλὰ δ' ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν σκεῖνο ὀπτῦ λιμᾶται Ἰωσὴφ ὁ Μεθώνης ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ τε περὶς τιὼ ὁπισολιὼ Μάρκε τῦ Ἐφέσου. Ὅτε δ' ἦ ὑποταικὸν τῦ Νικομηδίως ἀπεστέλατε, τὸ βιβλίον κομίσαι τῦ ἱερῦ Βασιλείε τὸ τιὼ ῥῆσιν ἔχον ταινύδε, τὶς γὰρ αἰτίᾳ κεῖ, ὃ τὰ ἑξῆς, κἀκεῖνος ουὐ τῇ κακίᾳ κινύμενος, ἢ καὶ παρ' ὑμῶν κινηθεὶς ἠθελήθη τιὼ ἀλήθειαν κρύψαι. καὶ λαβὼν αὐτὰ χεῖρας τ' βιβλίον, ὃ ἐλθὼν ὀπὶ τὸ θυείδιον, ὠκονόμησε τὸ ῥητὸν ἀποξέσαι, καὶ σήσας τὸ φύλλον, ὃ τὸ ῥητὸν εἶχεν, ἀπῆλθε

σιν, ὡς ἐγὼ νῦν ἐξέθηκα, δηλαδὴ, παρ' αὐτοῦ τὸ εἶναι ἔχον, καὶ ἐκείνης τῆς αἰτίας, ἤγουν τοῦ, ἐξ οὗ ἐξημμένον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον λέγονται. τὸ γὰρ ἓν μόνον τὸ τοῦ Πατρὸς ἀρχὴ δηλαδὴ εἶχεν ἕτερος, τινὸς αἰτιατοῦ τὸ ῥητὸν, καὶ τὰ μὲν προσθέντος, τὰ δ' ἀφελόντος. καὶ κατωτέρω. Μετὰ τὴν ἄλλων εὕρεσιν, καὶ τὴν μονὴν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ τοῦ Παντεπόπτου δύο βιβλία τοῦ ἁγιωτάτου Βασιλείου, τὸ μὲν μέμβρανον παλαιότατον ἔκτης ὄψεως, ὅσου γε χρόνου ἐκ οἶδα, ἀλλὰ τὸ μὴ γεγράφθαι τὸ ἔτος ἐκεῖ. τὸ δὲ γε βαμβάκινον πρὸ χρόνων γεγραμμένον ἑκατοντάδων. ἐνεγέγραπτο γὰρ ἐν τέλει χρόνου, ἀφ' οὗ τοῦτο ῥᾴστα συλλογίσασθαι ἔνεστι. καὶ τὰ βιβλία μέχρι σήμερον ἔστιν, εἰ μή τι μὴ τῶν παρ' ἐμοῦ αὐτὰ δύσιν ἠφανίσατο. ἀλλὰ τὴν τούτων ῥᾳδιουργίαν καὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας μηχανωμένων. Ταῦτα καὶ ἄμφω ὡς ἡμεῖς ἐξετάσαμεν, τῷ τοῦ Διδασκάλου ῥήσιν εἶχον ἐγγεγραμμένῳ. αἴτιος δέ τις, τολμηρᾶς μὲν ψυχῆς, κρείττων δ' τολμηροτέρας καὶ μὲν τοῦ μεμβράνου σιδήρῳ χρησάμενος ἀπέξεσε τὴν ἀλήθειαν. Οὐδὲν δ' ὅμως αὐτῷ ὠφέλησε ἀπολωτήσειν. ὅτι γὰρ τοῦτο κενὸς

ἐν

ὀπεῖνα ὅπῦ προσέθηκαν ἐν τῇ σημαδεμένῃ μὲ ἄλλης λογῆς γράμματα. πολλὰ δὲ τὰ εἶδεν ὁ Μανουὴλ ὁ Καλέκας, καὶ διὰ τῦτο γράφει. Εἰ ἢ τῦτο προσθήκιλω τὶς ἐν φήσι; συκοφαντεῖ. πρῶτον μὲν ἐν ταῖς παλαιοτάταις βιβλίοις ἅπας ἔχον δύεισε), ἀ διὰ τ' ἀρχαιότητα καὶ πρὸς τῦ χίσματος πᾶς τις αὐ ἅποι γλεάφθαι. ὧν τινὰ καὶ ἐπελήλυμμένα ὁρᾶται, τινῶν τὲν τῦ Διδασκάλε ῥῆσιν ὡς νόθον διαβαλλόντων, & διὰ τῦτο σιδήρῳ ἐκ τῆς γραμμάτων χρυσαμένων πρὸς τὲν αὐπλογίαν. Βησαρίων ὁ Καρδιναάλις πρὸς Ἀλέξιον Λάσκαριν τὸν Φιλανθρωπινὸν περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τῦ ἁγίε Πνεύματος. Πρῶτον μὲν ἐν τῇ Συνόδῳ τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ πέντε βιβλίων ὑρεθέντων, μᾶλλον ἢ ἕξ, τ' μὲν τεττάρων μεμβρανίνων, καὶ παλαιοτάτων, τῆ δ' δύο βαμβακινῶν, ὧν τὰ μὲν ἕξ τῦ Μιτυλήνης Ἀρχιεπισκόπε ἦσ, τὸ δ' τέταρτον τῆ Λατίνων, τῆ δ' δύο βαμβακινῶν, τὸ μὲν ἐν τῦ κρατεῖ Βασιλέως ἡμῶν, τὸ δ' ἄλλο τῦ ἱερῦ Παξιάρχου, ὃ ἐκ τῆς μονῆς τῆ Ξανθοπέλων λαβὼν ἐπηγάγετο. Τέτων οὖν τῆ ἕξ τὰ πάντα ἅπας ἔχον τὲν ῥῆ-

σίλειθ. Πῶς τοίνυν ἀφωνίας τὸν παῖδα ἔμαθον εὐσέβειαν ἤθελε ποτὲ εἰπεῖν, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ἐκ μόνε τε πατρὸς; βλασφημᾷς εἰς τὸν βασιλέα ἀδελφοπτε, ὅταν ἀποκοτᾷς καὶ μωραίνῃς εἰς τὸν τὸν ζόπον κ τὸ βασιλέως.

Ἀπὸ τοῦτο τὸ ῥητὸν οἱ ἐχθροὶ τῆς ἐκπορεύσεως ἐκ τῆς γῆς τὸ ἁγίε Πνεύματος ἐξάλειψαν κάποια λόγια, ἔ θεσέθηκαν ἄλλα, ἔ ἔτζι τὸ ἔφθειραν, λογαριάζοντας ὅτι μὲ τέτοιον κολόβωσιν νὰ μὴ μπορῇ νὰ πισωθῇ ἡ ἐκπόρευσις καὶ ἐκ τῆς γῆς. τὰ λόγια ὁπῦ ἔβγαλαν εἶ, παρ' αὐτὸ τὸ εἶ ἔχον, καὶ παρ' αὐτὸ λαμβάνον, καὶ αὐαγγέλλον ἡμῖν, ἔ ὅλως ἐκείνης τῆς αἰτίας ἐξημμιλμόν. ἐκεῖνα ὁπῦ θεσέθηκαν εἶ, ἴσως, καὶ, ἵν' ὅλως καὶ συγχωρήσωμεν. καὶ τοῦτο νὰ τὸ ἔφθειραν οἱ χισματικοὶ καὶ ὄχι οἱ Δυτικοὶ, φαίνεται πολλὰ καλὰ ἀπὸ τὰ παλαιὰ χρυσόγραμμα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὁπῦ τὸ ῥητὸν εἶ ἀκέραιον, εἶ γραμμιλμόν καθὼς ἐμεῖς τὸ ἐγράψαμεν ἐπάνω, καὶ εἰς ἄλλα φαίνεται τὸ αὐτὸ, ἀμὴ τὰ λόγια ὁπῦ δὲν ἀφέσανε τῆς χισματικῶν εἶ λυομένα, ἔ

ἐκεῖ-

ἐπεῖνα ὅπερ προσέθηκαν εἰς σημαδεμένα μὲ ἄλλης λογῆς γράμματα. πολλὰ ἀπὸ τέτοια εἶδεν ὁ Μιχαὴλ ὁ Καλέκας, καὶ διὰ τέτο γράφει. Εἰ ἦ τέτο προσθήκην τις εἰς φήσει; συκοφαντεῖ. πρῶτον μὲν ἐν τοῖς παλαιοτάτοις βιβλίοις ἅπας ἔχει διείσπε, ἀ διὰ τ' ἀρχαιότητα καὶ πρὸς τὸ χίσματος πᾶς τις αὐ ἅπτοι γλεάφθαι. ὧν τινὰ καὶ ἀπελλήμμεθα ὁρᾶται, τινῶν τὲν τῦ Διδασκάλε ῥῆσιν ὡς νόθον διαβαλλόντων, διὰ τέτο σιδήρῳ ἐν τῇ γραμμάτων χρησαμένων πρὸς τὲν αὐπλογίαν. Βησαρίων ὁ Καρδιναάλις πρὸς Ἀλέξιον Λάσκαριν τὸν Φιλανθρωπινὸν περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τῦ ἁγίε Πνεύματος. Πρῶτον μὲν ἐν τῇ Σιωόδῳ τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ πέντε βιβλίων ἀρεθέντων, μᾶλλον ἢ ἕξ, τ' μὲν τεττάρων μεμβρανίνων, καὶ παλαιοτάτων, τῇ ἢ δύο βαμβακίνων, ὧν τὰ μὲν ἦσα τῦ Μιτυλήνης Ἀρχιεπισκόπε ἦσαν, τὸ ἓν τέταρτον τῇ Λατίνων, τῇ ἢ δύο βαμβακίνων, τὸ μὲν ἐν τῇ καταγῆ Βασιλέως ἡμῶν, τὸ δ' ἄλλο τῦ ἱερῦ Παρχιάρχου, ὃ ἐκ τῆς μονῆς τῇ Ξανθοπέλων λαβὼν ἐπηγάγετο. Τέτων οὖν τῇ ἓξ τὰ πέντε ἅπας ἔχον τὲν ῥῆ-

σίλεω. Πῶς τοίνυν ἀφιλόνικος ἦν ὁ παῤῥησιάζεσθαι εὐσεβὴς ἤθελε ποτὲ εἰπεῖν, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ἐκ μόνου τοῦ πατρός; βλασφημᾷς εἰς τὸν βασιλέα αὐθεφοπε, ὅταν ἀποκοτᾷς καὶ μωραίνῃς εἰς τοῦτον τὸν τρόπον κ' τὸ βασιλέως.

Ἀπὸ τοῦτο τὸ ῥητὸν οἱ ἐχθροὶ τῆς ἐκπορεύσεως ἐκ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐξάλειψαν κάποια λόγια, καὶ ἐθεσέθηκαν ἄλλα, καὶ ἔτζι τὸ ἔφθειραν, λογαριάζοντας ὅτι μὲ τέτοιαν κολόβωσιν νὰ μὴ μπορῇ νὰ πισωθῇ ἡ ἐκπόρευσις καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. τὰ λόγια ὁποῦ ἔβγαλαν εἶν, παρ' αὐτὸ τὸ εἶν ἔχον, καὶ παρ' αὐτὸ λαμβάνον, καὶ ἀναζήλλον ἡμῖν, καὶ ὅλως ἐκείνης τῆς αἰτίας ἐξημμένον. ἐκεῖνα ὁποῦ ἐθεσέθηκαν εἶν, ἴσως, καὶ, ἵν' ὅλως καὶ συγχωρήσωμεν. καὶ τοῦτο νὰ τὸ ἔφθειραν οἱ σχισματικοὶ καὶ ὄχι οἱ Δυτικοὶ, φαίνεν πολλὰ καλὰ ἀπὸ τὰ παλαιὰ χρυσόγραμμα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅπου τὸ ῥητὸν εἶν ἀκέραιον, εἶν γραμμένον καθὼς ἐμεῖς τὸ ἐγράψαμεν ἐπάνω, καὶ εἰς ἄλλα φαίνεν τὸ αὐτὸ, ἀμὴ τὰ λόγια ὁποῦ δὲν ἀρέσκουν τοῖς σχισματικοῖς εἶν λυομένα, καὶ

ἐκεῖ-

βαίνει ὅτι τ υἱὲ, καὶ ἀπαγγέλλει ἡμῖν, ὅλως ἐκείνης τῆς αἰτίας ἐξημωμένον, καὶ τὲτο τὸ ἀσφαλίδωτον ὁ τῆς εὐσεβείας λόγος. ὅτι τὸν Βασίλειον τολοιπὸν τὸ πνεῦμα ἔχει, καὶ λαμβάνει τὸ εἶναι ἀπὸ τὸν υἱὸν, ὡς γνωρίζει αὐτὸν ἑαυτὸ τὸν υἱὸν. Δὲν εἶπε τολοιπὸν ὅτι μόνε τὲ παρόντος. ἀλλὰ καὶ ἔπνευ, ὅτι μόνε τὲ παρόντος, δὲν ἤθελε ἔχει τὸ εἶναι ἀπὸ τὸν υἱὸν, μὴ ἂν ἐγνώριζε τ υἱὸν αἰτίαν του, καὶ τὲτο συμπεραίνεται φανερὰ, ἐπειδὴ καὶ εἶναι δεύτερον ἀπὸ τ υἱὸν, ἡ ἐκεῖνο ὁπὲ εἶναι δεύτερον εἰς τὸν Πατέρα ἔχει τ αἰτίαν τε ἀπ' ἐκεῖνο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο λογαριάζεται δεύτερον. καὶ αὖ καλὰ φαίνεται ἕνας κάποιος ὑποβιβασμὸς εἰς τὸ δεύτερον, μὲ ὅλα τέτα ἐκεῖνος ὁ ὑποβιβασμὸς, δὲν φέρνει ὑποβιβασμὸν ὐσίας, ἀμὴ τάξεως καὶ ἀξιώματος, τὰ ὁποῖα δὲν σημαίνεσιν τιμὴν μηδὲ ἐξεσίαν, ἀμὴ τάξιν, ἀρχὴν, καὶ αἰτίαν, ἔσοντας καὶ τὸ πρῶτον εἶναι ἀρχὴ καὶ αἰτία τε δευτέρε, καὶ διὰ τέτο λέγεται δεύτερον, διατὶ γνωρίζει τὸν ἀρχὴν καὶ τὸν αἰτίαν τε ἀπὸ τὸ πρῶτον. καὶ ἔτζι ἡ διδασκαλία εἶναι παραδόσεως, καὶ λόγος καὶ δόγμα τῆς εὐσεβείας, τὸν ὁποῖον σέβεται καὶ φρονεῖ ὁ μέγας Βα-

βάλλομεν ταῖς ῥήσεσι τε, φαίεσθαι, ὅτι ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, καὶ οὐκ ἐκ μόνου τοῦ πατρός. Δεῖ τι πρὸς ταῦτα; ἰδοὺ τὸ μὴ μάταια σου. εἰς τὸ ζήτημα τῷ αἱρετικῶν καὶ Εὐνομίου λέγει ὁ Βασίλειος. Τίς γὰρ ἀνάγκη ἐν τῷ ἀξιώματι τῇ τάξει ζήτημα ὑπάρχειν τὸ πνεῦμα, ζήτημα εἶναι αὐτὸ καὶ τῇ φύσει; ἀξιώματι μὲν γὰρ δευτερεύειν τοῦ υἱοῦ, παρ' αὐτοῦ τὸ εἶναι ἔχον, καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβάνον καὶ ἀναγγέλον ἡμῖν, καὶ ὅλως ἐκείνης τὴν αἰτίας ἐξημμένον παραδιδόναι ὁ τῆς εὐσεβείας λόγος, φύσει δὲ τῇ ζήτῃ χρῆναι, ὅτε καὶ τῶν ἁγίων γραφῶν διεσάγμεθα, ὅτε ἐκ τῶν προειρημένων καὶ τὸ ἀκόλουθον δυνατὸν συλλογίσασθαι. ὡς γὰρ ὁ υἱὸς τῇ τάξει μὲν δεύτερος τοῦ πατρός, ὅτι ἀπ' ἐκείνου, καὶ ἀξιώματι, ὅτι ἀρχή, καὶ αἰτία τοῦ εἶναι αὐτὸν ὁ πατήρ, καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ ἡ πρόοδος καὶ προσαγωγὴ πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ πατέρα. φύσει δὲ οὐκέτι δεύτερος. δηλονότι ἡ θεότης ἐν ἑκατέρῳ μία. οὕτω δηλονότι καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, εἰ καὶ ὑποβέβηκε τὸν υἱὸν τῇ τε τάξει καὶ τῷ ἀξιώματι. οὐκετ' ἂν εἴη, καὶ ἀλλοτρίας ὑπάρχον φύσεως. Ἐὰν ὁ Βασίλειος λέγῃ, ὅτι τὸ πνεῦμα οὐδὲ τοῦ υἱοῦ τὸ εἶναι ἔχει, καὶ λαμ-

βά-

Ἐκκλησίας, ἀς ἐστὶ ὁποιος ἂν ἦ, δὲν εἶπε ποτὲ, καὶ σημείωσαι καλὰ τοῦτα τὰ λόγια, ὅτι ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἢ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ ὄχι ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἢ ὄχι ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ υἱοῦ. αὐ καιὸς δὲν τὸ εἶπε, φανερὰ μὴ ἦ τὸ εἶπεν ὁ Βασίλειος. καὶ καλὰ εὐρίσκεται εἰς ἐκείνους. ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς διχοσμήμιου τοῦ υἱοῦ, καὶ καὶ ψυχρὰ συμπεραίνεται, Τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς μόνου καθὼς τὸ ἀπεδείξαμεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἐγχειριδίου, καὶ ἐκεῖνο τὸ, μόνου, εἰς τέτοιον τρόπον εἰς τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ Πνεύματος βλαμμένον εἶναι ἀσύγαλον, καὶ ἀσυλλόγιστον.

Ἡ γνώμη τοῦ Βασιλείου εἶναι, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, αὐ καλὰ καὶ οἱ ἐναντίοι ἔφθασαν τὸ ῥητόν. Κεφάλ. κ'.

ΠΟΙΑΣ γνώμης εἶναι τολοιπὸν ὁ Βασίλειος, καὶ τί φρονεῖ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος; αὐ λογαριάζομεν καλὰ τὰ λόγια του, καὶ αὐ συμ-

ὅπου ἐσημάζοξαν & ἐξηγήσασιν, ὅλαις ταῖς ῥήσες τῶ Πατέρων, ἀπὸ ταῖς ὁποίαις δὲν ἐφαίνετον νὰ μπορεῖ νὰ συμπεραν θῇ, ὅτι ἐκ τὸ παῖρὸς μόνε ἐκπορεύε) τὸ πνεῦμα, καν εἰς ποτὲ δὲν ἐσημείωσε τέτοιαν ῥῆσιν, τὴν ὁποίαν αὐίσως καὶ ἤθελαν τὴν εὕρη εἰς κανένα τρόπον δὲν ἤθελαν τὴν ἀπαρνάσθ ἀσημείωτον. ἰδὲς τὸν Καματηρὸν Ἀνδρόνικον εἰς ταῖς Ἐπιτασίαις τε, τ Καβάσιλαν Νῖλον, τὸν Παλαμαῖν Γρηγόριον, καὶ ἄλλους, τῶ ῥητῶ τῶ Πατέρων ἀκριβᾶς ἐξεταστὰς, ποτὲ τοιῦτον δὲν ἐσημείωσ εἰς τὰ ῥητὰ τὸ Βασιλέως. καὶ οἱ ἐκ τῆς ἐναντίας μέρες Καθολικοὶ, ὅπου μὲ φρεσκότερην αὐτὸν & ἀκέλεσιν ἔκαμαν τὸ αὐτὸ, ἐξηγῶντας εἴπ & αὐ ἦτονε αἰκαλὰ & μικρὸν τῶ Πατέρων, τὸ ὁποῖον ἐφαίνε) νὰ εἶ) ἐναντίον τῆς ἐκπορεύσεως & ἐκ τὸ ὑοῦ, ποτὲ δὲν αὐάφεραν τοιῦτον τὸ Βασιλέως ῥητὸν. φανερὸν ὅπ δὲν ἦτονε. & αὐίσως & τὴν σημερινὴν δείσε) πώποτε, τοῦτο εἶ) δόλ & φθορὰ τῶν χισματικῶν. Καὶ νὰ ἐγὼ ὅπου λέγω τὸ φρεσκότερον, καὶ μὴ φθάξαιωθῆς, ὅτι ὄχι μοναχὰ ὁ Βασιλ, ἀμὴ κ ἄλλ τῶ Πατέρων τῆς Ἀναβλικῆς

Ἐκ-

☩ ἡ δουλεία περιφ ἀλλέως, ☩ πόσον ὁ Δα-
μασκηνὸς, ὅσον ὁ Βασίλ☩, ἢ ὁ Ἀθανά-
σιος δὲν λέγουσε τίποτ ἀπο τῦτο, ἀμὴ
ὅλο ☩ ἐναντίον, ἐγὼ ἀφίνοντας ἐτᾶτα τὰ
σοφίσματα, θέλὼ νὰ μὲν εἰπῶ ψέμματα, ἀ-
κολυθῶ, καὶ δέχομαι τὴν γνώμην τῆς
δυτικῆς Ἐκκλησίας, καὶ θαρρῶ εἰς τ Θεὸν,
ὅτι θέλουσε τὴν ἀκολυθήσ☩ ☩ τὴν δεχθῆ,
ὅσοι ἀγαποῦν τὴν σωτηρίαν τους. καὶ θέλὼ
νὰ μὲν εἰποῦν, ὅτι ἐμεῖς λέγομεν ἄλλα καὶ
ἄλλα, καθὼς ☩ μας ὁδηγᾷ ἡ προαίρεσις
καὶ τὸ ἐθελόβουλον τῆς γνώμης, θέλομεν
γράψ☩ ἀυτα τὰ ῥητὰ τῶν Ἁγίων, ☩ ἐκεῖνα
συμβάλλοντας ☩ μὴ ἄλλα τῶν ῥητὰ, θέ-
λομεν εὕρη τὴν ὀρθὴν ☩ ἀληθινὴν ἔννοιαν
τῆς γνώμης των, τὴν ὁποίαν ἀπέκει θέλομεν
τὴν στέρξ☩ αἰσίως καὶ ὁμολογοῦμεν Χρι-
στιανισμὸν ☩ ὀρθοδοξίαν. ☩ ἂς ἔχει τ προπά-
τορα τόπον ὁ Βασίλ☩ ζαὶ ☩ παλαιότερ☩.

Ὁ Βασίλ☩ λέγ☩, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκ-
πορεύεται ἐκ μόνε τῦ πατρὸς, τῦτο εἶ-
φανερὸν ψέμμα. διατὶ ὁ Βασίλ☩ εἰς
ὅλα τα ἐκεῖνα τὰ συγγράμματα, ὁπῦ ἐμεῖς
ἔχομεν ☩ τὰ διαβάζομεν, δὲν εἶπε ποτὲ τέ-
τοιαν προσταγὴν. καὶ οἱ χριστιανοὶ ἀυτοὶ

σιῶν, τὶς μόνον ναύαγ Χριστιανὸς καὶ παιδὶ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, δὲν θέλῃ καλλίτερα νὰ σφάλῃ μὲ τὸν Βασίλειον, καὶ τ Ἀθανάσιον, παρὰ νὰ ὀρθὰ φρονῇ μὲ χίλιους ἄλλους; ἢ πῶς λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, τὸ ὁποῖον εἶναι τόσον ὁ ἔπαινον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν Ἀνατολικὴν, & τὴν Δυτικὴν, εἰς τὰ δόγματα ὀρθοδοξότατον, ὅπου καλὰ εἶδε, & ἐσοχάσθηκεν ὅλα ἐτοῦτα ἀπὸ τὰ ῥητὰ τ Πατέρων, & ἀπὸ βιβλία ἀναμεσάτων δογματίζει, Ἐκ τοῦ υἱοῦ ἢ ἐλέγομεν, &, μόνον αὐτὸν ὁ πατήρ. πῶς θέλασιν οἱ Δυτικοὶ νὰ εἰποῦμεν ἐμεῖς ἐκεῖνο, ὅπου ἡ τὴν μάρτυρίαν Ἰωάννου τ Δαμασκηνοῦ, δὲν τὸ εἶπαν ποτὲ, μὴ ἢ εἰς τὸν κανένα τὸ ἔλεγαν, ὅπ τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. αὐτοὶ δὲν θέλουν ναύαγ σοφώτεροι τ Δαμασκηνοῦ, μὴ δὲ νὰ ξεύρουν τὶ πλειότερα περὶ τῆς Γραφῆς παρ' ἀπ' ἐκεῖνο, ὅπου θεολόγησε ὁ Δαμασκηνὸς.

Καὶ ἐγὼ ἀπάνω εἰς ἐτοῦτο λέγω πῶς ἔχουν δίκαιον, & ἐγὼ αὐτὸς μου ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην αὐτὸς καὶ τὸ φρόνημα ἐκεῖνο καθὼς αὐτοὶ τὸ φρονοῦσιν, ἀμὴ αὐτὸς

&

Τὸ ῥητὸν τῦ Βασιλείυ, ὅπου ἀναφέρουσι οἱ ἐναντίοι ναὶ λέγῃ, Τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεσθαι ἐκ μόνυ τῦ πατρὸς, ὄχι καὶ τῦ Βασιλείυ.

Κεφάλ. ιθ'.

Μου γράφουσιν ἀπό μη, ὅτι δύο σκοποὶ πολλοὶ καλοὶ ἀνθρωποι, φοβούμενοι τὸν Θεὸν, καὶ ὀπιμηνούμενοι τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν τῶν, οἱ ὁποῖοι λέγουν καὶ γράφουσι τὰ ῥητὰ τῶν Πατέρων, καὶ ὁμολογοῦσιν τὴν δύναμιν τῶν ὀνομάτων, καὶ γνωρίζουσιν ὅτι ἀληθινὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ, καὶ ὄχι ἐμπορεῖ ναὶν ἀλλοιῶς. ἀμὴ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ φαίνεται ἀδύνατον, καὶ ὄχι ἐμπορεῖ ναὶ πηκάουσιν, πῶς ἐτούτη εἶναι ἀλήθεια, ἔχοντας καὶ τοῦ λέγουν κάποιοι ἀπὸ τὸ ἅγιον βιβλίον τυπωμένον ἑλληνικὰ καὶ λατινικὰ, ἄλλοι λέγουν ναὶν τὸ Βασιλείυ, ἄλλοι τὸ Ἀθανασίυ, εἰς τὸ ὁποῖον φαίνεται φανερὰ, καὶ διαβάζεται, Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ναὶν ὄχι μόνυ τῦ πατρὸς. αὐτὸ λέγῃ τοῦτο ὁ Βασίλειος, ἢ ὡς εἶναι ὁ Ἀθανά-

βλύζῃ ἀπὸ τὸν πατέρα.

Καὶ καθὼς δὲν εἶχε ἰδίωμα τοῦ παιδὸς τὸ προφάλλειν ἐξ αὐτοῦ καὶ προβάλλειν, εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον λέγομεν, ὅτι αὐ καλεῖ προχέειν, καὶ ἐκβλύζῃ, καὶ πηγάζῃ τὸ πνεῦμα ὁ υἱὸς ὄχι διὰ τοῦτο λέγεται θεοπάτωρ ὁ υἱὸς, καθὼς λέγεται θεοπάτωρ ὁ πατήρ. καὶ τοῦτο δείχνεται φανερά. τὸ πνεῦμα προηγουμένως ἐκχεῖται καὶ ἐκπορεύεται πρῶτ' παιδὸς, καὶ ὄχι διὰ τοῦτο λέγεται θεοπάτωρ ὁ πατήρ. ἀμὴ λέγεται θεοπάτωρ μόνον διὰ τ' μονογενῆ υἱὸν, ὁ ὁποῖος γεννᾶται ἐξ αὐτοῦ. διατὶ αἰσίως καὶ λέγεται θεοπάτωρ ὁ πατήρ, ἐπειδὴ ἐξ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, νὰ καὶ τοῦτο τὸ πνεῦμα διάφορον γόνος Θεοῦ. καὶ πόθεν θέλῃ κληθῇ μονογενὴς ὁ υἱὸς, ἔχοντας καὶ γόνος καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀμὴ δὲν λέγεται κατὰ τοῦτον τὸν νοῦν, καὶ πλανοῦνται τὰ ὅμοια λέγοντες. διατὶ ὅτι θεοπάτωρ ὁ πατήρ, διατὶ γεννᾶ τὸν υἱὸν, καὶ ὄχι διατὶ ἔχει τινὰ ὑπάρξιν ἐξ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ ἔτζι ὁ υἱὸς δὲν λέγεται θεοπάτωρ, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἔχει υἱὸν, καὶ τὸ αὐτὸ λέγεται καὶ περὶ τοῦ Πνεύματος τ' ἁγίου. καὶ τοῦτο ὅτιν ἴδιον τοῦ παιδὸς καὶ τ' αὐτοῦ ὑποστάσεως κατ' ἐξαίρετον.

Τὸ

γεννητῶς ἐξ αὐτῆς ἔτε ἀμέσως, ὡς ὁ υἱός, ἀμὴ εἴη ἐξ αὐτῆς διὰ τῦ υἱοῦ κατ' ἄλλον τρόπον ὑπάρξεως. καὶ λέγε διὰ τῦτο ὁ πατὴρ πηγαία θεότης, εἰς τοσον ὅτι ἐ τὸ ἀπλῶς προβάλλειν καὶ τὸ προβάλλειν ἐξ ἰσου παρόμοιον ἴδιωμα ἐν τῇ θεοτόκῳ θεότητι. διατὶ αὐτῶς ἐ τὸ πνεῦμα ἤθελ' ἦναι προσεχῶς ἐ ἀμέσως ὡς ὁ υἱὸς ἐκ τῦ πατρὸς, ἐδὲις τῶν Πατέρων ποτὲ ἤθελε τολμήσῃ νὰ θεολογήσῃ καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τῦ υἱοῦ. ἀμὴ διατὶ οἱ Πατέρες δογματίζυσι τὸν υἱὸν προσεχῶς καὶ ἀμέσως εἶναι ἐκ τῦ πατρὸς, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τῦ υἱοῦ ἐκ τῦ πατρὸς, λέγυσι νὰ ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα εἰς πολλὰ των συγγράμματα. καὶ εἰ τὸ πνεῦμα ἦναι ἐκ θεοτόκυ ἀρχῆς τῦ πατρὸς καὶ ἦναι ἀπὸ πηγὴν καὶ βρύσιν τὸν υἱὸν, ἀμὴ ὄχι ἰδίαν καὶ μοναδικὴν πηγὴν καὶ βρύσιν ἔξω ἀπὸ τὸν πατέρα. διατὶ ἀκόμη πατὴρ εἶναι πηγὴ τῦ πνεύματος, καὶ ὁ υἱὸς εἶναι πηγὴ τῦ πνεύματος, ἀμὴ ὁ πατὴρ εἶναι καὶ λέγεται πηγὴ τ' πνεύματος ἦναι πηγαία θεότης καὶ ἀναρχον ἄπορον. ὁ υἱὸς πηγὴ ἐπειδὴ ἀπὸ τὸν ἐμπορον τῦ φυσικῶ καὶ ἰσοθέως προχέει τὸ πνεῦμα, ὅπῦ ἀνα-

βλύ-

Τὸ προβάλλειν καὶ προάγειν τὸ πνεῦμα ἐκ ἔστι παιδικὸν ἰδίωμα. Κεφάλ. ιή.

Ἀπὸ ἐτέρων ὅλα φαίνεται φανερὰ ὁ παραλογισμὸς ἐκείνων, ὁπὲρ λέγουσι τὸ προβάλλειν, καὶ προάγειν ἐξ αὐτοῦ ναίειν ἰδίωμα τοῦ παιδὸς, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Πατέρας ναίειν μόνῳ προβολὴν τοῦ πνεύματος, ἐπειδὴ δὲν ἐμπορεῖ νὰ κοινωνήσῃ τῷ υἱῷ ἐκείνο ὁπὲρ εἶναι ἴδιον αὐτοῦ. οἱ Θεολόγοι ἀρνοῦνται τὸ προάγειν ἐξ αὐτοῦ, καὶ τὸ προβάλλειν ναίειν ἴδιον τοῦ παιδὸς, διατὶ τὸ εἰπῆς ἁπλῶς τὸ προάγειν ἰδίωμα Παιδικὸν, ἤθελ' εἶναι καὶ τὸ πνεῦμα υἱὸς, ἐπειδὴ προβάλλει καὶ προάγει ἐκ παιδὸς. ἀληθινὸν εἶναι ἰδίωμα τοῦ παιδὸς εἶναι τὸ γεννητῶς προάγειν, διατὶ ἐκεῖνο ὁπὲρ προάγει, ὡς υἱὸς, προάγει ὡς ἐκ παιδὸς. ἀμὴ ὡς ἐκ Θεοῦ τῆς πηγαίας θεότητος προέρχονται καὶ πηγάζουσι διαφόρως ὁ υἱὸς, καὶ τὸ πνεῦμα, ὁ υἱὸς γεννητῶς καὶ ἀμέσως. διὰ τοῦτο καὶ πατὴρ καὶ θεόγονος θεότης ἡ πηγαία θεότης λέγεται ἐν τῇ γεννήσει τοῦ υἱοῦ. τὸ πνεῦμα ὅτε γεν-

πέρας ἐξυτιωῆς τῆς ωεφόδου, διὰ νὰ μιὼ εἶ πνεῦμα ὁ ἕνας τῦ ἄλλυ. καὶ τὸ ωεφβάλλεσθαι νοεῖ καὶ τῶν δυωνῶν. διμπ καὶ οἱ δύο, καθὼς λέγει ὁ Νύσσης Γρηγόριος νοουμῦ ὁμοεδὲς ἀπὸ τῆς τῦ πνεύματος ὑποστάσεως. καὶ διὰ τῦτο λέγει ἐξ ἀμφοῖν τὸ πνεῦμα. διατὶ αὖ δὲν ἦτον ἐξ ἀμφοῖν ἐτῦτοι οἱ δύο δὲν ἠθελαν νοηθῆ ωεφῶτα ἀπὸ τιὼ ὑπόστασιν τῦ πνεύματος, ἀμὴ νοουμῦται, ὁλοιπὸν τὸ ἐξ ἀμφοῖν. Ἄκουε τὸν Νύσσης ὁπῦ διδάσκει τὰ ὅμοια εἰς τὸ λόγον κῆ Μακεδονιανῶν. Ἐφ' ὧν γὰρ ἡ κῆ τὸ ἀγαθὸν ἐνέργεια ἐδεμίαν ἐλάττωσιν ἢ ωδιαλλαγιὼ ἔχει, πῶς ἔστιν ὅλογον τιὼ κῆ τὸν ἀριθμὸν τάξιν ἐλαττώτεως τινος τῆς κῆ φύσιν ωδιαλλαγῆ, οἱεῶς σημεῖον εἶ. ὥσπερ αὖ εἴπις ἐν ξιστὶ λαμπάσι διηρημένω βλέπων τιὼ φλόγα, αἰτίαν ἂ τῦ ξίτου φωτὸς ὑποτιθέμενα εἶ τιὼ ωεφὶτιω φλόγα ἐκ διαδόσεως διὰ τῦ μέσου τὸ ἄκρον ἐξάψας, ἐπεῖτα καταπαύζειν ἐν τῇ ωεφὶτη φλογὶ τιὼ θερμασίαν, τῇ ἂ ἐφεξῆς ὑποβεβηκέναι, καὶ ωρὸς ἔλαττον ἔχειν τιὼ ωδιαλλαγιὼ, τιὼ ἂ ξίτιω μηδὲ πῦρ ἔτι λέγεσθαι, κἂν ωδιαπλησίως καίῃ, φαίνῃ, κῆ πάντα τ' πυρὸς ἐργάζῃ.

Τὸ

βλημα, μήτε ὁ υἱὸς ἀλλάσσῃ εἰς πατέρα, μὴ ἢ τὸ πνεῦμα σύγχυσιν ἀπὸ τὰ ἴδιά του. Τὸ προβάλλειν τοίνυν, ἐπειδὴ δὲν φέρει σύγχυσιν, ἀμὴ ὅλον τὸ ἐναντίον, αἰσίως καὶ δοθῇ τῷ υἱῷ, καὶ σώζει τὴν τάξιν, καὶ τὴν χέσιν τὴν διάφορον τῆς Τριάδος, θέλει κοινωνήσῃ τῷ υἱῷ ὁ πατέρας, καὶ ἔτζι τὸ πνεῦμα θέλει ἦναι πνεῦμα καὶ τοῦ υἱοῦ. καὶ τὸ πνεῦμα δὲν θέλει ἦναι ἐλλιπὲς, μὴ προβάλλοντας, καθὼς καὶ ὁ υἱὸς μὴ γεννῶντας. ὅπου αὐ ἤθελε προβάλλει ἤθελε ἦναι ἐλλιπὲς. διατὶ ἢ ἤθελε προβάλλει τὸν ἑμαυτόν του, ἢ ἄλλο πνεῦμα. καὶ ἔτζι ἤθελε πάλι ἡ προβολὴ εἰς ἄπειρον. τὴν ὁποίαν οὐδὲ σὺ θέλεις τὴν καλέσεις τελείαν. Μὴ ἴ λέγω ὅτι τὸ προβάλλειν προϋποθέτει τῆς τοῦ υἱοῦ ὑποστάσεως, ἐπειδὴ αἴτιατὸς ὁ υἱὸς, καὶ διατοῦτο ὁ πατέρας δὲν θέλει τὸ κοινωνήσει τῷ υἱῷ. διατὶ ὁ πατὴρ προϋποθέτει τοῦ υἱοῦ τὸ αἰτίῳ εἶναι κατ' ἐκπόρευσιν, ἐπειδὴ καὶ ἐτοῦτο εἶναι ἄλλο τρόπο ὑπάρξεως, ἄλλα τὸ αἰτίῳ τῷ κατ' ἐκπόρευσιν νὰ προβολὴ εἰς τὴν ὁποίαν ὁ υἱὸς δὲν νοεῖται μηδὲ ὁμοιάζει, μηδὲ ὁπόπου τοῦ υἱοῦ. διατὶ κανένας ἀπὸ τοὺς δύο αἰτίατους εἶναι, ὡσὰν ἀρχὴ καὶ

πη-

ἡ γέννησις ὡς ἀρχὴ νοεμένη, καθὸ εἶ εἰς τὸν πατέρα, νοεῖται ὁμοφυὲς ἀπὸ τὸ τέλ☩ τῆς, καὶ διὰ τῦτο νοεμένη ὁμοφυὲς ἀπὸ τὴν ὑπόστασιν τῦ υἱοῦ, δὲν ἐμπορεῖ νὰ ὑπομένῃ εἰς τὸν υἱόν. διατὶ ὅπ☩ αὖ εἶ εἰς τὰ πρόσωπα τῆς θείας Τριάδ☩ δὲν νοεῖ πρᾶγμα ἀπὸ τὴν ὑπόστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶ. διὰ νὰ μὴ συμβῇ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο, ἢ νὰ νοῆται ὁμοφυὲς ☩ ὕστερα τὸ αὐτὸ πρᾶγμα αὐτάμμα, ἢ νὰ ἔχωμεν πλῆθ☩ υἱῶν. δὲν γεννᾷ τοιπὸν ὁ υἱός, ἀμὴ προβάλλει ☩ τὸ ἀκόλουθον. προβάλλει ὁ Πατέρας τὸ πνεῦμα, καὶ εἰς τὸ προβάλλειν τὴ κοινωνᾷ, ὅσα δὲν νοοῦνται πρᾶγμα ἀπὸ τὴν ὑπόστασιν αὐτῦ, καὶ διὰ τῦτο δὲν ἐμπορεῖ νὰ τὴ κοινωνήσῃ, μηδὲ τὸ προβάλλειν, μὴ γὰρ τὸ γεννᾷν, ὃν ἔοπον μηδὲ τῦ υἱοῦ τὸ γεννᾷν. διατὶ ἐτῦτα νοοῦνται ὁμοφυᾶ, εἰς τὸν πατέρα. ἀμὴ μηδὲ τὸ γεννᾶσθαι θέλει ἦσαι εἰς τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐλέγετο τέλ☩ τῆς γεννήσεως. διατὶ πρᾶγμα νοεῖ ἡ ὑπόστασις τ☩ υἱῦ, πρᾶγμα τῦ πνεύμ☩τ☩. ἀμὴ τὸ προβάλλειν ἔσονται ☩ δὲν νοεῖ ὁμοφυὲς ἀπὸ τὴν ὑπόστασιν τῦ υἱοῦ, ἐδὲ ἐναντιῦται τῇ ὑποστάσ☩. διατὶ διὰ τῦτα μηδὲ ὁ πατέρας λέγε☩ υἱὸς ἢ προ-

βλη-

ἄτοπον ἀπορεῖς λέγοντας, πῶς ἔσαι τὸ κοινὸν ἰδιότης; ἔχεις τοῦτου διδάσκαλον τὸν Νύσσης. καὶ οὐ ξέχεις εἰς Φώτιον Ϲ εἰς τοὺς ὁμοίους.

Γεννᾷ ὁ Πατέρας τὸν Υἱὸν ἀληθινά, καὶ μὲ τὴν αὐτὴν γέννησιν τὸ δίδᾳ ὅλα ἐκεῖνα, ὁπὸ δὲν κάμνουν σύγχυσιν, μηδὲ ἐναντιοῦνται τῆς ὑποστάσεως. καὶ ἐπειδὴ εἰς τὴν παιδικὴν ὑπόστασιν ἡ θεία φύσις ἔχει τὸ ἄναρχον, ἢ ποτε ἠδυνάτου νὰ τὸ κοινωνήσῃ τοῦτο τὸ Υἱοῦ, ἐπειδὴ κ' τὴν ὀπίνοιαν τὴν ἐδικήν μας τὸ νοεῖμεν πρέπει πρῶτα τὴν ὑπόστασιν τοῦ Υἱοῦ. διατὶ ὁ Υἱὸς ἔχει ἀρχήν, δὲν λέγω χρονικὴν, ἀλλὰ παιδικὴν. μηδὲ ἐμπορεῖ νὰ τοῦ δώσῃ τὸ νὰ γεννᾷ. Ἵνα μὴ, καθὼς λέγει ὁ Βασίλειος, πλῆθος ἄπειρον ἀποκατασῇ ἡμῖν ἡ Τριάς, υἱοὺς ἐξ υἱῶν γεννῶσα. Καὶ τοῦτο εἶναι ἡ αἰτία. διότι ἡ γέννησις αὐτάμα μὲ τ' ἀρχὴν ἀποκτᾷ Ϲ τὸ τέλος. Ϲ λέγω τέλος ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖο τελειόνει ἡ περίοδος, ἀρχὴν ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀρχινίζει, ὄχι διὰ μέσου τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους, χρονικὴν ἀμὴ ὑπόνοιαν, καὶ μόνη ὑποθεωρουμένη, ἡ ὁποῖα εἰς τὸν γεννῶντα εἶναι ἀρχὴ, εἰς τ' γεννητὸν τέλος, τὸλοιπὸν

ἡ

ὅτι δὲν ἔστι κοινὸν τῦ πνεύματος. καὶ ὅτι δὲν ἔστι ἑνὸς ἀμὴ δύο προσώπων, τῦτο λέγεται κοινὸν τῶν δύο προσώπων, ὅταν ἰδίως εὐρίσκεται εἰς αὐτὰ, καὶ λέγεται ἰδιότης αὐτῶν. καὶ αὖ δὲν πιστεύῃς τῶν ἁλλωνῶν, πίσευσον εἰς τὰ λόγια Γρηγορίυ τῦ Νύσσης, ὁ ὁποῖος ξεκαθαρίζει τὸ κοινὸν καὶ τὸ ἴδιον τῶν δυῶν ὑποστάσεων, καὶ τὸ ἀνήκειν εἰς τὴν ζίτησιν, εἰς τὴν ὁμιλίαν εἰς τὸ, Πάτερ ἡμῶν. Ὅτε γὰρ ὁ υἱὸς ἐκ τῦ πατρὸς ἐξῆλθε, καθὼς φησὶν ἡ Γραφὴ, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἐκπορεύεται. ἀλλ' ὥσπερ τὸ αὐτὸ αἰτίας ἔστι μόνυ τῦ πατρὸς ὂν, τῶν υἱῶν καὶ τῶν πνεύματι ἐφαρμοθῆναι δὲ δυνάται, ἔτσι τὸ ἔμπαλιν ἐξ αἰτίας ἔστι, ὅπερ ἴδιόν ἐστι τῦ υἱοῦ καὶ τῦ πνεύματος, τῶν πατρὶ ὁπωσεωρηθῆναι φύσιν ἐκ ἔχει. Κοινοῦ ὄντος τῶν υἱῶν καὶ τῶν πνεύματι τῦ μὴ ἀγεννήτως ἔστι πάλιν ἄρκτον τὴν ἐν τοῖς ἰδιώμασιν αὐτῶν διαφορὰν ἐξευρεῖν. Ἴδες πῶς ἰδιότης τῶν δύο προσώπων ἐκάλεσε τὸ ἐξ αἰτίας ἔστι αὐτά. καὶ πῶς ἀπέδειξεν ἔστι κοινὸν τοῖς αὐτοῖς δυσὶ προσώποις τὸ μὴ ἀγεννήτως ἔστι αὐτά, τῦ δὲν ἔστι ἄλλο παρὰ τὸ ἐξ αἰτίας ἔστι αὐτά; καὶ σὺ ζαὶ ναίαι κάπι τὰ

ἀτο-

ἂν τὸ καταλάβῃς ἢ ἀντίθεσιν, τὸ ἕνα μέρος τῆς ἀντιθέσεως παύσετε λέγοντες εἰς τὰ δύο. εἰς ἕζουσιν τὸν ζόφον τὸ γεννητὸν, καὶ τὸ ἀγέννητον, καὶ τὸ ἐκπορευτὸν, καὶ ἀνεκπόρευτον εἶναι κοινὸν τῶν δύο. διατὶ ἔσονται καὶ ὁ Θεὸς εἶναι ἀληθινὰ τέλειος, ἀΐστως καὶ εἰς κανένα πρᾶγμα μία ὑπόστασις ἀπὸ τὰ δύο διαφέρει, ἐκεῖνο ἀγνοοῦντας τὸ ἢ ἀντίθεσιν ἀναγκαίως θέλει εἶναι κοινὸν τῶν δύο. διατὶ ἐκβάλλοντας τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ ζῶα, ἀναγκαίως ἀφάνει τὰ δύο. καὶ ἰδὲς ἀκέβαν. τὸ γαῖμα δίχως γεννᾶσιν, ἢ δίχως ἀρχὴν διαφέρει τὸν πατέρα ἀπὸ τὸν υἱὸν καὶ ἀπὸ τὸ πνεῦμα. καὶ διὰ τοῦτο τὸ γαῖμα γεννητῶς ἤτοι ἐξ ἀρχῆς εἶναι κοινὸν τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος. τὸ γαῖμα γεννητῶς ουσιάζει τὸ πρόσωπον τοῦ υἱοῦ καὶ τὸ διαφέρει ἀπὸ τὰ ἄλλα δύο. καὶ ἔτζι τὸ ἐναντίον εἶναι κοινὸν τοῦ παιδὸς καὶ τοῦ πνεύματος, τὸν αὐτὸν ζόφον τὸ γαῖμα κατ' ἐκπόρευσιν διαφέρει τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὸν υἱὸν καὶ πατέρα, καὶ διὰ τοῦτο τὸ μὴ κατ' ἐκπόρευσιν εἶναι, ὅπου εἶναι τὸ ἐναντίον, εἶναι κοινὸν ἐξ αἰτίας τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ παιδὸς. καὶ διὰ νὰ συμπεράνομεν, εἶναι κοινὸν τοῦ παιδὸς καὶ τοῦ υἱοῦ,

ὅτι

καὶ ἔχῃ τὸ εἶναι λόγως ἐκπορεύσιν, καὶ τὸν δεύτερον τρόπον εἶναι κοινὸν τῦ πατρὸς καὶ τῦ υἱοῦ. διατὶ κανένα ἀπὸ τᾶτα ἔχῃ τὸ εἶναι εἰς ἑτοῦτον τὸν τρόπον. Πῶς τοιπὸν λέγῃς, ὅτι τᾶ κοινὰ τῶν δύο, εἶναι κοινὰ καὶ τῶν τριῶν; αὐμιλεῖς διὰ τὰ φυσικὰ, ἤγουν τὸν ἀγιασμὸν, τιὼ δυάμιν, καὶ τὰ ἄλλα, δὲν ἀμφιβάλλομεν. ἀμὰ αὐ ἀγροικᾶς τᾶ διακεκριμένα τῶν ὑποστάσεων, ψεύδεσαι. διατὶ ἔσοντας καὶ νὰ τὰ φιλοσοφᾶμεν εἰς δύο τρόπους καὶ ἀρχιὼ & τέλος, τὸ πρᾶτον αὐ τὸ πάρη κανεὶς κοινὰ, κατὰ τᾶτο τὰ δύο εἶναι κοινὰ τῶν δυῶν, καὶ τιὼ ἀρχιὼ δηλονότι καὶ τὸ τέλος. ἀμὰ πέρνοντας πλέον κοινὸν καὶ τιὼ διάκεισιν, καὶ ὡς καθόλου τὸ κατ' αἰτίαν, ἐκεῖνο πρὸς τιὼ ἀρχιὼ λέγομεν αἴτιον, πρὸς ἢ τὸ τέλος λέγομεν αἰτιατόν. καὶ καθὼς δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ αἰτιατὸν νὰ ἦναι κοινὸν τῶν δύο πρωτοτύπων, ἀμὰ ἀληθινὰ εἶναι τᾶ υἱοῦ καὶ τᾶ πνεύματος, ἔτζι δὲν εἶναι ἄτοπον, ἀμὰ πρεπασότερα ἀναγκαῖον τὸ αἴτιον νὰ ἦναι τῶν δυῶν. διὰ νὰ εἶναι τὸ μέσον τᾶ πνεύματος μέσον, καὶ ἕνας συνδεσμος ἀληθινὸς νὰ συνδέῃ τᾶ ἄκρα, ἔσοντας καὶ αἰτιατὸν καὶ αἴτιον. καὶ πάλιν

αὐτὸ

πνεύματος πνεῦμα, διατὶ αὐ εἰπῇς πνεύματι τῷ πνεῦμα, ὁμολογᾷς δύο πνεύματα, καὶ τὸ ἓν πνεῦμα θέλῃ ἦναι πνεῦμα τὸ ἕμαυτοῦ του.

Μάθε φελοσότεφον εἰς τὴν Τριάδα εἶναι δύο συνδυασμοὶ, ἢ αὐ θέλῃς συζυγίας. καὶ εἰς ἑτοῦτα τὰ ζῶα δύεται κάτι τὶ κοινὸν τὴν δύο φεφσώπων καὶ ἴδιον, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἴδιον, μήδ' εὐείσηε εἰς τὸ ζῆτον. τὸ ἀγλύνητον λέγε εἰς δύο ζόπους, εἰς ἕναν, ὅταν σημαίνῃ φεφσωπον διχως ἀρχὴν καθὼς λέγομεν τὸ πατέρα ἀγλύνητον, εἰς ἄλλον, ὅταν τὸ φεφσωπον δὲν εἶναι γλυπημένον καθὼς ὁ υἱὸς, καὶ ἔτζι λέγομεν τὸ πνεῦμα ἀγλύνητον. τὸν αὐτὸν ζόπον καὶ τὸ γλυπτὸν, ὅταν σημαίνῃ ἐκεῖνο ὁπὸ ἔχῃ ἀρχὴν, καὶ ἐκεῖνο ὁπὸ ἔχῃ τὸ εἶναι φυσικῶς, ἀμὴ κατ' ἐκπόρευσιν, καὶ τὸ ἐναντίον ἐκεῖνο, ὁπὸ δὲν ἔχῃ ἀρχὴν, μὴ ἔχῃ τὸ εἶναι κατ' ἐκπόρευσιν. ἀπὸ τοῦτα τὸ ἀγλύνητον καὶ τὸ δεύτεφον σημαινόμενον εἶναι κοινὸν τοῦ παζὸς καὶ τοῦ πνεύματος διατὶ ἀπὸ τοῦτα τὰ δύο ἄδενα ἔχει τὴν γλύνησιν εἰς τὸ εἶναι. τὸ γλυπτὸν εἰς τὸ φεφσωπον σημαινόμενον εἶναι κοινὸν τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος. διατὶ καὶ τὰ δύο εἶναι ἐξ αἰτίας. τὸ

που συλλογίζεσθαι. εὑρίσκει, τί ἐστὶ Θεὸς. καὶ τί κοινὸν καὶ ἴδιον ἐν τοῖς τρισὶ προσώποις τῆς Θεότητος. ἀπὸ τοῦ ἰδιώματος. Εἶναι κοινὸν ἡ προβολὴ, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος, τὸ λοιπὸν δὲν εἶναι ἴδιον, καὶ μὴ ὄντας ἴδιον ἑνὸς προσώπου, ἀνάγκη ναίναι καὶ τῶν τριῶν, καὶ ἔτζι θέλει ἦσαι κοινὸν, καὶ ἀκολούθως τὸ πνεῦμα ἀπόμη θέλει προβάλλῃ. ἀμὴ τοῦτο εἶναι βλάσφημον, καὶ λοιὸν ἀπόφθεγμα. Ἀπὸ μὲ εἴπασιν οἱ σοφοὶ ἐτοῦτοι, πῶς ἀπὸ τοῦ Πατέρας εἶπε ποτὲ, ὅτι τὰ κοινὰ τῶν δυῶν, εἶναι κοινὰ καὶ τῶν τριῶν; δὲν θέλω τὸ εὕρη ποτὲ. καὶ ὅταν λέγῃ ὁ θεῖος Γρηγόριος, τὰ τῶ παιδὶ καὶ υἱῶ προσόντα, τῶ πνεύματι ἐνέναι, ἀπὸ μάθωμε, ὅτι ὁ ἅγιος Πατέρας μιλῶντας κατὰ τῶν πνευματομάχων, ὁποῦ ἀρνοῦνταν τὴν θεότητα, ὅλα τὰ δόξαζαν τῶν προσώπων ἔλεγε, ὅσα εἶναι εἰς τὸν πατέρα καὶ εἰς τὸν υἱὸν τῆς θεότητος καὶ τῆς οὐσίας ἴδια, εἶναι καὶ εἰς τὸ πνεῦμα. καὶ ὅτι ἐτούτη εἶναι ἡ ἀλήθεια, μάθετο ἀπὸ τὸν Κύριλλον ὁποῦ κράζῃ τὸ πνεῦμα κοινὸν παιδὶ καὶ υἱῶ. οἷς γὰρ τὸ πνεῦμα κοινὸν, ἔσται πάντως καὶ τὰ τῆς οὐσίας ἀδιαίρετα. διατὶ λέγει παιδὸς πνεῦμα καὶ υἱοῦ πνεῦμα, ἀμὴ δὲν λέγει πνεῦ-

τῶν μικρὰ κομιδῇ τι ἔλαττόνα, καὶ πολλῷ πολὺ τῆς ἀξίας ἐνδεέστερα. πάντα γὰρ, καθὼς ὁ αὐτὸς Κύριλλος λέγει, ἀσφέξει θεὸς.

Ἐς τὴν Τριάδα δ' εἶσι νοηταὶ κοιναὶ τῶν δύο προσώπων, ὅπερ δὴν εἶναι κοινὰ τοῦ Ἑνὸς τοῦ. καὶ ἔτζι εἶναι κοινὰ καὶ ἴδια τῶν δυο προσώπων.

Κεφάλ. ιζ'.

Λέγουσι πάλιν ἄλλοι. αἴσως καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἡ ἐκπόρευσις ἐτούτη ἡ ἐνεργητικὴ, ἢ αὐθέλητος ἡ προβολὴ εἶναι κοινὴ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ εἶναι ἰδιότης αὐτῶν. καὶ ἔτζι θέλει εἶναι τὸ κοινὸν ἰδιότης. ἀμὴ αὐ δὲν εἶναι κοινὰ, πῶς ἐσύ μου λέγεις, ὅτι ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ; δίχατι ἕνα χαλᾷ τὸ ἄλλο. Ἂν εἰπῇς ὅτι μέρος τοῦ πνεύματος ἐκπορεύεται ἐκ πατρὸς καὶ μέρος ἐκ τοῦ υἱοῦ, τοιπὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σύγκειται ἐξ αὐίσων μερῶν καὶ ἐκ διαφόρων αἰτίων. ἄλλο γὰρ ὁ πατὴρ καὶ ἄλλο ὁ υἱός. Τὶς δὲν χαλᾷ τὴν λεπτολογίαν; παίζει μὲ τὴν ἀλήθειαν ὅσις εἰς τοῦτον τὸν ζόρον

πον

σαι τῷ ὅλῳ σώματι πάντα ἐνεργῶν, ὅσα-περ αὐ δόξῃ τῇ διανοίᾳ, καταχρίῳ δὲ σωθήσως τῷ δακτύλῳ πρὸς τῦτο κεχρημένος. ἔστω τὸν μὲν τῦ Θεοῦ λόγον ἐξ αὐτῦ καὶ ἐν αὐτῷ φυσικῶς ἡρμοσμένον, ἵν' ἔτως εἴπω καὶ ἐμπεφυκότα λογιζόμεθα. ἐν ᾧ τῷ υἱῷ φυσικῶς τε καὶ ἀσωμάτως διήκειν φαῖμεν παρὸς τὸ πνεῦμα, δι' ὃ τὰ πάντα χρίων ἁγιάζει. ἀκουσῶμεν ἀλλόφιον, ἀδὲ ἀπεξενωμένον τῆς θείας ἀσίας φαίνεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς ὂν ἐν αὐτῇ φυσικῶς, ὥσπερ οὖν ὁ τῦ σώματος δάκτυλος ἐν τῇ χειρὶ, ὁμοφυὴς ὢν αὐτῇ, καὶ ἡ χεὶρ οὖν πάλιν ἐν τῷ σώματι ἔχ ἑτεροῦσιν πρὸς αὐτὸ τυγχάνουσα. καὶ εἰς ἄλλον τόπον ὁ αὐτὸς καλεῖ τὴν πατέρα ῥόδον, τὸν υἱὸν αὖθις, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὄσμην. συμπεραίνομαι καὶ ἐμεῖς, ὡς ἂν ὁ δάκτυλος κρέμεται διὰ τῆς κορμῆς διὰ τῆς χειρὸς, καὶ διὰ τῦ ῥόδου διὰ τῦ αὖθις ἥκει ἡ μυρεσδία, ἔτζι καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τῦ παρὸς διὰ τῦ μονογενοῦς. καὶ τῦτα ζῶν εἰς ὑπόδειγμα φανερὰ δεδώκασι τὴν ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματος καὶ ἐκ τῦ υἱῦ. κἂν εἰ σφόδρα, καὶ τὰ τοιαῦτα

νλω ὐσίαν, ἀναφέρονΤας, πῦρ Ϲ φλόγα Ϲ φῶς. καὶ ὁ Κύριλλος, ῥίζαν καὶ κλάδον Ϲ καρπόν. εἰς οἷον ξόπον ϑλοιπόν, διὰ νὰ μλὼ μάκρηγορῶ, διὰ ϑῦ πνεὸς ἐκ τ' φλογὸς ἐκλάμπῃ τὸ φῶς, Ϲ ὁ καρπὸς ἐκ τῆς ῥίζης διὰ τ' κλάδυ, τ' αὐτὸν ἐκ τ' παῤῥὸς διὰ τῦ ὑοῦ τὸ πνεῦμα πέμπῃ, ἀναβλύζῃ καὶ ἐκπορεύῃ. Ἄλλοι πάλιν ὠνόμαϛ τὸν ὑὸν χέρι, δάκτυλον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πέρνοντας ταῖς ἀφορμαῖς ἀπὸ τλὼ ϑείαν ϒραφλὼ. καὶ τὸ Ϲ Ϲ ἐξεκαϑάρισεν ὁ Κύριλλος ἐν τοῖς Θησαυροῖς, λέγοντας. φησί πυ Χριϛὸς Ἰυδαίοις πρὸς διαλεγόμλυος. Εἰ ἢ ἐν δακτύλῳ Θεῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ Δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τῦ Θεῦ, καὶ δάκτυλον ἐνϑάδε φησὶ τὸ πνεῦμα Ϲ ἅγιον, ξόπον τινὰ τῆς ϑείας ὐσίας ἐκπεφυκὸς, Ϲ φυσικῶς αὐτῆς ἐκκρεμάμλυον, ὥσπερ καὶ ὁ δάκτυλος ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης χρὸς βραχίονα μλὺ χὶ Ϲ δξιὰν Θεοῦ τὸν ὑὸν ἀποκαλῦσιν αἱ ϑεῖαι ϒραφαί ῃ τ', ἔσωσεν αὐτὸν ἡ δξιὰ αὐτ' καὶ ὁ βραχίων ὁ ἅγιος αὐτ'. Ϲ πάλιν. Κύριε ὑψηλός σου ὁ βραχίων, Ϲ ἐκ ῆ δξιά ϲ, γνόντες ἢ αἰχμωθησόμενοι. ὥσπερ οὖν ὁ βραχίων φυσικῶς ἐκκρεμα-

τὸν υἱὸν τῇ πηγῇ, & τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τῷ ποταμῷ. & ἂν καλὰ δὲν τὰ στέργῃ εἰς ὅλα, διὰ νὰ μὲν ὑποπεύσωμεν καμίαν ῥύσιν θεότητος, ὅπου νὰ μὲν ἔχῃ βάσιν σάπιον μηδὲ σαθερὰν, καὶ τὸν Τελάδα ἕνα τῷ αἱμάτῳ καθὼς εἶπε ἐκεῖνα, μὲ ὅλα τοῦτα εἰς τὰ ἄλλα ὅλα δέχεται τὸν παρομοίωσιν. ἐπούτλω τὸν εἰκόνα στέργοντας τὸν καὶ ἐγὼ ὑπάγω εἰς ἐτοῦτον τὸν τρόπον. Καθὼς χύνεται ὁ ποταμὸς ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ διὰ τῆς πηγῆς, ἔτζι & τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀναβλύζει, & χύνεται ἐκ τοῦ πατρὸς διὰ τοῦ υἱοῦ. Ὁ αὐτὸς Γρηγόριος εἰς τὸν αὐτὸν λόγον, ἥλιον ἐνεθυμήθην καὶ ἀκτῖνα & φῶς. ἀμὴ μηδὲ ποῦτο εἰς ὅλα τὸ ἐπαινᾷ, φοβάμαι νὰ μὲν ὑπονοηθῇ συνάθεσις εἰς τὸν ἀσυνάθετον φύσιν, καὶ μόνον νοήσωμεν τὸν πατέρα ἐνυπόσατον & τὰ ἄλλα πρόσωπα ἀνυπόσατα. βγάζοντας ἐποῦτα εἰς τὰ ἄλλα ὅλα δέχεται τὸν ὁμοίωσιν, καὶ ἐγὼ ἀκόμη στέργοντας τὸ αὐτὸ λέγω. Καθὼς ἐκ τοῦ ἥλιου διὰ τ' ἀκτῖνα ἀνατέλλει τὸ φῶς, ἔτζι & τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ πατρὸς διὰ τ' ἀκτῖνα τοῦ υἱοῦ ἔχει τὸν ὕπαρξιν. ἄλλοι Πατέρες μὲ ἄλλας εἰκόνας κπιασῆς ἐσήμαναν τὸν ἄϋλον ἐκεί-

ἀναγράφομεν τὰς χρήσεις καὶ τὰς μαρτυρίας τῶν Πατέρων, τὰς ὁποίας οἱ αἱρετικοὶ τὰς διέφθειραν, καὶ ὑπάλλαξαν, διατὶ φανερὰ ἐκεῖ ἐδοκιμάζετο ἡ ἐκπόρευσις τοῦ πνεύματος ἐκ τοῦ υἱοῦ, θέλουσαι ἦσαι αἱρετικοὶ διὰ τ' ὥρας τὰ ὀλίγα, ὅσα εἶσαι ὀρθόδοξοι.

Ἀπὸ ταῖς παρομοιώσες ὁποῦ ἐσυνήθιζαν οἱ Πατέρες εἰς ἐπούτλω τὴν ὑπόθεσιν ἀποδείκνυσι, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται δι' υἱοῦ.

Κεφάλ. ιε'.

ΤΑ κτίσματα καὶ χρονικὰ δὲν πορεῖται νὰ παρομοιάσουν τὰ ἄκτιστα καὶ τὰ ἀΐδια, ἀμὴ ἐσυνήθισαν καὶ οἱ Πατέρες μας εἰς τέτοιας ὑποθέσες τὰ ἐκαταχρειάσθηκαν, δὲν μὲ φαίνεται μηδὲ ἐμεῖς τῆς ὥρας νὰ τὰ ἀφήσωμεν ἀνεξέταστα, ἐπειδὴ, καὶ οἱ αὐτοὶ δὲν ἔλειψαν νὰ τὰ συνηθίσουσιν καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. λέγει ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος εἰς τὸν λόγον περὶ τοῦ Πνεύματος, ὀφθαλμόν τινα καὶ πηγὴν καὶ ποταμὸν ἐνόησα. καὶ παρομοιάζει τὸν πατέρα τῷ ὀφθαλμῷ,

τὸν

ς τ σίχου θεὶς ἄνωθεν, ὡς ς μηκεθεν ὁ χα-
ρακτὴρ τ γραμμάτων ὑπέφαινεν, ἄλλ-
ων ὧν ἔχε τ ἀρχαῖον ς παλαιὸν, καὶ π φαι-
ερῶς καὶ ἀπόζων νεότητ, τ λεχθὲν ὅπως
ἔγραψε δ', θαρσέως καὶ τολμηρῶς. εἶτα καὶ
ἀπόστροφον εἰς τ, αὐτὸ διεχάραξεν, ὥστε μὴ
κῆ τὶν ἐμφερῆ θέσιν τὸ, ἐκπορεύομενον
αὐτὸ, τ ἦ, ἐκπορεύομενον δ' αὐτὸ τῦτο
ἀναγνώσεσθαι. Τὶν τοιαύτην Μεταφρα-
σικὴν Βίβλον σὺν ἐμοὶ καὶ τῷ ἐκείνων
ἐθεάζαντο τῆς Ἐκκλησίας πολλοὶ, περὶ
πάντων ἢ καὶ μὴ πάντων ὁ κανὼν τῷ δογ-
μάτων, ὁ σεσωτὸς θεὸς ἡμῶν Παρακάλης ἐώ-
ρακεν. Μέγα μὲν τὶν ἀλήθειαν εἰς τὸ κα-
κὸ, ς αἰτία ἡ τύφλωσις, νὰ μὲν θέλῃς
νὰ εἰδῇς τὶν ἀλήθειαν. καὶ τὸ χρέος ἔχεις,
νὰ τὶν κρύπτῃς καὶ νὰ τὶν ἐξαλείφῃς, ὅπε
ἀσφάπτῃ φανερὰ, καθὼς ἐμεῖς οἴδαμεν εἰς
τ μαρτυρίας τῷ Πατέρων, ἀπὸ ταῖς ὁποί-
αις πολλαὶς ἔξω ἀπὸ ταῖς παραβύσαις οἱ
νέοι Θεολόγοι ἐκρύψαν, τὰ παραθένον-
τας λόγια ς ῥήσεις ἐδικαῖς τυς, πὲ ξύοντας
τῷ Πατέρων τὰ γνήσια ς ἐξαλείφοντας.
καὶ ἅμα τὸ ἐμεῖς ἐσυνθέσαμεν βιβλίον με-
γάλο, εἰς τὸ ὁποῖον ἀριθμὲ μὲν καὶ ῥητὲς,

βίον τὸ μάκαρ Θ. Διονυσίῳ κοινῶς τῷ σὺν ἐμοὶ ἐπ' Ἐκκλησίας ἀνεγινώσκομεν, τὸν νοῦν ὀπτήσας, πῶς ἂν οἶδα καὶ αὐτὸς τῷ δηλωθέντι ῥητῷ, τὸ βιβλίον τοῦ θυμοῦ ζέσαντι Θ. πυρὶ ὡς ἁδρυνῶναι βεβέλυμαι, κἀτάχα αὖ ὡς, ὑπηρέτουν ὁ θυμὸς διεφαξάμενος, καὶ εἰς ἔργον τέλειον ἐξέβη τὰ τῆς βελῆς, εἰ μὴ πλήρη τὴν κατ' αὐτὸ βίβλων τελεῖν ἐπιτάμενον τῷ καθ' ὑμᾶς οἰκειμένῳ θεοῖς γῆθεν καὶ θεοῖς ὑπάλπαν. Ταῦτα τῷ φήσαντι ποίαν ἀγνοιαν ὀπομάρτυρεῖ; ποίας ἢ πάλιν ἐκβολῆς καὶ ἱστορίας ἀπέλιπεν; εἶδον ἐγὼ καὶ βίβλον παλαιὰν τὴν ἀρχαίων καὶ παλαιῶν, πολλαχόθεν, ὡς τὸ εἰκὸς, πλατοῦς τὸ ἐξιόπιον, ἢ πᾶς ἐν μιᾷ ἅπαντα τετταῖ τῷ λόγῳ, καθὼς δῆτα καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς, ὑδὲ κεφαλαίαν χεδὸν ἐξεσμένον μή τοι γε στοιχεῖον ἓν ἔχουσα. κἂν μόνον ἢ τὸ πολλάκις παρ' ἡμῖν ἐνταῦθα ἁλαληφθὲν ἀδιάβλητον πᾶσι ῥητὸν ἐξεσμένον ἔφερέ τι χωρίον μεταξὺ τῶν ἐκπορευόμενον. καὶ τ' αὐτῷ λέξεως ἐν ᾧπερ ἐγέγραπτο δι', τὸ δ' ἢ παύτως θεότητος. καὶ γὰρ τὴν τελευταίαν τοῦ ἐκπορευόμενον συλλαβὴν δηλονότι τὸν, νῦν, θεότητος κἀκεῖνον αὐτῷ ξέζας τὴς ὕστερον,

καὶ

θέλο μὴν τὴν χεῖρά σε δῶ, διὰ νὰ γνωρισθῇ ἡ πανουργία τῦ ἐθελοθρήσκου, καὶ νὰ σπλωθῇ, πόσον διάταγμα εἰς τὰς ψυχὰς τῦ ἀνθρώπων ἡ ἔρις, καὶ τὸ πεῖσμα. Καὶ ἵνα μὴ λογισμοῖς δόξαμι πλάττειν κατ' ἐμαυτὸν, ὅπερ αὐτῶν τὴν ἐπιθυμίαν ἐκ ἀπικρύφομαι. Περὶ τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῆς ἐξετάσεως τῦ θείε καὶ σεπτῦ τούτου δόγματος ἦμην ἡμεῖς, ἐν τοσούτῳ δ' ἔφθασεν ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ὁ λίγος ὁ ῥητὸν ἔχων αἰσχύνοσε. καὶ πρὸ δὴ τῦτο ἐβιάσθην σὺν πάντας ἐκ λῶ, ἀδὲ δικαίαν κατ' αὐτὴν τὴν αἰδήμονιν, τοῖς τῦ ἄλλων ὑπερπικωτέροις τὴν διάνοιαν εὑρεθὲν, ὡς δῶρον τὶ τῷ θεομεγαλωύτῳ Βασιλεῖ προσενέγκαι. ἢ ταύτην ἢ τὴν ἡμέραν ἢ πρός τινα Μοναχὸν τῆς συμμορείας αὐτῶν ἔτυχε ποιήσασθαι λόγον τὸ θεόσοφον ἡμῶν Αὐτοκράτορα. σὺν ἑτέροις ἐκοσῶν πλείοσι κομισθῆ, καὶ τὸ τοιῦτον ῥητὸν εἰπόντος τῦ θεόφρονος Αὐτοκράτορος, καὶ ὑμᾶς δέξαντος, σκῆπτρον μὲν μελήσας μηδοπωοῦν ἐξενέγκειν αὐτὸ τὸ ἀπόῤῥητον, ἐκ δ' ὅρκε πιστωσάμενον τὸν λόγον αὐτὸ, καὶ τὴν σωτηρίαν μὲ κατ' ἔθος τῶν Μοναχῶν ἤρκεν, ὡς τὸν

ρεξ πηγάς τ ῥητᾶ, τ ὁποίας ἀσωήτα φεβάλλουσι, μόνον δεῖ νὰ φύγωσιν τὴν ὁμολογίαν ἐξ ὑτίας τ ἀληθείας. διατὶ ποῖο δὲν θέλ γελάσῃ ἀκούοντας, τὸ ἐκπορευόμενον ἁπλᾶ πνεῦμα, δηλαδὴ τᾶ θεόν τᾶ παρικοῦ. Δὲν φοβοῦνται νὰ δογματίζωσι τὸ πνεῦμα, ὅπᾶ εἶν ἀπὸ τῆς ὐσίας τᾶ παρὸς, πνεῦμα ἀπὸ τ θεόν τᾶ παρὸς, δεῖ νὰ ἀφήκω ἄλλους φιλοσοφισμούς, ἐ ψυχρᾶς φαντασίας, μὲ τ ὁποίας βλάπτουν τὸν ἐμαυτόν τους, ἐ θανατόνουν τὴν πλησίων τας ψυχάς; ἐτᾶτο ὁ σοφὸς, ἐ ὅπος αὐθεντικο ὁ Μεταφρασὴς ἔζησεν, ὅταν ἀφχίνισε τὸ χίσμα εἰς τὸν καιρὸν κοντὰ τᾶ Φωτίε. αὐδὲν ἤπονε τέτοιας γνώμης, ἤθελε δώσῃ τὴν ἐκπόρευσιν τᾶ παρὸς καὶ ὄχι τᾶ ὑᾶ, λέγοντας τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ παρὸς, ἐ ἔτζι ἤθελε φύγῃ πᾶς ὑπόληψιν. ἀμὴ ἀπὸ τὴν συνήθειαν τᾶ λόγων τᾶ δὲν λέγω καμίαν ἀμφιβολίαν, ὅτι δὲν ἠθέλησε νὰ σημαίνῃ ἄλλο, μόνον τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τᾶ ὑᾶ. διατᾶτο τὸ ῥητὸν δηγᾶται ὁ Κωνσταντῖνο ὁ Μελιτηνιώτης εἰς τὸν δεύτερον λόγον περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τᾶ ἁγίε Πνεύματο μίαν ἰσοζίαν, τὴν ὁποίαν μὲ ὅμοιά του λόγια

θέλο-

Ἐκκλησίας δογμάτων λέγῃ, Καὶ πνεῦμα πάλιν ἐξ αὐτῦ ἐκπορευόμενον, καὶ ἀποστελλόμενον ὑ μόνον παρὰ τῦ πατρὸς ἀλλὰ καὶ παρὰ τῦ υἱοῦ. Θέλουσι ἄλλοι εἰς ἐτοῦτο τὸ ῥητὸν ἀλλάξει τὰς συλλαβάς, καὶ θέλουσι τὸ διαβάσῃ διαιρημένως. Ἵνα ἡ ἀποστολὴ μόνον δοθῇ τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, ἀμὴ τοῦτο θέλει δεῖ ἐλέγξῃ τὰ ἀκόλουθα τοῦ ῥητοῦ, ὁπῦ λέγουσι, Καὶ μὴ ὁ Κύριος ἐξ ἑαυτοῦ δύνατὸ αὐτὸ ὑπάρχειν, ἐμφυσῶν τοῖς μαθηταῖς ἔλεγε, λάβετε Πνεῦμα ἅγιον. Συμφωνεῖ ὁ Μεθοδιος εἰς τὸν ἀρχὴν τῦ μαρτυρίου τῦ Ἀρεοπαγίτου Διονυσίου. Καὶ εἰς ἀθανοὺς ὁ ἐμὸς Χριστὸς ἀναφέρει, ὡς πρὸς τὸν παράκλητον ἐπαύσῃ θρόνον, ὡς τὸ ἐκπορευόμενον αὐτῦ πνεῦμα ὅτι τῇ τῷ ἀπίστων ἐθνῶν καταπέμπῃ τοῖς μαθηταῖς ὁδηγίαν. Τὸ γὰρ ἐκπορεύει τὸ πνεῦμα ὡς ἐκ τῦ υἱοῦ ἡ Ἀναβολικὴ Ἐκκλησία κάθε χρόνον δεχομένους εἰς ἀκρόασιν πάντων τὸ μαρτύριον τῦ Ἀρεοπαγίτου Διονυσίου, προβάλλει καὶ δόγμα καθολικὸν ὁλωνῶν τῷ Χριστιανῶν, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ὡς ἐκ τῦ υἱοῦ. τὶ ἄλλο ἐμπορεῖ νὰ πῇ φοβερώτερον καὶ φανερώτερον; καὶ σιωπῶ τὰς παρεξη-

ἰδιότητα τὸ παρὸ; ἐπειδὴ ὅτι καὶ αὐ ἔχῃ ἴδιον ὁ πατὴρ δὲν τὸ ἔχῃ διὰ τ̃ υἱοῦ, & ὅτι & αὐ ἔχῃ διὰ τ̃ υἱ̃, ἐτ̃το δὲν τ̃ ἔχῃ ἰδίως. καὶ ἐτούτη εἶν ἡ οἰκεία & ἀ ξένη τ̃ν δογμάτων ἀλήθεια, & ἡ ἀκριβὴς ἔννοια. λέγε καὶ σὺ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τ̃ πνεύματ̃, αὐ καλὰ & ναύαγ αἴτι ὁ Πατέρας καὶ αἴτι ὁ υἱὸς, διατὶ ἡ πνεῦσις εἶν & ἡ προβολὴ τ̃ πνεύματ̃ μία. διὰ τ̃το λέγομεν & μίαν ἀρχὴν & ἓν αἴτιον. καὶ τ̃ ἀνωμάλον τῆς προβολῆς παείσαν.

Ὅτι φανερὰ & λίγως καμία ἀμφιβολία οἱ Πατέρες λέγουσιν ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα & ἐκ τ̃ υἱοῦ.

Κεφά. ιέ.

ΚΑΙ διὰ νὰ ξεφανερωθῇ καλλίτερα ἡ ἀλήθεια, θέλομεν ἐδῶ ἀναφέρει κάποιας ἄλλας μαρτυρίας τ̃ν Ἁγίων, οἱ ὁποῖοι ὄχι με ξένα λόγια, ἀμὴ μετ' αὐτὰ τὰ λέξιν τῆς ἐκπορεύσεως καὶ ἐκ τ̃ υἱοῦ βεβαιώνουσι τοῦτο τ̃ ἀλήθειαν. Ἀναστάσιος ὁ Σιναΐτης εἰς τὸν λόγον τ̃ν ὀρθῶν τῆς

Ἐκ-

Ἐκκλησίας δόγμάτων λέγῃ, Καὶ πνεῦμα πάλιν ἐξ αὐτῦ ἐκπορευόμενον, καὶ ἀποστελλόμενον ὐ μόνον διὰ παρὸς ἀλλὰ καὶ διὰ τῦ ὑοῦ. Θέλουσι ἄλλοι εἰς ἐτῦτο τὸ ῥητὸν ἀλλάξει ταῖς συγμαῖς, καὶ θέλουσι τὸ δέχεσθαι διηρημένως. Ἵνα ἡ ἀποστολὴ μόνον δοθῇ τῷ παρὶ καὶ τῷ ὑῷ, ἀμὴ τύτους θέλει ἐξῦ ἐλέγξῃ τὰ ἀκόλουθα τῦ ῥητ, ὁπῦ λέγουσι, Καὶ μιὰ ὁ Κύριός ἐξ ἑαυτῦ δύναμις αὐτὸ ὑπάρχει, ἐμφυσῶν τοῖς μαθηταῖς ἔλεγε, λάβετε Πνεῦμα ἅγιον. Συμφωνῶ ὁ Μεταφράσης εἰς τὸ ἀρχαῖο τῦ μάρτυρίυ τῦ Ἀρεοπαγίτου Διονυσίυ. Καὶ εἰς θεάνοιά ὁ ἐμὸς Χριστὸς ἀναφέρει, ὅτι τὸν παρικὸν ἐπαύσι θεόνον, ὅτι τὸ ἐκπορευόμενον αὐτῦ πνεῦμα ὅτι τῇ τῶ ἀπίστων ἐθνῶν καταπέμπῃ τοῖς μαθηταῖς ὁδηγόν. Τὸ γὰ ἐκπορεύει τὸ πνεῦμα ὅτι ἐκ τῦ ὑοῦ ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία κάθε χρόνον δεχομένους εἰς ἀκρόασιν πάντων τὸ μάρτυρίον τῦ Ἀρεοπαγίτου Διονυσίυ, προβάλλει καὶ δόγμα καθολικὸν ὁλωνῶν τῶ Χριστιανῶν, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ὅτι ἐκ τῦ ὑοῦ. τὶ ἄλλο ἐμπορεῖ νὰ πῇ φοβερώτερον καὶ φανερώτερον; καὶ σιωπῶ τὰς παρεξη-

ἰδιότητα τοῦ πατρὸς; ἐπειδὴ ὅτι καὶ αὐ ἔχῃ ἴδιον ὁ πατὴρ δὲν τὸ ἔχει διὰ τ' υἱοῦ, & ὅτι & αὐ ἔχῃ διὰ τ' υἱοῦ, ἐτοῦτο δὲν τὸ ἔχει ἰδίως. καὶ ἐτούτη εἶν' ἡ οἰκεία & ἐξένη τῶν δογμάτων ἀλήθεια, & ἡ ἀκριβὴς ἔννοια. λέγε καὶ σὺ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ πνεύματος, αὐ καλὰ & ναύαγ αἴτιος ὁ Πατέρας καὶ αἴτιος ὁ υἱὸς, διατὶ ἡ πνεῦσις εἶν' & ἡ προβολὴ τοῦ πνεύματος μία. διὰ τοῦτο λέγομεν & μίαν ἀρχὴν & ἕν αἴτιον. καὶ τὸ ἀνωμαλον τῆς προβολῆς παῖσαι).

Ὅτι φανερὰ & λίγως καμία ἀμφιβολία οἱ Πατέρες λέγουσιν ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα & ἐκ τοῦ υἱοῦ.

Κεφά. ιέ.

ΚΑΙ διὰ ναὶ ξεφανερωθῇ καλλίτερα ἡ ἀλήθεια, θέλομεν ἐδῶ ἀναφέρει κάποιες ἄλλες μαρτυρίες τῶν Ἁγίων, οἱ ὁποῖοι ὄχι με ξένα λόγια, ἀμὴ μετ' αὐτὰ τὰ λόγια τῆς ἐκπορεύσεως καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ βεβαιώνουσι τοῦτο τ' ἀλήθειαν. Ἀναστάσιος ὁ Σιναΐτης εἰς τὸν λόγον περὶ τῆς ὀρθῶν τῆς

Ἐκ-

πάλιν ὁ αὐτὸς Ἀθανάσιος εἰς τὸν τέταρτον λόγον κῆ Ἀρειανῶν. Διδόντος τῦ παιδὸς χάριν καὶ εἰρήνην, αὐτὴν ὁ υἱὸς δίδωσι. μία γὰρ ἡ αὐτὴ χάρις ἐστὶ δηλῶσαι τῦ παιδὸς ἐν υἱῷ, ὡς ἐστιν ἓν τὸ φῶς τῦ ἡλίυ καὶ τῦ ἀπαυγάσματος, καὶ τὸ φωτίζειν τῦ ἡλίυ διὰ τῦ ἀπαυγάσματος γίνεται. Διὰ τῦτο καὶ Παῦλος πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς λέγων, αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν, καὶ ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς κατευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς. τὴν ἑνότητα τῦ παιδὸς καὶ τῦ υἱοῦ ἐφύλαξεν. εἰ γὰρ εἶπε κατευθύναιεν, ὡς διὰ δύο διδομένης διὰ τούτυ καὶ τούτυ, ἀλλὰ κατευθύναι, ἵνα δείξῃ, ὅτι ὁ πατὴρ δι' υἱοῦ δίδωσι ταύτην. Ἀπὸ τῆς δι' υἱοῦ φωνῆς ὁ θαυμασὸς τοῦ Πατρὸς, καὶ ὁ μέγας Βασίλειος καὶ οἱ ἄλλοι φανεροῦσι τὴν ἑνότητα τῶν προσώπων. Ὅσα τοιγαροῦν ὅπυ λέγονται ἐκ παιδὸς δι' υἱοῦ ἀγρικοῦν καὶ δηλοῦσι τὴν ἑνότητα τῦ παιδὸς καὶ τῦ υἱοῦ. Ἀνίσως καὶ τοιγαροῦν ὁ πατὴρ ἐστὶ προβολεὺς τῦ πνεύματος διὰ τῦ υἱοῦ, καθὼς καὶ ἀληθινὰ εἴη, πῶς ἐμπορεῖ τὸ προβάλλειν καὶ τὸ ἐκπορεύειν καὶ τὰ ὅμοια νὰ συγχωρηθοῦσι εἰς ὑποστατικὴν

δύο ἀρχὰς ἀντεπαρεξάγων ἀλλήλαις ταῦτα φησὶ, μὴ Μανιχάϊε καὶ Μαρκίωνος συμβιβάσῃ. εἰ δὲ μιᾶς ἐξάπτῃ τὰ ὄντα, τὸ πνεῦμα τὸ ἁγιον γεγωνῶς λεγόμενον πρὸς τὸν πατέρα αἰτίαν τὸν αἴτιον ἔχει. ὥστε κἂν πάντα εἰς τὸ εἶναι παρῆχθαι διὰ τοῦ Θεοῦ λόγου πιστεύομεν, ἀλλὰ τοι γε πάντων αἴτιον εἶναι τὸν Θεὸν τῶν ὅλων οὐκ ἀφαιρούμεθα. καὶ πάλιν εἰς τὸν Ἐπιστολὴν πρὸς Ἑφεσίους τρίτον. Ἀλλά τις ἐστὶ δύναμις ἀγαθὴ καὶ ἀναρχος ὑφεστῶσα, ἢ τίς ἐστιν αἰτία τῆς ἁπάντων τῶν ὄντων αἰτίας. καὶ ὁ Ἀθανάσιος ἐν τῇ Διαλέξει Ὀρθοδόξου καὶ Ἀνομίου. Αἰτία ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ φύσις καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ τῆς κτίσεως. Εἰς τὸν κτίσιν συμπέχουσι τὰ ἴδια πρόσωπα μία ὅλα τοῦτα ἡ Πατέρες λέγουσι μίαν ἀρχὴν καὶ ἐξουσίαν, διατὶ ἡ ἐνέργεια τῶν ἴδιων ἐστὶ μία καὶ ἡ αὐτὴ, καὶ ὄχι διὰ τοῦτο ἡ ἐνέργεια τοῦ πατρὸς λέγεται ἀτελὴς, οὐδὲ τοῦ υἱοῦ, οὐδὲ τοῦ πνεύματος, ἀμὴ εἶναι τελεία καὶ τοῦ πατρὸς τελεία καὶ τοῦ υἱοῦ, τελεία καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ μὲ ὅλα ἑτοῦτα δὲν εἶναι τρεῖς τέλειαι ἐνέργειαι, ἀμὴ μία, καὶ ἡ αὐτὴ, καὶ τοῦτο διὰ ὁμωνύμου τοῦ θελήματος. καὶ

πάλιν

ξιῶν. Ἀκουσε πὶ λέγῃ ὁ Βασίλ(ος εἰς τὸ ὅσ-
δον κεφάλαιον πρὸς Ἀμφιλόχιον περὶ τῦ
πνεύματ(ος τῦ ἁγίυ. Τὸ μὲν τῦ ὑῖοῦ δη-
μιυργὸν τὸν πατέρα, ὅτε ἀτελῆ τῦ παρὸς
τὴν δημιυργίαν πιυίσησιν, ὅτε ἄτονον τ ὑῖῦ
πρὸς τὸ ἐνέργειν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἰδιον τῦ
τελήματ(ος παρείσησιν, ὥστε ἡ δι' ὑῖοῦ φω-
νὴ τ προσταρκτικῆς αἰτίας ὁμολογίαν ἔχῃ,
ἡ ὅτι καταρρεία τ ποιητικοῦ αἰτίυ προσ-
καμβάνει. καὶ εἰς τὸ δέκατον ἕκτον κε-
φάλαιον. Ἐν ᾗ τῇ τούτων κτίσῃ ἐννόησόν
μοι τὴν προσταρκτικὴν αἰτίαν τοῦ ζῳο-
ποιοῦντα τὸν πατέρα, τὴν δημιυργικὴν τ ὑῖόν,
τὴν τελειωτικὴν τὸ πνεῦμα, ὥστε βυλήματι
μὲν τῦ παρὸς ● λειτουργικὰ πνεύματα
ὑπάρχειν, ἐνεργείᾳ δὲ τῦ ὑῖοῦ εἰς τὸ εἶναι προ-
χωρεῖν, παρουσίᾳ δὲ τῦ πνεύματ(ος τελειῦ-
σθαι. τελείωσις δὲ Ἀγγέλων ἁγιασμὸς καὶ ἡ
πρὸς τούτῳ διαμονή. Ὁ μηδὲν οἰέσθω με, ἢ
ὡς ἔστι λέγειν ἀρχικὰς ὑποστάσεις ἢ ἀτελῆ
ὑπάρχειν τῦ ὑῖοῦ τὴν ἐνέργειαν. ἀρχὴ γὰρ τῶν
πάντων μία δι' ὑῖοῦ δημιυργοῦσα, καὶ τελειῦ-
σα ἐν πνεύματι. καὶ παλιν εἰς τὸ δεύτερον
κατ' Εὐνομίυ, ὃ ὅποι(ος ἔβαζε δύο ἀρχὰς
τὴν τε Τριάδα, καὶ τὸ τέλ(ος. Εἰ μὲν οὖν

δύο

καθώς, φησιν, ἡ γραφὴ, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ οὐχὶ τοῦ παιδὸς ἐκπορεύεται· ἀλλ' ὥσπερ τὸ αὐτὸ αἰτίας ἐστὶ μόνου τοῦ παιδὸς ὃν τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος ἐφαρμοδιοῦσα ἐνώσα). Καὶ ἀνίσως καὶ ἀγαπᾷ τὸ πνεῦμα ἐστὶν ἐκ τοῦ παιδὸς, ἐστὶ ὑποστατικὸν ἰδίωμα τοῦ παιδὸς, θέλει ἤγουν ὑποστατικὸν ἰδίωμα τοῦ υἱοῦ, ἐπειδὴ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐστὶ τὸ πνεῦμα. ἡ βλασφημία ἀκόμη τῶν δύο ἀρχῶν καὶ τῶν δύο αἰτίων πέφτει εἰς τὸν Πατέρας, ὁποῦ δογματίζουσι τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ παιδὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ συκοφαντᾶται ἀπὸ τῶν ἄλλων ὁ Νύσσης, ὁ ὁποῖος καθὼς ἐπάνω τὸ ἀποδέχεται μὴν πολλὰ φανερὰ λέγῃ τὸ πνεῦμα ὡς αἴτιατὸν διαφέρειν ἀπὸ τὸ ἄλλο αἰτιατὸν, ὅπου ἐκ τοῦ ἀπροσεχοῦς αἰτίατοῦ ἐκ τοῦ προτέρου ἔχει τὸ εἶναι. Λέγομεν τοιοῦτον πηγὴ προτέρα, καὶ ἀρχικὸν εἶναι αἴτιον τοῦ πνεύματος τὸν πατέρα διὰ τοῦ υἱοῦ. καὶ μὲ ὅλα τοῦτα ἀριθμοῦμεν ἐτοῦτο τὴν δυάδα τῶν αἰτιῶν, ὡς τὸ ἀριθμοῦμεν καὶ ὅτι ἡ κτίσεως, εἰς τοιοῦτον ὁποῖαν ζαν αἴτια σωζέχουσι τὰ ζῷα πρόσωπα. καὶ ὄχι διὰ τοῦτο λέγομεν ζεῖς ἀρχὰς, ἢ ζῷα αἴτια ἡ κτίσεως, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἐνέργεια εἶναι μία τῶν

ζῴων

ὑπαρκτικὸν αὐτῦ ἴδιον ἔχει ἐκ τῦ πατρὸς μόνυ καὶ τῦ υἱοῦ. καὶ ὅτι ἀμφοτέρων ἀϊδίως ὡς ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς, καὶ μοναδικῆς προβολῆς ἐκπορεύεται. Ἄλλα τοιγαροῦν τοῖς συκοφάνταις, λέγουσι πῶς ἄφηκαν τὴν ὀρθὴν τῆς πίστεως ἡ λατινικὴ Ἐκκλησία, καὶ βλασφημεῖ, βεβαιώνοντας δύο ἀρχάς, καὶ δύο αἴτια, ὅταν λέγῃ τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεσθαι ἐκ τῦ πατρὸς καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ.

Μαρτυρίαις τῶν ἁγίων Πατέρων, ὅτι λέγει δύο αἴτια, αἳ καλαὶ καὶ ἐκπορεύεται ἐκ πατρὸς καὶ τῦ υἱοῦ.

Κεφάλ. ιδ'.

ΚΑΙ ψεύδονται ἐκεῖνοι ὅτι λέγουσιν ὡσὰν ἴδιόν ὁ Φιρενῆς καὶ ἄλλοι, γνώμη λατινικὸν ἴδιωμα τῦ πατρὸς, τὸ πνεῦμα εἶναι ἐκ τῦ πατρὸς. λόγια αἱθεόφωνα καὶ θαυμασμοὶ ἀνακόλουθοι, καὶ τῆς κοιλίας, τῷ δὴ οἱ τῦ πνεύματος Πατέρες ἄλλα πολλαχοῦσι. Γρηγόριος ὁ Νύσσης δὲν γνωρίζει ἄλλο ἰδίωμα τῦ πατρὸς ὡσὰ τὸ ἴδιον αἴτιας εἰς τὴν Ὁμιλίαν εἰς τὸ Πάτερ ἡμῶν. Ὅτε γὰρ ὁ υἱὸς ἐκ τῦ πατρὸς ἐξῆλθε,

καὶ-

κατ' αὐτὸς τολοιπὸν τὸ προϊέναι δι' αὐτὸ
δυὰμιν ἔχῃ τ ἐκπορεύεσθαι. Ἐτζι ἐκερά-
πιεν εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκ-
κλησία, καὶ δὲν ἐκαταδικάζετο ἀπὸ τὴν
Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ὡσὰν μὲ τέτοιαν
ἐκπόρευσιν νὰ ἔφερε δύο ἀρχὰς εἰς τὴν Θεό-
δα. καὶ τὴν σήμερον λέγοντας τὰ ὅμοια
ἐσὺ ἀπδαὶ τὴν καταδικάζῃς, καὶ τὴν κα-
ταεκείνῃς, καὶ λέγῃς ὅτι δὲν ὀρθὴ φρονεῖ
Ἀς τὴν ἀκούσωμεν οἷα δογματίζῃ εἰς τὴν
Συνόδον τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ. Οἱ ἅγιοι Λατῖνοι
δὲβεβαιώσαντο, μὴ κὴ ταύτην τὴν δόξαν
νοιαν σφᾶς αὐτοὺς λέγειν τὸ πνεῦμα τὸ ἅ-
γιον ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι, ὡ
ἀποκλείειν τὸν πατέρα τὴν εἰς πηγὴν καὶ ἀρ
χὴν τῆς ὅλης θεότητος, τ υἱοῦ δηλονότι
τὴν ἁγίαν Πνεύματος, ἢ ὅτι τὸ ἐκ τοῦ υἱο
ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁ υἱὸς
δὲν ἔχῃ ἀπὸ τοῦ πατρὸς, ἢ ὅτι δύο πιστεύουσιν εἶ
ναι ἀρχὰς ἢ δύο πνεύσεις, ἀλλ' ἵνα μίαν μό
νην δηλώσωσιν εἰς ἀρχὴν, καὶ μοναδικὴν
προβολὴν τὴν ἁγίαν Πνεύματος, καθὼ
μέχρι τοῦδε διϊσχυρίσαντο. καὶ κατωτέρω
Ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τ
υἱοῦ ἀϊδίως ἐστὶ, καὶ τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν, καὶ τ

ὑπαρ-

λῆς πρὸς Μαρῖνον Πρεσβύτερον Κύπρυ.
Τῶν τ῀ νυῖ ἁγιωτάτυ Πάπα Σιλβε-
κῶν ἐκ ἐν τοσύτοις, ὅσοις ὑμεῖς γεγράφατε
κεφαλαίοις οἱ τῆς Βασιλίδ῀ τὴν πόλεων
ἐπελαβοντο, δυσι ἢ μονοις. ὧν τὸ μὲν ὑ-
πάρχ῀ περὶ Θεολογίας, ὅτι τε φασιν, εἶπεν,
ἐκπορεύεσθαι καὶ τ῀ υἱοῦ τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον. τὸ ἢ ἄλλο περὶ τῆς θείας σαρκώ-
σεως, ὅτι περ γεγραφε δίχα τὸν Κύριον εἰ
τῆς θεοπατορικῆς ἀμοιρίας, ὡς ἀνθρω-
πον. καὶ τὴν μὲν θεότητα συμφώνοις πα-
ρήγαγον χρήσεσι τῶν Ῥωμαίων Πατέρων,
ἔτι γε μὴν καὶ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας ἐκ
τῆς ποιηθείσης αὐτῷ εἰς τὸν Εὐαγγελισὴ
ἅγιον Ἰωάννην ἱερᾶς θεολογιτείας, ἐξ
ὧν ἐκ αἰτίαν τὸν υἱὸν ποιοῦντες τ῀ πνεύ-
ματ῀ος σφᾶς ἑαυτοῖς ἀπέδειξαν, μίαν γὰ
ἴσασιν υἱ῀ καὶ πνεύματ῀ος τὸν πατέρα αἰ-
τίαν τοῦ μὲν κατ' τὴν γέννησιν, τοῦ ἢ κατ'
τὴν ἐκπόρευσιν, ἀλλ' ἵνα τὸ δι' αὐτ῀
θεοῖ ἐνεργ῀ δηλώσωσι, καὶ ταύτῃ τὸ συμφυὲς
τῆς οὐσίας καὶ ἀπαράλλακτον ἐνδείξωσιν.
καὶ τὰ λοιπά. Σημάδεψαι, ἵνα τὸ δι' αὐτ῀
θεοῖ ἐνεργ῀ δηλώσωσι, καὶ ταύτῃ τὸ συμφυὲς
τῆς οὐσίας καὶ ἀπαράλλακτον ἐνδείξωσιν.

κατ'

τοῦ κράτει, & τὸ διδάσκει φανερὰ εἰς ὅλας τὰς συγγράμματα. εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Πάπα Μαρτίνου & Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ, γράφει ὁ Πάπας τοὺς Σιωδινάτους εἰς τοὺς αἱρετικοὺς Πατριάρχας & ἄλλους Χειστιανούς, εἰς τὰ ὁποῖα ὡμολόγα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ἐκ τοῦ πατρὸς & υἱοῦ. αὐάμεσα εἰς τοὺς ἄλλους ἔσπασαν καλίθρας οἱ Βυζαντίοι, πῶς ὁ Πάπας λέγοντας τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεσθαι ἐκ τοῦ πατρὸς & ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἔλεγεν ἀκολούθως δύο ἀρχὰς εἰς τὴν Τριάδα. ἐπροβάλλε τὴν δυσπολίαν καὶ τὴν σύγχυσιν τῶν Βυζαντίων τοῖς Λατίνοις ὁ Μάξιμος. δὲν τὸ ἀρνήθηκαν οἱ Λατῖνοι, ἀμὴ ὡμολόγησαν κ' παλαιὸν ἔθος τῆς Ἐκκλησίας των & Διδασκαλίαν τῶν Πατέρων Γραικῶν καὶ Λατίνων, ὅτι λέγουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς & ἐκ τοῦ υἱοῦ. ἀμὴ ὄχι διὰ τοῦτο λέγουσι δύο ἀρχάς. καὶ τοῦτο ἀκούσαντες οἱ Ἀναζαλικοὶ ἀνεθαύμασαν. δὲν ἀκολουθᾷ τοιπὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς & ἐκ τοῦ υἱοῦ, τοιπὸν ὅσις ἔτζι τὸ λέγει, λέγει δύο ἀρχαῖς εἰς τὴν Τριάδα. Ἀς ἰδοῦμεν τὰ λόγια τοῦ Μαξίμου ἐκ τῆς Ἐπιστο-

λῆς

ἦσαι πνεῦμα, Ϛ τὸ πνεῦμα υἱός. Ϛ θέλη γθῦῆ σωαλοιφὴ τῦ προσώπου. εἶ☩ τοίνυν αἴτι☩ ὁ πατὴρ τῦ υἱῦ, αἴτι☩ ὁ πατὴρ, Ϛ ὁ υἱὸς τῦ πνεύματ☩.

Αἴν καλὰ καὶ τῦ Πνεύματ☩ ναίαι αἴτιος ὁ πατὴρ Ϛ ὁ υἱός, δὲν ἀκολουθᾷ νὰίαι δύο αἴτια ἐν τῇ Τειάδι, καὶ δύο αἴτια τῦ Πνεύματ☩.

Κεφάλ. ιγ΄.

Εἶναι τοίνυν θέλεις μῦ εἰπῇ ἐσὺ ὁ συλλογισμὸς δύο αἴτια, καὶ δύο ἀρχαὶ τῦ πνεύματ☩; συμπεραίνεις το ἐσὺ καὶ πολλὰ ἀπόκοπα. ἀμὴ ἡ Ἐκκλησία τῶ Λατίνων, ἀκολουθῦσα τῦ Πατέρας τῦ ἰδίους Ϛ τῦ Γραικοὺς, ἀναθεματίζει ἐκείνους ὅλους ὁπῦ ὁμολογῦσι δύο ἀρχὰς καὶ δύο αἴτια εἰς τὼ Τειάδα, καὶ λέγ☩ τὸ πνεῦμα ἐκ τῦ παζὸς καὶ τῦ υἱῦ ὑσιωδῶς ἐκπορεύεσ☩. τὸ γὰ διὰ τῦ υἱῦ λεγόμενον ἐσ☩, ὡς λέγ☩ ὁ μέγας Βασίλει☩ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶ πρὸς Εὐνόμιον, ὅπ τὼ πρώτω αἰτίαν τὼ ἀναφορὰν ἔχει. καὶ τῦτο ἐκρέπτησεν ἀπὸ παλαιῦ, καὶ εἰς ἔπεσον τὸν καιρὸν

τὸ εἶναι υἱόν; εἰ μὴ γὰρ λεῖπον τι ὢν, υἱὸς οὐκ ἂν ὢν, ὁμολογᾶται, Οὐ λεῖπον φανερὸν, ἐστὶ γὰρ ἐλλιπὴς ὁ Θεὸς. τὸ δὲ τῆς ἐκφάνσεως, ἵν' οὕτως εἴπω, ἢ τῆς πρὸς ἄλληλα σχέσεως διάφορον, διάφορον καὶ τὴν κλῆσιν αὐτῶν ποιήσειν. Ἐρωτᾷ ὁ Ἅγιος, ἐπειδὴ ζωὴ καὶ πατὴρ ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς, πατὴρ ἐστὶ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς, καὶ ὅσον εἰς ἑαυτὸ εἶναι ἴσα καὶ ἀδιάφορα ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα, διατὶ ὁ υἱὸς λέγεται υἱὸς καὶ οὐ πνεῦμα, καὶ τὸ πνεῦμα πνεῦμα καὶ οὐχὶ υἱός. τί λείπει τῷ πνεύματι, καὶ τί ἔχει πλέον τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὸν υἱὸν, διὰ τὸ ὁποῖον δὲν λέγεται υἱὸς; ἀποκρίνεται καὶ σοφά. ὅτι δὲν λείπει τί ποτε τὸ πνεύματι, ἐπειδὴ ἐστὶ Θεὸς, καὶ τοῦ Θεοῦ δὲν λείπει τί ποτε. ἀμὴ ἡ ἔκφασις, λέγω σοὶ αἰθέλης ἡ ἔκλυσις, ἢ ἔκχυσις, ὁ πηγασμὸς καὶ ἡ σχέσις ὁπού εἶναι ἀνάμεσά των εἶναι αἰτία, ὅτι ὁ υἱὸς εἶναι υἱὸς καὶ οὐ πνεῦμα, καὶ τὸ πνεῦμα εἶναι πνεῦμα καὶ οὐχὶ υἱός. ἐτούτη ἡ σχέσις πρὸς ἄλληλα δὲν εἶναι, μὴ ἦναι ἐμπορεῖ νάναι ἄλλη, μόνον τὸ αἰτιατὸν τοῦ υἱοῦ ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ πνεύματος ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ εἰς ἑαυτὸ διακείνου ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα. καὶ αὐτὸ δὲν τὸ διαθῆς τοῦτο, ὁ υἱὸς θέλει

ἦσαι

νὰ, φωτοδόται, φωτεινῶ τινὶ ἐνέργειαν ἔ-
χοντα. Διατὶ δὲν εἶναι δύο υἱοὶ ἐν τῇ Τριάδι
ὁ υἱὸς & τὸ πνεῦμα, καθὼς καὶ τὰ δύο εἶναι
ἐκ τῦ πατρὸς; διατὶ λέγει ὁ Ἅγι☩ δὲν εἶναι
ὁμοία ἡ φοέχυσις καὶ τῶν δύο. ἐπειδὴ & ὁ
υἱὸς γεννᾶται, & ἔχει τὸ εἶναι ἐκ μόνυ τῦ πα-
τρὸς. τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται, & ἔχει τὸ εἶναι
ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν, & τέτοιας λο-
γῆς δὲν εἶναι δύο υἱοὶ, ἐπειδὴ καὶ ὁ τρόπ☩
τῦ ὑπάρχειν εἶναι διάφορ☩. τὸ αὐτὸ λέγει &
ὁ Νύσσης ἐν τῷ φοφήτῃ κατ' Εὐνομίυ. Ἐξ
ἀγχιήτε ἡλίου, ἄλλον ἥλιον τὸν υἱὸν νοῶ-
μεν ὁμῶ τῇ τῦ φοφήτυ ὑπονοίᾳ γεννητῶς
αὐτῷ συνεκλάμποντα, & κτίσμα πάντα ὡσ-
αύτως ἔχοντα. καὶ πάλιν ἕτεφον τοιοῦτο
φῶς τὸ πνεῦμα κ☩ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑ χρο-
νικῷ τινι διαστήματι τ☩ γεννητῦ φωτὸς ὑπο-
τεμνόμενον, ἀλλὰ δι' αὐτῦ μὲν ἐκλάμπον,
τινὰ δ☩ κ☩ ὑποστάσεως αἰτίαν ἔχον ἐκ τ☩ φοφ-
τοτύπυ φωτὸς, φῶς μέντοι & αὐτὸ καθ'
ὁμοιότητα τῦ φοφεπινοηθέντ☩ λάμπον τε
καὶ φωτίζον. καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζη-
νὸς ἐν τῷ αὐτῷρητικῷ φεὶ τῦ ἁγίυ Πνεύ-
ματ☩, ὡς ἐναντιόμενον φοβάλλων,
Τίνων δ' ὁ λείπων, λέγει, τῷ πνεύματι φοσ-
τε

πω δεν ὑπεδέχετο ὡς ἀνθρωπος. ὃς ἁγιάσουν κατέει ἐκ τῆς θεότητος ἁγιάσει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἁγιάσ. Ὁ Χρυσόστομος ἐν τῷ λόγῳ εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Κυρίου. Ἦλθε Χριστὸς πρὸς ἡμᾶς. ἔδωκεν ἡμῖν τὸ ἐξ ἁγιάσ πνεῦμα, καὶ ἀνελάβετο τὸ ἡμέτερον σῶμα. ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἐν τῷ Ἀγκυρωτῷ. Πνεῦμα ἅγιον οὐ συναδελφον, οὐ παράδελφον, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας πατρὸς καὶ υἱοῦ, καὶ αὐτὸς γὰρ ὁ μονογενὴς λέγει, τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύόμενον, καὶ ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, ἵνα μὴ ἀλλότριον νομισθείη πατρὸς, μηδὲ υἱοῦ. καὶ πάλιν. Ἀμφότερα κατοικεῖ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ δικαίῳ ὁ Χριστὸς καὶ τὸ πνεῦμα ἁγιάσ. εἰ δὲ Χριστὸς ἐκ τοῦ πατρὸς πιστεύεται Θεὸς ἐκ Θεοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ Χριστοῦ, ἢ παρ' ἀμφοτέρων, ὡς φησιν ὁ Χριστὸς, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, καὶ οὗτος ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται. καὶ πάλιν. Ἀλλ' ἐρεῖ τις. Οὐκοῦν φαμὲν δύο εἶναι υἱούς, καὶ πῶς μονογενὴς; μαινοῖτο οὖν τις εἰ ὁ αὐτὸς λογιζόμενος τῷ Θεῷ; εἰ γὰρ τὸν υἱὸν καλεῖ τὸν ἐξ αὐτοῦ, τὸ δὲ ἅγιον πνεῦμα τὸ παρ' ἀμφοτέρων. ἓν μόνον πίστεύομεν τὸ τοῦ ἁγίου, φωτεινὰ

τὸ ὑπόδημα. πάντα γὰρ ὑποβέβληκε Θεὸς. ἔχει τι θειοτέρον λέγει τὸν υἱὸν ὁ πατὴρ εἰς τιμὴν προβλυσιν τὲ πνεύματ☩, ἢ τὸ φύσημα τὲ ἀνθρωπείε σώματ☩ ἔχει τι ἀλλόξιον ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, τὲ ὁποίε εἶν φύσημα; Καὶ φανερότερον εἰς τὸ ῥητὸν ☩ κῆ Ἰωαννίω, Κἀγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα. Τῶν γὰρ τὲ Θεοῦ καὶ πατρὸς φυσικῶν ἀγαθῶν ἀσιωλῶς ὑπάρχων ὁ υἱὸς κοινωνὸς, ἔχει τὸ πνεῦμα κῆ τὸν τρόπον, καθ' ὃν περ αὐ νοεῖτο ☩ ὁ πατὴρ, ἀκ ἐπακτὸν, ἀλλ' ἔξωθεν. Εὐθὲς γὰρ, μᾶλλον ἢ μανικὸν τὸ ἄτοπον φρονεῖν. ἀλλ' ὥσπερ ☩ ἡμῶν ἕκαστοι τὸ ἴδιον ἐν ἑαυτῷ πνεῦμα σωέχει, κῆ ἐκ τῆ ἐνδοτάτω αὐλίζηται, εἰς τὸ ἔξω προχέει. Διὰ γάρτοι τὲτο καὶ σωματικῶς αὐτὸ ἐνεφύσησεν ὁ Χριστὸς, δηλονὸ ὅτι καθὼς περ ἐκ σώματ☩ τὲ ἀνθρωπείε προέρχεται τὸ πνεῦμα σωματικῶς, ἄτοπ κῆ ἐκ τῆς θείας ἀὐσίας θεοπρεπῶς προχεῖται τὸ ἐξ αὐτῆς. Δὲν ἰξεύρω τι ἐμπόδιον νὰ εἰπῇ προσοτέρον εἰς πίστωσιν τὲ τοιέτε δόγματ☩.

Ὁ μέγας Ἀθανάσι☩ ἐν τῷ περὶ τῆς ἐνσάρκε οἰκονομίας Θεῦ. Αὐτὸς γὰρ αὐτὸ ἀνῶθεν ἔπεμπεν ὡς Θεὸς, ☩ αὐτὸς αὐτὸ κέ-

ἤθελεν ἦσαι; αὐ θέλῃς ὅτι τὸ πνεῦμα ναίαι ἐν ὑποστάσει ἰδικῇ, καὶ πνεῦμα ☩ ἐχ υἱός. Τὸ αὐτὸ λέγε καὶ εἰς τὴν ἐξήγησιν εἰς τὸν Προφήτην Ἰωὴλ. εἰς τὸ ῥητὸν, Τὸ, Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου. Ἡ μὲν γὰρ ὄντι Θεὸς, ☩ ἐκ Θεοῦ κατὰ φύσιν ὁ υἱός, γεννᾶται δὲ ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, ἴδιον αὐτοῦ τε καὶ ἐν αὐτῷ ☩ ἐξ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα ὄντι, καθάπερ ἀμέλει ☩ ἐξ αὐτοῦ νοερᾶ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρός. Ἀκούεις ὁ υἱὸς γεννᾶται ἐκ πατρὸς φυσικῶς, ☩ τὸ πνεῦμα εἶ ἀπὸ τὸν υἱὸν, ὃν τρόπον ὄντι ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς, ὅμοιῳ τρόπῳ ὑπάρξεως. ἄλλο γὰρ ἡ γέννησις, καὶ ἄλλο ἡ ἐκπόρευσις, ἀλλὰ τῷ αἰτίῳ, ἵνα γέννηται διαφορὰ ὑποστάσεων, ὁ μὲν υἱὸς ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, τὸ δὲ πνεῦμα ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. διὰ ναὶ μὲν γέννησις σύγχυσις τοῦ αἰτιατοῦ. ὁ αὐτὸς ἐν τῷ δευτέρῳ τοῦ Θησαυροῦ. Ὅτε τοίνυν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν ἡμῖν γεννώμενον συμμόρφως ἡμᾶς ἀποδεικνύει Θεοῦ, φανερὸν δὲ ἐκ πατρὸς ☩ υἱὸς, φανερὸν ὅτι τῆς θείας ὄντι οὐσίας ὑποστατῶς ἐν αὐτῇ ☩ ἐξ αὐτῆς φανὲν, ὥσπερ οὖν ἀμέλει ☩ ἐξ αὐθεντικοῦ σώματος ἐκ ῥέον ἐμφύσημα, εἰ καὶ μικρὸν, καὶ ἐκ ἄξιον τοῦ λόγου

τὸ

ὅπως εἶναι ἀμέσως ἐκ τοῦ πατρός, δηλονότι διὰ τοῦ υἱοῦ. Ἵνα ἔτζι τὸ μὲν πατὴρ ἀμέσως ἐκ τοῦ πατρὸς ἔχει αἰναμφίβολον τὸ μονογενὴς, καὶ εἶναι υἱὸς, καὶ τὸ ἀπατὸν διάτειναν, διὰ τοῦ ἀμέσως καὶ μὴ πρεσβευτικῶς ἀπατᾶν ἔχῃ τὸ εἶναι, μὲν ἐμποδίζοντας ἡ μεσιτεία τοῦ υἱοῦ τὴν φυσικὴν σχέσιν πρὸς τὸν πατέρα.

Ἔχομεν καὶ ἄλλους Πατέρας ὅπου βεβαιοῦσι τὸ αὐτό. ὁ θαυμασὸς Κύριλλος ἐν τῷ λόγῳ πρὸς Νεστόριον. Εἰ καὶ ἔστιν ἐν ὑποστάσει τὸ πνεῦμα ἰδικῇ, καὶ δὴ καὶ νοεῖται καθ' ἑαυτὸ καθὸ πνεῦμα ὂν καὶ οὐχ υἱὸς, ἀλλ' αὖ ὂν ἐκ ἀλλοτρίου αὐτοῦ. πνεῦμα γὰρ ἀληθείας ὠνόμασεν, καὶ ἔστι Χριστὸς ἡ ἀλήθεια. ᾗ προχεῖται παρ' αὐτοῦ καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐκ τοῦ πατρός. Τὸ πνεῦμα εἶναι πνωμαλμόν με τὸν υἱὸν, διατὶ δὲν εἶναι ἀλλότριον αὐτοῦ, ἀμὴ εἶναι ἐδικόντου, ἔσονται καὶ προχεῖται παρ' αὐτοῦ ἐκεῖνον τὸν ὅμοιον τρόπον, ὅπου προχεῖται ἀπὸ τὸν πατέρα. ἀμὴ ἀπὸ τὸν πατέρα προχεῖται, ὡς ἀπ' αὐτοῦ αὐτοῦ. τοιοῦτον προχεῖται καὶ ἀπὸ τὸν υἱὸν, ὡς ἀπ' αὐτοῦ αὐτοῦ. ἀλλέως ἡ προχύσις δὲν ἤθελεν ἦναι ὁμοία τῆς προχύσεως τῆς παρούσης, ἀλλὰ διάφορος. καὶ ποία

ἔκ αἰνέμθα. ἐν ᾧ μόνῳ διακείνεσθ τὸ ἕτερον τὸ ἑτέρου καταλαμβανόμθα, τῷ, τὸ μὲν ἄπον πιστεύειν εἶ), τὸ δ ἐκ τ αἰτίου, & τ ἐξ αἰτίας ὁπ & ἄλλῳ πάλιν διαφοραν ἐννοῦμθ, τὸ μὲν τὸ ἀϊδίως ἐκ τ πρώτου, τὸ δ διὰ τὸ ἀϊδίως ἐκ τ πρώτου. ὡστε & τὸ μονογενὲς αἰ ἀμφίβολον ὅτι τ υἱὸν μόνον, & τὸ ἐκ τ πατρὸς εἶ) τὸ πνεῦμα μὴ ἀμφιβάλλειν δ τὸ υἱὸν μεσιτείας, καὶ ἑαυτῷ τὸ μονογενὲς φυλατούσης, & τὸ πνεῦμα δ φυσικῆς πρὸς τ πατέρα σχέσεως μὴ ἀπειργούσης. Θαυμασὸν, ὦ Γρηγόριε. Ἐμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι ὁμολογοῦμεν ἐν τῇ Τριάδι ξένης ὑποστάσης, & ξένα πρόσωπα, ὁμοφυῆ, ὁμούσια, ὁμότιμα, ὁμόδοξα, ἴσα, & ἀϊδιάλλακτα. & ἕτζη δὲν εἶ) ξένα, ἀμὴ ἕνα. & πάλιν ὁμολογοῦμεν τὰ αὐτὰ, ὅπου εἶ) ἕνα ξένα. ποῖα εἶ) ἃ διαφορᾷ ἀϊδίου ἀπ αὐτῶν, & ποῖον εἶ) τὸ διακεῖνον αὐτά; εἶ) τὸ ἄπον & αἰπατὸν. διατὶ πιστεύομεν ἕνα πάντα ἄπον, δηλονότι τὸν πατέρα, & τ ἄλλα δύο ἀπατὰ, δηλονότι τὸν υἱὸν & τὸ πνεῦμα. καὶ πάλιν ἐπεὶ τὰ δύο αἰπατὰ διακείνονται, ὅτι τὸ ἕνα εἶ) ἀμέσως ἐκ τ πρώτου αἰτίου, τ πατρὸς δηλαδὴ, τὸ ἄλλο τὸ πνεῦμα δηλαδὴ εἶ) ἀκόμη διὰ ἐκεῖνο

ὅπου

τος, & τὸ πνεῦμα ἔχει τὸ εἶναι ἀπὸ τοῦ υἱοῦ. Εὕρες μοι ἐνταῦθα τὸν μέγαν τοῦτον Πατέρα διαφορὰν ἄλλην διὰ τὴν οὐσίαν τὰ διακρίνει τὸ πνεῦμα ἀπὸ τοῦ υἱοῦ, ἀμὴ διὰ τὴν αἰτίαν. Αὖπος ὁ πατὴρ υἱὸς & πνεῦματος. καλά. διακρίνονται οὖν ὁ πατὴρ & ὁ υἱὸς & τὸ πνεῦμα. ὁ πατὴρ ὡς αἴτιον ὁ υἱὸς & τὸ πνεῦμα ὡς αἰτιατά. τί αἰτιατὴν τὴν ἡ διάκρισις, & ἡ διαφορά; ὁ ἅγιος λέγει ὅτι δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ τὸ αἴτιον. Τέλος οὖν αὖπος ὁ υἱὸς τοῦ Πνεύματος, & τὸ πνεῦμα ἔχει τὸ εἶναι ἀπὸ τοῦ υἱοῦ ὡς αἰτιατὸν τοῦ υἱοῦ. ἀλλέως συγχωρῶ & δύο τέτα πρόσωπα, & αὖ τ' ἀναφέρης μόνον πρὸς τὸν πατέρα ὡς αἴτιον, θέλω ἴσως καὶ τὰ δύο, ἢ γεννητὸν ἢ ἐκπορευτὸν, καὶ ἤθελε γένεσθαι συναλοιφὴ υἱοῦ καὶ πνεύματος. διατὶ λέγει ὁ Ἅγιος τοῦ λόγου τὴν αἰτίας ὑπεξηρημένην ἐν μηδενὶ τρόπῳ ἀφῆκεν πρὸς ἑαυτὸν ἀσυμφώνως ἔχειν. Βλέπεις, ὅτι ἐστὶν ὁ μέγας Πατὴρ εἰς ἑαυτὸν τὴν διδασκαλίαν εἰς τὸ αὐτὸ τε πάντοτε σύμφωνος;

Καὶ πάλιν ἐν τῷ πρὸς Ἀβλάβιον λόγῳ. Τὸ ἀλλάλλακτον τῆς φύσεως ὁμολογοῦντες, τῷ εἶναι τὸ αἴτιον & αἰτιατὸν διαφέραν

ἐπινοίᾳ μόνῃ, ἐπειδὴ καὶ ὁ νοῦς λογιάζοντας πρῶτον Ϛ δεύτερον καὶ τρίτον, δὲν ἐμπορεῖ ἐχὰ τὴν ἀχαμνότητά τε, νὰ τὰ νοήσῃ καὶ τὰ τρία αὐτάμα, ἀμὴ πρῶτον νοεῖ τὸν πατέρα, δ δεύτερον τὸν υἱὸν, τρίτον τὸ πνεῦμα, Ϛ αἱ ὑποστάσις διαφερεῖ μία ὀπίσω τὴν ἄλλην, καὶ μὲ ὅλα τὰ τρία σώνει ἡ αἰδιότης τῆς πρόσωπον, ἐπειδὴ καὶ ταύτης τῆς θεότητος ἑνοῦ ἀπὸ τὰ ἄλλονε δὲν εἶν' ἄλλο παρὰ ὁ λόγος δ αἰτίας. Ϛ ἔτζη προδιαφέρει ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ, Ϛ ὁ υἱὸς ἔχει τὸ εἶν' ἀπὸ τὸν πατέρα. Ϛ ὅμως ἔχει σχέσιν ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα τ' αὐτὴν ἔχει τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν υἱὸν, Ϛ ὡς συναπτεται ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ, τὸν αὐτὸν τρόπον συναπτεῖ τὸ πνεῦμα τῷ υἱῷ, δ τὸν τῆς αἰτίας λόγον δηλαδὴ, Ϛ ἔχ ὑστερείζει τὸν υἱὸν. εἰς τόσον ὅπ αὐ ἐκβάλῃς τὸν λόγον τῆς αἰτίας εἶν' ἀσύμφωνος ἐν μηδενὶ. Συμπέραινε Ϛ σὺ δ τὸν σοφὸν τὸν Γρηγόριον. Ὁ υἱὸς ὑστερείζει ἀπὸ τὸν πατέρα, ὅπ τὸν υἱὸν αἴπ ὁ πατὴρ, Ϛ ὁ υἱὸς ἀπὸ τὸν πατέρα ἔχει τὸ εἶν', καὶ τὸ πνεῦμα ὑστερείζει τὸν υἱὸν, ὄχι δι' ἄλλο ἢ μὲ δι' λόγον αἰτίας. Τὸ λοιπὸν αἴπ ὁ υἱὸς τὸ πνεῦμα-

λοιπὸν ὁ αὐτὸς ἐν τῷ πρὸς τὸν πρὸς Εὐνόμιον Ἀντιῤῥητικῶν, ὅπερ ἀρχή. Οὐκ ἰῶ ὡς ἔοικε τὸ πάντας ἐθέλειν. Εἰ μήτινα χρονικὴν ἔμφασιν ὑπερτίθη τῆς τῦ μονογενοῦς ὑποστάσεως, ὃ τὸν πατέρα τῦ υἱῦ μόνῳ τῷ τῆς αἰτίας λόγῳ προτιθεῖναι, εἰπότως ἂν ὁ τοιοῦτος ἡμῖν περὶ τῦ υἱῦ λόγος σκανδαλώδετο. καὶ πάλιν, ἀφέντες δ εἶπεν, ὅτι μόνῳ τῷ τῆς αἰτίας λόγῳ προτιθεῖται τῦ υἱῦ ὁ πατήρ. Ὃ ἦ αὐτὸς ἡμῖν καὶ περὶ τῦ πνεύματος λόγος, ἐν μόνῃ τῇ τάξει τὴν διαφορὰν ἔχων. ὡς γὰρ συνάπτεται τῷ παιδὶ ὁ υἱός, καὶ τὸ ἐξ αὐτῦ εἶναι ἔχων, οὐχ ὑστερίζει τῇ τῦ ὑπάρξαι, οὕτω πάλιν καὶ τῦ μονογενοῦς ἔχει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὑπονοίᾳ μόνῃ τὸν τῆς αἰτίας λόγον προτιθεμένης τῆς τῦ πνεύματος ὑποστάσεως. αἱ γὰρ χρονικαὶ διαστάσεις οὐκ ἔχουσιν ἐπὶ τῆς προαιωνίου ζωῆς. ὥστε τῦ λόγου δ αἰτίας ὑπεξῃρημένης, ἐν μηδενὶ τῷ ἁγίαν Τριάδα πρὸς ἑαυτὸν ἀσυμφώνως ἔχειν. Βλέπεις δ ἐνταῦθα. ἔστι τάξις ἐν τῇ Τριάδι, καὶ νοεῖται εἰς ἐκεῖνον πρῶτον δεύτερον καὶ τρίτον. ἀμὴ μὲν ὅλα τῦ τὰ ἕνα δὲν ὑστερεῖσθαι ὑπὸ τὸ ἄλλο χρονικῇ διαστάσει, ἀλλ'

φανερὸν ὄν, & τὸ ἀξιόπιστον ἀπὸ πολλῶν τῆ τῆς Βίβλου πλευτοῦ, τὸν σοφὸν τοῦτον ἔλεγχον ἀπαλείφειν ἔγνω, ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις μαχόμενον, καὶ χρῆται σοφίσματι, καὶ ὑποξύφ τῷ ἐκ, μὴ ὑπολογισάμενος ὡς καὶ ἕτεραι Βίβλοι εἰς τὸ αὐτὸ ἠρωτήθησαν. κἀκεῖναι ὕστως εἶχον, καὶ τὸ ἐκ ἐπλεύτουν, καὶ τὸ ἀνόθευτον ὑπεξέφευγον. Εἰς τίσον ὅπ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅπου ἐκπορεύεται ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἕναν καιρὸν, μὴ τὸ ξύσμα τοῦτο καὶ τὴν ἐκβολὴν τῆς ἐκ, δὲν ἐκπορεύεται πλέον. & ταῦτα ἐγέλως καὶ χλευασμός; Ἀμὴ ἐπειδὴ ἡμεῖς εἰς βιβλίον μικρὸν, τόσον τοῦτο τοῦ ῥητοῦ τοῦ Νύσσης, ὅσον τῆ ἄλλων Πατέρων πλατύτερον, καὶ τὴν νόθευσιν, καὶ τὴν ἔννοιαν τὴν ἐξηγήσαμεν, & σαφεστέραν ἀπεδείξαμεν, ὅτι ἀκόμη ἔτζι λεφθαρμένα ἔχουσι καὶ φυλάττουσι τὸν αὐτὸν νοῦν, δὲν μὲ φαίνεται ναὶ ναὶ ἀνάγκη νὰ τὰ δευτερεύσωμεν ἐδῶ.

Μόλα ταῦτα ὅμως φανερωτέραν εἴδησιν θέλομεν ἀναφέρει ἐδῶ ἄλλο ἕνα ῥητὸν τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου, τὸ ὁποῖον σαφέστερα τὴν αὐτὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ αὐτὸ δόγμα, καὶ μὲ τὸ ὁποῖον ἐμπιστεύεται τὸ ῥητὸν τὸ σαφὲς. λέγει

τέλει-

σωτηρίαν τ ψυχῆς σου. διατί αὖ καλὰ καὶ τὸ ἔχισες ἀπὸ ἕνα ⊂ δύο, αἷς εἰσὶ ⊂ ξία βιβλία, φωνάζει τὼ κακογνωμοσυνίω συ πόσα ἄλλα ἀκέραια, εἰς τὰ ὁπῖα γεάφε τὸ ῥητὸν, καθὼς ἡμεῖς τὸ ἐγεάψαμεν.

Καὶ ὅπως ἐνοθεύθη τῦτο τὸ ῥητὸν τῦ Νύσσης ἐμπορεῖς νὰ τὸ μάθῃς πολλὰ καλὰ ἀπὸ τὸ Σημείωμα τὸ συνοδικὸν, ὁποῦ ἐγεάφη εἰς ταῖς ξεῖς τῦ Μαΐυ, ἡμέρᾳ παρασκευῇ, ἰνδικτιῶνι ὀγδόῃ, ἐπὶ καθημερίυ τῦ Παξιάρχου ἐν τοῖς κῆ τὸν ἅγιον Θεοφύλακτον κελλίοις αὐτε, ⊂ συνεδριαζόντων Νικολάυ Χαλκηδόνος, Μελετίυ Ἀθηνῶν, Νικάνδρυ Λαρίσσης, Λέοντος Σερρῶν, Θεοδώρυ Χερσῶνος, Θεοδώρυ Σωζοπόλεως, Νικολάυ Πελοποννήσου, Λέοντος Βερροίας, καὶ ἄλλων, ⊂ ἀπετέθη ἐν τῷ Παξιαρχικῷ Χαρτοφυλακείῳ, εἰς ἀσφάλειαν, ⊂ ὠφέλειαν τῶν εἰσερχομένων. Ἐκεῖ ἐπεξέχεται, πῶς ἕνας κάποιος Ῥαφερενδάριος, τὸ ὄνομα Ἐσκαμμαπσιλίος, ἀπὸ μίαν παλαιοτάτην Βίβλον, ὅπῦ ἦτανε ἡ Ὁμιλία ἐτύτη κὴ τὸ ῥητὸν, καθὼς ἡμεῖς τὸ ἐγράψαμεν, οἰκείοις ὀφθαλμοῖς τῦτο ἰδὼν, κὴ μὴ ἔχων ὅπι κὴ δράσῃ πρὸς τὰ

νέα θυσιαστήρια, μηχανήσασθε ἄλλα μυστήρια, καὶ τέλος πάντας πλὴν τεχνεργήσασθε ἕναν θεὸν, ὡς ζωὴ φαίνεται, καὶ σκεῦος σοφισμοῦ καὶ σέβεσθε. ἀμὴ αὐ δὲν εἶναι ἐθελόβουλος, μόνον σπιλωμένη καὶ ἑδραιωμένη εἰς τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Πατέρων, καὶ ἔξω ἀπ' ἐκείνων δὲν εἶναι ἄλλη πίστις ἀλλ' αὐτὰ θέλει. εἴπης εὐαγγελίζεται ἄλλο παρ' ὃ παρελάβετε αὐτὰ θέλει ἔστω, λέγει ὁ Παῦλος. καὶ ὁ μαθητὴς ἐκείνου ἱερὸς Διονύσιος ἀποφαίνεται, Οὐ τολμητέον εἰπεῖν πλέον τὰ θεωθέντως ἡμῖν περὶ τῶν θείων λογίων ἐκφάσεως ἢ τε εἰπεῖν, ἢ τε νοῆσαι. καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ἐν τῷ περὶ Πίστεως λόγῳ, Φανερὰ ἔκπωσις πίστεως, καὶ ὑπερηφανίας κατηγορία, ἢ ἀθετεῖν τι τῶν γεγραμμένων, ἢ ἐπεισάγειν τὸ μὴ γεγραμμένον, τίς ἡ χρεία τοῦ σιδήρου; τίς ὁ πολυγραφὴς ὁ ζόπος; ἡ ζύσις δὲν σ' ὠφελᾷ, τὸ ἐσκοτισμένο μελάνι τυφλώνει τὰ μάτια σου. τέτοια βουλὴ εἶναι καταδίκη, καὶ ἡ τόλμη κρημνὸς εἰς τὴν γέενναν. Λοιπὸν τὰ παρὸ πολλὰ λόγια, καθὼς τὰ δείσης εἰς τὰ βιβλία, καὶ ἀπ' ἐκείνων μάθανε τὴν ὀρθὴν πίστιν, αὐ ἀγαπᾷς τὴν σω-

τον τὸν τρόπον ἐξορίζει ἡ σύγχυσις ἀπὸ τὴν Τριάδα, καὶ κάθε πρόσωπον ἀμαυρούμενον ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔχει τὸ ἴδιον αὐτῦ, καὶ διὰ τῦτο ὁ υἱὸς ἐκ τῦ Θεοῦ ὢν, ὅτε εἶπε ὅτε λέγεται τῦ πνεύματ☉. καὶ αὐτὸ πρέπει ἡ χριστιανικὴ αὐτὴ ἀκολουθία.

Κάποιοι βλέποντας τὸ ῥητὸν τῦτο τῦ Νύσσης πολλὰ φανερεῦν διὰ τὴν ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματ☉ καὶ ἐκ τῦ υἱῦ, καὶ μὴν δυνάμενοι ἀκούειν κακουργίαν καὶ τρόπον νὰ τὸ διαστρέψουσι, ἐτόλμησε μὲ βοήθειαν τῦ σιδήρου νὰ τὸ διαφθείρουσιν, καὶ ἔτζι ἔξυσαν τὴν ἐκ πατρὸς, καὶ ἄφηκαν νὰ διαβάζει, τὸ ἅγιον Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐκ τῦ πατρὸς λέγει, καὶ τῦ υἱῦ εἶναι μαρτυρεῖται. θέλω τοις ἐρωτήσει ἐγὼ. ὦ καλοὶ Χριστιανοὶ, ἡ πίστις ὁποῦ ἔχει νὰ σᾶς σώσει, εἶναι ἡ ἐθελοβυλος ἡ ἰδική σας, ἢ ἐκείνη ὁποῦ ἔδωκεν ὁ Χριστὸς, καὶ τὴν ἐκήρυξαν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας; αὐ εἶναι ἡ ἐθελόβυλη, καὶ οἵα καθενὸς τῦ ἀρέσει, καὶ οἵαν καθενεὶς τὴν φαντάζει, ῥίξετε τὸ Εὐαγγέλιον, κάψετε τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων, κλείσετε τὰς Ἐκκλησίας σας. ἀνοίξετε καινούργιους ναοὺς, στήσετε νέαις τράπεζας, καὶ

λέγει καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ εἶναι μαρτυρεῖ. εἰ γάρ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, φησὶν, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. Οὐκοῦν τὸ μὲν πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ Χριστοῦ πνεῦμα ὄντων, ὁ δὲ υἱὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ ὢν, οὐκέτι καὶ τοῦ πνεύματος ἐστὶν, οὔτε λέγει. οὐδὲ αὐτὸς ἡ ἀκολουθία αὕτη. Σοφώτατα δὲ καὶ ἀληθέστατα, ὦ Γρηγόριε. δύο θεωρεῖται ἐν τῇ Τριάδι κοινὸν καὶ ἴδιον. τὸ κοινὸν εἶναι ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ εἰς τὰ ἕξ πρόσωπα, οὐδὲ ἕξ, οὐδὲ βάζει διαφοράν. τὸ ἴδιον εἶναι ἐκεῖνο, ὅπου διακρίνει τὰς ὑποστάσεις, καὶ οὐκ εἶναι ἕνα εἰς τὰς ἕξ. καὶ τοῦτο τὸ ἰδίωμα εἶναι τὸ πρόσωπον διαφορὰ τὸ ἄτοκον καὶ τὸ ἀπατόν. τὸ ἄτοκον εἶναι τοῦ πατρὸς, καὶ διακρίνει τὸν πατέρα ἀπὸ τὰ ἄλλα δύο πρόσωπα τὰ ἀπατα, τὸν υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα. κἂν ἔτι ὁ πατὴρ ἀναίτιον εἶναι ἀίτιον τῶν ἄλλων δύο προσώπων, τὰ ὁποῖα νοοῦνται ἀπατα. καὶ διαφορὰ μὴ χωρῇ σύγκρισις εἰς τὰ δύο τέκνα τὰ ἀπατα πρόσωπα, εἶναι τὸ ἀπατον ἄλλη διαφορὰ, διὰ μέσου τοῦ ὁποίας τὸ ἕνα νοεῖται υἱὸς μονογενὴς, γνωρίζοντας ἀίτιον μόνον τὸν πατέρα, τὸ ἄλλο πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἔχω ἀπὸ τὸν πατέρα γνωρίζει ἀίτιον καὶ τὸν υἱόν. καὶ εἰς ἑτέ-

τον

μαρτυρίας τῦ Παύλου, εἰς ταῦς ὁποίας
λέγω; καμία δυσκολία ἠμπόδιζε ἡ ἐκπό-
ρευσις τῦ ἁγίυ πνεύματος ἀπὸ τῦ πατρός,
ἐκεῖ νὰ ἐνέφαινεν μίαν φορὰν ἢ νὰ φανέ-
ρωνε τὰ σώματά τους οἱ ἑαυτοί. ὁ Νύσσης
Γρηγόριος ἐν τῇ Ὁμιλίᾳ εἰς τὸ, Πάτερ
ἡμῶν, ὅπου ἀρχινίζει. Ὁ τὴν σκιὰν τῦ
μελλόντων ὡσὲ ἔχων νόμος, λέγει. Ὅτε γὰρ
ὁ υἱὸς ἐκ τῦ πατρὸς ἐξῆλθε, καθὼς φησὶν
ἡ γραφὴ, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τῦ Θεῦ, καὶ
ὡσὲ τῦ πατρὸς ἐκπορεύεται. ἀλλ' ὥσπερ τὸ
αὐτὸ αἰτίας ἐστὶ μόνε τῦ πατρὸς ὂν, τῦ υἱῦ
καὶ τῦ πνεύματι ἐφαρμοσθῆναι ἡ δύναται,
οὕτω καὶ ἔμπαλιν τὸ ἐξ αἰτίας ἐστὶ, ὅπερ
ἴδιον ἔχει τὸ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα, τῷ πα-
τρὶ ὑπαρχειν θεωρηθῆναι φύσιν οὐκ ἔχει. κοινὸν δὲ
ὄντος τῦ υἱῦ καὶ πνεύματι τῦ μὴ ἀγεν-
νήτως εἶναι, ὡς ἂν μήτις σύγχυσιν ὡσὲ τὸ ὑπο-
κείμενον θεωρηθείη, πάλιν ἔξεστιν ἄμικτον ἢ
ἐν τοῖς ἰδιώμασιν αὐτῶν διαφορὰν ἐξευ-
ρεῖν, ὡς ἂν μὲ τὸ κοινὸν φυλαχθείη καὶ τὸ
ἴδιον μὴ συγχυθείη. Ὁ γὰρ μονογενὴς υἱὸς
ἐκ τῦ πατρὸς ὡσὲ τ' ἁγίας γραφῆς ὀνομά-
ζεται, καὶ μέχρι τούτε ἴσμεν ἀπὸ τὸ ἰδίω-
μα, ὅτι ἅγιον πνεῦμα καὶ ἐκ τῦ πατρὸς

λιν. Ὡς γὰρ τ̃ οὐσίας ὑπάρχον τ̃ τ̃ χρισθέντ̃ τοῖς ἁγίοις Χριστ̃ δηλαδὴ, καὶ πάλιν. Ἀνάγκη λοιπὸν ἐκ τ̃ οὐσίας ὑπάρχειν ὁμολογεῖν αὐτὸ τ̃ τ̃ υἱ̃ τ̃ Θε̃, παρ' αὐτ̃ τε τὸ εἶναι καὶ τὸ ἐνέργειαν ἔχον, καὶ πάλιν. Οὐδεμίαν ἄρα φύσεως οἶδεν ὁ Παῦλ̃ διαφορὰν τ̃ τ̃ υἱ̃ καὶ ἁγίου Πνεύματ̃. ἀλλ' ὡς ἐξ αὐτ̃ καὶ ἐν αὐτῷ φυσικῶς ὑπάρχον τῷ τ̃ κυριότητ̃ ὀνόματι καλεῖ. καὶ πάλιν. Οὐκοῦν ἐκ τ̃ οὐσίας τ̃ υἱ̃ τὸ πνεῦμα. καὶ εἰς τὸ ῥητόν. Οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτ̃. Διὰ γάρτοι τοῦτο προστέθεικεν, ὅτι τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ἡμῖν. ὅτι δὴ πάντως ἐκ τ̃ ἐμῆς οὐσίας τὸ πνεῦμα ἔσται καὶ οἷον ἐμὸς ἔστι νοεῖς, τῷ ἐρεῖν αὐτὸν ἀλλ' ἐσόμενα, ὥσπερ ἐγώ.

Οἱ Πατέρες διδάσκουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι καὶ ἐκ τ̃ υἱ̃. καὶ διαφθορὰ ὑπὸ τῶν ἐναντίων τ̃ ῥητ̃ τ̃ Νύσσης.

Κεφάλ. ιϐ'.

ΔΕΝ ἤθελα νάμαι βαρετὸς. ἀλλ' ἔσοντας καὶ τὸ προάγμα εἶναι πολλὰ χρήζω μῦθον δίνω ἀναφορὰ ἄλλαις ὀλίγαις μύθ-

μαρτυρίας τῆς Πατέρων, εἰς ταῦς ὁποίαις δίχως καμία δυσκολία κηρύτ☉ ἡ ἐκπόρευσις τῦ ἁγίυ πνεύματ☉ καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ, ἐξὸ νὰ ἐνξαπῦσιν μίαν φορὰν ☪ νὰ φεράξουν τὰ σόμπτα τους οἱ ἑαυτοί. ὁ Νύσσης Γρηγόριθ☉ ἐν τῇ Ὁμιλίᾳ εἰς τὸ, Πάτερ ἡμῶν, ὁπῦ ἀρχινίζῃ. Ὁ τὼ σκιαὶ τῆς μελλόντων ὢν ἔχων νόμ☉, λέγ. Ὅτε γὰρ ὁ υἱὸς ἐκ τῦ πατρὸς ἐξῆλθε, καθὼς φησιν ἡ γραφὴ, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τῦ Θεῦ, καὶ ὡξῆ τῦ πατρὸς ἐκπορεύ☉. ἀλλ' ὥσπερ τὸ αὐτὸ αἰτίας ἔχ☉ μόνυ τῦ πατρὸς ὂν, τῷ υἱῷ καὶ τῷ πνεύματι ἐφαρμοθῆναι ἠδύνα☉, οὕτω καὶ ἔμπαλιν τὸ ἐξ αἰτίας ἔχ☉, ὅπερ ἴδιον ὑπῆρχε τῦ υἱῦ ☪ τῦ πνεύματ☉, τῷ πατρὶ ὑπενοηθῆναι φύσιν ἐκ ἔχ. κοινῦ δὲ ὄντ☉ τῷ υἱῷ καὶ πνεύματι τῷ μὴ ἀγεννήτως ἔχ☉, ὡς ἂν μή τις σύγχυσιν περὶ τὸ ὑποκείμενον θεωρηθείη, πάλιν ἦν ἄμικτον ἐν τοῖς ἰδιώμασιν αὐτῶν διαφορὰν ἐξευρεῖν, ὡς ἂν ☪ τὸ κοινὸν φυλαχθείη καὶ τὸ ἴδιον μὴ συγχυθείη. Ὁ γὰρ μονογενὴς υἱὸς ἐκ τῦ πατρὸς ὡξὰ τ ἁγίας γραφῆς ὀνομάζε☉, καὶ μέχρι τύτυ ἴσμεν ἀμφὶ τὸ ἰδίωμα, ὅ ἐ ἅγιον πνεῦμα καὶ ἐκ τῦ πατρὸς

λιν. Ὡς γὰρ τ̃ οὐσίας ὑπάρχον τ̃ τοῦ χρηματοῦτο τοῖς ἁγίοις Χριστοῦ δηλαδὴ, καὶ πάλιν. Ἀναίσκη λοιπὸν ἐκ τ̃ οὐσίας ὑπάρχειν ὁμολογεῖν αὐτὸ τ̃ τοῦ υἱοῦ & Θεοῦ, παρ' αὐτοῦ τιὼ τε δύναμιν & τιὼ ἐνέργειαν ἔχον, & πάλιν. Οὐδεμίαν ἄρα φύσεως οἶδεν ὁ Παῦλος διαφορὰν τ̃ τοῦ υἱοῦ & ἁγίου Πνεύματος. ἀλλ' ὡς ἐξ αὐτοῦ & ἐν αὐτῷ φυσικῶς ὑπάρχον τῷ τ̃ κυριότητος ὀνόματι καλεῖ. & πάλιν. Οὐκοῦν ἐκ τ̃ οὐσίας τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα. & εἰς τὸ ῥητόν. Οὐ γὰρ λαλήσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ. Διὰ γάρτοι τοῦτο προσέθηκεν, ὅτι τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ἡμῖν. ὅτι δὲ πάντως ἐκ τ̃ ἐμῆς οὐσίας τὸ πνεῦμα ἐστὶ & οἷον ἐμός ἐστι νοεῖς, τῷ ἐρεῖν αὐτὸν & ἐσόμενα, ὥσπερ ἐγώ.

Οἱ Πατέρες διδάσκουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι & ἐκ τοῦ υἱοῦ. & διαφωνοῦσι τῷ ἐναντίον τοῦ ῥητοῦ τοῦ Νύσσης.

Κεφάλ. ιϛ'.

ΔΕΝ ἤθελα νάμαι βαρετὸς. ἀλλ' ἔσοντας & τὸ πρᾶγμα εἶναι πολλὰ χρήζειν λόγων θέλω ἀναφερεῖ ἄλλαις ὀλίγαις μόν-

αὐτὸ πηγάζον, εἰτ' οὖν ἐκπορευόμενον. βλέπεις, πῶς τὸ πηγάζειν τὸ ἐξηγᾶται ὁ ἅγι☩. καὶ ὅτι ἕνα ἐστὶ τὸ πηγάζειν καὶ τὸ ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεύματ☩, ἐπειδὴ ἐκπορευτὸς ὑπάρχει, καὶ ἐκπορευτὸς ἔχει τὴν ὕπαρξιν, ὁ σοφὸς Κύριλλ☩ εἰς τὸν λόγον φησὶ τῦ Μοναχοῦ, ἀφέντης ☪ εἶπεν, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον φησὶν, παρὰ θεὸς ἐπήγασεν, ἤγουν ἐκπορεύεται. τὸ πνεῦμα φησὶν μὲν, ἤγουν ἐκπορεύεται, καθάπερ ἀπὸ πηγῆς τῦ Θεῦ καὶ πατρός. ☪ ὁ ἅγι☩ Μάξιμ☩ εἰς τὴν Διάλεξιν τῦ Ὀρθοδόξυ ☪ Ἀνομοίυ, ὡς ἐκ φησὶ τῦ Ὀρθοδόξυ. Ὁ πατὴρ ἐκπέμπει τὸ πνεῦμα, τὸ δὲ πνεῦμα ἐκπορεύει. μὴ ἐμποδὼν ἂς καὶ τὸ πεῖ ἐνεργητικῶς κῆ τῦ γράμματος, ἐπειδὴ δὲν ἀλλοιοῖ αὐτὴ ἡ χρῆσις, ἄλλαξε τὴν λέξιν εἰς τὸ ἐκπέμπειν ὡς ταυτοσήμαντον. ☪ δ' ἐκείνης ἐφανέρωσε τὴν ὕπαρξιν τῦ πνεύματ☩.

Θέλεις ἀκόμη ἡ ἐξήγησιν πλέω καθάρια; ὁ Κύριλλ☩ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆ Θησαυρῶν. Νομοθετοῦντ☩ τοιαφαῦτα τὲ χριστὲ, ὡς ἐν αὐτῷ καὶ ἐξ αὐτῦ φυσικῶς ὑπάρχον τὸ πνεῦμα αὐτῦ νομοθετεῖ. ☪ πάλιν

πληροφορῶν εἰδῆς τε καὶ λέγων, λάβετε πνεῦμα ἅγιον. Ἔχεις σοῦ Διδασκάλους τ' ἀληθείας φανερούς, & σὺ μοι φερόφερνης ἄλλους τ' ἀσεβείας ἐλέγχους. & μὲ ταῖς ἐλικαῖς σου παρεξηγήσεις συγχύζῃς σκέπνα, ὅπῃ ἐδόγμάτα καθαρά. τις Σύριαν σε πλανᾷ τόσον, φιλόνικε.

Ὅτι ἡ ἔκβλυσις, ἡ φορὰ, ὁ πηγασμὸς & τὰ ὅμοια σημαίνουσιν ἐσιώδη ἐκπόρευσιν, καὶ ὑπαρκτικὴν.

Κεφάλ. ιά.

ΚΑΙ εἰς ἑτέρα δὲ ῥητὰ ἡ ἔκβλυσις, καὶ φορὰ, & ὁ πηγασμὸς ναίει ἡ ἐκπόρευσις, ἃς τὸ μέθοδον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Πατέρας. ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῇ Διαλέξῃ Ὀρθοδόξῳ καὶ Μακεδονιανῷ. Μὴ γένοιτό μοι εἰπεῖν ἔκπτωτόν τι τὸ πνεῦμα, ἤτε γὰρ ἅγιον, ἤτε τὸ ἄφθαρτον, ἤτε τὸ ἀθάνατον, ἤτε τὸ ἀγαθὸν, ἤτε ἄλλό τι τῶν περὶ Θεὸν θεωρουμένων, λέγω δὲ ἔκπτωτον τὸ ἁγίῳ πνεύματι. ἀλλὰ φύσει ἅγιον, φύσει ἀγαθὸν, φύσει ἄφθαρτον, φύσει ἀθάνατον, ὡς πνεῦμα Θεοῦ, καὶ ἐξ

αὐτοῦ

μα. καὶ εἰς τὸ ῥητὸν, Ὅτι πεπέαμαι τὸ πνεῦμα. Ἀλλαχῦ ἡ τῦ Χριςῦ ὁμοιότης φησὶ τὸ ἴδιον αὐτῦ καὶ παρ' αὐτῦ τῇ φύσιν προχεόμενον πνεῦμα. καὶ πάλιν, Νοεῖ ὑπάρχον Χριςῦ τὸ πνεῦμα πάντα τὰ ἐν αὐτῷ διαλέγεσθαι τοῖς μαθηταῖς, ἢ κατ' ἰδίαν τινὶ θελήσῃ, ἢ δὲ μᾶλλον ἀλλοτρίᾳ τινὶ βελήσῃ τῆς ἐν ᾧ καὶ ἐξ ἧς ἔδοξεν ὁμιλεῖν, ἀλλ' ὡς ἂν ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῷ φυσικῶς προϊόν. ὁ αὐτὸς εἰς τὸ, Οὐ γὰρ λαλήσῃ ἀφ' ἑαυτῦ. Οὐ γὰρ ἀλλότριον τῦ μονογενοῦς οὐσίας τὸ ἅγιον νοῆται πνεῦμα. προϊὸν γὰρ φυσικῶς ἐξ αὐτῆς, οὐδὲν ἕτερον παρ' αὐτὸν ὑπάρχει, ὅσον εἰς ταυτότητα φύσεως, εἰ καὶ νοοῖτο τυγχάνειν ἰδιοσυστάτως. καὶ πάλιν ἐν τῷ εἴκοστῷ τῦ προφήτου Ἱερεμίου, Ἀπὸ δὴ τούτων ἐξ ἰδίου πληρώματος προϊέναι τὸν υἱὸν τὸ ἴδιον αὐτῦ καὶ ἀναποβλήτως ἐμπεφυκὸς ἅγιον αὐτῦ πνεῦμα, δι' ἧς πᾶσα δόσις ἀγαθὴ. καὶ ἐν τῷ τεταρτῳ τοῦ Ἱερεμίου. Τοι γάρτοι καὶ ὅτε γέγονεν ὁμονοητὴς ἀνθρώπῳ ἐρήμῳ τὸ πάλαι, καὶ ἐν ἀρχαῖς ἀγαθὸς τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ὑπῆρχεν, πάλιν αὖτις πρὸς σπάνιον μεταχωρεῖν ἐπάγεται, καθάπερ ἀπὸ πηγῆς τῆς ἰδίας

πλη-

ὐσιώδης ὑπαρκτικὴ καὶ ἐνυπόστατος, ἡ αὐτὴ ἔννοια καὶ ὁ λόγος ἐπὶ τοῦ Κυρίλλου. ὁ αὐτὸς εἰς τὸν λόγον πρὸς τὸν Βασιλέα Θεοδόσιον. Ἀπολύων ἁμαρτίας τὸ ἀπὸ προσκείμενον, τῷ ἰδίῳ λοιπὸν καθαιρέτῳ νεύματι. ὅπερ ἐνίοτε μὲν αὐτὸς ἐκ θείου παιδὸς λόγος, καὶ ἐξ ἰδίας ἡμῖν ἀναπηγάζει φύσεως. ἐνίοτε αὐτὸς ὁ υἱὸς, καὶ ἐξ ἡμῶν τοῦ ἐνίοτε, ἀναπηγάζει ἐξ ἰδίας φύσεως. καὶ ὅτι ἑτέρωθι· ἐκπορεύσεως ἐστὶν ὐσιώδης καὶ φυσικὸς. καὶ οὐδεμιᾶς ἑτερουσίας ἄτυπος, καὶ παραδόσεως ὑπὸ ἐνεργείας ἢ δὲ φυσικὰς. ὁ αὐτὸς Κύριλλος ἐν τοῖς πρὸς Παλλάδιον. Τρεπτὸν ἢ ὅτι τὸ πνεῦμα ἐστι. εἰ ὅπερ τὸ ζωοποιοῦν ἐπ' αὐτῷ ὁ μῶμος τῆς θείας ἀφαιρεῖται φύσιν, εἴπερ ἐστὶ τοῦ θεοῦ καὶ παιδὸς ἐμοὶ καὶ τοῦ υἱοῦ τὸ ὐσιωδῶς ἐξ ἀμφοῖν, ἤγουν ἐκ παιδὸς δι' υἱοῦ προχεόμενον πνεῦμα. καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς θησαυροῦ. Ὅτε τοίνυν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν ἡμῖν γινόμενον, συμμόρφους ἡμᾶς ἀποδείκνυσι θεοῦ, πρόδηλον ἐκ παιδὸς καὶ υἱοῦ, πρόδηλον ὅτι τῆς θείας ἐστὶν ὐσίας ὐσιωδῶς ἐν αὐτῇ καὶ ἐξ αὐτῆς προϊὸν, ὥσπερ οὖν ἀμέλει καὶ τὸ ἐξ ἀνθρωπείας σάρκος ἐκλέγον ἐμφύση-

οἰς τὴν αὐθεντότητα αὐτῦ. Ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν λόγον περὶ τῆς δύο Διαθήκων. Διὰ γὰρ τὸ γνέσθαι ναὸν τῦ θείας δημιουργικῆς δυνάμεως ὁ σῶμα τῦ Κυρίε τὸ θεοφόρον, γίνη καὶ οὐ ναὸς καθ' ὁμοίωσιν αὐτῦ, δίχη γὰρ ἐκπεμπόμενον παρ' αὐτῦ τὸ πνεῦμα. Οὐδὲ οἱ ἁγιαθέντες βάζουσι διαφορὰν ἀνάμεσα εἰς τὸ παρ' αὐτῦ, καὶ τὸ ἐξ αὐτῦ. ἔσονται καὶ εἷς τὸ αὐτό. ὁ σοφὸς Κύριλλος εἰς πολλοὺς ἄλλους λόγους, καὶ μάλιστα εἰς τὸν λόγον περὶς Νεστόριον. Εἰ δ' ἔστι τὸ πνεῦμα ἐν ὑποστάσει ἰδικῇ, καὶ δὴ καὶ νοητὸν καθ' ἑαυτό, καθ' ὃ πνεῦμα ὄξι δ' οὐχ υἱὸς. ἀλλ' οὐδ' ὄξιν ὑκ ἀλλότριον αὐτῦ πνεῦμα γὰρ ἀληθείας ὠνόμασεν, δ' ἔστι Χριστὸς ἡ ἀλήθεια, ἡ φησὶν παρ' αὐτῦ, καθότι καὶ ἐκ τῦ πατρὸς. Μάθε δ' ὅτι, δ' τ' ἐξ ὁμοιοσήμαντον. δ' τὴν φύσιν τὴν πατρικὴν, ἡ τὴν υἱϊκὴν, ἡ φησὶν τὸ πνεῦμα ναὶ μία δ' ἡ αὐτὴ, καὶ τὸν αὐτὸν ῥόπον τὸ πνεῦμα ἐκχεῖσθαι φησὶ τῦ υἱῦ, καθ' ὃν ἐκχέεται φησὶ τῦ πατρός. ἀλλὰ μὴν ἡ ἔκχυσις φησὶ τῦ πατρὸς ὄξιν ὑσιώδης, δ' ὑπαρκτικὴ δ' ἐνυπόστατος. Θέλε ἦσαν τοίνυν δ' ἡ ἔκχυσις ἐκ τῦ υἱοῦ

ὑσιώ-

ἀσιωπήτως ὑπάρχειν διὰ τοῦ υἱοῦ. Ἔχομεν εἰς
ἐτέτο πολλαῖς μαρτυρίαις τὸν Πατέρα,
ταῖς ὁποίαις διὰ νὰ μὴν βαρυώμεθα τὸν
ἀναγνώστην ταῖς σιωπῶμεν. θέλομεν μὲ
ὅλα τοῦτα ἐδῶ ἀναφέρει κάποιαις δι' ὀλίγων
τὴν ἀληθείας, καὶ τὴν ἐναντίων ἐθε-
λοβέλου κακοτεχνίας ὑπόδειξιν. Ἡ ἐν Νι-
καίᾳ Συνόδ☩, καὶ οἱ Πατέρες ἐκείνης οἱ
θεοφόροι ἀπολογούμενοι διὰ Λεοντίου τοῦ
Ἐπισκόπου τὸν Φιλοσόφων λέγουσιν. Εὑρη-
μα τὸ πνεῦμα ἐκπορευόμενον μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς,
ἴδιον δὲ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀναβλύζον.
Ποῖοι εἰσὶ οἱ δογματίζοντες ἴδιον εἶναι τοῦ υἱοῦ τὸ
ἐξ αὐτοῦ ἀναβλύζειν. παλαιοὶ οἱ τῆς θεοφό-
της Συνόδου Πατέρες, θεοφόροι δὲ Ὀρθο-
δοξίας κήρυκες, καὶ τὴν ὀρθὴν φρονούντων
δογμάτισιν. καὶ σὺ ζητᾷς ἄλλο τι σαφέστε-
ρον; ἔχετο. ὁ μέγας Ἀθανάσι☩ ἑνὸς
ἀπὸ τούτων τῶν Συνόδων, ὑψηλὸς τὸν γνώ-
μων καὶ τὸν σοφίαν εἰς τὸν λόγον περὶ τῆς
ἐνσάρκου ἐπιφανείας τοῦ Θεοῦ γράφει φανερὰ
περὶ τοῦ πνεύματ☩. Αὐτὸς γὰρ αὐτὸ αὖθις
ἔπεμπεν ὡς Θεὸς, καὶ αὐτὸς αὐτὸ κά-
τωθεν ὑπεδέχετο ὡς ἄνθρωπ☩. ἐξ αὐτοῦ
οὖν εἰς αὐτὸν κατιὸν, ἐκ τῆς θεότητ☩ αὐτοῦ

εἰς

δὲν ἔπεσεν εἰς ἀκολὼ αἱρεσιάρχων. Τολμηρὸν αἴσως. καὶ τὸ ὁμοούσιον καὶ τὸ ὁμοουσίως ἀπὸ τὰ ῥήματα ὁπῦ λέγει, τὸ πνεῦμα τῦτο ἐκ τῆς οὐσίας τῦ Πατρὸς, ἐσημαίνετο, ἐπειδὴ ὁμολογᾶται εἰς τὸν Ἀγγέλους καὶ εἰς τὰς ψυχὰς τῆς αὐτῆς οὐσίας εἶναι τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο, καὶ τὸ ἐναντίον εἰς φανέρωσιν τῦ καὶ τὸ ὁμοιοῦσιν ὁμοουσίῳ, πῶς ἠμπορεῖ ὁλότελα νὰ γένῃ ἀδυνάτον νὰ λέγεται ἕνας Ἄγγελ☉ ἐκ τῆς οὐσίας ἀλλουνῦ Ἀγγέλου, καὶ μία ψυχὴ ἐκ τῆς οὐσίας ἀλλεπαλλήλης ψυχῆς. καὶ τῦτο τὸ ἀδυνάτον εἶναι ὄχι ἀπ' ἄλλο ἢ μὴ ὅτι εἰς τὸν Ἀγγέλους καὶ εἰς ταῖς ψυλαῖς δὲν εἶναι τὸ ὁμοούσιον αἰπατόν.

Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν εἶναι παρακλητὸς διὰ τῦ υἱοῦ, ἀλλ' ἐπιπλέον ὑπάρχει διὰ τῦ υἱοῦ. Κεφάλ. ι'.

ΑΛΛΟΙ πάλιν πλέον παρὰ τύτων ἀσεβέστερα βλασφημοῦντες ἀποκτῶσι καὶ λέγουσι, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νάναι παρακλητὸς διὰ τῦ υἱῦ, τὸ ὁποῖον οἱ ὀρθοὶ ποτὲ φρονήσαντες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἢ τὸν σήμερον φρονοῦντες κρατῦσιν καὶ λέγουσιν ἐπιπλέον

εἶ) ἐκ τῆς οὐσίας & φύσεως τοῦ αὐτοῦ, καὶ τὸ αὐτὸ πρόπῳ νὰ λέγομεν καὶ περὶ τοῦ πνεύματος, αὖ θέλομεν νὰ μιλοῦμεν καθὼς θεολογοῦσιν οἱ Πατέρες.

Ἔχομεν εἰς ἀπόδειξιν τούτου & μεγάλα παραδείγματα, τὰ ὁποῖα αὐταφέρονται ἕνα εἰς ἄλλον καθεὲν, πρέπει θέλομεν ἀκαταθῆ εἰς ἕνα καὶ μόνον, εἰς τὸ ὁποῖον, δὲν ἠξεύρει αὖ αὐτὸς ὁ Σατὰν θέλει ἐαυτοῦ θῆ. ἡ οὐσία τοῦ Ἀγγέλων Γαβριὴλ & Μιχαὴλ εἶ) μία καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας & φύσεως, καὶ ἡ ψυχὴ Πέτρου καὶ Ἰωάννου, & τὸ ἀνάπαλιν. δὲν πορεῖς αὖ δὲν εἶσαι λολὸς νὰ τ' ἀρνηθῆς, διατὶ αὐάμεσά τους, ὅλοι οἱ Ἄγγελοι εἶ) ὁμοειδεῖς, καὶ αἱ ψυχαὶ ὅλαι τοῦ αὐθρώπου ἔχουσιν τὸ αὐτὸ εἶδος καὶ τὸν αὐτὸν λογαριασμόν. & διὰ τοῦτο δὲν χωρεῖ καμίαν ἀμφισβήτησιν θέλεις ὁμολογήσῃς κῆ τὸ ὁμοειδὲς & τὸ ὁμοούσιον. καὶ δὲν σφάλλεσαι. Ἀ μὴ αὐίσως; & πάλιν σε ἐρωτήσω; εἶ) καμεὶς Ἄγγελος ἐκ τῆς οὐσίας ἀλλουνοῦ Ἀγγέλου, ἢ καμία ψυχὴ ἐκ τῆς οὐσίας ἄλλης ψυχῆς; ἠξεύρεις τὰ πολλὰ καλὰ, πῶς θέλεις λυπηθῆς εἰς τοῦτο, & θέλεις φωνάξῃ. ἐπειδὴ καὶ παράμοιον πρᾶγμα, ἢ νόημα ποτὲ

δὲν

λου Βασιλείυ θέλεις νὰ ἐξακριβώσῃς τὸ ζήτημα, εἰπὲ, ὅτι ὅχι ἐξ ἑνὸς τὸ πνεῦμα ὁμοφυὲς καὶ ὁμοούσιον τῦ υἱῦ, λέγεται ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τῆς φύσεως τῦ υἱοῦ, ἀμὴ ἐξ ἑνὸς ναὶ ἐκ τῆς φύσεως & τῆς οὐσίας τῦ υἱῦ, λέγω) ὁμοούσιον καὶ ὁμοφυὲς τῦ υἱῦ. & πάλιν ὁ θεωμασὸς Βασίλειος. Οὐ γὰρ ἀδελφὰ λέγομεν τὸν πατέρα & τὸν υἱὸν, ἀλλὰ πατέρα & υἱὸν ὁμολογοῦμεν, τὸ δὲ τῆς οὐσίας ταυτὸν, ἐπειδὴ ἐκ τῦ πατρὸς ὁ υἱὸς, οὐ προστάγματι ποιηθεὶς, ἀλλ' ἐκ τῆς φύσεως γνησιθεὶς. & ὁ μαθητὴς τοῦ ὁ Κύριλλος ἐν τῷ πρώτῳ τῆς προς Ἑρμείαν. Τὸ ἀπειρον οὐδ' ἁρα παντελῶς ἐδὲν οἰεσθαί τε & φρονεῖν ἀληθῶς, ὡς ἑτέρου ἡμῶν ἐξ αὐτῆς ἀνέφυ τῆς τῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς οὐσίας ὁ υἱὸς, οὐκ ἕτερόν τι νοοῖτο παρ' αὐτὸν ὑπάρχειν, ὅσον εἰς ταυτότητα φυσικὴν. & εἰς τὸ ῥητὸν τῦ Ἰωάννυ. Ὅτι κατέβην ἐκ τῦ οὐρανῦ. Τὸ γὰρ ἐκ τῦ πατρὸς γεννηθῆναι τὸν υἱὸν, ἀναγκαίως δὴ καὶ τοῦτο καὶ οὐχ ἑκόντας ἡμᾶς ἀποδοῦναι τὸ ὁμοούσιον αὐτῷ. Συμπεραίνεται τοίνυν φανερὸν, ὅτι τὸ ἀπατὸν κατ' οὐσίαν, τῷ αὐτῷ ἐξ ἑνὸς ὑπάρχει, ὄντιν ὁμοούσιον ἢ ὁμοφυές. καὶ δὴν ξανατρέφω τὸ ὁμοφυὲς & ὁμοούσιον

πρὸς τὰς Κανονικὰς λέξεις. Εἰ γὰρ ὁμοούσιόν ἐστιν αὐτὸ ἄρχον φῶς ὁ πατὴρ, γέννητον ἦν φῶς ὁ υἱός, φῶς ἦν ἐκ φωτὸς ἑκάτερον, ὁμοούσιον εἴπωμεν αὐτὸ δικαίως, ἵνα τὸ τῆς φύσεως ὁμότιμον παραστήσωσιν. ὅ γὰρ τὰ ἀδελφὰ ἀλλήλοις ὁμοούσια λέγει, ὅπερ τινὲς ὑπολήψονται, ἀλλ' ὅταν καὶ τὸ αὐτὸν, καὶ τὸ ἐκ τῆς αὐτῆς τὸ ὑπάρξιν ἔχον τῆς αὐτῆς ὑπάρχῃ φύσεως, ὁμοούσια λέγει. Λογάδιασον καλὰ, πῶς ὁ μέγας Βασίλειος τὸ ὁμοούσιον, πᾶσαι τὸ αὐτὸ καὶ τὸ ὁμοφυὲς τὸ ἑρμηνεύουσιν. τὸν ὁποῖον ἀκολουθοῦντας τὸν σὺν Δαμάσκηνον, καὶ μυσταγωγὸν ὁ θεῖος Κύριλλος ἐν τῷ πρώτῳ τῷ πρὸς Ἑρμείαν λέγει. Ὁμοούσιος γὰρ εἴπερ ἐστὶν ἀληθῶς ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ, ἐξ αὐτοῦ τε καὶ ἐν αὐτῷ κατὰ φύσιν, καὶ ὑπαρκτῶς ἐστιν. Βλέπεις; διὰ αὐτὸ τοῦτο καὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα εἶναι ὁμοούσια καὶ ὁμοφυῆ, ὅτι τὸ ἕνα εἶναι ἀπατὸν ἀπὸ τὸ ἄλλο, καὶ ἕτερα ἔχειν τὸ ὑπάρξιν. καὶ πρέπον φαίνεται νὰ γράφω ὧδε ἐδῶ ποῖον ἀπὸ τὰ δύο ἔχει τὸ εἶναι ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἐπειδὴ καὶ φανερὰ δογματίζουσιν οἱ πατέρες, ὅτι τὸ πνεῦμα εἶναι ἐκ τοῦ υἱοῦ. Τολοιπὸν εἴτε κατὰ τὰς λογικὰς ὑποθέσεις, εἴτε κατὰ τὸ ῥητὸν τῶν μεγάλων

λου

καίως γαύαγ ἐκ τῆς ὐσίας καὶ τῆς φύσεως τῦ πνεύματος. ἀλλέως δ ὁ πατὴρ ἡ ἀρχικωτάτη ἀρχὴ θελήσεως ἐκ τῆς ὐσίας καὶ τῆς φύσεως τῦ υἱοῦ καὶ τῦ πνεύματος, ἐπειδὴ εἰσὶν αὐτοῖς ὁμοούσιος δ ὁμοφυὴς. παράγμα ἐν Χειασιανοῖς ἀτοπώτατον. ἔσονται καὶ εἰσὶ φανερὸν, ὅτι ὄντι ὁμοούσιος καὶ ὁμοφυὴς τοῦ υἱοῦ δ τοῦ πνεύματος, ἐπειδὴ δ ἔχει τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τῆς ὐσίας καὶ τῆς φύσεως αὐτοῦ. ἀμὴ ὁ υἱὸς δ τὸ πνεῦμα εἰσὶν ὁμοούσια δ ὁμοφυῆ, ἐπειδὴ καὶ τὰ δύο ἔχει τὸ εἶναι ἐκ τῆς ὐσίας καὶ τῆς φύσεως τῦ πατρός. εἰς τὸν ὁμοιον τρόπον συλλογιζόμεθα καὶ περὶ τῦ υἱοῦ. ὁ υἱὸς εἰσὶν ὁμοούσιος τοῦ πνεύματος καὶ ὁμοφυὴς, διότι ἔχει, δ κέκτηται τὸ πνεῦμα ἐκ τῆς αὐτοῦ ὐσίας δ φύσεως. καὶ τὸ πνεῦμα ὄντι ὁμοφυὲς δ ὁμοούσιον. διότι εἰσὶν ἐκ τῆς τοῦ υἱοῦ ὐσίας καὶ φύσεως.

Καὶ τοῦτα αὖ εἰσὶ καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς λογικῆς ἐπιστήμης, καὶ ἢ ὑψηλότερον νοεῖν καὶ θεολογικώτερον ἄλλον λόγον. δοξάσομεν ἐν τῇ θεαρχικῇ Τριάδι τὸ ὁμοούσιον καὶ τὸ ὁμοφυὲς, δ ταῦτα ἔχομεν διδάσκαλον τὸν μέγαν Βασίλειον, ὁ ὁποῖος ἐξηγούμενος τὸ ὁμοούσιον ἐπὶ πατρὸς δ υἱοῦ, ἐν τῇ ἐπιστολῇ

λοιῶς. ὅθεν συλλέγε), φανερὸ. διὰ τοῦτο τὸ πνεῦμα ναίαι ἰδιαίτερον τοῦ υἱοῦ, διατὶ ἔχει τὸ ὑπάρξιν, καὶ προχεῖται διὰ τοῦ υἱοῦ, ὄχι ὡς σὺ μωρολογᾷς, διατὶ εἶ) ὁμοούσιον καὶ οἰκεῖον, διὰ τοῦτο καὶ δι' αὐτοῦ.

Καὶ ἡ αἰτία φανερὴ. ὅτι ἄλλο εἶ) τ' ὁμοούσιον, καὶ ὁμοφυὲς, καὶ ἄλλο τὸ ναὶ εἶ) τὶ ἐκ τ' αὐτῆς οὐσίας καὶ φύσεως. διατὶ τὸ ὁμοφυὲς ὁμοούσιον κατηγορεῖται ὅτι πλέον ἐ πλατύτερον, ἀμὴ τὸ ἐξ οὐσίας καὶ φύσεως εἶ) ἐπ' ὀλιγοτέρων, ἐ κατηγορεῖ) στενότερα. καὶ ναὶ τὸ ἀκολουθέστερον ὑπισχνῆται. ὅπου λείπῃ τὸ ὁμοφυὲς ἢ ὁμοούσιον, λείπῃ παντελῶς καὶ τὸ ναίαι ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας ἐ φύσεως. ἀμὴ ὅπου λείπει τοῦτο, ἐνδέχε) ναίαι τὸ ἀποστον. ἐ εἶ) ἀνάγκη ναίαι τὸ ὁμοφυὲς τοῦτο ἐ ὁμοούσιον, ὅπου δείκνυε) τὸ ἐκ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως φυσικῶς. καὶ πάλιν δὲν εἶ) ἀνάγκη, ὅπου εἶ) τὸ ὁμοφυὲς καὶ ὁμοούσιον, ἐκεῖ ναίαι ἐ τὸ ἐκ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως. καὶ διὰ τοῦτο τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔσοντας ναίαι ἀπὸ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως, ἐξ ἀνάγκης αὐτὸ εἶ) καὶ ὁμοφυὲς καὶ ὁμοούσιον. ἀμὴ ὁ υἱὸς αὖ καλεῖ ἐ ναίαι ὁμοούσιον τῷ πνεύματι καὶ ὁμοφυὴς, δὲν ἀκολουθᾷ ἀνάγκαι-

καί-

πρὸς πατέρα οἰκειότητα νοῶν, ἐπειδὴ ἐκ τῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, τῷ πρὸς υἱὸν δὲ, ἐπειδὴ ἀκούω, εἴ τις πνεῦμα Χριστῦ οὐκ ἔχει οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτῦ. καὶ πάλιν ἐν τῇ ὀκτωκαιδεκάτῳ τὴν πρὸς Ἀμφιλόχιον κεφαλαίων. Ἀλλὰ τὸ πνεῦμα Χριστῦ λέγει, ὡς ὁμοούσιον αὐτῷ κατὰ φύσιν. τοιοῦτον ἔχει τὸ ὁμόσιον, διότι ἐστὶ πνεῦμα διὰ τῦ υἱοῦ, καὶ διὰ τῦτο ἐκ αὐτοῦ προέρχονται. καὶ τῦτο τὸ δογματίζει ὁ αὐτὸς μέγας Βασίλειος εἰς τὸ αὐτὸ κεφάλαιον τὴν πρὸς Ἀμφιλόχιον, ἀφήνης δὲ ἐμίλησε περὶ τῆς ὑπάρξεως τῦ πνεύματος ἐκ τῦ πατρός. Ἐκ τῦ Θεῦ εἶναι λέγει, οὐχ ὡς τὰ παιδία ἐκ τῦ Θεῦ, ἀλλ' ὡς ἐκ Θεοῦ προελθὸν, καὶ γεννητὸς ὡς ὁ υἱὸς, ἀλλ' ὡς πνεῦμα στόματος αὐτῦ, τῆς μὲν οἰκειότητος δηλουμένης ἐντεῦθεν, τῦ δὲ τρόπου τῆς ὑπάρξεως ἀῤῥήτου φυλαττομένης. Βλέπεις. ἡ οἰκειότης τῦ πνεύματος πρὸς τὸν πατέρα τῷ συμπεραίνει ὁ Βασίλειος ἐκ τῦ προελθεῖν ὡς πνεῦμα στόματος ἐξ αὐτῦ. καὶ εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον σημαίνεται ἡ οἰκειότης τῦ πνεύματος πρὸς τὸν υἱόν. διατί; διὰ τῦτο λέγει οἰκεῖον τῦ υἱοῦ, καθότι διὰ τῦ υἱῦ τῦτο πέφυκεν, καὶ ὄχι ἀλ-

πνεύματος. Θέλῃς μου τ' ἀλλάξῃς & συ-
πιεσρέψεις & τὰ μετ' αὐτῶν σε τὴν ὁμοου-
σιότητα. & θέλῃς μου καλέσῃς τὸ πνεῦμα
πατρὸς τοῦ υἱοῦ, & ἐκεῖνο ὅπερ εἶπ) χειρότε-
ρον πατρὸς τοῦ παιδὸς. καὶ πῶς σοι ὁ πατὴρ
ὁ ἀγέννητος, πῶς ὁ υἱὸς γέννητος ἐκ μόνου
τοῦ παιδὸς. ἐπειδὴ καὶ μὴ δογματίζῃς πα-
τρὸς τ' θεότητος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀλλα-
λα ἔστω τὰ χείλη τὸ δόλια. ἐματαιώθης
ἐν ταῖς διανοίαις, φάσκων εἶπ) σοφὸς, ἐμω-
ρεάνθης.

Ἄκουε φρόνιμα. εἶπ) ὁμοουσιότης εἰς τὸν
Τριάδα, καὶ τὰ ἅγια θεόσωτα ὁ πατὴρ &
ὁ υἱὸς & τὸ πνεῦμα ἀνάμεσά των εἶπ) ὁμόου-
σια. ἀμὴ ἐτούτη ἡ ὁμοουσιότης δὲν χάνῃ, ὅτι
ὁ υἱὸ ναύαι πατὴρ & θεοτότητος τὸ πνεύ-
ματος, ἀμὴ εἶπ) ἄλλη χάσις τὸν ὁποίαν ἐσὺ
πανύργως δὲν τὸν ὁμολογᾷς. διατὶ ἔτζη σου
φαίνε) νὰ φεύγῃς τὸν διαμὸν τῶν ὀνομά-
ρηματων, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκπορεύε) καὶ ἐκ
τοῦ υἱοῦ. καὶ τὸν οἰκείωσιν τὸ πνεύματος
θεὸς τὸν υἱὸν, διὰ τὸν ὁποίαν λέγε) ὁμόου-
σιον, μάθε τὸν, αἰ δὲν τὸν ἐξεύρῃς ἀπὸ τὸν
μέγαν Βασίλειον εἰς τοὺς λόγους κῆ Ἀρείου,
& Εὐνομίου περὶ τὸ πνεύματος. Τὸν μὲν

δαιον; ἴδες τόλμιον; ἴδες βλασφημίας; Πῶς ἐσὺ δημοσιεύεις ἐκεῖνα ὁπὸ ἐσιώπησαν οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας; ὦ σόμαζα πονηρά, ἄλλον χέσην αὐάμεσον τὸ υἱὸ καὶ τὸ πνεύματος γύρδε. ἐβούτη ἡ ὁμοουσιότης δὲν σὲ ὠφελᾷ τίποτες. μετὰ τούτων συγχωρᾷς τὴ Τειάδα καὶ τὰς ὑποστάσας. καὶ ὐδὲ ὁ πατὴρ θέλει ἦναι πατὴρ, ὐδὲ υἱὸς υἱὸς, ὐδὲ τὸ πνεῦμα πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ θέλει ἦναι υἱὸς & πνεῦμα, καὶ ὁ υἱὸς πατὴρ καὶ πνεῦμα, & τὸ πνεῦμα πατὴρ καὶ υἱὸς. καὶ μὲ τούτως συ ταῖς παρεξηγήσες ξανασαίνεις τὴ χλεύτερα τὰ Σαβελλίου φεγγίμαζα.

Καὶ θὰ νὰ τὸ καταλάβῃς καλίτερα, & γνωρίσῃς πῶς κακούργως παίζες τοῦ ἀμαθεῖς, καὶ ξεβγάζεις τοῦ αὐτὸν νεωτων, νὰ καὶ τοῦτα τὰ ἄλλα. οἱ τῆς ἀληθείας κήρυκες Ἀθανάσιος καὶ Χρυσόστομος, ἐτεῦτος εἰς τὸν λόγον εἰς τὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος, ἐκεῖνος τὸν λόγον περὶ τ' ἐνσάρκου οἰκονομίας, περάζει φανερὰ τὸν υἱὸν πλιὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. ὁ Θαυματουργὸς Γρηγόριος εἰς τὸν λόγον τῆς κδ μέρος Πίστεως, θεοτότυπον τοῦ

πνεύματος. ἴδιον τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα, καὶ ὁ υἱὸς τοιοῦτον ἴδιος τοῦ πνεύματος.

Καὶ σαφεστέρων, διὰ ὁ υἱὸς τὸ πνεῦμα, θέλει δοῦναι καὶ τὸ πνεῦμα τὸν υἱόν. χαρίζεται ὁ υἱὸς τὰ πνεῦμα, θέλει χαρισθῆναι καὶ ὁ υἱὸς ὑπὸ τοῦ πνεύματος. ἐκ τοῦ υἱοῦ λαμβάνει τὸ πνεῦμα, θέλει λάβει καὶ ὁ υἱὸς ἀπὸ τοῦ πνεύματος. ὅσα ἔχει τὸ πνεῦμα σὺν τῷ λόγῳ ἔχει, καὶ ὁ υἱὸς ὅσα ἔχει, τοῦτα θέλει τὰ ἔχει ἀπὸ τὸ πνεῦμα. διὰ τοῦ πνεύματος ὁ υἱὸς ἐνεργεῖ, ἐνεργήσει τοιοῦτον ὁ υἱὸς διὰ τοῦ πνεύματος. ἀποστέλλει ὁ υἱὸς τὸ πνεῦμα, θέλει ἀποσταλθῆναι καὶ ὁ υἱὸς ὑπὸ τοῦ πνεύματος. δοξάζει τὸ πνεῦμα τὸν υἱόν, θέλει δοξάσει καὶ ὁ υἱὸς τὸ πνεῦμα. ὅσα λαλεῖ τὸ πνεῦμα ὅσα ἂν ἀκούσῃ σὺν τῷ υἱῷ, θέλει λαλήσει καὶ ὁ υἱὸς ὅσα ἂν ἀκούσῃ ὑπὸ τοῦ πνεύματος. ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ πέμπει τὸ πνεῦμα σὺν τῷ πατρὸς, θέλει πεμφθῆναι καὶ ὁ υἱὸς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πνεύματος. παρόμοιαν τάξιν καὶ φύσιν ἔχει τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν υἱόν, ὁποίαν ἔχει ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὁ υἱὸς θέλει ἔχει τοιαύτην φύσιν καὶ τάξιν πρὸς τὸ πνεῦμα, ὁποίαν ἔχει πρὸς τὸν πατέρα. Ἴδες ἀνθρώπου

θέλει,

τῦ ἁγίυ Πνεύματ☉. μά
νομέν γε γράφονται, ἐκ τῦ πατρὸς διὰ τῦ υἱοῦ
ὅτι τὸ πνεῦμα χορεύομεν.

Διατὶ δὲ ὁμοούσιον τῷ υἱῷ τὸ πνεῦμα,
διὰ τῦτο, ὅσα καὶ ἀεισθήσαμεν ἐπαίνω
ἔχει ἀπὸ τὸν υἱὸν Ϲ πρὸς τὸν υἱὸν. Ϲ ἀνίσως
καὶ τὸ ὁμοούσιον εἶπον, ὅτι τὸ πνεῦμα νάχῃ, ὅσα εἴπαμεν, καὶ δὲν εἶναι ἄλλη καμία
χέσις πρὸς τὴν ὁμοουσιότητα, διὰ μέσου
τῆς ὑποστάσεως λέγω, Ϲ οἰκεῖον τῷ πατρὶ, ἔ-
σονται Ϲ τὸ ὁμοούσιον ἀντιστρέφει Ϲ εἰς ἐκεῖ-
νον τὸν τρόπον ὁπῦ ὁ υἱὸς λέγεται ὁμοούσι☉
τῦ πνεύματ☉, εἰς τὸν αὐτὸν Ϲ τὸ πνεῦμα
λέγεται ὁμοούσιον τῦ υἱοῦ, ἔτζι καὶ τ' ἄλλα
ὅσα εἴπαμεν, θέλουσιν ἀντιστρέφει.

Καὶ διὰ περισσότερον ξεκαθάρισιν, ἄ-
κουε. εἰκὼν τῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα, Ϲ ὁ υἱὸς
θέλει εἶναι εἰκὼν τῦ πνεύματ☉. μορφὴ
τῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα, ἀκόμη καὶ ὁ υἱὸς θέλει
λεχθῆ μορφὴ τῦ πνεύματος. πρόσωπον
τῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα, Ϲ ὁ υἱὸς θέλει καλεχθῆ
πρόσωπον τῦ πνεύματ☉. ἐνέργεια τὸ
πνεῦμα τῦ υἱοῦ, καθὼς τὸ ἀποδείξαμεν,
θέλει εἶναι εἰς ἐτῦτον τὸν τρόπον καὶ ὁ υἱὸς
ἐνέργεια τῦ πνεύματ☉. ῥῆμα τῦ υἱοῦ τὸ
πνεῦμα, θέλει λεχθῆ καὶ ὁ υἱὸς ῥῆμα τοῦ

τοῦ παναγίου πνεύματος ὅσα αἱ ἁγίαι Γραφαὶ τοῦ υἱοῦ.

Τὰ ῥητὰ, ὅπου ἐπεγράφησαν τῶν Πατέρων ἐν ἀδιάστατον καὶ ξυμφυὲς καὶ τὸ ὁμοούσιον. Κεφάλ. ϑ'.

ΚΑΙ τοῦτα ὅλα καὶ τὰ ἴσα ἔλεγε καὶ τὸ ὁμοούσιον, θέλεις εἰπῇ, ὦ πολλὰ παρ' ἐκείνους σοφώτερε. αἰ μὴ ἀπηλογήθης, ναὶ, ἐκινδύνευσεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ὁ πατὴρ, καὶ ἐγκράθησαν ὅλα τῆς Τριάδος ἡ ἕνωσις καὶ συζύσεως. Ἀνίσως καὶ ὅσα ἔχει τὸ πνεῦμα ἀποβλέποντας τὸν υἱὸν ἀπὸ τὸν υἱὸν, ὅλα τὰ ἔχει καὶ τὸ ὁμοούσιον, εἰπὲ ἀκόμη, ὅσα ἔχει ὁ υἱὸς ἀποβλέποντας πρὸς τὸ πατέρα ἀπὸ τὸν πατέρα, τὰ ἔχει καὶ τὸ ὁμοούσιον. ἐπειδὴ εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ Πατέρες ἐξήνεγκαν τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο, καὶ μὴ αὐτὰ λόγια. ἐχάθηκεν τὸ παράκλητον ἀξίωμα, καὶ ἡ τόση ἐπαγγελμένη τάξις, καὶ τὴν ὁποίαν ἀρχινίζοντας ἀπὸ τὸν Πατέρα, καθὼς πρέπει, παίρνομεν εἰς τὸν υἱὸν, καὶ ἔτζι καταβαίνομεν εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα. καὶ ἐβροντολόγησεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος. ἐν τῷ περὶ τοῦ κατ' Εὐ-

νό-

Ὅσα ἔχϑ τὸ πνεῦμα, ταῦτα ϖαρὰ τῦ λόγου ἔχϑ. καὶ πάλιν. Αὐτὸς λέγ☩ ὢν τῦ Θεῦ, ἐκ τῦτος δέχϑ τῦ πνεύματ☩ ἐνεργεῖ τὰ ϖαύτα. καὶ εἰς τὴν ὑποδολὴν ϖρὸς Σεϱαπίωνα. Ὁ μὲν υἱὸς ϖαρὰ τῦ ϖατρὸς ἀποστέλλει, αὐτὸς ὁ ☩ πνεῦμα ἀποστέλλϑ. καὶ ὁ μὲν υἱὸς τὸν ϖατέϱα δοξάζϑ λέγων, ϖάτερ ἐγὼ σε ἐδόξασα, ☩ ὁ πνεῦμα δοξάζϑ τὸν υἱὸν, ἐκεῖν☩ γάϱ, φησιν, ἐμὲ δοξάσϑ. καὶ ὁ μὲν υἱός, φησιν, ἃ ἤκουσα ϖαρὰ τῦ ϖατρὸς ταῦτα καὶ λαλῶ εἰς τὸν κόσμον, τὸ δὲ πνεῦμα ἐκ τῦ υἱῦ λαμβάνϑ, ἐκ τῦ ἐμῦ γάϱ, φησι, λήψετ, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. καὶ ὁ μὲν υἱὸς ἐν τῷ ὀνόματι τῦ ϖατρὸς ἦλθεν, ☩ δὲ πνεῦμα τὸ ἅγιον, φησὶν, ὃ ϖέμϖει ὁ ϖατὴϱ ἐν τῷ ὀνόματί μυ. Τοιαύτην δὲ τάξιν καὶ φύσιν ἔχοντ☩ τῦ πνεύματ☩ ϖρὸς τὸν υἱὸν (σημείωσε καλὰ τῦτα τὰ λόγια) οἵαν ὁ υἱὸς ἔχϑ ϖρὸς τὸν ϖατέϱα, ϖῶς ὁ τῦ ☩ κήϱυγμα λέγων, ὁ τὸ αὐτὸ καὶ ϖερὶ τῦ υἱῦ ὅρος ϖαϱαδέδωκεν ἡμῖν ἡ ἁγία Φεγγήϑ. καὶ ὁ ἅγι☩ Βασίλϑ☩ ἐν τοῖς Ἀσκητικοῖς, ἐν τῷ ϖερὶ Πίστεως, τῦ μὲν ϖατρὸς ϖέμϖοντ☩ τὸν υἱὸν, τῦ δὲ υἱῦ ϖέμϖοντος ☩ ἅγιον Πνεῦμα. καὶ ϖάλιν. Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ διδάσκον, καὶ

Ἀθανάσιος ἐν τῇ ὑπατολῇ πρὸς Σεραπίωνα. Πρόσωπον τὸ παρὸς ὁ υἱὸς, πρόσωπον τὸ υἱοῦ τὸ πνεῦμα. ἔχομεν εἰς ἑτοῖμον διδάσκαλον τὸν ἅγιον Κύριλλον ἐν τῇ ἐξηγήσει τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, εἰς τὸ ῥητὸν, Εἰ ὃ μὴ διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πίστευε. Τὸν ὅμοιον τρόπον ἐνέργεια τὸ παρὸς λέγει ὁ υἱὸς, καὶ ἐνέργειαν τὸ υἱοῦ καλεῖ τὸ πνεῦμα, ὁ Ἀθανάσιος ἐν τῇ ὑπατολῇ πρὸς Σεραπίωνα, καὶ ὁ μέγας Κύριλλος ἐν τοῖς πρὸς Ἑρμίαν, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῷ Θησαυρῷ. Λόγος θεοῦ λέγει ὁ υἱὸς, καὶ ῥῆμα υἱοῦ ἐστὶ τὸ πνεῦμα, καθὼς διδάσκει ὁ θεόπνευστος Βασίλειος. ἴδιον τὸ παρὸς ὁ υἱὸς, ἴδιον τὸ υἱοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. τὸ λαμβάνομεν εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς πρώτης Συνόδου, καὶ εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ Κυρίλλου εἰς τὸν Ἰεζεκιὴλ, καὶ εἰς τὸν λόγον εἰς τὸν βασιλέα Θεοδόσιον, καὶ εἰς τὸ δεύτερον τῷ Θησαυρῷ.

Θέλεις πλειοτέρα; ὁ κήρυξ τῆς ἀληθείας Ἀθανάσιος εἰς τὸν ξέτον λόγον τῷ Ἀδελφοθεότητος, Εἰ τὸ πνεῦμα εἶναι πολλῷ μᾶλλον ὁ λόγος, ἢ λόγος ἐστὶν οὗ καὶ τὸ πνεῦμα λαμβάνει. καὶ πάλιν.

Ὅσα

Ῥήσεις καὶ παρομοιώσεις πολλαὶ Πατέρων αἱ ὁποίαις αἰαλγήτως δείκνυσιν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι καὶ ἐκ τῦ Υἱῦ. Κεφάλ. ή.

Ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης εἰς τὸν βίον Γρηγορίυ τὸ Θαυμαθυργῦ ἐν τῇ Ἀποκαλυφθείσῃ μυσταγωγίᾳ ὑπὸ Ἰωάννυ τῦ Εὐαγγελιστῦ κεφάζῃ εἰκόνα τῦ υἱοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. τὸ αὐτὸ λέγῃ καὶ ὁ Ἀθανάσιος εἰς τὴν ὀπτολλὼ πρὸς Σεραπίωνα, καὶ τὸ ἀποδιχθὲ μετὰ Ἀποστολικὼ ῥῆσιν, Οἷς γὰρ προέγνω, τούτες καὶ προώρισε συμμόρφες τῆς εἰκόνος τῦ υἱοῦ αὐτῦ. καὶ αὖθις ἐξαίρετς τι σημαίνῃ εἰκὼν εἶναι τῦ τινὸς, μάθε τὸ ἀπὸ τὸν Ναζιανζηνὸν Γρηγόριον, ἐν τῷ περὶ τῦ υἱοῦ δευτέρῳ λόγῳ. Εἰκὼν γὰρ τῦ πατρὸς ὁ υἱὸς ὡς ὁμοούσιον, καὶ ὅτι τῦτο ἐκεῖθεν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τούτε πατὴρ. σοφώτατα. εἰκὼν δὲ τῦ υἱῦ τὸ πνεῦμα. δῆλον δοξαν τῷ Θεῷ. ὁμοούσιον τοιγαροῦν τῷ υἱῷ, καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ ἔχῃ τὸ εἶναι. καὶ ὄχι ὁ υἱὸς ἐξ ἐκείνυ. ἀκολούθα μυ. Μορφὴ τῦ πατρὸς ὁ υἱὸς, μορφὴ τῦ υἱοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ λέγῃ ὁ

σης, καὶ χαρίσματα, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐν ὑποστάσει ἰδικῇ, καὶ αὐτὸς ὁ Παράκλητος ὑποστὰς, ὁ ὁποῖος ἔχει πολλοὺς καὶ ἄπιρους χαρισμάτων, καὶ χύτης τῆς ἀγαθότητος φέρει ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ. ἄλλο εἶναι ἡ δόσις καὶ τὰ χαρίσματα τὰ ὁποῖα εἶναι ἐνέργημα τοῦ πνεύματος, καὶ ἄλλο τὸ πνεῦμα ὁ δοτὴρ τῆς ἀγαθότητος καὶ τῶν χαρισμάτων, καὶ ἐτοῦτα διὰ τῆς ὥρας αὐξάνεται, ἐπειδὴ καὶ πάλιν εἰς ἐτοῦτο τὸ Εὐαγγέλιον θέλομεν δώσει λόγον περὶ τῶν αὐτῶν χαρισμάτων τοῦ πνεύματος.

Ὅταν λέγουσιν ἐκ τοῦ πατρὸς ἀναβλύζειν τὸν υἱὸν καὶ ὑπάρχειν, καὶ φέρεσθαι, καὶ τὰ ὅμοια δὲν ἀρνᾶσαι τὴν ὑποστάσιν τοῦ υἱοῦ, καὶ ὅταν τὰ αὐτὰ λέγουσι περὶ τοῦ πνεύματος, ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐσὺ δὲν ἀκούεις λέγοντας ὅτι δὲν σημαίνουσιν τὴν ὕπαρξιν τοῦ πνεύματος ἀλλὰ τὰς δωρεὰς καὶ τὰ χαρίσματα. πῶς τὰς ἔμαθες τούτας τὰς ὁμωνυμίας καὶ παρεξηγήσεις; ποῖος ποτὲ τῶν Πατέρων τὰ φιλοσόφησε; τίς λεξικογράφος τὰ ἐσυμμάζωσε, φεύγω τὴν πολυλογίαν. ἀλλὰ ἤθελα σου φέρει συχνὰς καὶ συχνὰς μαρτυρίας Πατέρων.

ἡ ἐνέργεια ἢ ἡ δωρεά. οὐκ βλέπεις φανερὰ, ὅτι ἄλλα λέγεις ἐνταῦθα καὶ ἄλλα ὁ Ἅγιος; ἐκεῖνος λέγει, ὅτι αἱρετικῶς ἡ φύσις καὶ ὁ Παράκλητος, καὶ σύμμορα ἀναπτύσσεις τὴν δωρεὰν καὶ τὰ χαρίσματα. καὶ ὁ Κύριλλος ἐν τῷ τρίτῳ περὶ Ἑρμείαν. Ἀθρεῖ δὴ οὖν καὶ ἐκ τούτων ἐξ ἰδίας πληρώματος περιέχεται τὸν υἱὸν τὸ ἴδιον αὐτοῦ, καὶ ἀναβλύτως ἐμπεφυκὼς ἅγιον αὐτοῦ Πνεῦμα, δι' οὗ πᾶσα δόσις ἀγαθὴ. Ἄλλο εἶναι τὸ πνεῦμα ὃ περιέχει ὁ υἱὸς, καὶ ἄλλο ἡ δόσις ἡ ἀγαθὴ ἡ περιέχουσα ἐκ τοῦ πνεύματος, ὃ περιέχει ὁ υἱὸς εἶναι ὁ Παράκλητος, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτὸ τὸ ὑποστάτον. ἡ δόσις ἡ ἀγαθὴ ἡ περιέχουσα ἐκ τοῦ πνεύματος, ἑτέρα εἶναι ἀληθινὰ τὰ χαρίσματα τοῦ πνεύματος. καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὰ Τερπάεια, ὥσπερ ἄλλη ἡ Ἑκκλησία, Ἵλεων νέμοις ἡμῖν πνεῦμα μεταδοτικὸν ἀγαθότητος σου παρὸν ἐκ σοῦ περιερχόμενον. καὶ πάλιν εἰς τὴν κυριακὴν τῆς Πεντηκοστῆς, Σὺ γὰρ πορισμὸς θεότητος ὢν παρὸς δι' υἱοῦ περιερχόμενον. Σημείωσαι φρόνιμα. πορισμὸς θεότητος, τὸ πνεῦμα μεταδοτικὸν ἀγαθότητος, οὐκ εἶναι δό-

ρετον, ἅτε δὴ ἐκ τῆς ἀδιαιρέτου καὶ ἀμε-
ρίστου φύσεως προελθὸν. ὄνομα δὲ αὐτῷ
Πνεῦμα ἅγιον, Πνεῦμα ἀληθείας, Πνεῦ-
μα τοῦ Θεοῦ, Πνεῦμα Κυρίου, Πνεῦμα τοῦ
Παρὸς, Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ, Πνεῦμα τοῦ
Χριστοῦ. Καὶ πάλιν. Λέγεται τοίνυν Πνεῦμα
ἅγιον. αὐτὴ γάρ ἐστιν ἡ κυρία καὶ προσή-
κουσα προσηγορία, ἡ ἐμφαντικωτέραν ἔχουσα
τὴν δηλώσιν, καὶ παριστῶσα τοῦ ἁγίου Πνεύ-
ματος τὴν φύσιν. καὶ πάλιν. Ταῦτα τὰ
ὀνόματα τῆς ἁγίας καὶ ἀληθοῦς δυνάμεως
τοῦ ἁγίου ἐστὶ καὶ προσηκοντῶς Πνεύματος
ἔστι δὲ ἄλλα ὀνόματα ἐκ τῆς φύσεως προσήκον-
τα, ἀλλὰ τῇ ἐνεργείᾳ. καὶ λέγεται δὲ πάλιν
πνεῦμα ζωῆς, καὶ τὸ ἕξης. Ταῦτα τὰ
ὀνόματα αὐτῆς τῆς ἀληθείας, αὐτῆς τῆς
φύσεως. ἔστι δὲ ἄλλα ὀνόματα, ἃ δὲ προσ-
ἐφέρεται τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ἀλλὰ τῇ
δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ, οἷον αἱ δωρεαὶ
αὐτοῦ. Πῶς τοιγαροῦν λέγεις ἐσὺ, ὅτι ὅπου
καὶ ἂν εὑρίσκεται τὸ ὄνομα τοῦ Πνεύματος
μὴ τότε τὰ ῥήματα καὶ ἀναβλύζειν, καὶ
ὑπάρχειν, καὶ προχεῖσθαι, καὶ τὰ παρόμοια ἐκ
τοῦ Υἱοῦ, δὲν σημαίνεται ἡ ὑποστάσις καὶ ἐνυ-
πόστατος ὕπαρξις τοῦ Πνεύματος, ἀλλ'

ἡ ἐν-

πνεῦμα ἐκ τῦ υἱοῦ λέγον) κ) τὶω σάρκα
κ) τὸ θέσλημα τ Κυρίυ, ☾ σημαίνυσι τὰ
πνευματικὰ χαρίσματα, ☾ ὄχι τὶω ὑσιώ-
δη ☾ ἐνυπόσατον ὕπαρξιν τῦ πνεύματ☉,
κέγονται μυ εἰς μαρτυρίαν τ λόγον τῦ Χρυ-
σοσόμυ θεὶ τῦ παναγίυ Πνεύματ☉. ὅλα τὰ
εἰς τὸν αὐτὸν λόγον θέλις εὕρη τὸν Πατέρα
κὰ Δημιρᾶ. Τὸ ὄνομα τῦ πνεύματ☉ τόσον
εἰς φανέρωσιν ἀυθεντίας ☾ φύσεως τῦ πνεύ-
ματ☉ τῦ συμπλεκτικοῦ τῆς Τριάδ☉,
σον εἰς φανέρωσιν κὰ δηλονότι τῆ πνευ-
ματικῶν χαρισμάτων, ☾ ἐκεῖ ἐξηγᾶται
κ) λεπτὸν εἰς οἷον τόπον τὸ τῦ πνεύματ☉
όνομα σημαίνει τὸν Παράκλητον, ☾ εἰς οἷον
τὸ πνευματικὸν χάρισμα. κ) σὺ ζᾳ νὰ τὰ
ψηλότερ☉ τὸν νοῦν τῦ Χρυσοσόμυ ὑπο-
κοτᾶς να δογματίζις, ὅτι ὅτυ δείσκει) Τὸ
πνεῦμα ἐκβλύζειν, κὰ ὑπάρχειν κ) πηγάζειν
ἐκ τῦ υἱοῦ, μόνον φανερόνει Τὸ πνευμα-
τικὸν χάρισμα. νὰ τὰ λόγιατε. Ἀναγκαῖον δὲ
ἐστιν ὑπομεῖναι τὴν τῦ ἁγίυ ☾ θεοπνευστῦ
Πνεύματ☉ ἐξήγησιν, ☾ σαφέστερόν τι περὶ
τ ἁγίας κ) ἐνδόξυ ὀνομάσω εἰπεῖν, ὄχι ἐξ
ὧν λογιζόμθα, ἀλλ' ἐξ ὧν διδασκόμθα. τὸ
Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὶω μὲν φύσιν ὄντ ἀδιαί-

ρετον

επινοήμθ τῆς τᾶ πνεύματ ὑποστάσεως; ἢ ἐκείνο. Ὁ μὲν πατὴρ μείζων τ υἱοῦ, ὁ δ' υἱὸς μείζων τᾶ πνεύματ; ἐκείνο. Τὸ πνεῦμα διὰ τᾶ υἱοῦ σωματόμενον τῷ πατρὶ; καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα εἰρηται καὶ δόγματα τῶν Πατέρων; δὲν μᾶς εἰπῆ ἕναν Πατέρα, ὅπᾶ νὰ λέγῃ τὸ πνεῦμα ναίαι ἐκ τ πατρὸς ἀμέσως, καὶ χαίζομαί σου τὰ νικητήρια. ἀμὴ ὅλοι λέγουσι διὰ τ υἱᾶ, τὴν ὁποίαν ἔβαλαν εἰς τὴν ἑβδόμην Σύνοδον κοινὰ ἐκ μέρους οἱ Πατέρες ἐκείνης τῆς Συνόδου τὴν ἐβεβαίωσε, καὶ ἐστερέωσε. καὶ ἡ ἀνατολικὴ ὅλη Ἐκκλησία τὴν ἐδέχθη, λέγοντας τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ἐκπορευόμενον.

Τὸ ἀναβλύζειν, τὸ πηγάζειν, τὸ προχεῖσθαι, καὶ ἄλλα παρόμοια δὲν σημαίνουσι τὰ πνευματικὰ χαρίσματα, ἀμὴ τὴν οὐσιώδη καὶ ὑπόστατον ὕπαρξιν τᾶ Πνεύματ.

Κεφάλ. ζ'.

ΚΑΙ μή μᾶς λέγῃ, ὅτι τὸ ἀναβλύζειν, καὶ τὸ πηγάζειν, καὶ τὸ προχεῖσθαι τὸ πνεῦ-

φης τε καὶ ἀμέσιτον, ὡς μηδὲν εἶναι τὸ δι' ἀ-
μέσου τούτων παρεισρέον. καὶ ἐν τῷ
ὀγδόῳ. Οὐδὲ γὰρ ἡ ἄμεσ☉ αὐτη συναί-
φια ἐκβάλλει τὴν βάλησιν τῦ παιδὸς, ὡς
κατά τινα φύσεως ἀναίκλιτον ἀποφαίνεσθαι
τὸν υἱὸν ἐκπεπόρ☉. καὶ πάλιν. Ἄμεσός
ἐστιν ἡ τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα συναφία,
καὶ οὐκ ἀξιωθείη ἂν τῆς ἀδιαστάτυ συνα-
φείας βάλημα τὸ τῇ ἀγαθῇ φύσει ἐντὸς ὑπ-
άρχον. ☾ ὁ ἅγιος Κύριλλ☉ ἐν τῷ πρώτῳ
τῆ Θησαυρῶν. Γεννᾷ ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν
ἀμεσιτεύτως. καὶ εἰς ῥητὸν, Οὕτ☉ καὶ
ἐν ἀρχῇ. Ἀμέσως καὶ προσεχῶς ἐστιν ὁ
υἱὸς ἐν τῷ Θεῷ ☾ πατρὶ. Τὰ αὐτὰ λέγει
καὶ εἰς ἄλλους τόπους. ☾ ἔχω λόγον τὸν Κύ-
ριλλον ὁ Ἐπιφάνι☉, καὶ ὁ τῆς Ῥαϊθῦ
Πρεσβύτερ☉ Θεόδωρ☉. Διατί οὖν ἦν ἢ-
πονε τὸ πνεῦμα ἐμμέσως διὰ τῦ υἱῦ ἐκ τῦ
πατρὸς, πῶς ἤθελε; νοήσει ἐκεῖνο, ὁ Κύρι☉
ὅτι προσωπ☉ τῦ πνεύματ☉, αὖ ἴσως
☾ τὸ πνεῦμα εἶναι ἀμέσως ἐκ τῦ πατρὸς; καὶ
ἐκεῖνο, Ὁ μὲν υἱός ἐστιν εἰκὼν τῦ πατρὸς,
τὸ δὲ πνεῦμα εἰκὼν τοῦ υἱοῦ; ☾ ἐκεῖνο, Ὁ
μὲν πατὴρ προεπινοεῖται τ☉ υἱοῦ πρὸ αἰ-
τίᾳ, ὁ δὲ υἱὸς τ☉ τῆς αἰτίας λόγον προ-
επι-

Ο' Υἱὸς καὶ Θεοῦ Πατέρας λέγεται ἀμέσως ἐκ τοῦ Πατρὸς, καὶ τὸ Πνεῦμα πρὸς. Κεφάλ. ς'.

ΚΑΙ τόσον θρασύτερον συμπεραίνει τὸ ἐπιχείρημα. ἐπειδὴ οἱ Πατέρες θεολογοῦντες περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Πνεύματος, καὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Υἱοῦ, ὁμολογοῦσι τὸ Υἱὸν τὸ ὑπαρξιν ἀμέσως, καὶ ἀχωρίστως ἔχειν ἐκ τοῦ Πατρὸς, τὸ ὁποῖον φανερὰ δηλοῖ, ὅτι τὸ πνεῦμα εἶναι δι' Υἱοῦ. διατὶ αἰδὲν ἦτον ἔτζι, διατὶ οἱ Πατέρες δὲν εἶπαν καμιὰ φορὰ, τὸ πνεῦμα εἶναι ἀμέσως ἐκ τοῦ Υἱοῦ. Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐν τῷ θρόνῳ τῷ πρὸς Εὐνόμιον Ἀντιῤῥητικῶν. Πατὴρ μὲν ἀναρχος καὶ ἀγέννητος νοεῖται. ἐξ αὐτοῦ ὃν καὶ τὸ θεοπρεπὲς ἀδιαστάτως ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Πατρὸς συνεπινοεῖται, δι' αὐτοῦ ὃν καὶ μετ' αὐτὸν, θρίν τι κενόν τι καὶ ἀδιάστατον διὰ μέσου παρεμπεσεῖν νόημα. ἀλλὰ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον συνημμένως καταλαμβάνεται. καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ τῷ κατ' Εὐνομίου. Ἐπειδὴ δὲ παρ' ἡμῖν ὁμολογεῖται τοῦ Υἱοῦ τὸ θεοπρεπὲς τοῦ πατρὸς σωμα-

φὲς

καὶ ἄλλο τι ὡ ὕπαρξιν ἔχειν, διατὶ λέγοντας τόσοι Πατέρες ὅτι τὲ υἱοῦ ὑπάρχειν τὸ πνεῦμα, λέγουσιν ἀκόμη ὅτι τὲ υἱοῦ τι ὡ ὕπαρξιν ἔχειν διατὶ ποῖον εἶναι ἐκεῖνο, ὁποῦ ὑπάρχει ἀπὸ τῆς οὐσίας τινὸς, καὶ δὲν ἔχει τι ὡ ὕπαρξιν ἀπ' ἐκείνε, ἀπὸ τῆς οὐσίας τὲ ὁποίε λέγει ναὶ αι. βούλη εἶναι, ἐκεῖνο ὁποῦ εἶναι ἀπὸ τῆς οὐσίας τὲ βουλῆς, καὶ ἔχει ὁλότελα τὴν ὕπαρξιν ἀπὸ τὸ βούλη, ἀπὸ τὴν οὐσίας τὲ ὁποίε εἶναι. καὶ αὐθεντικὸν εἶναι ἐκεῖνο, ὁποῦ εἶναι ἀπὸ τῆς οὐσίας τὲ αὐθεντικοῦ, καὶ ἔχει τι ὡ ὕπαρξιν ἀπὸ τὸν αὐθεντικὸν, ἀπὸ τῆς οὐσίας τὲ ὁποίε εἶναι. Διὰ τὲτο φλυαροῦσιν ἐκεῖνοι, ὁποῦ λέγω ἄλλω καμίαν διαφοράν λέγω ἄλλο εἶναι τὸ ὑπάρχειν καὶ ἄλλο, τι ὡ ὕπαρξιν ἔχειν λέγουσιν. διατὶ ἐκεῖνο ὁποῦ ὑπάρχει ἀπὸ τῆς οὐσίας τινὸς, κρατεῖται, ὅτι ἐνουσίως καὶ ἐνυποστάτως ἐξ ἐκείνε τι ὡ ὕπαρξιν ἔχει. καὶ ὄχι ἀλλέως.

τέρας δογματίζοντας εἰς τὸν πατέρα, ἰδιότης τοῦ παιδὸς γάρ ἡ ἀγέννησία, καὶ οὐχὶ ἡ αἰτία, ἔτζι λέγω ἄλλο δὲν ἀφιήσῃ νάχῃ πίσω, καὶ σύσημα τὸ Βιβλίον, εἰς τὸ ὁποῖον γράφει, πλὴν τῆς αἰτίας. Καὶ ἐτούτῳ τῷ γραφῷ τῷ βεβαιώνῃ ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸν ὄγδοον τῆς Θεολογικῶν κεφαλαίων λέγοντας. Υἱὸς ἢ καὶ χαρακτὴρ τῆς παγικῆς ὑποστάσεως διὰ τὸ τέλειον καὶ ἐνυπόστατον, καὶ κατὰ πάντα εἶναι ὅμοιον τῷ παγί, πλὴν τῆς ἀγεννησίας. καὶ πάλιν. Διὰ τὸν πατέρα ἔχει ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα πάντα ἃ ἔχει, τουτέστι διὰ τὸν πατέρα ἔχειν αὐτά, πλὴν τῆς ἀγεννησίας, καὶ τῆς γεννήσεως, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως. διατὶ εἰς ἑτέραις καὶ μόναις ταῖς ὑποστατικαῖς ἰδιότητες διαφέρουσιν ἀναμεταξύ τους αἱ ὑποστάσεις καὶ τὰ πρόσωπα, οὐχὶ τῇ οὐσίᾳ, ἀμὴ τῷ χαρακτηριστικῷ τῆς ἰδίας ὑποστάσεως δίχως καμίαν διαίρεσιν διαιρούμενα.

Τὸ ὑπάρχειν, καὶ τὸ, τὴν ὕπαρξιν ἔχειν, εἶναι τὸ αὐτό. Κεφάλ. ε.

ΚΑΙ ἂς μὴ μοῦ τζαμπουνίζῃ κανείς, λέγοντας, ὅτι ἄλλο εἶναι τὸ ὑπάρχειν, καὶ

τῆς ἐν ταῖς ἁγαλέξεσιν ἀταξίας γεγόνε. Θεὸν ἕνα Θεὸν πατέρα γνώσκομεν ἄναρχον, καὶ ἀγέννητον, καὶ ἕνα υἱὸν γεγεννημένον ἐκ τῦ πατρὸς, καὶ πνεῦμα ἓν ἐκ Θεῦ τὸ ὑπάρξιν ἔχον, ἀδιακρίτως μὲν πατρὶ μὲν ἀγεννησίας, υἱῷ δὲ γεννήσεως, τὰ δὲ ἄλλα καὶ συμφυῆ καὶ σύνθρονον. καὶ εἰς τὸν λόγον φησὶν Ἑρμᾶς τὸν Φιλόσοφον. Ἕνον ἐστὶν ὁ πατὴρ μὲν ἡ ἀγεννησία, υἱοῦ δὲ ἡ γέννησις, πνεύματος δὲ ἡ ἔκπεμψις. καὶ πάλιν εἰς τὸν λόγον φησὶ τῦ ἁγίυ Πνεύματος. Τίς οὖν ἡ διαφορά; εἰπὲ σὺ τὸ ἀγεννησίαν τῦ πατρὸς, καὶ γὼ τὸ γέννησιν τῦ υἱοῦ φυσιολογήσω, καὶ τὸ ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματος, καὶ ἀδιακρίτως μὲν ἀμφότερα εἰς Θεοῦ μυστήρια ἀναφέροντες. καὶ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν λόγον. Τί δὲ διαφέρει τῶν μεγάλων; ἢ δὲ ἀδιαιρέτως ὢν Θεὸς, πλὴν ἀγεννησίας, καὶ γεννήσεως. ἐν δὲ τὰς ἰδιότητας μένει πατρὶ καὶ υἱῷ, ἵνα μὴ σύγχυσις ᾖ ἀλλὰ θεότητι. καὶ εἰς τὸν λόγον εἰς τὸν Πνευματικόν. Τί μοι μακρολογεῖν, πάντα ὅσα ὁ πατὴρ τῦ υἱοῦ, πλὴν ἀγεννησίας. πάντα ὅσα ὁ υἱὸς τῦ πνεύματος, πλὴν γεννήσεως. τοιαύτης λογῆς εἰς τόσα ῥητὰ ὁ θεοφόρος ἐκεῖνος Πατέρας

τέρας

τίας, & εἰς ἕτερον τ' τόπον ἀναγκάζυσι τ' Πατέρα νὰ εἰπῇ ἐκεῖνο ὁποῦ ποτὲ δὲν τὸ ὁνόμασθηκε, δηλονότι, ὁ υἱὸς ἔχῃ πάντα τὰ τ' πατρὸς, ἀμὴ ὑπεξαιρεῖ τὸ αἴτιον, & ἀκολούθως ὁ υἱὸς δὲν εἶ αἴτιος τ' πνεύματος, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἀμὴ μόνον ἐκ τοῦ πατρός. & ἐβύτη ἡ κακουργία τ' χισματικῶν ἐκλιτρεῖ ἀπὸ ἄλλα ἀντίγραφα παλαιὰ καὶ ἀξιόπιστα, τὰ ὁποῖα ὠφελέχουσι, πλεὶ τῆς ἀληθυνοσίας, ἀπὸ τλεὶ ὁποῖαν ἔχομεν ἀναμφιβόλως τλεὶ ἐκπορεύσιν τοῦ πνεύματος & ἐκ τοῦ υἱοῦ. ἐπειδὴ ἡ πνευσικὴ δυνάμις μλεὶ ὄντας μεσικὸν ἰδίωμα τοῦ πατρὸς, γίνεται κοινὴ τοῦ πατρὶ καὶ τοῦ υἱοῦ. & διὰ τοῦτο ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα, & ἐκ τ' υἱοῦ. & τόσον ὠφελιμότερον φανερωθῇ ἡ κακουργία, ὅσον & τὸ μίλημα ἐπουσιοῦσι τοῦ Θεολόγου, ὁ ὁποῖος εἶ παῖδα ὅμοιον τοῦ ἑαυτοῦ & σύμφωνον, δὲν εἶ κῇ πῶς τὸ ἠλλαξαν οἱ χισματικοὶ, ἀμὴ καθὼς διαβάζεται εἰς τὰ παλαιὰ ἀντίγραφα, & τὸ ἀναφέρυσιν οἱ ἐκλικταὶ τῆς ἀληθείας & πολλοὶ ἀπ' αὐτὰς τοῦ χισματικοὺς. μιλῶντας τλοιπὸν ὁ ἅγιος, & ἐξηγῶντας τέτοιαν ὑπόθεσιν, εἰς τὸν λόγον ὠφελ

τῆς

γώμης, ὅτι νὰ μὴ ἐκπορεύῃ τὸ πνεῦμα καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ, ἐκεῖ ὅπου τὸ σαις φοραῖς εἶπε μόνα τ πατέρα καὶ τὰ ὅμοια, ἤθελε, καμία φορὰ ἀναμόξῃ μὲ τὸ πατέρα, καὶ τὸ ποιητήν, ἢ ἄλλο παρόμοιον. φανερὸν ὅτι ἀρνιοῦνται τῦτο μόνον εἰς τὸν υἱὸν, καὶ μὴ δίδονται τε τὸ ἄλλο, τῦ ἔδωκε τῦτο τὸ ποιητήν, & τὰ ὅμοια. Ἔσονται ναίαι τολοιπὸν κοινὴ τ πατρὸς καὶ τ υἱῦ, & ὄχι ἰδιάζουσι τῦ ἑνὸς, εἰς οἷον τρόπον τὸ πνεῦμα ἐκπορεύῃ ἐκ τῦ πατρὸς, εἰς τὸν αὐτὸν ἐκπορεύῃ καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ καὶ τῦ θείας Πατέρας μας.

Εἶναι τολοιπὸν τὸ χαρακτηριστικὸν ἰδίωμα τῦ πατρὸς ἡ ἀγεννησία καὶ μόνον & ἡ πατρότης. καὶ οἱ χισματικοὶ διατὶ ἐβλέπαν ἀπὸ τῦτο, νὰ μὴ μπορέσῃ νὰ φύγωσι τ ὁμολογίαν καὶ ἐκ τῦ υἱοῦ εἰς τὸ πνεῦμα αὐτὸς νὰ μάθωσι τὴν ἀλήθειαν, καὶ νὰ διχαιση-σουσι τὸν Θεὸν, ἐγύρεψαν μὲ κακουργίας νὰ τὴν σκοτινιάσωσι, καὶ ἔτζι τὸ ῥητὸν τῆς Γραφῆς τ Ναζιανζηνῦ ἐν τῷ λόγῳ, εἰς τ ἅγια τά πλοῦτο τ Αἰγυπτίων, ὅπου λέγῃ, Παίρνα σε ἔχῃ ὁ πατὴρ τῦ υἱοῦ, τὴν τ ἀγεννησίας, ἄλλαξαν καὶ τὸ ἔφεραν εἰς ἄλλην διάνοιαν ξαλείφοντας ἀγεννησίας, & λέγοντας, αἰ-

τίας

αὐτὸ συγχάμματα λέγοντα. τὸν υἱὸν γινώσκεσθαι καὶ παντὸς ὅμοιον τῷ πατρὶ, πλὴν τῆς πατρότητος. τῷ καὶ φύσιν ἀγαθῶν κοινωνὸν εἶναι τὸν υἱὸν, αὐτὸ μόνοις τὸ τυγχάνειν πατρὸς. τῷ φυσικῶς ἐκόντων τοῦ πατρὶ κληρονόμον εἶναι, ὡς ἐξ αὐτοῦ καὶ φύσιν ὑπάρχοντα, ὅμως δι' οὗ τὸ καθεσθαι πατρὸς οὐκ ἔξεστί ποτε. τὸν υἱὸν ὄντα καὶ γνωριζόμενον ὑπάρχειν σωτῆρα, ὅπερ αἰ νοοῖτο ὁ πατὴρ δίχα μόνου τοῦ πατρὸς εἶναι. τὸν σωτῆρα ὄντα τοῦ πατρὶ ἔχειν παῖ ἰσόμετρον ὁποῖον, δίχα μόνου τοῦ γεννᾶν. ὁμοούσιοι γὰρ αὐτὸ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὶ μόνῳ. αὐτὸ ὅλα τὰ ἔχειν ὅσα καὶ εἶναι εἰς τὸν πατέρα σωτῆρα, μὴ συγκέλλοντας ἄλλο τίποτες, ἢ μὴ τὸ εἶναι πατέρα καὶ τὸ γεννᾶν. τοιοῦτον ἔχειν καὶ τὴν ἐκπόρευσιν κοινὴν μὲ τὸ πατέρα. τοιοῦτον τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεσθαι καὶ τοῦ υἱοῦ. Δὲν θέλομεν εἰπῆ ποτὲ, ὅτι ὁ υἱὸς γεννᾷ υἱὸν, ἐπειδὴ καὶ δὲν εἶναι πατέρας, ἀμὴ μόνον καὶ μόνον υἱὸς, ἀμὴ δὲν θέλομεν ἀρνηθῆ ποτὲ, ὅτι ὁμοπέμπεται καθ' ὑπαρξιν, καὶ ἀναβλύζει καὶ αὐτὸς τὸ πνεῦμα, ἐπειδὴ καὶ ἔχει ὅλα τὰ τοῦ πατρὸς καὶ τὸν μέγαν Κύριλλον, δίχα μόνου τοῦ γεννᾶν. αὐτὸ ἴσως καὶ ὁ Κύριλλος ἤτονε

γνώ-

τας τὸν αὐτὸν ἔννοιαν. Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ παῖδὸς ἀληθινῦ περιηνόχα ἑαυτὸν ὁ μονογενὴς, πάντα, φησὶν, ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά ἐστιν. εἰ δὲ πάντων τῶν ὄντων τῶν παρὶ φυσικῶν ἰδιωμάτων κληρονόμος ὁ υἱὸς, ὡς ἐξ αὐτῦ τὴν φύσιν ὑπάρχων, ἀλλά τε τὸ εἶναι πατὴρ ἐκ ἔξει ποτέ. καὶ τῦτο γὰρ αὖ τῶν θεοσύντων τῶ γνωρίσματι. μένει γὰρ ὁ υἱὸς ἀεὶ νὸς ἀποστερούμενος τῶν ὄντων τῶ παρὶ, καὶν μὴ νοῆ πατήρ. Πάντα γὰρ ἐν ἑαυτῶ τελείως ἔχα τῆς τῦ παρὸς οὐσίας ἴδια καὶ ἐξαίρετα. καὶ εἰς τὸ ἑξῆς τῶν θεῶν Παλλαδίων. Σωωθεῖ γὰρ μᾶλλον εἰς ὁμολογίαν ὁ λόγος τῦ χριῶαι νοεῖν ἐκ τῆς τῦ Θεοῦ & παρὸς οὐσίας ἀλλὰ τῆς ἀληθοῦς γνωρίσεως ἀναφυλῶαι τὸν υἱὸν, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινῦ, οὐκ εἰς ὀθνείαν τινὰ καὶ ἔκφυλον ἐκπεφυκόχα φύσιν, ἀλλ' ὄντα τῦτο οὐσιωδῶς, ὅπερ ἂν νοοῖς & ὁ πατὴρ, δίχα μόνε τῦ εἶναι πατήρ. καὶ πάλιν εἰς τὸ δεύτερον τῶν αὐτῶν. Σωωίλιον τὸν ὁμοῦν τὸν υἱὸν τῶ παρὶ, καὶ ωαῦ ὁπουῦν ἰσόμετρον ἔχα, δίχα μόνε τῦ γεννᾶν. ωεφυκὸς γὰρ ἂν τῦτο μόνῳ τῶ Θεῶ & παρὶ.

Ἀκούῃς & τῦτον τὸν Πατέρα εἰς πολλὰ

αὐτῶ

τὸ τέταρτον βιβλίον τῆς κῆ Νεσορίου. Οἶδε γὰρ οἶδεν, ὡς ἔφην, ἑαυτὸν ὄντα φύσει Θεὸν ὁμοῦ τῷ γεγεννηκότι, καὶ πάντα ἔχοντα αὐτά, πλὴν μόνου τοῦ εἶναι πατέρα. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκε πρὸς αὐτὸν, ὅτι πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστι, καὶ τὰ σὰ ἐμά. καὶ ἐν τοῖς Θησαυροῖς. Οὐκοῦν ὅπερ ἂν ὑπό τε τοῦ πατρὸς λέγηται, τοῦτο πάντως καὶ τοῦ υἱοῦ, πλὴν μόνου τοῦ, ὅτι πατήρ ἐστι, καὶ ὅπερ ἂν ἐφ' υἱοῦ τὰ ποιὰ, τοῦτο κρατήσει καὶ τοῦ πατρὸς, πλὴν μόνου πάλιν τοῦ, ὅτι υἱός ἐστιν.

Θέλεις φανερώτερα; ὁ αὐτὸς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Θησαυρῶν. Ὥσπερ γὰρ τὸ φυτὸν τῷ ἐξ αὐτοῦ προελθόντι καρπῷ, τὴν αὐτὴν καὶ φύσιν προσούσας ποιότητα φέρειν. ἅπας ὁ υἱὸς ἐλήφθη, πρὸς τὸν πατέρα τὰ αὐτὰ προσόντα νοεῖται, πάντα ὧν ὅσα καὶ ὁ πατὴρ, πλὴν μόνου τοῦ εἶναι πατήρ. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ. Ἐν υἱῷ λέγω μονογενεῖ καὶ πάντα ὁμοίῳ καὶ ἴσῳ τῷ πατρὶ χωρεῖς τῆς πατρότητος. καὶ πάλιν. Πάντων τῶν φυσικῶν ἀγαθῶν τοῦ πατρὸς κοινωνὸς ὁ υἱός ἐστιν. αὐτὸ τοῦ πατρὸς εἶναι. καὶ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ κῆ Ἰωάννου εἰς τὸ ῥητὸν τὸ, Ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεὸν, πλατύτερον ἑρμηνεύοντας.

τας.

τῦ γλυκυθυμί☉. ὡς μὲν οὖν υἱὸς φυσικῶς κέκτηται τὰ τῦ πατρὸς, ὡς ἴδιος μονογενὴς ὅλα ἐν ἑαυτῷ συλλαβών, ἀδελφὸς καταμεριζομένοις ἑτέροις. ☾ ὁ ἅγι☉ Κύριλλ☉ εἰς τὸν Θησαυρούς. Πῶς ἂν εἴη τῷ γλυκυτάτῳ ὁ τῆς θείας τε ☾ πατρώας οὐσίας ἔχων ἐν ἑαυτῷ φυσικῶς τὰ τῦ πατρὸς ἴδια καὶ ἐξαίρετα καὶ πάλιν. Πῶς οὐκ ἔσαι υἱὸς ζῶν ἐκ ζῶντ☉ πατρὸς ἀναβλυστάνοις εἰς αὐτὸν φυσικῶς τῆς τῦ γλυκάσαντος ἰδιότητ☉. καὶ εἰς τὸ ῥητὸν τὸ. Πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ. Χαρακτῆρα πάλιν εἰλικρινῆ τε καὶ ἀληθέστατον ὑποστάσεως τῦ πατρὸς ἑαυτὸν ἡμῖν καὶ ἐν τούτοις δὲ μάλα δείκνυσιν ὁ υἱός. δίδωσί τε δι' ὧν ἔφη νοεῖν, ὅτι καρπὸς ὑπάρχων τῆς οὐσίας αὐτῦ, πάντα τὰ αὐτῆς καὶ φύσιν ἐπάγεται, ἴδιά τε εἶναι φησὶ, ☾ μάλα εἰκότως διατέμνοντος γὰρ, ἅτε διϊσαίτος ἀδελφὸς εἰς ἀλληλοβιότητα τῦ πατρὸς τὸν υἱὸν, ὅσον ἦκεν εἰς τὸ καθ' ἁπλοῦν ὁμοιόν τε ☾ ἴσον, δίχα μόνυ τῦ εἶναι πατέρα διαλαμπούσης τε τῆς οὐσίας ἐν ἀμφοῖν, οὐχ ἑτεροζόπως, πῶς οὐκ ἂν εἴη ἤδη κοινὰ, μᾶλλον ἢ ταυτὰ ἐν ἀμφοῖν, ὡς εἶναι μὲν ἐν τῷ υἱῷ τὰ τῦ πατρὸς, ἐν ἢ τῷ πατρὶ τὰ τῦ γλυκάματ☉. ☾ εἰς

BIBLIOTECA NAZ ROMA VITTORIO EMANUELE

βλέπῃς Τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν προσώπων, ἡ ἀγεννησία τοῦ πατρὸς, ἡ γέννησις τοῦ υἱοῦ, καὶ ἡ ἐκπόρευσις τοῦ πνεύματος. ἐτοῦτα εἰ μὴ ἴδια καὶ οὐκ κοινωνοῦνται. Εἶναι τοιπὸν ἡ ἐκπόρευσις χαρακτηριστικὴ ἰδιότης τοῦ πνεύματος, κοινὴ πατρὶ καὶ υἱῷ. ἐπεὶ δὲν εἶ χαρακτηριστικὴ ἰδιότης οὐδὲ τοῦ πατρὸς μόνου, οὐδὲ τοῦ υἱοῦ μόνου. τί οἱ ἄλλοι Πατέρες τί λέγουσιν; Τὰ ὅμοια. ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν λόγον περὶ Πίστεως γράφει. Πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, υἱὸς εἶπον καὶ πατήρ. φύλαξόν μου ταύτας τὰς ἰδιότητας. ἐκ γὰρ πολυλογίας οὐκ ἐκφεύξῃ ἁμαρτία. μένων οὖν ἐν τῷ εἶ υἱὸς, πάντα ἔχει, ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ καὶ τὸ φωνῶ αὐτὰ τοῦ Κυρίου εἰπόντος, πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά ἐστι. τῷ ὄντι γὰρ τῆς εἰκόνος ἐστὶ πάντα ὅσα πρέπει τῇ προσωπικῇ μορφῇ. ἐθαυμάσαμεν γὰρ φησὶν ὁ Εὐαγγελιστὴς, τὴν δόξαν αὐτοῦ δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς, τετέτιν ἐκ ἐν δωρεᾶς καὶ χάριτος δοξάσαντων αὐτῷ τὴν θαυμάτων, ἀλλ' ἐκ τῆς καὶ φύσιν κοινωνίας ἔχοντος τοῦ υἱοῦ τῆς πατρικῆς θεότητος τὸ ἀξίωμα. τὸ μὲν γὰρ λαβεῖν κοινὸν καὶ πρὸς τὴν κτίσιν, τὸ δὲ ἔχειν ἐκ φύσεως ἴδιον

τοῦ

ξὸς & τὸ ἐμαυτῷ τε, δὲν ἐξαιρεῖ τὸν ἐμαυτόν τε ἀπὸ τὴν ἐκπόρευσιν τὸ πνεύματος, καθὼς εἰς ἄλλους τόπους μιλῶντας εἰς κοινὸν σοφίγμα, & μὴν ὀνομάζοντας τὸν ἐμαυτόντε, δὲν ἐγβάζ τὸν ἐμαυτόν τε ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἐνέργειαν τὴν ὁποίαν δίδ τὸν υἱόν. Καὶ ὅπ ἡ ἐκπόρευσις τ πνεύματος ναίαι κοινὴ τὸ πατρὸς & τὸ υἱοῦ, ἀποδείχνε φανερὰ, ἐπειδὴ οἱ ἁγιοί μας Πατέρες, & οἱ διδάσκαλοι τῆς δογμάτων μιλῶντας σοφὶ τὸ κοινὸ & ἰδίᾳ τῶν σοφιστῶν, ὅλα τὰ τὸ πατρὸς τὰ δίδουν & τὸ υἱοῦ, ἕνα μόνον ἐξαιροῦσιν, τὴν πατρότητα, τὸ ἀγέννητον, τὴν ἀγεννησίαν, & τὰ ὅμοια, τὰ ὁποῖα εἶν συσατικὰ τῶν σοφιστῶν, & κάμνουν διαφορὰν ὑποστάσεων. ἄκουε τὸν Πατέρας μας. ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης εἰς τὸ ὄγδοον τῶν θεολογικῶν Κεφαλαίων. Τίος ἦ καὶ χαρακτὴρ τῆς πατρικῆς ὑποστάσεως διὰ τὸ τέλειον ἢ ἐκπόρευτον, & ἢ πάντα ὅμοιον εἶν τῷ πατρὶ, πλὴν τῆς ἀγεννησίας. καὶ πάλιν. Διὰ τὸν πατέρα ἔχ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα πάντα ἃ ἔχ, τυτέστι διὰ τὸ τὸν πατέρα ἔχειν αὐτά, πλὴν τῆς ἀγεννησίας, καὶ τῆς γεννήσεως, καὶ τῆς ἐκπορεύσεως.

& προϊέναι & τὰ ὅμοια. & τόσον εἴη νὰ πῇ κανεὶς ἐκ τῆς ὑποστάσεως τὸ πατρὸς, & ἐκ τῆς οὐσίας τ πατρὸς ὡς ἂν νὰ ἔλεγε μόνον, ἐκ τὸ πατρὸς, & ἐκ τῆς ὑποστάσεως τὸ υἱοῦ, & ἐκ τῆς οὐσίας τὸ υἱοῦ, ἂν νὰ ἔλεγεν, ἐκ τὸ υἱὸ. διατὶ δὲν νοεῖ) ἡ ἐκπόρευσις ἐξ ἀνυποστάτε οὐσίας, ἡ ἐξ ὑποστάσεως ἀνυπάρκτε, ἀμὴ ἐξ οὐσίας ἀνυποστάτε & ὑποστάσεως ἀνυπάρκτε. Καὶ φανερὰ ἀποδαλογίζον) ἐκεῖνοι, ὁπὸ ἐφρονοῦσι, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἡ ἐκπορεύε) ἐκ τῆς οὐσίας τὸ υἱοῦ, ἡ ἐκ τῆς ὑποστάσεως; ἔσονται & πάντοτε εἰς τὸ τὰ δύο σωμιμμία. & ἡ ἔκπνευσις δὲν γίνε) μήτε ἀπὸ τὴ οὐσίαν σερημμένω ὑποστάσεως, μήτε ἀπὸ τ ὑπόστασιν σερημμένω οὐσίας. Τὸ λοιπὸν ὅταν οἱ Πατέρες χρεάζον) τὰ αὐτὰ λόγια εἰς τὸ ἐκπόρευσιν τὸ πνεύματ@ ἐκ τὸ πατρὸς, & εἰς τὸ ἐκπόρευσιν τὸ πνεύματ@ ἐκ τὸ υἱοῦ, εἰς γνώμης, ὅτι ἡ ἐκπόρευσις τὸ πνεύματ@ ἐκ τὸ πατρὸς, & ἡ ἐκπόρευσις τὸ πνεύματ@ ἐκ τὸ υἱοῦ εἰς μία καὶ ἡ αὐτὴ, καὶ ἀκολούθως κοινὴ, & μιλῶντας ὁ Χριστὸς διὰ τὸ ἐκπόρευσιν τ πνεύματ@ ἐκ τὸ πατρὸς, μὲ ὀνομάζοντας τὸν ἑαυτόν τε, μιλᾶντας διὰ τὸ ἀπαύγασμα κοινὸν τὸ πα-

τρὸς

ζὸς ☪ τῦ υἱοῦ, ὅταν δίδον☉ τῷ παζὶ δίχως μνήμη τῦ υἱοῦ, ἀγνοικοῦται νὰ εἶ☉ καὶ τῦ παζὸς καὶ τῦ υἱοῦ, ☪ ὄχι μόνυ τῦ παζὸς. καὶ διατὶ ἡ ἐκπόρδυσις τῦ πνεύματ☉ εἶ☉ κοινὴ τῦ παζὸς ☪ τῦ υἱοῦ, διὰ τῦτο λέγοντας ὁ Χριστὸς, ὁ ωαζὰ τ' παζὸς ἐκπορεύε☉, μλὼ ὀνομάζοντας τὸν ἑμαυτόντου, δὲν ἀρνεῖται τλὼ ἐκπόρδυσιν τλὼ ἰδίαν εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ δίδοντάς τλω τῷ παζὶ, δίδ☉τλω καὶ τῷ ἑμαυτῷ τυ.

Ἡ ἐκπόρδυσις δὲν εἶ☉ ἰδία τῦ παζὸς ἀμὴ εἶ☉ ἀκόμη τῦ Παζὸς καὶ τῦ Υἱῦ.

Κεφάλ. δ'.

ΚΑΙ ἡ ἐκπόρδυσις τῦ ωνεύματ☉ νέαν κοινὴ τῦ παζὸς καὶ τῦ υἱῦ, εἶ☉ πολλὰ φανερὸν εἰς ταῖς διδασκαλίαις τῶν Πατέρων, οἱ ὁποῖοι μιλῶντας διὰ τλὼ ἐκπόρδυσιν τῦ πνεύματ☉, τὴ ὁμολογῦσιν εἰς τὴν αὐτὴν δόπον εἰς τὸν πατέρα καὶ εἰς τὸν υἱὸν, λέγοντας φανερὰ ἐκ τῆς ὐσίας τῦ παζὸς, καὶ ἐκ τῆς ὐσίας τῦ υἱοῦ. ἐκ τῆς ὑποςάσεως τῦ παζὸς, ☪ ἐκ τῆς ὑποςάσεως τῦ υἱοῦ ἐκχεῖσθαι ☪ ωροβάλλεσθαι

Τὶς σοῦ ἔδωκε τόσην ἐξουσίαν; ἐσὺ κατακείνης τοὺς Λατίνους διὰ τὴν προσθήκην, τὴν, καὶ ἐξ ἰδίου, καὶ δὲν κατακείνης τὸν ἑαυτόν σου, ὁποῦ βάζης ἄλλην προσθήκην, ὄχι μόνε, εἰς τὸ μίσον. πέφτης καὶ ἐσὺ εἰς τὰ αὐτὰ κατακείμενα, ὁποῦ λέγης νὰ πέφτουν οἱ Λατῖνοι διὰ τ' προσθήκην. καὶ χειρότερον. τὶς πατέρας σᾶς τὸ εἶπεν, ὅτι ὅταν εἰς τὴν θείαν γραφὴν ὀνομάζῃ ὁ πατὴρ, δίχως νὰ ὀνομασθῇ ἄλλο πρόσωπον, ἀκούεται μόνον ὁ πατὴρ; λέγει ὁ Χριστὸς εἰς τὸ Εὐαγγέλιον. ἐὰν ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, ἀφήσει ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐπουράνιος τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν. καὶ πάλιν. ὅσις ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ἐκεῖνος ἀδελφός μου ἐστὶν. διὰ νὰ ἀφήσωμεν τ' ἄλλα. τὶ λέγης; ἐδῶ ὀνομάζεται ὁ πατὴρ μόνος. σιγᾶται ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα, συμπέρανε σὺ διαλεκτικὲ, ὅτι εἰς αὐτὰς τὰς μαρτυρίας εἶναι μόνος ὁ πατὴρ, ὁποῦ ἀφιλάει, καὶ ὄχι ὁ υἱὸς, οὐδὲ τὸ πνεῦμα. καὶ ὁποῦ κάμνει τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς καὶ ὄχι τοῦ υἱοῦ, οὐδὲ τοῦ πνεύματος. τὶς τόσον ἐβλασφήμησε ποτὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; ἐκεῖνα ὁποῦ εἶναι κοινὰ τοῦ πα-

τρὸς

λα θέλω μόνο εἰπεῖν κάποια μεγάλα, ὁ ποῦ εἶναι τὸ θεμέλιον ὁλονῆς τῆς ζητήσεως. καὶ ὁποιος θέλῃ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ἀγαμνοσιώτατον τῶν ὁπλιδρημάτων, ἐμπορεῖ νὰ διαβάσῃ τόσους ἄλλους, ὁπὲ ἐσπούδαζαν ἀπαίωθεν ἐκεῖνα, καὶ ἡμεῖς τὰ τυπώσαμεν αὐτάμα διὰ ὄφελος τῶν καλῶν Χειστιανῶν.

Α'ν καλὰ καὶ λέγει ὁ Παῦλος λόγος νὰ μνημονευθῇ ὁ Υἱὸς, ὄχι διὰ τὲτο πρέπει νὰ χριτηθῇ, ὁ μόνε τὲ Παῦλος.

Κεφάλ. γ'.

ΦΑΙνεται τῆς Φιλαδελφίας μεγάλη ὁπόχειρημα καὶ ἀναθεωνίσον. λέγει ὁ Χειστὸς καὶ οἱ σιωόδαις καὶ πολλοὶ τῶν Πατέρων, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁ μόνε τὲ παῦλος ὁκπορεύεται. καὶ τὶς τὸ ἀρνεῖται; τὰ λόγια τὲ Χειστὲ λέγει τῶν Πατέρων ἔτζι τὰ διαβάζει, τὰ κατεῖ καὶ στέργει τὰ ἡ Ε'κκλησία τὲ Λατίνων, τὸν ὅμοιον τρόπον, ὁπὲ τὰ σέβεται ἡ Α'νατολικὴ, διατὶ ἀληθινὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁκπορεύεται ὁ μόνε τὲ παῦλος. ἀμὴ ἐσὺ αἰνὰ φέρνῃς τὰ λόγια τὲ Χειστὲ καὶ τῶν Πατέρων συμπεραίνεις καὶ ψυχεὰ, ὁ μόνε τὲ παῦλος.

εἰς κοινὴν γλῶσσαν, καὶ ἔβαλε τὸ ἅγιον
τοῖς κυσί, καὶ τοὺς μαργαρίτας ἔμπροσθεν
τῶν χοίρων; δὲν εἶναι ἀνάγκη, ὅτι τὰ θεῖα μα-
θήματα, καὶ τὰ μυστικώτερα τῆς θεοδότου
θρησκείας νὰ βάλλωνται ὁμοίως εἰς τοὺς ἀν-
θρώπους τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀγραμμάτους, καὶ
λαλὰ γυναικάρια. Εἰς τοῦτο ἀκόμη ἐσύμφωνε
τὴν Ἐκκλησία καὶ κόρυζα τῶν Φιλαδελφίας, ὁποῦ
ἐγύρευεν ἔπαγνον κοντὰ τέτοιας λογῆς ἀν-
θρωπάρια, Εἶτζι ἀναγκάζει Εἶμας νὰ γρά-
ψωμεν εἰς κοινὴν Εἰς τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, διὰ
νὰ ἔχωσι ἐκεῖνοι, ὅπου διαβάζουν τὸ σύγ-
γραμμά του τὴν ἀπλογίαν εἰς ὅπου Εἶ ἐκεῖ-
νος ἀσυλλόγιστα γράφει ἐναντίον τῶν Λα-
τίνων, Εἶ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν
αὐτὴν Εἶ ὁμοίαν γλῶσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν
ἐκεῖνος ἔγραψεν τὰς ἀντιθέσεις. ἀμὴ αὐ ἔ-
γραψεν, ὡς Εἶ ἔγραψεν. τὰ διδάγματά του
Εἶ οἱ διδασκαλίαις του τὶ λογῆς εἶναι; κακαῖς
καὶ ψυχραῖς, ταῖς ὁποίαις αὐ ἠθέλαμεν νὰ
διακεύνωμεν μερικὰ, καὶ νὰ δείξωμεν τὶ
λολάδαις ὁποῦ φέρει, τὸ σωθέμά μας
τὸ ὁποῖον θέλομεν, ὅτι νὰ εἶναι μικρὸν Εἶ ζαὶ
Ἐγχείλιον, ἠθέλε χυθῆ πολλὰ μεγάλο,
καὶ βαρετό. Διὰ τοῦτο ἀφιώνοντας ὅλα τὰ ἄλ-

λα

ἀπὸ τοὺς παλαιοτέρους εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν; αὐ εἶ ὑπόκειμα, ἢ μαρτυρία τινὸς Ἁγίου, ναὶ μὴν τὸ εἶπαν καὶ τὸ αὐάφεραν οἱ ἄλλοι αὐ τὸ δέιξουσιν. ἢ αὐ ἐκεῖνο ὁποῦ ἔδειξαν ἐκεῖνοι ἀχαμνὰ ἢ ἀνεπιδέιως, τοῦτο τὸ ἔδειξεν αὐτὸς βεβαιότερα ἢ ὀπιπδήτερα; αὐ τὸ φανερόσουσιν. ἀμὴ ἀπὸ τοῦτα δὲν δύεισαι ποτε. τὶ εἶ τὰλοιπὸν ἐκεῖνο, ὁποῦ θαυμάζουσιν; τὶ εἶ ἐκεῖνο ὁποῦ μαθένουσιν, ὁποῦ τοῦτα ναὶ μὴν τὸ ἤξυραν; Διατὶ αὐ ἔφευν ἐθελοκαίαν, ἢ θέλουν ναύαι κακῆς γνώμης, δὲν σωνέχουν εἰς ἐκείνες, ὁποῦ πολλὰ ἀπὸ τὴ Φιλαδελφίας σοφώτερα τὰ ἐσυύθια; Ἀμὴ ὁ Φιλαδελφίας τὰ ἔβαλεν εἰς κοινὴν γλῶσσαν καὶ ἰδιωτικὴν. ἔβαλέν τα, δηλαδὴ ὃ ἤξυρε τὴν ἑλληνικὴν, καθὼς φαίνεται φανερὰ ἀπὸ ἄλλο ἕνα βιβλίον, ποῦ ἐτύπωσεν εἰς τὴν Βενετίαν ὁ κὺρ Μελέτιος καὶ τὸν κολλύβων ἢ ἄλλων, ἢ ἐτότην κοινὴν δὲν τὴν ἐμίλιε πολλὰ καλὰ, καὶ χειρότερα τὴν ἔγραφε, καθὼς ἐμπορεῖ νὰ τὸ κρίνῃ ὁ ἀναγνώστης, αὐ ὁλότελα δὲν εἶ τυφλὸς. ποῖος ποτὲ τὸν Πατέρων τὸν παλαιῶν, ἢ τὸν νέων ἔγραψε τὰ μυστήρια τῆς Θεολογίας, ἢ τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας

στερεώνῃ τὰ δόγματά της, καὶ ταῖς γνώμαις καταφρονοῦται (γελῶν), καὶ δὲν ἐξεύρεν ἕνας τις Φιλαδελφίας Σεβῆρος, καὶ Νεῖλος, (Μελέτιος, καὶ κάποιοι ἄλλοι ἀμαθεῖς καὶ ἀπαίδευτοι, καὶ δι' νὰ εἰπῶ μετ' ἐκεῖνον, ὅτ' ἐν λόγῳ ἐναρίθμιοι ὅτ' ἐνὶ βελῇ, λύκοι καὶ ὄχι ποιμένες ἐσπικώσασι τὸ φρατεῖον, (θέλουν νάναι σύλλογος καὶ ἑδραίωμα τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἑλλήνων. Μὲ ἀναφέρνουσι ἀπὸ τὰ Νησία, ὅτι κάποιοι κατέσυν ἕνα Βιβλίο τυπωμένον, ἀμὴ πῶς νὰ ἐτυπώθηκε, δὲν τὸ γράφει, τὸ κατέσυν λέγουσι κρυφὰ, καὶ τὸ δείχνουσι (ἀν μυσήριον, εἰς τὸ ὁποῖον φαίνεται) ἀνάμεσα σ' ἄλλα μία ἔκθεσις ἐναντίον τῶν Λατίνων τῆς Φιλαδελφίας. ὁποῖος γυρεύει μὲ πολλοὺς τρόπους νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι εἰς ταῖς διαφοραῖς, ὁποῦ εἶν) ἀνάμεσα εἰς ἐκείνους (τοὺς Λατίνους, οἱ γνώμαις τῶν Γραικῶν εἶν) αἱ ἀληθιναῖς καὶ αἱ βέβαιοι. Τὸ Βιβλίον καθὼς εἶπα εἶν) τυπωμένο, (τὸ ἀπόδειγμα τοῦ ἀνδρὸς φαίνεται). Ἤθελα ῥωτήσῃ αὐτοὺς τοὺς σημερινοὺς σοφοὺς, τί δύσκολον εἶν εἰς αὐτὸ τὸ Βιβλίον τῆς Φιλαδελφείας, τὸ ὁποῖον νὰ μὴν δύσκολεύσῃ) εἰς τὰ ἄλλα βιβλία τὰ γραμμένα

ἀπὸ

Ἡ ἀφορμὴ καὶ αἰτία τῆς συγγραφῆς. Κεφάλ. β'.

Πολλαῖς φοραῖς λογαριάζοντας ἀνα-μεσά μυ, & συγκρίνοντας τὰ νέα καὶ τὰ παλαιὰ, ἐθαυμάσηκα ὄχι ὀλίγα, πῶς τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων ἕναν καιρὸν τόσο φρόνιμον, τόσο σοφὸν, & τόσον εἰς ταῖς γραφαῖς τὸ ὑπερέβαλλον, τόρα σὰν ἀλισμονῶνται τὴν διγλύκαν του, ἀφήνοντας τὰ καλὰ δόγματα καὶ ταῖς γνώμαις τῶν ἁγίων Πατέρων & διδασκάλων, ἀκούγ καὶ σέργ τὰ φλυαρίσματα καποιωνῶν νέων, ὁπῦ κράζονν Θεολόγοι & διδάσκαλοι, δίχως ὑπομονὴν & μάθησιν Θεολογίας. & ἐκεῖνο ὁπού εἶν χρεία νὰ ἐδγάβαις τὰ συγγράμματα ὅτε τῶν Σχολῶν, ὅτε τῶν Πατέρων, & αὐ τὰ ἐδγάβαις δγὰ τὴν ἀμάθειαν τῆς γλώσσης δὲν τ' ἀπήκαις. Περίεργον ἀληθινὰ τὸ δίχρονον. ἐπγδὴ καὶ ὁ Βασίλγος, & ὁ Ἀθανάσιος, κ' ὁ Ναζιανζηνὸς, κ' ὁ Νύσσης, & τόσοι ἄλλοι & ἄλλοι, εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ὁποίων ἡ Ἀνατολικὴ & ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία ἐσεβέωσε, καὶ

βλασφημία σου ἐν εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἐπειδὴ καὶ αὐ ἤλθανε δι' ἄλλο ἁμάρτημα, ἢ κρίσις εἰς τόσον καιρὸν ἤθελε τελειωθῆ. καὶ νὰ σοῦ τὸ λέγω καὶ μὴ πικραν καρδίας πολλὴν. ὥστε ὅπου ἐσὺ κρατήσῃς τέτοιαν γνώμην καὶ δὲν θέλῃς δεχθῆ καὶ στέρξης, ὅπ καὶ λέγουσιν οἱ Πατέρες σου, ὅπ ἀκηρδύει καὶ ἀπ τοῦ ἡροῦ τὸ πνεῦμα, ποτὲ, ἀμὴν λέγω ὁ Θεὸς, ὅπ ναίμαι ψεύστης, δὲν θέλω τελειώσῃ τὰ βάσανά σου, μηδὲ ἡ ἀνυχία σε. καὶ δικὰ νὰ εἰδῇς καὶ ἐσὺ, πόσον ἄδικον ἔχουσιν ἐκεῖνοι, ὅπου χίζονται ἀπὸ τοὺς Λατίνους διὰ τὴν ἀκηρδύσιν τοῦ πνεύματος καὶ ἀπ τοῦ ἡροῦ, ἂς ἀπαντήσωμεν εἰς κοντολογίαν, καὶ ἂς ἐξετάσωμεν τὴν ὑπόθεσιν.

Καὶ πρῶτα καλῶ σε ἀπαίω σ' ὅλα νὰ σπουδάσῃς, ὅτι ἐγὼ ἐδὼ δὲν σου φέρνω λογαριασμοὺς ξένους, ἀμὴν δόγματα τῆς Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς ὁποίους ἐσὺ σέβεσαι, καὶ τῆς ὁποίων τὰ λόγια αὐ δὲν τὰ δεχθῇς ἔχῃς τὴν κατάκρισιν, ὄχι τῆς αὐτῶν Πατέρων μόνον, ἀμὴν καὶ τῆς ἁγίων Συνόδων, καὶ ὅλης τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἀφορμὴ καὶ αἰτία τῆς συγγραφῆς. Κεφάλ. β'.

Πολλαῖς φοραῖς λογαριάζοντας ἀνα-μεσά μυ, & συγκρίνοντας τὰ νέα καὶ τὰ παλαιὰ, ἐθαυμάσηκα ὄχι ὀλίγα, πῶς τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων ἕναν καιρὸν τόσο φρόνιμον, τόσο σοφὸν, & τόσον εἰς ταῖς τέχναις τὸ ὑπερίφανον, τόρα σὰν ἀλισμονῶνται τὴν δόξαν του, ἀφήνοντας τὰ καλὰ δόγματα καὶ ταῖς γνώμαις τῶν ἁγίων Πατέρων & διδασκάλων, ἀκούει καὶ σέρνει τὰ φλυαρίσματα καποιωνῶν νέων, ὁπῦ κράζουν Θεολόγοι & διδάσκαλοι, δίχως ὑπομονὴν & μάθησιν Θεολογίας. & ἐκεῖνο ὁποῦ εἶν χρήσιμον δὲν ἐδοκίμασαν τὰ συγγράμματα ὔτε τῶν Σωφόνων, ὔτε τῶν Πατέρων, & αὐ τὰ ἐδοκίμασαν δὲν τὴν ἀμάθειαν τῆς γλώσσης δὲν τ' ἀπῆκαν. Περίεργον ἀληθινὰ τὸ ξένον. ἐπρόκειτο καὶ ὁ Βασίλειος, & ὁ Ἀθανάσιος, καὶ ὁ Ναζιανζηνὸς, καὶ ὁ Νύσσης, & τόσοι ἄλλοι & ἄλλοι, εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ὁποίων ἡ Ἀνατολικὴ & ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία ἐστερέωσε, καὶ

βλασφημία σου ἐκ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἐπειδὴ καὶ αὐ ἤλθανε δι' ἄλλο ἁμάρτημα, ἡ κρίσις εἰς τόσον καιρὸν ἤθελε τελειωθῆ. καὶ νὰ σοῦ τὸ λέγω καὶ μὴ πικραθῇς καρδίας πολλά. ὥστε ὅπου ἐσὺ κρατήσῃς τέτοιαν γνώμην καὶ δὲν θέλῃς δεχθῆ καὶ στέρξῃς, ὅπ καὶ λέγουσιν οἱ Πατέρες σου, ὅπ ἐκπορεύ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα, ποτὲ, ἐὰν κάμῃ ὁ Θεὸς, ὅπ νάμαι ψύχη, δὲν θέλω τελείωσῃ τὰ βάσανά σου, μηδὲ ἡ συγχώρησις σου. καὶ διὰ νὰ εἰδῇς καὶ ἐσὺ, πόσον ἄδικον ἔχουσιν ἐκεῖνοι, ὅπου χίζονται ἀπὸ τοὺς Λατίνους διὰ τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἂς ἀπαντήσωμεν εἰς κοντολογίαν, καὶ ἂς ἐξετάσωμεν τὴν ὑπόθεσιν.

Καὶ πρῶτα καλῶ σε ἀπαίω σ' ὅλα νὰ σπουδάσῃς, ὅτι ἐγὼ ἐδῶ δὲν σου φέρνω λογαριασμοὺς ξένους, ἀμὴ δόγματα τῆς Διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ὁποίους ἐσὺ σέβεσαι, καὶ τῆς ὁποίας τὰ λόγια αὐ δὲν τὰ δεχθῇς ἔχῃς τὴν κατάκρισιν, ὄχι τῆς ἁγίων Πατέρων μόνον, ἀμὴ καὶ τῆς ἁγίων Συνόδων, καὶ ὅλης τῆς Ἐκκλησίας.

τῦ πραγειῶν. ἡ πραγεία τῦ Ρωμαίων εἰς τόσους χρόνους δὲν ἔχει τέλος. Ε νηστεύσει, Ε ψάλλει τὸν Θεὸν νύκτα καὶ ἡμέραν, Ε κάμνουν ἄλλα ὄφιτίμια, Ε μὲ κλαυθμὲς καὶ μὲ ἀναστεναγμὲς, καὶ ἄλλας χαμαικοιτίας ζητοῦνε συχώρησιν, καὶ δὲν τὸν ἐλεήσουσιν, ἀμὴ ὅλα πάνε ἀπὸ κακὸ εἰς χεότερον. πῦ εἶ τὸ παλαίχια σου Κύριε; πῦ εἶ τὰ ἐλέη σου; ἐχάθηκαν ὅλα. δὲν φάνον). ἡμάρτησες ἁμάρτημα, ὦ Ρωμαῖε, ὁπῦ δὲν συμπαθᾶ) μηδὲ εἰς ἐτῦτον τὸν κόσμον, μηδὲ εἰς τὸν ἄλλον. Ε δὲν Ϭ' ἀκόυεις; εἶπεν τοῦ Χριςὸς, ἡ αὐτὴ ἀλήθεια εἰς Ϭ κῆ Ματθαῖον. Καὶ ὃς ἂν εἴπῃ λόγον κῆ τῦ ὑῦ τῦ ἀνθρώπε ἀφεθήσε) αὐτῷ. ὃς δ' ἂν εἴπῃ κῆ τῦ πνεύματος Ϭ τῦ ἁγίε, ὐκ ἀφεθήσε) αὐτῷ, ὔτε ἐν Ϭύτῳ τῷ αἰῶνι, ὔτε ἐν τῷ μέλλονπι. καὶ εἰς Ϭ Εὐαγγέλιον κῆ Μάρκον. Ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς Ϭ πνεῦμα Ϭ ἅγιον ὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλ' ἔνοχός ἐςιν αἰωνίε κρίσεως. Α' ν Ϭ κακὸν σου δὲν ἔχει ἄφεσιν. ἂν ἦσαι ἔνοχος αἰωνίε κρίσεως. ἐπειδὴ Ε εἰς τόσον κακὸν δὲν βλέπεις κανένα τέλος τῆς πορείας σου, εἰπὲ, ὅτι Ϭ κρίμασου κῆ ἡ

βλα-

ας, ὡς καθὼς ὁ αὐτὸς Ἀλεξανδρείας τὸ γεάφ ἐις μίαν τι ὄπισολὴν, ὁπῦ ἔπεμψεν τῇ Ῥώσσων. Τὶ καθαδίκη εἶ τῦτο; πόρνη τῦ Θεοῦ; ξιαύτα χιλιάδες γλῶσσας εἰς μίαν ἡμέραν, δχὶ νὰ μὲν ὑπομείνῃ μνήμη μηδὲ τῆς γλώσσας τῇ Γραικῶν. καὶ ἐτῦτα τὰ ἐξεύρομεν. πόσα ἄλλα ἐγίνηκαν, καὶ χεότερα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐσώσανε εἰς τὴν ἐιδησίν μας; δὲν λέγω τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοσῆς, τὴν ἑορτὴν τῦ ἁγίυ Πνεύματ Θ, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐδώθηκεν ἡ Πόλις εἰς δχάκειον τῇ ἁμαρτωλῶν. τὶ δὲν ἐγίνη; τὶ ὑπὸ τὰ ἅγια δὲν ἐμιχύθη; τὶ δὲν ἔπαθεν ἡ δυσυχὴς Πόλις; οἱ σράταις ἔχεξαν αἵματα. εἰς κάθε τόπον φονικὰ Ϲ νεκεοὶ τῇ Χεισιανῶν. Παρθένοι ἐξεπαρθενεύθηκαν. γυναῖκες ἐσύρθηκαν εἰς τὴν δούλεψιν. οἱ Χεισιανοὶ ἐσκλαβώθηκαν. οἱ ἐλεύθεεοι ἐδέθηκαν, καὶ ἐδάρθηκαν. τὰ ἱεεὰ, τὰ μυσήεια, αἱ Ἐκκλησίαι, οἱ Μοναχοὶ, αἱ Μονάσριαι. καὶ πῶς ἐμποεῶ νὰ τὰ λογαειάσω, καὶ νὰ μὴ σκάξω ὑπὸ τὴν πίκεα μυ.

Βλέπεις ἀρχον τά μυ; βλέπεις Ῥωμαῖε, τιμωεᾷ ὁ Θεὸς ταῖς ἁμαρτίαις, Ϲ ἀκόμη ὡς ἐλεήμων ταῖς συχωεᾷ, καὶ κάμνει τέλ Θ

τῇ

χιλιάδες. εἰς τὸν καιρὸν τῦ Λέοντ☉ τῦ Βασιλέως τῦ υἱοῦ τῦ Βασιλείυ τῦ Μακεδόν☉, καθὼς φαίνε☽ ἀπὸ τὼ ἁγιατύπωσιν, ὁπῦ ἐκεῖν☉ ἔκαμψ διὰ τοῦ Θεόγνυς, ὁπῦ ἐχώκεν☽ τῷ Παξιαρχῃ τῆς Κωνσταντινυπόλεως, ἀριθμᾷ Μητροπόλις ὀγδοήκοντα☾ μίαν, Ἐπισκοπὰς ἑξηντα μίαν, ☾ Ἐπισκοπὰς πεντακόσιας ἐνενῆντα δύο. ἂν ἐμίξης μὲ τούτας τοῦ θεόγνους, ὁπῦ ἐχώκεναν τοῖς θεόγνοις Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, ☾ Ἱεροσολύμων, θέλ☽ ἴσως, διὰ νὰ μὴ ψεύσολογῶ, ἀπαύω σε χίλιας.

Κύριε καὶ Θεὲ τῶν ἁπάντων, τόση καὶ τόση χρισιανωσύνη, καὶ τόση Ἀρχιερατικὴ τάξις πῦ ἐκατάντησε; ξανα λέγω τ☉. ἐντρέπομαι νὰ τὸ εἰπῶ. ἕνα μόνον θέλω εἰπῶ, σιγῶντας τ' ἄλλα, τὸ ὁποῖο κρέζ☽ τὰ δάκρυα καὶ ἀπ' ἀυτᾶς τ☉ πέτρας. τὸν καιρὸν τ☉ φεργόνων μας, δὲν ἦ☽ πολὺς καιρὸς εἰς μίαν καὶ τὼ ἀυτὼ ἡμέραν εἰς τὼ Ἅγιον ὄρος νὰ χαθῇ ἀπὸ τ☉ κόσμον ἡγλῶσα τῶν Γραικῶν, ἐπόπα☾ ἑξιήντα χιλιάδες γλώσσας αὐθεφόπων, ὁπῦ ἐμιλοῦ☾ ἑλλαϊκὰ. καὶ τοῦτο τ☉ ἐδιηγᾶτο ἕνας κάποι☉ γέρων Ἰωακὶμ τῷ Μελετίῳ Παξιαρχῃ Ἀλεξανδρείας,

ραγῆναι, συμέβη πᾶσαν ἐν τῷ βίῳ κακίαν πληθυνθῆναι, καὶ τὸν σύμπαντα κόσμον ἔχειν κακῶς, καὶ ὅπως αἱ βασιλεῖαι πᾶσαι τῆς γῆς τεταραγμέναι εἰσὶ, καὶ παντοδαπὴν θρῆνον, καὶ ὑπὸ πολὺ, καὶ λιμοὶ συνεχεῖς κατὰ χώραν καὶ πόλιν, καὶ ἐδαμῆ ἐδαμῶς ὡς ὅπαν τὰ ἡμέτερα δυσθυμοῦσι κρατύνματα. Τὰ ὁποῖα κακὰ αἰνάλια καὶ μεγάλα, μὲ ὅλα τὰ αἰτιατὰ βάλλει κανεὶς μὴ ἄλλα, ὁπὲ ἀκολούθησε ὕστερα ἀπὸ τὸν Κερουλάριον, θέλει εἰπῆ πῶς ἦτανε ἕνας κακὸς, αὐ συμβάλλη τὴν αἰτίαν, ὁπὲ ἐκατάκαψεν, καὶ ἐχάλασεν ὅλην τὴν δυνασείαν τῶν Ῥωμαίων.

Ἐτοπὴ εἶδε μὰ τὴν ἀλήθειαν νὰ τὰ διηγᾶται κανείς, πῶς ἐκαταδάθηκαν τὰ φοβέρματα τῶν Ῥωμαίων. εἰς μίαν Συνόδον τοπικὴν εἰς τὸ κελεὸν τοῦ Μιχαὴλ τοῦ Πατριάρχου ἐσυναζώχθηκαν, καὶ ἐπόρεσαν Ἀββάδες, καὶ Ἡγούμενοι τῶν μοναστηρίων κοντὰ ἑξακόσιοι. καὶ ὁ Παλλάδιος εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν κατ' Αἴγυπτον Μοναχῶν λέγει, ὅτι εἰς τὸ Ὀξύρυγχον, μίαν χώραν τοῦ Θηβαΐδος εἰς τὸν κελεόν του ἐδούλευαν τὸν Θεὸν Καλόγηροι δέκα Χιλιάδες, καὶ Καλογριαῖς εἴκοσι

χιλι-

ζοντας εἰς τὰ ἄχραντα, ☪ φειπτά. ἀκόμη δὲν ἐδυναμώθη τὸ χίσμα, καὶ ἡ Ἐκκλησία τ῀ Ρωμαίων ἐλίγκε σωτήριον, ☪ σαῦλ☉ τῦ Σαοὺλ. ποῖ☉ δὲν φείτῃ, καὶ εἰς μόνλω τλὺ ἀκολὺ τῆ τοσούτων ἀτυχημάτων; ἡ ἀρχὴ τῦ χίσματ☉ ἐξάπλκεν ἀρχὴ τῦ χαλασμῦ τῆς πολιτείας, καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Σκοτώνε) ὁ Μιχαὴλ. βασιλεύει Βασίλει☉ ὁ Μακεδών. καὶ μὲ τὸν θάνατον τῦ ἁγίυ Ἰγνατίυ ξαναβιβάζε) ὁ Φώτι☉ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. καὶ τί κακὸν δὲν ἠκολούθησεν; Λέων ὁ Τετολίτης, Συμεὼν ὁ Βέλγαρ☉, Λέων ὁ Φωκᾶς, ☪ χίλιοι ἄλλοι ὀποὺ) Ρωμαῖοι, ☪ βαρβάροι τῆς ζωῆς τῆ Ρωμαίων δήμιοι ἀπολέσατον, καὶ τῆ καλῶν λυμεῶνες, καὶ τῆς δ' ωχίας. δὲν ἠμπορῶ ἐγὼ ὀπῦ τὰ πλάσω, τὸ μαρτυρᾷ Πέτρ☉ ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας, γραφοντας τῷ Πατριάρχῃ Μιχαὴλ τῷ Κηρυλαρίῳ, ☪ ας ἀκούσωμεν τὰ λόγια τ῀. Σκόπησον δὲ, εἰ μὴ φανερῶς ἐνταῦθα, ἤγουν ἐκ τῆς μακρᾶς ταύτης διηγήσεως, ☪ ἱστορίας, ☪ τῦ τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας Ἐκκλησίας τὸν μέγαν τῦτον καὶ θεῖον Ἀποστολικὸν θρόνον διαπρά-

Εὐξείνου, καὶ ἀπὸ τὴν Κρήτην οἱ Ἀγαρηνοὶ μὲ σόλον θαλάσσιον ἔκαψαν & ἐχάλασαν τὰς νήσους τὰς Κυκλάδας, & τὸ Δήλιον ὡς τὴν Περιπόνησον. σφοδροὶ μεγάλοι, καὶ φοβεροὶ εἰς τὴν Πόλιν, & ἕνας ἀπὸ τούτους πλέον ζορμερὸς εἰς τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως, καὶ ἔριψαν εἰς τὴν γῆν τὸ τεῖχος, ὁπὸ ἦτανε εἰς τὸ Ἐξωκιόνιον. εἰς ἄλλας χώρας ἀφανίσθησαν ποτάμια, ἐξηράνθησαν βρύσες, & χίλια ἄλλα κακὰ ἐξολοθρεύσασι τὸ γένος. Καὶ πῶς νὰ κλαύσω τὴν ἀχημοσύνην τῆς Ἐκκλησίας; ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ μὲ τὴν φεγγίαν τοῦ τῶν κινναίδων αἴρεσιν καινὴν Ἐκκλησίαν, παίζοντας τὰ ἅγια, & τὰ ἱερὰ, & ἐνδυόντας τοὺς βωμολόχους, & ἀσελγεῖς μὲ ἱερατικὰ, & χρυσᾶ ἐνδύματα, & κατασήσας τὸν ἔξαρχον τούτων Γρύλλον Πατριάρχην, καὶ ἄλλους Ἐπισκόπους καὶ Πρεσβύτερους, ἠνάγκαζεν εἰς τὰς στράτας νὰ μιμοῦνται τὰ ἱερὰ, & πανύχια, μὲ γέλοια, & φωναῖς ἀτάκτους, & ἄλλας ἀχημοσύνας. ἐλεεινοὺς ἦσανε καὶ νὰ τοὺς ἰδοῦν ἱερεῖς οἱ μακροὶ. ἐκοινωνοῦσε τοὺς ἀνθρώπους μὲ δισκοπότηρα ξύλινα, & σινάπι, κωμῳδοῦντες τὰ ἱερὰ μυστήρια, καὶ παίζον-

ζον-

μαῖοι μας ὕστερα ἀπὸ τὸ χίσμα. Τούτοις
λέγω τοὺς Πατέρας, τοὺς ὁποίους θεοσπιωᾶς
καὶ ζαὶ μεσίτας κανταὶ εἰς τὸν Θεὸν τοῦ
ωδηγαλεῖς, ναὶ σοῦ δώσουν νοῦν, ναὶ πλη-
ρώσεις τὰ θεάγματα τῆς πίστεως, & δύ-
ναμιν δι' ναὶ κάμῃς ἔργα σωτήρια, διὰ μέ-
σων τῶν ὁποίων ναὶ ἀποκτήσῃς τὴν Βασι-
λείαν τῶν οὐρανῶν. μετὰ σένα λέγω μιλῶ
βλέποντάς σε καλῆς γνώμης, & φίλον τῆς
ἀληθείας, & ἐχθρὸν τῦ ψεύδους.

— Καὶ διὰ ναὶ μιλῶ θεολογῶ, βάζω σου
ὁμοθὸς τὰ μάτια τ' δυδαιμονίαν τῶν Ρ'ω-
μαίων, τὸ Βασίλειον, τὴν Ε'κκλησιαστικὴν
κατάσασιν τόσο μεγάλην κὴ τόσο θαυμα-
στὴν ὁμοθοῦσαι ἀπὸ τὸ χίσμα, κὴ τόσον δυ-
συχῆ, κὴ τόσον βασανισμένην ὕστερα, ἕως
ὅπου ἐκατάντησεν ἐκεῖ, ὅπου ἐσὺ αὐτός σου
τὴν βλέπῃς μὲ μάτια σου, & τὴν ἐλευ-
θερωμένην, καὶ δὲν χρειάζεσαι μάρτυρίας
ξέναις. καὶ διὰ ναὶ μιλῶ ἀνακατόνω μέσα τὰ
παλαιώτερα, ἂς ἔλθωμεν εἰς αὐτὸν τὸν
Φώτιον τὸν ἀρχηγὸν τῦ χίσματ☉. Α'λλὰ
μὴν δὲν ἤθελε ξαπλωθῆ τὸ κακὸν τοῦτο, καὶ
οἱ Ρ'ῶσοι, ἔθν☉ Σκυθικὸν, ἐκατέχεζαν
καὶ ἐκούρσεψαν ὅλην τὴν ωδηλίαν τῦ

Εὐ-

διὰ νὰ βγῆς εἰς τὸν νοῦ σου μίαν γνώμην ἢ καλὴν, ἢ κακὴν. Δὲν μελετᾷς, μηδὲ Θεὸν, μηδὲ σωτηρίαν ψυχῆς, ἀμὴ μὲ πεῖσμα καὶ φιλονεικείας, & μὲ ἀλήθειαν, ἢ ψέμματα γυρεύεις νὰ τὴν στηρίξῃς, καὶ νὰ τὴν βεβαιώσῃς. καὶ ἀπάνω ἀς πάγῃ ὁ κόσμος κάτω. Μιλῶ λέγω μὲ σένα, ὦ καλὲ Χριστιανὲ, & Φιλόθεμμε, ὅπου στέργεις καὶ ἀγαπᾷς τοὺς Πατέρας σου καὶ τοὺς Διδασκάλους σου τὸν Ἀθανάσιον, τὸν Βασίλειον, τὸν Χρυσόστομον, τὸν Κύριλλον, τοὺς Γρηγορίους, τὸν Νύσσης, & τὸν Ναζιανζηνὸν, τὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν καὶ τόσους ἄλλους & ἄλλους, αἰάμεσα εἰς τοὺς ὁποίους ἔβγῃ καὶ οἱ Δυτικοὶ, δὲν λέγω τοὺς νέους, ἢ ἐκείνους ὁπου ἐγνωρίσθησαν ὕστερα ἀπὸ τὸ χίσμα, διὰ νὰ μὴν ἔχῃς ἀφορμὴ νὰ τοὺς κακολογᾷς, ἀμὴ ἐκείνους τοὺς παλαιοὺς, τοὺς ὁποίους αἱ Σύνοδοι αἱ οἰκουμενικαὶ τοὺς ἔστερξαν, καὶ ἀναθεμάτισαν ἐκείνους, ὁπου δὲν δέχονται τὰ συγγράμματά τους. οἱ ὁποῖοι ἔξυραν πολλὰ καλὰ τὸ δόγμα, μιλῶντας διὰ τὸ πνεῦμα, πὲ λεγαν οἱ Πατέρες τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καλλίτερα διὰ πολὺ τὸ ἐξύρισεν οἱ Ῥωμαῖοι

ΛΕΟΝΤΟΣ

ΤΟΥ ΑΛΛΑΤΙΟΥ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

Περὶ τῆς Ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Πόσον ἐξ ὕστερα ἀπὸ τὸ χίσμα διέφερε ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ ἐκείνην, ὅπου ἦτανε ἑνωμένη μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης. Κεφάλ. ά.

ΜΙΛΩ μετὰ σέναν, ὦ καλὲ Χριστιανὲ, καὶ Φιλεόμαγε, ὁποῦ ἀγαπᾷς τὸν Θεὸν καὶ δουλεύῃς τὸν ὀρθὸν δόγμα στερεία τῆς ψυχῆς σου, καὶ ὄχι μὲ σέναν, ὁπὲ

δὲν

ἀρνήσηται τὸν υἱὸν, καὶ ἐσυγχώρησε τὸν ἅγιον, καὶ ἰσοτίμα ἀκριβῶς, περὶ τούτου τοῦ ῥητοῦ. Κεφάλ. κθ'. σβ'

Η' περιθήκη εἰς τὰ παράγματα τῆς πίστεως ἐκωλύετον ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν ῥίτλον Σωσόδου, καὶ μὲ ὅλα τοῦτα ἐλήφθησαν πολλαὶ περιθῆκαι εἰς τὸ Σύμβολον. Κεφάλ. λ'. σγ'

Ποῖα εἶναι ἡ περιθήκη, ἢ ἀφαίρεσις, ἢ ἐναλλαξις, ὁπού κωλύει ἀπὸ τὴν Σωσόδους καὶ τοῦ Πατέρας. Κεφάλ. λά. σιθ'

Η' Περιθήκη τῶν Λατίνων καὶ τὸν Ἰσοτίμαν δὲν ἐσάθησαν εἰς τὸν Ἐκκλησίαν ἀφορμὴ τῆς διαιρέσεως. Κεφάλ. λβ'. σλέ

μῦμα συμπεραίνε) τὸ πνεῦμα ἐκπορεύε-
σθαι & ἐκ τοῦ υἱοῦ. Κεφάλ. κβ'. ρλ'

Τὸ μεῖζον καὶ ἔλαττον ὅτι τῇ θεότητι ἐκφω-
νήματον ἀπὸ τοῦ Πατέρας φανερὸν συμ-
περαίνε τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος
& ἐκ τοῦ υἱοῦ. Κεφάλ. κγ'. ρλς'

Ἀν ὁ Βασίλειος, καθὼς αὐτοὶ λέγουσιν,
ἤθελε γράψει, ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, οὐδὲ
ἔτζι ἀρνιοῦντε τὴν ἐκπόρευσιν & ἐκ
τοῦ υἱοῦ. Κεφάλ. κδ'. ρμή

Περτάσις τοῦ Φωτίου ἐναντίας τοῖς ῥητοῖς
τοῦ Βασιλείου, καὶ τῶν ἄλλων Πατέρων
Κεφάλ. κέ. ρξγ'

Ῥητὰ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, εἰς τὰ ὁποῖα
φαίνε) νὰ ἀρνεῖται τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ
πνεύματος ἢ ἐκ τοῦ υἱοῦ, & ἡ ἀληθινὴ
ἔννοια τῶν ῥητῶν. Κεφάλ. κς'. ρος'

Γνώμη βεβαία τοῦ Δαμασκηνοῦ περὶ τῆς
ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ
ὄχι διὰ τοῦτο βάζε δύο αἴτια τοῦ πνεύμα-
τος. Κεφάλ. κζ'. ρπ'

Τῶν προθέσεων τῆς ἐκ, καὶ τῆς διὰ τὸ ἰσο-
δύναμον. Κεφάλ. κή. ρπδ'

Ἀν ἐκρέπεν ὁ Δαμασκηνὸς τὸ ἰσοδύνα-
μον τῶν προθέσεων τῆς ἐξ & διὰ, διατὶ

αἰ-

Ὅτι φανερὰ καὶ δηλωτικὴ καμία ἀμφιβολία οἱ Πατέρες λέγουσιν ἐκπορεύεσθαι τὸ πνεῦμα καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. Κεφάλ. ιέ. πδ'

Ἀπὸ ταῖς παρομοιώσεις ὅπου ἐσωπήσαν οἱ πατέρες εἰς ἐτούτου τοῦ ὑπόθεσιν ἀποδείχνυ, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται δι' υἱοῦ. Κεφάλ. ις'. πε'

Εἰς τὴν Τριάδα δὲν εἶσον καὶ κοινὰ τὰ δύο πρόσωπον, ὅπου δὲν εἶναι κοινὰ τὰ τρία. Καὶ ἔτζι εἶναι κοινὰ καὶ ἴδια τὰ δύο πρόσωπον. Κεφάλ. ιζ. πς'

Τὸ προβάλλειν καὶ προάγειν τὸ πνεῦμα δὲν ἔστι παξιμὸν ἰδίωμα. Κεφάλ. ιή. πς

Τὸ ῥητὸν τοῦ Βασιλείου, ὅπου ἀναφέρουσιν οἱ ἐναντίοι νὰ λέγῃ, τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ παξὸς δὲν εἶναι τοῦ Βασιλείου. Κεφάλ. ιθ'. πζ'

Ἠγνώμη τοῦ Βασιλείου εἶναι, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ αὐτηχαλὰ καὶ οἱ ἐναντίοι ἔφθειραν τὸ ῥητόν. Κεφάλ. κ'. ρια'

Εἰς τὴν Τριάδα εἶναι τάξις διαφορικὴ τῶν προσώπων καὶ τῆς ὑποστάσεων, ὄχι τῆς φύσεως, οὐδὲ κατὰ θέσιν. Κεφάλ. κά. ρκγ

Ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Βασιλείου τὰ διεφθαρμένα

Ρήσεις καὶ παρομοιώσεις πολλαὶ Πατέρων αἱ ὁποίαις ἀναγκαίως δείχνουσι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι ἐκ τοῦ Υἱοῦ. Κεφάλ. η'. λζ'

Τὰ ῥητὰ, ὁποῦ ἐπαρεγράφησαν τῶν Πατέρων εἰς ἀδυνάτου νὰ ξηγηθοῦσι διὰ τὸ ὁμοούσιον. Κεφάλ. θ'. μ'

Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν εἶναι παρακλητὸς διὰ τοῦ Υἱοῦ, ἀλλ' ἐσιωπηλῶς ὑπάρχει διὰ τοῦ Υἱοῦ. Κεφάλ. ι'. να'

Ὅτι ἡ ἔκβλυσις, ἡ πρόχυσις, ὁ πηγασμὸς καὶ τὰ ὅμοια σημαίνουσιν ἐσιωπηλὴ ἐκπόρευσιν, καὶ ὑπαρκτικῶς. Κεφάλ. ια'. νε'

Οἱ Πατέρες διδάσκουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. καὶ διαφθορὰ τοῦ ἐναντίου τοῦ ῥητοῦ τοῦ Νύσσης. Κεφάλ. ιβ'. νη'

Ἀναλαὶ καὶ τοῦ Πνεύματος ναίαι ὑπὸ ὁ πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς, δὲν ἀκολουθᾷ ναίαι δύο ὑπόστασες ἐν τῇ Τριάδι, ἢ δύο ὑπόστασες τοῦ πνεύματος. Κεφάλ. ιδ'. οε'

Μαρτυρίαις τῶν ἁγίων Πατέρων, ὅτι δὲν εἶναι δύο ὑπόστασες αἰναλαὶ καὶ ἐκπορεύεται ἐκ παρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ. Κεφάλ. ιε'. οθ'

τὰ Κεφάλαια.

ΠΟσον εἶ ὕστερα ἀπὸ τὸ χίσμα διέφερε ἢ ἑλλὰς ἀπὸ ἐκείνων ὅπου ἦταν ἑνωμένη μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης. Κεφάλ. ά. ά.

Ἡ αἰρεσις καὶ αἰτία τῆς συγχύσεως. Κεφάλ. β'. ιά.

Ἀνάλαβε καὶ λέγει ἐκ Πατρὸς, λόγος νὰ μὴ μονάδη ὁ Υἱὸς ὄχι, διὰ τοῦτο τώρα νὰ χριστῇ, ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς. Κεφάλ. γ'. ιέ.

Ἡ ἐκπόρευσις δὲν εἶ ἴδια τοῦ πατρὸς, ἀμὴ εἶ ἀκόμη τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. Κεφάλ; δ'. ιζ

Τὸ ὑπάρχειν, καὶ τὸ τοῦ ὑπάρξιν ἔχειν, εἶ τὸ αὐτό. Κεφάλ. έ. κή

Ὁ Υἱὸς καὶ τοῦ Πατέρας λέγεται ἀμέσως ἐκ τοῦ πατρὸς. καὶ τὸ πνεῦμα ποτὲ. Κεφάλ. ς'. λ'

Τὸ ἀναβλύζειν, τὸ πηγάζειν, τὸ προχεῖσθαι, καὶ ἄλλα παρόμοια δὲν σημαίνουσιν τὰ πνευματικὰ χαρίσματα, ἀμὴ τοῦ ὑποστάτου ὑπάρξιν τοῦ πνεύ-

Ἰωάννου τοῦ Πλουσιαδηνοῦ Διάλεξις περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς ὕσης μέσον Γραικῶν καὶ Λατίνων. ἔτι τε καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς καὶ ἁγίας Συνόδου τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ γνωμιμίης.

Ἰλαείωνος Μοναχοῦ Λόγος διαλεκτικὸς περὶ αὐτε μυστικοῦ τῷ Ἑλλήνων, καὶ ἀζύμε τῷ Λατίνων.

Νικήτα Βυζαντίε Φιλοσόφε, καὶ Διδασκάλου Ἔλεγχος, καὶ Ἀναζοπὴ τῆς σαλείσης Ἐπιστολῆς ἐκ τοῦ Ἄρχοντος τῆς Ἀρμηνίας ὑπὲ διαβολῆ τῆς ὀρθοδόξε ἡμῶν πίστεως, καὶ τῆς ἁγίας Ϛ οἰκουμενικῆς τεταρτης, Συνόδου. Ἐγράφη περὶς Τ Ἄρχοντα ἐκ προσώπου τοῦ Παξιαρχου.

Εὐρατίε Πρεσβυτέρου τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης Ἐκκλησίας Κωνσταντινοπόλεως Λόγος ἀναζεπτικὸς πρὸς τοὺς λέγοντας, Μὴ ἐνεργεῖν τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς μὴ τὴν διάζυξιν τῶν ἑαυτῶν σωμάτων. Καὶ ὅτι ὠφελοῦνται διὰ τῶν προσαγομένων ὑπὲρ αὐτῶν εὐχῶν τε καὶ προσφορῶν τῷ Θεῷ. ὠφελοῦνται δὲ, ἤτοι κουφίζονται, καθάπερ κατιὼν ἐν τῷ Τεύχει τούτῳ εὑρήσης.

Πέζιε Ἐπιστόλιε Μεδιολανίων πρὸς τὸν Βασιλέα Κύριον Ἀλέξιον τὸν Κομνηνὸν Λόγος συνιστῶν τὸ ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς ὁμοίως & ἐκ τοῦ υἱοῦ.

Γεωργίε τοῦ Παχυμέρη Πρὸς τοὺς λέγοντας, διὰ τί τὸ λέγειν Πνεῦμα υἱοῦ διὰ τὸ ὁμοούσιον, ἢ διὰ τὸ χορηγεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ τοῖς ἁγίοις.

Ἡ ζαίε τοῦ Κυπρίε γράμμα πρὸς Νικόλαον τὸν Σκλεζίαν Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἰωάννε τοῦ Ἀργυροπούλου τοῦ μεγάλου Δυκὶ συνοπτικώτατον, Περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως, ἐν ᾧ καὶ αὐάπτυξις τοῦ ὅρου τοῦ ἐν Φλωρεντίᾳ γνωμένου.

Γρηγορίε τοῦ Περγαμηνοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Βασιλέα Τετραζοιῶτος.

Γεωργίε τοῦ Τετραζοιῶτε πρὸς Ἰωάννην τὸν Κυβωκλήσιον περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Τοῦ αὐτοῦ Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ περὶ τῆς μιᾶς ἁγίας καθολικῆς Ἐκκλησίας, τῶν ἐν Κρήτῃ θείοις ἀνδράσιν Ἱερομονάχοις τε καὶ Ἱερεῦσιν.

Ἰω-

τῆ πεφανῶν αἱρέσεων αὐτὰ χεδλαθεὶς
Λόγ. β'.

Τοῦ αὐτ. Ἀντίῤῥητικὰ τῆ ὅτι ταῖς περὶ τὸ
ἁγίω Πνεύματ. γεγραμμέναις χρήσεσιν
Ἐπιτασιῶν Κυρίω Ἀνδρονίκω τῶ Καμα-
τηρῶ Δρουγαρίω τῆς Βίγλας.

Τοῦ αὐτ. Ἐπιγεγραφαὶ ιγ'. εἰς τὰ παρ' αὐτ.
συμφλεβιλύα ἐκ τῆ Ἁγίων ῥητὰ περὶ
τῆς ἐκπορεύσεως τὸ ἁγίω Πνεύματ.

Κωνσταντίνω τῶ Μελιτηνιώτη Χαρτοφύλα-
κτ. τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, Περὶ τῆς
Ἐκκλησιαστικῆς ἑνώσεως Λατίνων τε καὶ
Γραικῶν, καὶ περὶ τ' ἐκπορεύσεως τ' ἁγίω
Πνεύματ. καὶ ἐκ τῶ ἑνὸς, Λόγ. ά.

Τοῦ αὐτ. περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τὸ ἁγίω
Πνεύματ. καὶ ἐκ τῶ ἑνὸς, Λόγ. β'.

Γεωργίω τῶ Μετοχίτη Διακόνω τῆς μεγάλης
Ἐκκλησίας Ἀντίῤῥησις τῆ ξηρῶν κεφα-
λαίων, ὧν ἐξέθετο Μάξιμ. Μοναχὸς ὁ Πλανούδης.

Τοῦ αὐτ. Ἀντίῤῥησις τῆ ὧν συνεγράψατο
Μανουὴλ ὁ τῆ Κρήτης αὐτοκράτωρ.

Μαξίμω τῶ Χρυσοβέργη περὶ τῆς ἐκπορεύ-
σεως τὸ ἁγίω Πνεύματ. πρὸς τοὺς
Κρῆτας, Λόγ.

Τοῦ αὐτοῦ Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἀγαλλιανὸν Κύριλλον Ἀλέξιον τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας Διάκονον.

Τοῦ αὐτοῦ Σημείωμα Συνοδικόν.

Τοῦ αὐτοῦ Διαθήκη.

Τοῦ αὐτοῦ Ἐπιτομὴ συνθέσεως τῆς αὐτοῦ ἁπασῶν Βίβλων καὶ γραφῶν συμφωνίας.

Τοῦ αὐτοῦ Περὶ ἀδικίας, ἧς ὑπέσχε τὸ οἰκεῖον θέμενος ἀπολαθεῖς.

Τοῦ αὐτοῦ Λόγος, πῶς ἐν δευτέρῳ Ἀλογητικὸς ἐφ' ᾗ περ ἀδικία ὑπέσχε, πῶς ἦ Ἀντιρρητικὸς ὅτι παρεξηγήσεται ῥήσεων τινῶν γραφικῶν.

Τοῦ αὐτοῦ Ἀπολογητικὸς ὑπὲρ τοῦ μὴ εἰς ἀναξιοπιστίαν τῆς ἡμετέρου ἐθῶν δέξασθαι τὴν τῆς Ἐκκλησιῶν ἕνωσιν, ἀλλ' εἰς εἰρήνην καὶ Χριστόν, ὅτε τὸ συμφωνεῖν αὐτὰς ἀλλήλαις εἰς τὴν τοῦ δόγματος ἔννοιαν.

Τοῦ αὐτοῦ τῆς πρὸς τὸν Σελευκείας Θεόδωρον Βιβλία ξία.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Κωνσταντῖνον, Βιβ. δ'.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν Τόμον τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τῆς νεοφανῶν αἱρέσεων αὐτοῦ χειρισθεὶς Λόγος ά.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν Τόμον Κυρίου, καὶ κατὰ

Γρηγόριος θεολογεῖ λέγων, Τῆς τε ὑὸς μισητείας καὶ ἑαυτῷ τὸ μονογενὲς φυλαττούσης, καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς φυσικῆς πρὸς τὸν Πατέρα σχέσεως μὴ ἀπειργούσης.

Κεφάλ. ή. Πρὸς τοὺς μὴ δεχομένους τάξιν λέγειν ὅτι Τελειός, μηδὲ δι' ὑοῦ ὑπάρχειν ἐκ Πατρὸς δεχομένους τὸ Πνεῦμα.

Κεφάλ. θ'. Πρὸς τοὺς λέγοντας, ὡς, ἐπεὶ συμφερόμενοι, καὶ συμπαρομαρτεῖν λέγεται τὸ Πνεῦμα τῷ ὑῷ, ἐκ ἔστι δι' αὐτοῦ τὸ ὑός.

Κεφάλ. ί. Πρὸς τοὺς λέγοντας, ἐπειδὴ τὸ ἀναβλύζειν, καὶ πηγάζειν λέγεται τὸ Πνεῦμα καὶ ἐκ τοῦ ὑοῦ, διατὶ μὴ ἐκπορεύεσθαι λέγεται καὶ ἐκ τοῦ ὑοῦ;

Κεφάλ. ιά. Πρὸς τοὺς λέγοντας, τὸ ἀναβλύζειν, καὶ πηγάζειν ἐκ τοῦ ὑοῦ τὸ Πνεῦμα ὑπὸ τινὶ τοῦ Λόγου θεότητα, ἀλλὰ μὴ τὸ θεόσημα εἰρηνῆ διὰ τὰ πνευματικὰ χαρίσματα.

Κεφάλ. ιβ'. Πρὸς τοὺς προβαλλομένους τινὶ ῥῆσιν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου τινὶ λέγουσιν, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς, ὡς ἀπὸ σόματος, περιηγόπι δὲ δι' ὑοῦ.

νενοθαμμένω εἰς τὴν πρὸς τὸν λόγον τοῦ μεγάλου Βασιλείου διαιρουμένων ῥῆσιν, τὴν λέγουσαν, πρὸς τοῦ υἱοῦ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Κεφάλ. β'. Πρὸς τοὺς δημοσιωῦτας περὶ τῆς διαιρουμένης ἐν ποσὶ βίβλοις προσθήκης τοῦ, ἴσως, διαπίπτοντος ὑπορρήματος.

Κεφάλ. γ'. Πρὸς τοὺς λέγοντας, ὡς ἐπεὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ περὶ Πίστεως αὐτοῦ Λόγῳ εἶπε, χρήσασθαι ποτὲ λέξεσι πρὸς τὰς τῶν καιρῶν αἱρέσεις ἀγωνιζόμενον ἄλλοτε ἄλλαις, ὡς αὐτὸν ἡ χρεία κατηνάγκασεν, ἃ δεῖ προσέχειν πάσαις ταῖς θεολογίαις αὐτοῦ.

Κεφάλ. δ'. Πρὸς τοὺς δημοσιωῦτας, εἰ πρὸς τὸ τοῦ υἱοῦ εἰς λεγόμενον πρὸς τὸν Πατέρα τὴν διαφορὰν ἔχει.

Κεφάλ. ε. Πρὸς τοὺς δημοσιωῦτας, πῶς ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα διὰ τοῦ υἱοῦ.

Κεφάλ. ς'. Πρὸς τοὺς λέγοντας, εἰ δι' υἱοῦ ἐκπορεύεται, πῶς οὐχὶ δύο ὑπάρξεις τοῦ πνεύματός εἰσι.

Κεφάλ. ζ'. Πρὸς τοὺς ζητοῦντας μαθεῖν, τίς ἐστιν ἡ μεσιτεία τοῦ υἱοῦ, ἣν ὁ Νύσσης

Γρη-

Ἀνατολικοὶ τυπωθέντες εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐσυνήθισαν τὰς θεολογίας των, καὶ μεταγλωττισθέντες εἰς τὸ Λατινικὸν ἀπὸ τὸν Λέοντα τὸν Ἀλάτζη, μὲ τὴν ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἄλλων διαφόρων ζητημάτων ἀνάμεσα κάποιους Ἀνατολικούς, καὶ τὴν ἁγίαν Ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ τοῦ Βλεμμύδου Λόγος ἀ. πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Βουλγαρίας Ἰάκωβον, ἀποδεικνύων διὰ χρήσεων γραφικῶν, πῶς ἐκ τοῦ υἱοῦ, καὶ διὰ τοῦ υἱοῦ θεολογεῖται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Τοῦ αὐτοῦ Λόγος β'. πρὸς Θεόδωρον Δέκαν τὸν Λάσκαριν, περί τινων δογματικῶν συζητήσεων.

Ἰωάννου τοῦ Βέκκου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, περὶ τῆς ἑνώσεως, καὶ εἰρήνης διὰ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Ῥώμης Ἐκκλησιῶν.

Τοῦ αὐτοῦ κεφάλ. ἀ. Πρὸς τοὺς λέγοντας,

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſs. P. Mag. S. Pal. Apoſt.

M. A. Oddus Epiſc. Hierop.

Imprimatur

Fr. Raimundus Capiſuccus Ord. Præd. S. Pal. Apoſt. Mag.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΗ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Πίστιν ἡμεῖς ἥτε παρ' ἄλλων γεγραμμένην ἡμῖν νεωτέραν παραδεχόμεθα, ἥτε αὐτοὶ τὰ τῆς ἡμετέρας διανοίας γνωρίσματα παραδιδόναι τολμῶμεν, ἵνα μὴ αἰθερόβατα λογίζωνται τὰ τῆς εὐσεβείας ῥήματα: ἀλλ' ὥσπερ παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων διδασκάλων, ταῦτα τῆς ἐφ' ἑαυτῶν ἡμᾶς διαγγέλλομεν.

ΛΕΟΝΤΟΣ
ΤΟΥ ΑΛΛΑΤΙΟΥ
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ
Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

LEONIS
ALLATII
De Proceſſione
SPIRITVS SANCTI
ENCHIRIDION.

ROMÆ,
Typis S. Congr. de Prop. Fide. 1658.
Superiorum permiſſu.

A. M.

ΛΕΟ

ΤΟΥ

ΕΓΧΙ

Περ

ΤΟΥ Α

L E

A

SP

EN

Typi

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
25 B
4